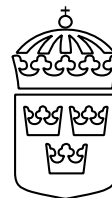

Regeringens proposition 2019/20:52

En utvecklad översiktsplanering

Prop.
2019/20:52

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 december 2019

Stefan Löfven

Per Bolund
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås nya bestämmelser om översiktsplanering enligt plan- och bygglagen (2010:900). Förslagen syftar till att säkerställa en bättre kontinuitet i översiktsplaneringen, att regelverket ska ge stöd för en god tillämpning och att översiktsplanen i högre utsträckning än i dag ska underlätta för efterföljande planering och prövning, t.ex. vid detaljplaneläggning och vid prövning av bygglov och förhandsbesked.

Regeringen föreslår att kommunen i början av varje mandatperiod ska anta en planeringsstrategi. I strategin ska kommunfullmäktige bedöma om översiktsplanen är aktuell och ta ställning till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen. Att kommunen tar fram en planeringsstrategi ska vara en förutsättning för att översiktsplanen ska anses vara aktuell. Planeringsstrategin föreslås ersätta de nuvarande kraven på aktualitetsprövning av översiktsplanen.

Regeringen föreslår även ändrade bestämmelser om översiktsplanens innehåll. Tydligare krav på innehållet syftar till att underlätta dialogen mellan staten och kommunen om hur bebyggelsen ska utvecklas. Samtidigt föreslås att några av de nuvarande kraven tas bort för att det ska bli enklare att ta fram en översiktsplan och att hålla den aktuell. Vidare föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter som syftar till att möjliggöra en digital standard för utformning av översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser.

Sammantaget bedöms förslagen ge bättre förutsättningar för mer effektiva plan- och byggprocesser.

Lagändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 april 2020.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	5
2.2	Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)	6
3	Ärendet och dess beredning	30
4	En utvecklad översiktsplanering	31
5	En kontinuerlig översiktsplanering	34
5.1	Aktualitetsprövningen bör ske inom ramen för en planeringsstrategi	34
5.2	När anses översiktsplanen vara aktuell?	46
5.3	En översiktsplan som inte är aktuell påverkar förutsättningarna för andra beslut	49
6	Att ta fram en översiktsplan	55
6.1	Kraven på underlag under samrådet begränsas	55
6.2	Granskning i stället för utställning	58
6.3	Förfarandet efter antagandet	60
6.4	Den strategiska miljöbedömningen i planprocessen	64
7	Översiktsplanens innehåll och utformning	72
7.1	Översiktsplaneringen behöver utvecklas för att öka förutsebarheten	72
7.2	Syftet med översiktsplanen bör tydliggöras i PBL	74
7.3	Redovisningen av grunddragen i den avsedda användningen av mark- och vattenområden	75
7.4	Redovisningen av allmänna intressen	79
7.5	Verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse	88
7.6	Redovisningen av översiktsplanens konsekvenser	89
7.7	Översiktsplanens detaljeringsgrad	92
7.8	En digital översiktsplan	93
7.8.1	Föreskrifter om standarder för översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser	93
7.8.2	Översiktsplanen ska finnas på kommunens webbplats	98
8	Statens medverkan i översiktsplanprocessen	100
8.1	Länsstyrelsen företräder statens intressen under planprocessen	100
8.2	Länsstyrelsens rådgivning under samrådet	101
8.3	Länsstyrelsens ställningstaganden	103
8.3.1	Granskningsyttrandet ska begränsas till granskningsgrunderna	103
8.3.2	Kommunen ska i vissa fall kunna få ett reviderat granskningsyttrande	108

		Prop. 2019/20:52
8.4	Länsstyrelsens underlag till kommunens planeringsstrategi.....	111
8.5	Länsstyrelsens tillsyn över att ett byggnadsverk inte blir olämpligt med hänsyn till olika risker.....	117
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	119
9.1	Ikraftträdandebestämmelser och tillämpning	119
9.2	Övergångsbestämmelser.....	120
9.3	Äldre översiktsplaner upphör att gälla.....	123
10	Konsekvenser.....	126
10.1	Konsekvenser för kommuner	126
10.2	Konsekvenser för regioner	137
10.3	Konsekvenser för staten	140
10.4	Konsekvenser för företag	144
10.5	Konsekvenser för enskilda	146
10.6	Konsekvenser för miljön	148
10.7	Konsekvenser för bostadsbyggandet	154
10.8	EU-rätten och andra internationella åtaganden.....	154
10.9	Övriga konsekvenser	155
11	Författningskommentar.....	156
11.1	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken.....	156
11.2	Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)	157
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet En utvecklad översiktsplanering – Att underlätta efterföljande planering (SOU 2018:46 del 1)	189
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag.....	199
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	220
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	222
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	247
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 december 2019	249

Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Häri genom föreskrivs att 7 kap. 18 e § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

18 e §¹

Med *område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen* avses vid tillämpningen av 18 d § ett område som

1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
2. är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
3. endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften,
 - a) i eller i närheten av tätorter,
 - b) i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,
 - c) på Gotland, eller
 - d) vid Vätern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungen, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungen, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och
4. inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

En översiktsplan enligt 3 kap. 1 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett sådant område som avses i första stycket. Översiktsplanen är inte bindande.

En *aktuell* översiktsplan enligt 3 kap. 1 och 25 §§ plan- och bygglagen (2010:900) ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett sådant område som avses i första stycket. Översiktsplanen är inte bindande.

1. Denna lag träder i kraft den 11 september 2024.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet och för mål och ärenden som avser överklagande av sådana ärenden till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

¹ Senaste lydelse 2011:393.

2.2 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)¹

dels att nuvarande 5 kap. 11 a–11 c §§ ska betecknas 5 kap. 11 c–11 e §§, *dels* att 3 kap. 2–10 och 12–28 §§, 4 kap. 33 b och 34 §§, 5 kap. 6–7 a, 11, 14, 18, 18 a, 22, 25, 32, 38 a, 38 b och 39 §§, 7 kap. 1, 3, 5–7 och 10 §§, 11 kap. 10 §, 13 kap. 1, 2 och 4 §§, 16 kap. 1 och 1 a §§ och rubrikerna närmast före 3 kap. 7 och 12 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 3 kap. 23 och 27 §§ ska sättas närmast före 3 kap. 27 respektive 23 §,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 3 kap. 6 a, 6 b, 9 a, 18 a och 19 a §§ och 5 kap. 11 a och 11 b §§, och närmast före 3 kap. 2 och 3 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Översiktsplanens syfte

2 §

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. *Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.*

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Planen ska även ge vägledning för beslut om

1. hur mark- och vattenområden ska användas, och

2. hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Planen är inte bindande.

Översiktsplanens innehåll

3 §

Översiktsplanen är inte bindande.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela

¹ Senaste lydelse av
5 kap. 11 a § 2014:900
5 kap. 11 b § 2014:900
5 kap. 11 c § 2014:900.

kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

4 §²

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt.

Om en sådan strategisk miljöbedömning inte ska göras, ska kommunen i översiktsplanen redovisa skälen för sin bedömning i den frågan.

Krävs en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken, ska kommunen redovisa miljökonsekvenser i planen på ett sätt som uppfyller kraven i 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

- 1. riksintressen ska tillgodoses,*
- 2. gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas, och*
- 3. förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas.*

5 §³

Av översiktsplanen ska framgå

- 1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,*
- 2. kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras,*
- 3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljökvalitetsnormer,*

Av översiktsplanen ska även följande framgå

² Senaste lydelse 2017:965.

³ Senaste lydelse 2018:1732.

4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,

5. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,

6. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,

7. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra, och

8. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen.

Översiktsplanen ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,

2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,

3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,

4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,

5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och

6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

6 §

Översiktsplanen ska utformas så att innebörden av den tydligt framgår.

Planen får för en viss del av kommunen redovisas med en annan detaljeringsgrad än för kommunen i övrigt.

6 a §

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa planens väsentliga konsekvenser.

6 b §

Om en betydande miljöpåverkan kan antas enligt det beslut som avses i 9 § andra stycket eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken, ska kommunen redovisa miljökonsekvenser i översiktsplanen på ett sätt som uppfyller kraven i 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Om en betydande miljöpåverkan inte kan antas enligt det beslut som avses i 9 § andra stycket, ska kommunen i planen redovisa skälen för sin bedömning i den frågan.

Förslag till översiktsplan**Att ta fram en översiktsplan****7 §⁴**

Innan kommunen antar en översiktsplan *eller en ändring i den* ska kommunen

1. upprätta ett förslag till plan *eller ändring* som uppfyller kraven i 4–6 §§,

2. vid upprättandet av förslaget *samråda med myndigheter, kommuner och andra som är berörda* enligt 8–11 §§, och

3. *ställa ut* förslaget och *låta det* granskas enligt 12–18 §§.

Lydelse enligt SFS 2019:949

Innan kommunen antar en översiktsplan ska kommunen

1. upprätta ett förslag till plan som uppfyller kraven i 3–6 b §§,

2. vid upprättandet av förslaget *genomföra ett samråd* enligt 8–11 §§, och

3. *låta* förslaget granskas enligt 12–18 a §§.

Föreslagen lydelse

8 §

När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan *eller ändring i planen* ska kommunen samråda med länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Kommunen ska också ge kommunens medlem-

När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan ska kommunen samråda med länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, de andra

⁴ Senaste lydelse 2017:965.

mar, de andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet.

Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt.

Nuvarande lydelse

myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet.

Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget.

Föreslagen lydelse

9 §⁵

Krävs sådant samråd som avses i 6 kap. 6 eller 9 och 10 §§ miljöbalken, ska samrådet enligt 8 § genomföras så att det uppfyller kraven om samråd i nämnda bestämmelser i miljöbalken. Trots det som sägs där om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

Inom ramen för samrådet enligt 8 § ska kommunen undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen.

Kommunen ska efter undersökningen avgöra frågan i ett särskilt beslut på det sätt och med det innehåll som anges i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken.

Kraven enligt första och andra styckena gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken.

9 a §

Om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet enligt

8 § även uppfylla kraven på avgränsningssamråd i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

Trots det som sägs i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

10 §

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

Utställning och granskning av kommunens förslag

Granskning av kommunens förslag

12 §

Kommunen ska *ställa ut* planförslaget under minst två månader.

Kommunen ska *låta* planförslaget *granskas* under minst två månader (*granskningstid*).

Under granskningstiden ska kommunen hålla förslaget tillgängligt för granskning. Kommunen ska också se till att samrådsredogörelsen och det förslag som samrådet har avsett finns tillgängliga.

Kommunen ska kungöra utställningen av planförslaget före utställningstidens början. Kommunen ska anslå kungörelsen på kommunens anslagstavla och införa den i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå var utställningen äger rum samt inom vilken tid, på vilket sätt och till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

Kommunen ska före granskningstidens början kungöra att planförslaget finns tillgängligt för granskning. Kommunen ska anslå kungörelsen på kommunens anslagstavla och införa den i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå

1. var planförslaget hålls tillgängligt för granskning,
2. att den som vill lämna synpunkter på förslaget ska göra det senast under granskningstiden, och
3. på vilket sätt och till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

Kungörandet ska ske enligt lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.

Lydelse enligt SFS 2019:949

Föreslagen lydelse

Innan utställningen äger rum ska kommunen skicka planförslaget och kungörelsen till länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs.

Kommunen ska senast den dag då kungörelsen anslås på kommunens anslagstavla skicka planförslaget och kungörelsen till länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under utställningstiden.

Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under granskningstiden.

Länsstyrelsen ska under utställningstiden avge ett granskningsyttrande över planförslaget.

Länsstyrelsen ska under granskningstiden lämna ett granskningsyttrande över planförslaget.

Av yttrandet ska det framgå om

Länsstyrelsen ska i yttrandet enbart ange om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk *blir* olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

5. en bebyggelse *blir olämplig* eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

17 §

Efter *utställningstiden* ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till.

Efter *granskningstiden* ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till.

18 §

Om planförslaget ändras väsentligt efter *utställningen*, ska kommunen *ställa ut* förslaget på nytt.

Om planförslaget ändras väsentligt efter *granskningstiden*, ska kommunen *låta* förslaget *granskas* på nytt.

18 a §

På kommunens begäran ska länsstyrelsen tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande enligt 16 §, om

1. *kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning enligt 18 § äger rum, och*

2. *länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis inte längre är relevant.*

19 §

Kommunfullmäktige beslutar i frågor om antagande *och ändring* av översiktsplanen.

Kommunfullmäktige beslutar i frågor om antagande av översiktsplanen.

19 a §

Kommunen ska senast dagen efter det att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts

1. *skicka ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen, och*

2. *hålla planen tillgänglig på sin webbplats.*

Skyldigheten enligt första stycket 2 upphör om beslutet upphävs efter ett överklagande eller när pla-

nen inte längre gäller därför att ett beslut att anta en ny plan har fått laga kraft.

20 §

Kommunen ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 16 § tillsammans med översiktsplanen. *Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.*

Kommunen ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 16 § tillsammans med översiktsplanen.

21 §

Ett beslut att anta *eller ändra* översiktsplanen gäller först sedan beslutet har *vunnit* laga kraft.

Ett beslut att anta översiktsplanen gäller först sedan beslutet har *fått* laga kraft.

Lydelse enligt SFS 2019:949

Föreslagen lydelse

22 §

När ett beslut att anta *eller ändra* översiktsplanen har fått laga kraft, ska kommunen *utan dröjsmål* skicka följande handlingar till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs:

När ett beslut att anta översiktsplanen har fått laga kraft, ska kommunen *inom sex veckor* skicka följande handlingar till Boverket, länsstyrelsen, *lantmäterimyndigheten*, regionen och de kommuner som berörs:

1. översiktsplanen,
2. den samrådsredogörelse som avses i 11 §,
3. det granskningsyttrande som avses i 16 §,
4. det utlåtande som avses i 17 §, och
5. ett protokollsutdrag med beslutet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §

En översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen. Den kan också ändras genom ett tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse. Om inte annat följer av 24–26 §§, ska 1–22 §§ tillämpas när planen ändras.

Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. I strategin ska fullmäktige

1. ta ställning till dels ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, dels kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, och

2. bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §.

En ändring av planen för en viss del av kommunen får redovisas med en annan detaljeringsgrad än för översiktsplanen i övrigt.

Om planen innebär en ändring av den gällande översiktsplanen ska sambanden med och konsekvenserna för översiktsplanen som helhet redovisas.

En planeringsstrategi kan ändras fram till nästa ordinarie val.

Kraven i första stycket gäller dock inte om fullmäktige i stället antar en ny översiktsplan inom den tid som anges där.

24 §

Om ett förslag till ändring avser endast en viss del av kommunen, får kommunen, i stället för att ställa ut det enligt 12 §, anslå en kungörelse om förslaget på kommunens anslagstavla och föra in kungörelsen i en ortstidning. Kommunen ska hålla förslaget, samrådsredogörelsen och i förekommande fall miljökonsekvensbeskrivningen tillgängliga för granskning.

Av kungörelsen ska det framgå

- 1. var området som avses med ändringen ligger,*
- 2. var förslaget finns tillgängligt för granskning,*
- 3. att den som vill granska förslaget och lämna synpunkter får göra det inom en viss tid (gransknings-tid) som ska vara minst sex veckor, och*
- 4. till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.*

När kommunfullmäktige har antagit eller ändrat planeringsstrategin ska kommunen inom två veckor från det att beslutet har tillkännagetts

- 1. skicka strategin och ett protokollsutdrag med beslutet till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs, och*
- 2. hålla strategin tillgänglig på kommunens webbplats, tills en ny strategi antas.*

25 §⁶

Om kommunen kungör ett planförslag enligt 24 §, ska kommunen i stället för att skicka handlingar enligt 14 §

- 1. senast den dag då förslaget kungörs skicka ett meddelande om innehållet i kungörelsen till länsstyrelsen samt till de kommuner och kommunala organ enligt 8 § som berörs,*

En översiktsplan är aktuell från det att planen har fått laga kraft eller kommunfullmäktige har antagit en planeringsstrategi enligt 23 § och fram till 24 månader efter nästa ordinarie val, om inte fullmäktige i en sådan strategi har bedömt att planen helt eller delvis inte är aktuell.

⁶ Senaste lydelse 2017:965.

2. skicka förslaget till länsstyrelsen, och

3. under granskningstiden hålla förslaget tillgängligt för dem som vill granska det.

En översiktsplan upphör att vara aktuell när den tid som anges i första stycket har löpt ut, om inte fullmäktige innan dess antar en planeringsstrategi.

26 §

Om kommunen kungör ett förslag enligt 24 §, ska det som sägs i 15–17 §§ om utställningstiden i stället avse granskningstiden. Om förslaget ändras väsentligt efter granskningstiden, får kommunen kungöra det ändrade förslaget i stället för att ställa ut det på nytt.

Länsstyrelsen ska i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige.

I underlaget ska länsstyrelsen ange

1. hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen, och

2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Länsstyrelsen ska även lämna ett sådant underlag till kommunen när kommunen begär det.

27 §

Kommunfullmäktige ska minst en gång under mandattiden pröva om översiktsplanen är aktuell i förhållande till kraven i 5 §.

En översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen. Den kan också ändras genom ett tillägg för att tillgodose ett visst allmänt intresse. Om inte annat följer av 28 §, ska 1–22 §§ tillämpas när planen ändras.

När planen ändras ska sambanden med och konsekvenserna för den som helhet redovisas.

Länsstyrelsen ska minst en gång under den mandattid som avses i 27 § redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse till kommunen. Av redogörelsen ska det framgå hur synpunkterna förhåller sig till översiktsplanen.

Länsstyrelsen ska lämna en sådan redogörelse till kommunen också när kommunen begär det.

Om ett förslag till ändring avser endast en viss del av kommunen är det, trots det som sägs i 12 §, tillräckligt att granskningstiden är sex veckor.

4 kap.

33 b §⁷

Om en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken inte ska göras, ska skälen för bedömningen i den frågan anges i redovisningen enligt 33 § första stycket 4.

Om en betydande miljöpåverkan inte kan antas enligt det beslut som avses i 5 kap. 11 a § andra stycket, ska skälen för bedömningen i den frågan anges i redovisningen enligt 33 § första stycket 4.

34 §⁸

Krävs en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken, ska redovisningen enligt 33 § första stycket 4 i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Om en betydande miljöpåverkan kan antas enligt det beslut som avses i 5 kap. 11 a § andra stycket eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken, ska redovisningen enligt 33 § första stycket 4 i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Redovisningen ska också uppfylla kraven i 6 kap. 35, 37 och 43 §§ miljöbalken och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser, om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för

1. industriändamål,
2. ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat projekt för sammanhållen bebyggelse,
3. en skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar,
4. en hamn för fritidsbåtar,

⁷ Senaste lydelse 2017:965.

⁸ Senaste lydelse 2017:965.

5. ett hotellkomplex eller en fritidsby med tillhörande anläggningar, utanför sammanhållen bebyggelse,
6. en permanent campingplats,
7. en nöjespark,
8. en djurpark,
9. en spårväg, eller
10. en tunnelbana.

5 kap.

6 §⁹

Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt 8–37 §§.

För vissa detaljplaner gäller enligt 7 och 7 a §§ även särskilda bestämmelser.

Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt 8–10 och 11–37 §§.

7 §¹⁰

Särskilda bestämmelser om ett utökat planförfarande finns i 11 a § första stycket, 11 b och 11 c §§, 17 § första stycket, 18 § andra och tredje styckena samt 25 § för en detaljplan som

1. inte är förenlig med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 §,
2. är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse, eller
3. kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Särskilda bestämmelser om ett utökat planförfarande finns i 11 c § första stycket, 11 d, 11 e och 17 §§, 18 § andra och tredje styckena samt 25 § för en detaljplan som

Det utökade planförfarandet ska även tillämpas om den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget inte är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas.

7 a §¹¹

Särskilda bestämmelser om ett samordnat planförfarande finns i 11 a § andra stycket, 16 och 18 a §§, 21 § andra stycket och 23 § andra stycket för en detaljplan som är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § och som enbart gäller

Särskilda bestämmelser om ett samordnat planförfarande finns i 11 c § andra stycket, 16 och 18 a §§, 21 § andra stycket och 23 § andra stycket för en detaljplan som är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § och som enbart gäller

⁹ Senaste lydelse 2014:900.

¹⁰ Senaste lydelse 2014:900.

¹¹ Senaste lydelse 2014:900.

1. en verksamhet som har tillståndsprövats eller ska tillståndsprövas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken, eller

2. en åtgärd som har prövats eller ska prövas genom upprättande och fastställande av en vägplan enligt väglagen (1971:948) eller en järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

Bestämmelserna om ett samordnat planförfarande är endast tillämpliga om den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas.

11 §¹²

I arbetet med att ta fram ett program enligt 10 § eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen samråda med

1. länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och de kommuner som berörs,
2. de kända sakägarna och de kända bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs,
3. de kända organisationer av hyresgäster som har avtal om förhandlingsordning för en berörd fastighet eller, om någon förhandlingsordning inte gäller, som är anslutna till en riksorganisation inom vars verksamhetsområde en berörd fastighet är belägen, och
4. de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget.

Kommunen behöver dock inte samråda med bostadsrättshavare, hyresgäster, boende eller organisationer av hyresgäster, om det är uppenbart att förslaget saknar betydelse för dem.

För samråd enligt första stycket 2–4 är det tillräckligt att kommunen ger tillfälle till samråd.

Krävs sådant samråd som avses i 6 kap. 6 eller 9 och 10 §§ miljöbalken, ska samrådet enligt första stycket genomföras så att det uppfyller kraven om samråd i nämnda bestämmelser. Trots det som sägs där om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

11 a §

Inom ramen för samrådet enligt 11 § ska kommunen undersöka om genomförandet av detaljplanen kan

¹² Senaste lydelse 2017:965.

antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen.

Kommunen ska efter undersökningen avgöra frågan i ett särskilt beslut på det sätt och med det innehåll som anges i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken.

Kraven enligt första och andra styckena gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken eller om planen omfattas av undantaget i 6 kap. 3 § andra stycket 1 samma balk.

11 b §

Om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet enligt 11 § även uppfylla kraven på avgränsningsområdet i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

Trots det som sägs i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

14 §¹³

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
3. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
4. verka för att en bebyggelse eller ett byggnadsverk *inte blir olämplig* 4. verka för att en bebyggelse *inte blir olämplig* eller ett byggnads-

med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. verk *olämpligt* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under samrådet ska länsstyrelsen också särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

18 §¹⁴

När samrådet enligt 11–17 §§ är klart ska kommunen i en underrättelse informera om sitt planförslag och låta det granskas under en viss tid (granskningstid). Om de som kommunen har samrått med enligt 11 § har godkänt planförslaget, behöver underrättelse inte lämnas.

Granskningstiden ska vara minst två veckor, men den får göras kortare, om alla berörda är överens om det. För ett sådant planförslag som avses i 7 § 1 och 2 ska granskningstiden dock vara minst tre veckor och för ett sådant planförslag som avses i 7 § 3 minst 30 dagar.

Om kommunen när samrådet är klart bedömer att planförslaget är ett sådant som avses i 7 §, ska kommunen dessutom kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 b §, om förslaget inte har kungjorts tidigare eller det har ändrats väsentligt. Det som sägs om samrådstid i 11 b § ska då i stället avse granskningstid.

Om kommunen när samrådet är klart bedömer att planförslaget är ett sådant som avses i 7 §, ska kommunen dessutom kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 d §, om förslaget inte har kungjorts tidigare eller det har ändrats väsentligt. Det som sägs om samrådstid i 11 d § ska då i stället avse granskningstid.

18 a §¹⁵

Om planförslaget är ett sådant som avses i 7 a §, ska kommunen kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 b § och låta det granskas. Det som sägs om samrådstid i 11 b § ska då i stället avse granskningstid. Granskningstiden ska vara minst tre veckor.

Om planförslaget är ett sådant som avses i 7 a §, ska kommunen kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 d § och låta det granskas. Det som sägs om samrådstid i 11 d § ska då i stället avse granskningstid. Granskningstiden ska vara minst tre veckor.

Kungörandet får samordnas med det kungörande som ska ske i det andra ärendet som avses i 7 a §.

22 §

Under granskningstiden ska länsstyrelsen yttra sig över planförslaget, om förslaget enligt länsstyrelsens bedömning innebär att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser,

¹⁴ Senaste lydelse 2017:965.

¹⁵ Senaste lydelse 2014:900.

4. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt, eller

5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk *annars blir olämplig* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

5. en bebyggelse *annars blir olämplig* eller ett byggnadsverk *olämpligt* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

25 §¹⁶

Om kommunen efter granskningstiden ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och *tredje* styckena samt 19–24 §§. Om kommunen bedömer att förslaget är ett sådant som avses i 7 § och det inte har kungjorts tidigare, ska kommunen dessutom kungöra det ändrade förslaget på det sätt som anges i *11 b §*. Det som sägs om samrådstid i *11 b §* ska då i stället avse granskningstid.

Om kommunen efter granskningstiden ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och *andra* styckena samt 19–24 §§. Om kommunen bedömer att förslaget är ett sådant som avses i 7 § och det inte har kungjorts tidigare, ska kommunen dessutom kungöra det ändrade förslaget på det sätt som anges i *11 d §*. Det som sägs om samrådstid i *11 d §* ska då i stället avse granskningstid.

32 §¹⁷

När beslutet att anta detaljplanen har *vunnit* laga kraft ska kommunen

1. på planhandlingarna anteckna det datum då planen *vann* laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i *11 b §* eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 6, 7, 9, 10 eller 11 § och dem som enligt 14 kap. 12 § kan ha motsvarande rätt till ersättning samt i underrättelsen upplysa om innehållet i 15 kap. 5 §.

När beslutet att anta detaljplanen har *fått* laga kraft ska kommunen

1. på planhandlingarna anteckna det datum då planen *fick* laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i *11 d §* eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 6, 7, 9, 10 eller 11 § och dem som enligt 14 kap. 12 § kan ha motsvarande rätt till ersättning samt i underrättelsen upplysa om innehållet i 15 kap. 5 §.

¹⁶ Senaste lydelse 2014:900.

¹⁷ Senaste lydelse 2014:900.

38 a §¹⁸

Vid förlängning av genomförandetiden enligt 4 kap. 24 § behöver 18 § första och *tredje* styckena samt 19–25 §§ inte tillämpas. Samråd enligt 11 § krävs endast med lantmäterimyndigheten och kända sakägare inom det berörda området.

Vid förlängning av genomförandetiden enligt 4 kap. 24 § behöver 18 § första och *andra* styckena samt 19–25 §§ inte tillämpas. Samråd enligt 11 § krävs endast med lantmäterimyndigheten och kända sakägare inom det berörda området.

38 b §¹⁹

I fråga om förslag till att upphäva en detaljplan behöver 18 § första och *tredje* styckena samt 19–25 §§ inte tillämpas när planens genomförandetid har gått ut, och upphävandet av planen

I fråga om förslag till att upphäva en detaljplan behöver 18 § första och *andra* styckena samt 19–25 §§ inte tillämpas när planens genomförandetid har gått ut, och upphävandet av planen

1. är förenligt med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 §,

2. inte är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse, och

3. inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

I fall som avses i första stycket, ska kommunen så snart som möjligt skicka samrådsredogörelsen eller ett meddelande om var den finns tillgänglig till dem som inte har fått sina synpunkter tillgodosedda.

Om kommunen efter att samrådet är klart ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen trots första stycket låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och *tredje* styckena samt 19–24 §§.

Om kommunen efter att samrådet är klart ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen trots första stycket låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och *andra* styckena samt 19–24 §§.

Bestämmelserna i första–tredje styckena är endast tillämpliga om den del av översiktsplanen som har betydelse för upphävandet är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas.

39 §²⁰

I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § i den del som avser fastighetsförteckning, 9 och 10 §§, 11 § första–tredje styckena,

I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § i den del som avser fastighetsförteckning, 9, 10 och 11 §§, 11 c § första stycket,

¹⁸ Senaste lydelse 2014:900.

¹⁹ Senaste lydelse 2014:900.

²⁰ Senaste lydelse 2017:965.

Prop. 2019/20:52 *11 a § första stycket, 11 b och 11 c §§, 12–15 §§, 17 §, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 §§ och 38 §. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.* *11 d–15 §§, 17, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 och 38 §§. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.*

Lydelse enligt SFS 2019:949

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §

Regional fysisk planering ska ske i Stockholms län och i Skåne län. Regionen ansvarar för denna planering.

Regionen ska

1. utreda regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö,
2. upprätta ett förslag till regionplan enligt 2–4 §§ eller förslag till ändring av en sådan plan,
3. anta, pröva aktualiteten hos och vid behov ändra planen,
4. lämna underlag om regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö till länsstyrelsen, andra berörda regioner och de kommuner, regionala kollektivtrafikmyndigheter och andra myndigheter som berörs,
5. yttra sig över förslag till översiktsplaner inom länet under *utställningstiden* i fråga om hur dessa planer förhåller sig till regionplanen,
6. verka för insatser som kan bidra till att det långsiktiga behovet av bostäder kan tillgodoses, och
7. verka för insatser som kan bidra till att minska länets klimatpåverkan och dess effekter.

Regionen ska lämna regeringen de uppgifter om den regionala fysiska planeringen som regeringen begär.

3 §

Av regionplanen ska det framgå

1. hur hänsyn har tagits till allmänna intressen enligt 2 kap., hur riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken har tillgodosetts och på vilket sätt miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken har följts,
2. hur hänsyn har tagits till och hur planen har samordnats med den regionala utvecklingsstrategin, länsplanen för regional transportinfrastruktur, trafikförsörjningsprogram och kommunala riktlinjer för bostadsförsörjning samt nationella och andra regionala och kommunala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i länet, och
3. hur planen är avsedd att genomföras.

I fråga om strategisk miljöbedömning gäller 3 kap. 4 § andra och tredje styckena. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen.

Planen ska även ha det innehåll som följer av 3 kap. 6 b §. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen.

Länsstyrelsens granskningsyttrande över planförslaget ska redovisas tillsammans med regionplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

5 §

Bestämmelserna i 3 kap. 7 § 2 och 3 och 8–18 §§ om samråd, *utställning* och granskning gäller i tillämpliga delar också i fråga om förslag till regionplan eller förslag till ändring av en sådan plan. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen i *stället* gälla regionen. *Utställningstiden* ska dock vara minst tre månader.

Bestämmelserna i 3 kap. 7 § 2 och 3 och 8–18 a §§ om samråd och granskning gäller i tillämpliga delar också i fråga om förslag till regionplan eller förslag till ändring av en sådan plan. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen. *Granskningstiden* ska dock vara minst tre månader.

6 §

Regionen ska minst en gång under *fullmäktiges mandattid* pröva om regionplanen är aktuell i förhållande till kraven i 2–4 §§ (aktualitetsprövning). Vid denna prövning ska regionen begära länsstyrelsens och berörda kommuners synpunkter i fråga om sådana intressen som anges i 7 och 8 §§.

Regionen ska minst en gång under *tiden mellan två ordinarie val till fullmäktige* pröva om regionplanen är aktuell i förhållande till kraven i 2–4 §§ (aktualitetsprövning). Vid denna prövning ska regionen begära länsstyrelsens och berörda kommuners synpunkter i fråga om sådana intressen som anges i 7 och 8 §§.

7 §

När regionen begär länsstyrelsens synpunkter enligt 6 §, ska länsstyrelsen redovisa *sina synpunkter* i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse vid aktualitetsprövningen. *Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse. Av redogörelsen ska det framgå hur synpunkterna förhåller sig till planen.*

När regionen begär länsstyrelsens synpunkter enligt 6 §, ska länsstyrelsen *i ett underlag till regionen redovisa* sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse vid aktualitetsprövningen. *I underlaget ska länsstyrelsen ange*

1. hur dessa intressen förhåller sig till regionplanen, och
2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

När regionen antar, prövar aktualiteten hos eller ändrar en regionplan ska den

1. senast dagen efter att beslutet tillkännagetts skicka ett meddelande om tillkännagivandet och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen och kommunerna i länet, och

2. skicka planen eller beslutet om aktualitetsprövning till Boverket, länsstyrelsen och kommunerna i länet när beslutet har fått laga kraft.

1. senast dagen efter att beslutet har tillkännagetts skicka ett meddelande om tillkännagivandet och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen och kommunerna i länet, och

När regionen antar eller ändrar en regionplan ska den även skicka planen till den statliga lantmäterimyndigheten.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

10 §

När länsstyrelsen enligt 5 kap. 29, 38 eller 39 § har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte.

Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt,
3. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
4. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller

5. en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Lydelse enligt SFS 2019:949

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §

Följande beslut enligt denna lag får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725):

1. kommunfullmäktiges beslut om översiktsplan,
2. kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategi för översiktsplanering,
3. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden

att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser,

3. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att fatta beslut om skyldighet för fastighetsägare att betala kostnader för gator och andra allmänna platser eller att fatta beslut om villkoren för sådan betalning,

4. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut att inte anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser,

5. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om grunderna för skyldighet att betala kostnader för gator och andra allmänna platser och om generella villkor för sådan betalning,

6. kommunfullmäktiges beslut om taxa i ärenden hos byggnadsnämnden,

7. kommunens beslut om riktlinjer för exploateringsavtal, och

8. regionfullmäktiges beslut om regionplan.

att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser,

4. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att fatta beslut om skyldighet för fastighetsägare att betala kostnader för gator och andra allmänna platser eller att fatta beslut om villkoren för sådan betalning,

5. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut att inte anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser,

6. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om grunderna för skyldighet att betala kostnader för gator och andra allmänna platser och om generella villkor för sådan betalning,

7. kommunfullmäktiges beslut om taxa i ärenden hos byggnadsnämnden,

8. kommunens beslut om riktlinjer för exploateringsavtal,

9. regionfullmäktiges beslut om regionplan, och

10. regionfullmäktiges beslut om aktualitetsprövning av regionplan.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Kommunala beslut enligt denna lag får inte överklagas i den del de avser

1. avbrytande av ett planarbete,
2. planbesked enligt 5 kap. 2 §,
3. andra frågor om gatukostnader än de som avses i 1 § 5,
4. villkorsbesked enligt 9 kap. 19 §,
5. förlängd handläggningstid enligt 9 kap. 27 §,
6. behovet av kontrollansvarig, särskilt sakkunnig, tekniskt samråd eller slutsamråd,
7. ingripandebesked enligt 11 kap. 7 §, eller
8. en fråga som redan är avgjord genom en detaljplan, områdesbestämmelser eller ett förhandsbesked.

Att tvister rörande gatukostnader prövas av mark- och miljödomstol framgår av 15 kap. 10 §.

Beslut enligt 3 kap. 9 § andra stycket eller 5 kap. 11 a § andra stycket om huruvida en betydande miljöpåverkan kan antas får inte överklagas särskilt.

Länsstyrelsens beslut enligt 11 kap. 10 § i frågan om att överpröva kommunens beslut får inte överklagas. Detsamma gäller länsstyrelsens beslut enligt 11 kap. 12 § om att överprövningsbestämmelserna också ska gälla lov eller förhandsbesked inom ett visst geografiskt område eller att ett lov eller förhandsbesked inte ska gälla förrän en överprövning har avslutats.

Följande beslut av länsstyrelsen får inte överklagas:

1. beslut enligt 3 kap. 18 a § om ett reviderat granskningsyttrande,
2. beslut enligt 11 kap. 10 § i frågan om att överpröva kommunens beslut, eller
3. beslut enligt 11 kap. 12 § om att överprövningsbestämmelserna också ska gälla lov eller förhandsbesked inom ett visst geografiskt område eller att ett lov eller förhandsbesked inte ska gälla förrän en överprövning har avslutats.

16 kap.

1 §²¹

Regeringen får meddela föreskrifter om

1. att kommunen ska skicka beslut enligt 3 kap. 27 § om översiktsplanens aktualitet till myndigheter, kommuner och andra berörda,

2. när genomförandet av en detaljplan på grund av en sådan användning som avses i 4 kap. 34 § andra stycket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och

3. undantag från kommunens skyldighet enligt 5 kap. 32 eller 39 § att skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen.

1. när genomförandet av en detaljplan på grund av en sådan användning som avses i 4 kap. 34 § andra stycket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och

2. undantag från kommunens skyldighet enligt 5 kap. 32 eller 39 § att skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen.

1 a §²²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om standarder för utformning av detaljplaner och planbeskrivningar enligt 4 kap. samt grundkartor enligt 5 kap. 8 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om standarder för utformning av

1. översiktsplaner enligt 3 kap.,
2. detaljplaner med planbeskrivningar och områdesbestämmelser enligt 4 kap.,
3. grundkartor enligt 5 kap. 8 §, och
4. regionplaner enligt 7 kap.

²¹ Senaste lydelse 2011:335.

²² Senaste lydelse 2018:636.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2020.
 2. Bestämmelserna i 3 kap. 25 § i den nya lydelsen, 5 kap. 7 § andra stycket, 7 a § andra stycket och 38 b § fjärde stycket tillämpas för första gången vid den tidpunkt då en planeringsstrategi senast ska ha antagits.
 3. Äldre bestämmelser, förutom 3 kap. 19 a och 22 §§, 7 kap. 10 § och 16 kap. 1 a §, gäller fortfarande för ärenden om översiktsplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser och regionplaner som har påbörjats före den 1 april 2020 och mål och ärenden som avser överklagande och överprövning av sådana planer och bestämmelser till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.
 4. Översiktsplaner antagna före den 1 januari 2004 ska upphöra att gälla vid utgången av 2025. Även en översiktsplan som har antagits den 1 januari 2004 eller senare men före den 1 april 2020 ska upphöra att gälla vid utgången av 2025, i den del planen innehåller en sådan ändring som avses i 3 kap. 27 § första stycket första meningen eller motsvarande äldre bestämmelser och där ändringen ursprungligen har antagits före den 1 januari 2004.

Regeringen beslutade den 19 januari 2017 att en särskild utredare skulle utreda och lämna förslag på hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering och hur dialogen mellan staten och kommunen om fysisk planering i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen (dir. 2017:6). I uppdraget ingick även bl.a. att utreda behovet av och förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformen, exempelvis genom en bestämmelse i en detaljplan. Utredningen antog namnet Översiktsplaneutredningen.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att plan- och bygglagen (2010:900) behöver moderniseras, förenklas och förtydligas (bet. 2013/14:CU10 punkt 1, rskr. 2013/14:187), om en snabbare plan- och bygglovsprocess (bet. 2015/16:CU1 punkt 7, rskr. 2015/16:79) och att förbättra och förenkla plan- och bygglagen (bet. 2016/17:CU15 punkt 1, rskr. 2016/17:234). Tillkännagivandena behandlas i kapitel 4.

Översiktsplaneutredningen överlämnade i maj 2018 delbetänkandet En utvecklad översiktsplanering (SOU 2018:46), där del 1 handlar om att underlätta efterföljande planering och del 2 handlar om kommunal reglering av upplåtelseformen.

I denna proposition behandlas utredningens förslag om att underlätta efterföljande planering (del 1). Förslagen om kommunal reglering av upplåtelseformen (del 2) bereds inom Regeringskansliet.

En sammanfattning av del 1 i betänkandet finns i *bilaga 1* och utredningens lagförslag i de delar som är relevanta för denna proposition finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2019/01263/SPN).

Regeringen beslutade den 5 september 2019 propositionen En ny beteckning för kommuner på regional nivå och vissa frågor om regionindelning som bl.a. innehåller förslag om att beteckningen för kommuner på regional nivå ska ändras från landsting till regioner, vilket föranleder ändringar i plan- och bygglagen. Ändringarna i det lagstiftningsärendet träder i kraft den 1 januari 2020 (se prop. 2018/19:162, bet. 2019/20:KU3, rskr. 2019/20:48). Beteckningen region används därför genomgående i propositionen i stället för beteckningen landsting, med undantag för de fall där det i propositionen refereras till bestämmelser i gällande rätt som innehåller beteckningen landsting.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 24 oktober 2019 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Regeringen har följt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 5.2 och 5.3 och i författningskommentaren (avsnitt 11.2).

I förhållande till lagrådsremissen har dessutom vissa mindre språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

Översiktsplanen fyller en viktig funktion i PBL-systemet

När den äldre plan- och bygglagen (1987:10), förkortad ÄPBL, trädde i kraft den 1 juli 1987 fick kommunen en väsentligt större roll när det gäller beslut om markanvändning och byggande, jämfört med vad som gällt enligt byggnadslagen (1947:385), som föregick ÄPBL. Den tidigare rollfördelningen, där staten fastställde kommunala förslag till stads- och byggnadsplaner, ändrades så att kommunen själv fick anta detaljplaner. Statens möjligheter att ingripa i den kommunala planeringen begränsades huvudsakligen till frågor av nationell betydelse och till vissa frågor som avsåg den mellankommunala samordningen av planläggningen (prop. 1985/86:1 s. 78 f.).

Reformens inriktning medförde att de statliga myndigheterna skulle prioritera arbetet med översiktliga frågor inom den fysiska planeringen. Det skulle ske på bekostnad av detaljfrågor och frågor av lokal betydelse, i vilka kommunens beslut avsågs få ökad genomslagskraft. Det statliga inflyandet, som enligt den tidigare byggnadslagen främst utgjorde en efterhandsgranskning, skulle så långt det var möjligt i stället ersättas av medverkan i förväg genom information och samråd under pågående planering (samma prop. s. 78).

Genom ÄPBL infördes kravet på att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan. Ett grundläggande skäl var att ansvaret för planläggningen skulle decentraliseras från staten till kommunerna. Reformen hade därutöver två syften. Kommunen skulle dels klargöra gentemot staten hur områden av riksintresse borde användas och hur problem som kräver mellan-kommunal samordning skulle lösas, dels i demokratiska former kunna ge riktlinjer för en lämplig bebyggelseutveckling i olika delar av kommunen (samma prop. s. 72).

Enligt förarbetena är översiktsplanens huvuduppgift att ge stöd och utgångspunkter för kommunens beslut om bebyggelse och andra åtgärder som prövas enligt PBL. Översiktsplanens helhetssyn och överblick ger möjligheter att styra bebyggelseutvecklingen. Genom samråd med kommuninvånare och myndigheter m.fl. kan efterföljande planläggning och tillståndsbeslut underlättas. Översiktsplanen förutsätts vidare vara vägledande för andra myndigheters beslut enligt de lagar som är knutna till hushållningsbestämmelserna i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken (jfr 5 § förordningen [1998:896] om hushållning med mark- och vattenområden). Detta syfte hos översiktsplanen innebär en möjlighet för kommunen att påverka andra myndigheters beslut genom att i planen ta ställning till de allmänna intressen som bör beaktas. Planens syfte att ge vägledning för olika beslut bidrar också till att kommuninvånare, sakägare och andra intressenter kan få en uppfattning om den avsedda utvecklingen av bebyggelse och om kommunens inställning till olika anspråk som riktas mot mark- och vattenområden (prop. 1994/95:230 s. 46 f.).

Vidare bör översiktsplanen enligt förarbetena vara ett av de grundläggande instrumenten i det lokala miljöarbetet. Det är på denna nivå som miljösambanden kan göras mer överblickbara och konkreta vilket gör att en dialog mellan samhällsorgan och medborgare kan komma till stånd och

bli meningsfull (samma prop. s. 34). Genom översiktsplaneringen kan kommunen således främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer (se 1 kap. 1 § plan- och bygglagen [2010:900], förkortad PBL).

Regelverket bör utvecklas för att säkerställa en bättre kontinuitet, en god tillämpning och tydliga besked

Översiktsplaneutredningen har haft i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering och prövning. Utredningen har även haft i uppgift att utreda frågan om hur dialogen om fysisk planering mellan staten och kommunen i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen.

Utredningen menar att reformbehovet kan sammanfattas i de tre nyckelbegreppen kontinuitet, god tillämpning och tydliga besked (SOU 2018:46 del 1 s. 119).

Att översiktsplaneringen bedrivs med *kontinuitet* och att planen hålls aktuell är av stor betydelse för att planen ska ge tillräckligt stöd för den efterföljande planeringen. Med detta avser utredningen ett arbetssätt där planen löpande kompletteras och utvecklas utifrån förändrade behov och förutsättningar. En förutsättning för att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt är, enligt utredningen, att det finns ett engagemang i planeringen från kommunens förtroendevalda. En annan förutsättning är att staten tillhandahåller ett aktuellt planeringsunderlag. Detta ställer krav på hur regelverket utformas.

Utredningen menar även att reglerna om översiktsplanering enligt PBL behöver ge stöd för en *god tillämpning*. Översiktsplaneringen utgör en del av ett större planeringssystem, där de olika plannivåerna samverkar med varandra. För att översiktsplanen ska fungera så som det är avsett, behöver planen vara tydlig så att det blir möjligt att överblicka den tänkta utvecklingen. Enligt utredningen bör kommunen i översiktsplanen klarlägga förutsättningarna för den efterföljande planeringen i en sådan utsträckning att det i allt väsentligt är utrett vad som behövs för att den önskade markanvändningen ska kunna tillåtas. Samtidigt får planen inte bli så omfattande att redovisningen av olika planeringsförutsättningar skymmer kommunens ställningstaganden. Vidare ska regelverket fungera över hela landet, trots att det finns betydande skillnader i förutsättningarna mellan olika kommuner. Dessutom bör regelverket stödja en digital tillämpning, vilket också ställer krav på dess utformning.

Slutligen menar utredningen att det är viktigt med *tydliga besked*, såväl från kommunens som från statens sida. Utredningen framhåller att översiktsplanen även i fortsättningen bör vara den arena där staten och kommunen kommer överens om de stora dragen när det gäller hur mark och vatten ska användas. För att en sådan överenskommelse ska få reell betydelse, måste översiktsplanens innehåll vara tillräckligt tydligt för att konsekvenserna av planen ska kunna överblickas – för att därigenom kunna ge klara förutsättningar för efterföljande planering. Kraven på planens innehåll behöver därför vara ändamålsenligt utformade. Detsamma gäller kraven på länsstyrelsens yttranden under planprocessen, där det är angeläget

att länsstyrelsen ger tydliga besked i de frågor som omfattas av statens tillsyn vid detaljplanläggning, de s.k. ingripandegrunderna. Denna tillsyn innebär att länsstyrelsen i vissa fall ska överpröva och upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser (se 11 kap. 10 och 11 §§ PBL). Det gäller om beslutet kan antas innebära att

- ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
- regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt,
- en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
- strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller
- en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Regeringen delar i huvudsak utredningens syn på reformbehovet, så som det har sammanfattats i det föregående. Även remissinstanserna har i allt väsentligt ställt sig bakom utredningens utgångspunkter i dessa avseenden. De förslag som lämnas i denna proposition syftar således till att säkerställa en bättre kontinuitet i kommunens översiktsplanering, att PBL ska främja en god tillämpning av översiktsplaneringen och att både kommunen och staten ska ge tydliga besked inför efterföljande planering och prövning av hur mark och vatten bör användas i en vid bemärkelse.

Översiktsplanen bör även fortsättningsvis vara vägledande

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön och ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (3 kap. 2 § PBL). Planen har ingen bindande verkan mot vare sig myndigheter eller enskilda (3 kap. 3 § PBL).

På regeringens uppdrag har utredningen övervägt om översiktsplanen helt eller delvis kan och bör göras bindande för efterföljande planering och prövning. Utredningen har dock funnit att planens vägledande funktion bör behållas.

I likhet med utredningen ser regeringen flera fördelar med ett system där det i översiktsplanen läggs fast vissa övergripande frågor, som sedan inte behöver prövas på nytt i en detaljplan eller i ett bygglov. En sådan ordning kräver dock en genomgripande reform av såväl PBL som annan lagstiftning. Som utredningen anför skulle en sådan reform förutsätta ett omfattande omställningsarbete, särskilt hos kommunerna och länsstyrelserna. Det skulle i sin tur ta kraft och resurser från kommunernas arbete med konkreta bebyggelseprojekt, vilket inte vore ändamålsenligt då behovet av nya bostäder är stort.

Även svårigheterna att inom ramen för översiktsplaneringen ta slutlig ställning till förekommande allmänna intressen talar emot att översiktsplanen bör göras bindande. Det hänger samman med att planläggning enligt PBL ska ske med utgångspunkt i vissa allmänna och enskilda intressen. De allmänna intressena finns samlade i 2 kap. PBL och omfattar bl.a. de s.k. hushållningsbestämmelserna i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljö-

balken. Bestämmelserna i 2 kap. PBL är allmänt hållna och ger därigenom kommunen ett stort utrymme för lokala bedömningar. Bestämmelserna tolkas och preciseras i första hand genom planläggning.

Enligt utredningen kan flera av de allmänna intressena vara svåra att hantera i översiktsplanen. För det första förutsätter många av de frågor som har koppling till de allmänna intressena ett omfattande underlag för att det ska vara möjligt att avgöra om en åtgärd är förenlig med 2 kap. PBL. Det gäller exempelvis intresset av att bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning och erosion (2 kap. 5 §). För det andra kan det, enligt utredningen, ibland vara otydligt vad det allmänna intresset innebär i praktiken. Exempelvis är det ofta nödvändigt att acceptera en viss risk för olyckor. Samtidigt är det sällan lätt att avgöra när risken blir så stor att den inte längre kan tålas. Sammanfattningsvis kan det alltså vara svårt för kommunen att pröva de allmänna intressena med bindande verkan redan i översiktsplanen. I stället behöver frågorna ofta belysas ytterligare i efterföljande planering.

Svårigheterna att behandla de allmänna intressena utvecklas ytterligare i avsnitt 7.4. Redan nu kan dock slås fast att regeringen delar utredningens bedömning att översiktsplanen även i fortsättningen bör vara vägledande.

Förslagen i propositionen ligger i linje med tillkännagivanden från riksdagen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att plan- och bygglagen behöver moderniseras, förenklas och förtydligas (se bet. 2013/14:CU10 punkt 1, rskr. 2013/14:187), om en snabbare plan- och bygglovsprocess (bet. 2015/16:CU1 punkt 7, rskr. 2015/16:79) och att förbättra och förenkla plan- och bygglagen (bet. 2016/17:CU15 punkt 1, rskr. 2016/17:234).

Genom de förslag som lämnas i denna proposition behandlas delar av riksdagens tillkännagivanden. Tillkännagivandena bereds vidare inom Regeringskansliet.

5 En kontinuerlig översiktsplanering

5.1 Aktualitetsprövningen bör ske inom ramen för en planeringsstrategi

Regeringens förslag: Kommunfullmäktige ska senast 24 månader efter ett ordinarie val anta en planeringsstrategi. I strategin ska fullmäktige ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet och till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen. Vidare ska fullmäktige bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till vissa krav i plan- och bygglagen.

När planeringsstrategin har antagits ska kommunen inom två veckor efter att beslutet har tillkännagetts skicka strategin till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Bemyndigandet som innebär att regeringen får meddela föreskrifter om att kommunen ska

skicka beslut om översiktsplanens aktualitet till myndigheter, kommuner och andra berörda upphävs.

Planeringsstrategin ska hållas tillgänglig på kommunens webbplats.

Fullmäktiges beslut om planeringsstrategi ska få överklagas på det sätt som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att kommunfullmäktige ska besluta om planeringsstrategin senast 15 månader efter ett ordinarie val. Enligt utredningens förslag ska strategin skickas utan dröjsmål. Utredningen föreslår inte att aktualitetsprövningen ska ske i förhållande till vissa krav i PBL.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna är positiva till förslaget som bl.a. tillstyrks av *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)*, *Boverket*, *Försvarmakten*, *Konkurrensverket*, *Lunds universitet*, *Naturvårdsverket*, *Statens fastighetsverk*, *Statskontoret*, samtliga länsstyrelser som yttrar sig över förslaget, *Bollnäs*, *Stockholms* och *Uppsala kommuner*, *Riksbyggen* och *Sveriges Kommuner och Landsting* (SKL [numera Sveriges Kommuner och Regioner]). *JM AB*, *Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO)*, *Sveriges Arkitekter* och *Sveriges Byggindustrier* anser att förslaget kan skapa större förutsebarhet för detaljplanering och bygglovsprövning. *Örebro kommun* framhåller att förslaget bidrar till att översiktsplaneringen kommer upp på den politiska dagordningen och därmed till att stärka översiktsplanen som instrument. *Statens geotekniska institut* anser att förslaget ger förutsättningar för att höja översiktsplanernas status. *Länsstyrelsen i Gotlands län* anser att det föreslagna systemet skulle vara mer framåtsyftande än dagens aktualitetsprövning. *Sveriges geologiska undersökning (SGU)* anser att det är bra att en mindre förändring inte ska behöva leda till att hela planen ska anses vara inaktuell. *Östhammars* och *Linköpings kommuner* är positiva till enkelheten i den föreslagna processen, bl.a. att det inte finns något krav på samrådsförfarande eller miljöbedömning.

Några remissinstanser är tveksamma till förslaget eller avstyrker det. *Blekinge tekniska högskola* anser att kommunen själv bör styra över hur en antagen översiktsplan ska följas upp. *SmåKom* ser inte någon fördel med att kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 15 månader efter ett ordinarie val. *Östra Göinge kommun* anser att det är tillräckligt med ett krav på aktualitetsprövning och att kommunen själv ska få bestämma hur denna ska genomföras.

Några remissinstanser, bl.a. *Riksantikvarieämbetet*, *Arvidsjaur*, *Örebro* och *Östersunds kommuner*, ifrågasätter termen planeringsstrategi.

Flera remissinstanser, bl.a. *Statens jordbruksverk*, *Katrineholms* och *Nyköpings kommuner*, pekar på risken för att små kommuner får svårt att tillgodose de krav som utredningen föreslagit. *Föreningen Sveriges Stadsbyggare* tror inte att bristen på kontinuerlig översiktsplanering är en fråga om ovilja eller liknande utan snarare om en annan verklighet än den som gäller för större kommuner.

Några remissinstanser ifrågasätter behovet av att planeringsstrategin ska antas senast 15 månader efter ett ordinarie val, däribland länsstyrelserna i *Södermanlands* och *Jönköpings län* och *Arvidsjaur* och *Göteborgs kommuner*. Andra remissinstanser, däribland *Nyköpings* och *Katrineholms kommuner* samt *Sveriges Stadsarkitektförening*, anser att 15 månader kan

vara en för kort tid för att hinna ta fram en planeringsstrategi, exempelvis om kommunstyrelsebildningen efter ett val drar ut på tiden. Små kommuner kan dessutom vara särskilt sårbara, t.ex. vid personalomsättning, sjukskrivningar, organisationsöversyner och liknande, enligt *Östhammars kommun*. *Lunds universitet* framhåller att en deadline på 15 månader efter valet kan underlätta så att det blir ett tydligt tidschema för berörda aktörer inom den kommunala organisationen.

Länsstyrelsen i Örebro län ser ett stort behov av att tydliggöra vad planeringsstrategin ska innehålla samt att ta fram vägledning för hur utvärdering och analys kan göras för att bedöma översiktsplanens aktualitet. Även *Akademiska hus* och *Bollnäs kommun* framhåller behovet av vägledning.

Skåne läns landsting och *Stockholms läns landsting* anser att berörda myndigheter bör ges möjlighet att lämna synpunkter på planeringsstrategin inför beslutet. Naturvårdsverket anser att frågan om planeringsstrategin omfattas av kravet på miljöbedömning behöver klargöras ytterligare, bl.a. med hänsyn till EU-domstolens avgöranden i mål C-671/16 och C-160/17.

Länsstyrelserna i Gävleborgs respektive *Kalmar län* framhåller att eftersom en gällande översiktsplan kan vara inaktuell enbart i vissa delar bör förslaget inte innebära en alltför betungande arbetsbörda för kommunerna. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser att planeringsstrategin kan förväntas minska de oklarheter som råder i dag och leda till ett mer nyanserat synsätt på översiktsplanens aktualitet.

Några remissinstanser saknar en beskrivning av vilken betydelse en inaktuell översiktsplan bör tillmätas vid rättsliga bedömningar och prövningar, både enligt PBL och annan lagstiftning. Bland dessa märks Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), *Statens jordbruksverk*, *Lunds universitet (fastighetsvetenskap)* och SGU. *Boverket* menar att det även bör klargöras vilka följderna blir om kommunfullmäktige i sitt ställningstagande bedömer att hela översiktsplanen inte längre är aktuell.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund och gällande rätt

Enligt PBL ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan (3 kap. 1 § PBL). Kravet på att planen ska hållas aktuell har funnits sedan den äldre plan- och bygglagen (1987:10), förkortad ÄPBL, infördes 1987. Kravet motiverades bl.a. av de skilda uppgifter som översiktsplanen avsågs få. I förarbetena framhölls att det bör ligga i varje kommuns intresse att hålla planen aktuell (prop. 1985/86:1 s. 462). Den föredragande departementschefen menade att kommunfullmäktige i början av varje mandatperiod, eller minst varannan period, borde ta upp översiktsplanen till en helhetsbedömning och fatta ett beslut om översiktsplanens aktualitet. Till följd av aktualitetskravet ansågs det vid införandet av ÄPBL vara överflödigt att införa bestämmelser om giltighetstid eller bestämmelser om att planen ska omprövas med vissa intervall.

Bestämmelser om att kommunfullmäktige skulle ta ställning till översiktsplanens aktualitet varje mandatperiod och att länsstyrelsen skulle tillhandahålla en sammanfattande redogörelse infördes dock 1996. Ändringen motiverades bl.a. med att möjligheterna till insyn i arbetet med översiktsplaneringen kan öka om översiktsplanen regelbundet blir föremål

för en politisk helhetsbedömning och att det är angeläget att kommuninvånare, intresseorganisationer m.fl. får klarlagt om översiktsplanen fortfarande är ett uttryck för de övergripande politiska målen i kommunen. Sakägare och andra enskilda intressenter har även intresse av att veta om planen speglar den aktuella politiska inställningen till bebyggelseutvecklingen i olika delar av kommunen eller om översiktsplanens ställningstaganden kan komma att ändras. Även översiktsplanens funktion i dialogen mellan stat och kommun om bl.a. riksintressen ansågs motivera regler som säkerställer att planens aktualitet regelbundet tas upp till en politisk helhetsbedömning (prop. 1994/95:230 s. 66).

Således anger PBL att kommunfullmäktige minst en gång under mandatperioden ska pröva om översiktsplanen är aktuell i förhållande till vissa krav (3 kap. 27 § PBL). Bland dessa krav kan nämnas att översiktsplanen ska visa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden, kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras, samt hur kommunen avser att tillgodose riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och följa gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. samma balk. Bestämmelsen innebär således inte något krav på revidering av planen eller ens ett krav på ett ställningstagande till i vilka avseenden den behöver revideras (samma prop. s. 115).

Länsstyrelsen ska minst en gång under mandatperioden redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse till kommunen. Av redogörelsen ska det även framgå hur synpunkterna förhåller sig till översiktsplanen. Länsstyrelsen ska även lämna en sådan redogörelse till kommunen när kommunen begär det (3 kap. 28 § PBL).

Det behövs en tydligare reglering

Att översiktsplanen är aktuell har stor betydelse för att planen ska kunna underlätta efterföljande planering och prövning. Att planen hålls aktuell har därmed betydelse för effektiviteten i hela PBL-systemet.

Utredningen har redogjort för att det är svårt att bedöma i vilken utsträckning som kommunerna aktualitetsprövar sina översiktsplaner. Även om flera kommuner arbetar kontinuerligt med översiktsplanering konstaterar utredningen att många kommuner inte bedriver sådan planering aktivt. Utredningen bedömer även att aktualitetsprövningen inte sker i den omfattning som lagstiftaren tänkt sig, trots flera tidigare reformer i syfte att främja kontinuiteten i översiktsplaneringen.

Den svenska plan- och bygglagstiftningen bygger sedan lång tid tillbaka på det s.k. kommunala planmonopolet, vilket innebär att det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten enligt PBL (se 1 kap. 2 § PBL). Det innebär att det i princip är kommunen själv som avgör både om, när och hur mark- och vattenområden får användas och bebyggas, i första hand genom detaljplaneläggning. Monopolet ger kommunen en mycket stark position, både gentemot staten, fastighetsägare och andra aktörer.

I PBL-systemet har översiktsplanen en viktig funktion genom att planen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Den kommunala rätten att besluta om hur mark och vatten får

användas är således förenad med ett ansvar för att kontinuerligt redovisa hur kommunen avser att använda denna rätt, genom kravet på att översiktsplanen ska vara aktuell. Om kommunen inte fullgör detta ansvar, finns en risk för att kommunen i onödan begränsar handlingsutrymmet för andra aktörer. Detta genom att ange att mark och vatten ska användas på ett visst sätt – trots att dessa anspråk kanske inte längre är aktuella.

Även om översiktsplanen inte är bindande kan den sägas utgöra ett förhandsbesked till kommuninvånare och andra om vilka allmänna intressen som kommunen avser att prioritera i framtida markanvändningsbeslut, t.ex. beslut i ett bygglovsärende eller beslut att anta en detaljplan. Det finns således en risk för att andra aktörer i onödan avstår från att förfoga över sin egendom på önskat sätt, om översiktsplanen inte är aktuell. På motsvarande sätt skulle planeringen av vägar, järnvägar och annan samhällsnyttig infrastruktur kunna försvåras. Brist på tydliga ställningstaganden om översiktsplanens aktualitet kan också medföra att andra myndigheter i stället tvingas bedöma om planen är aktuell, vilket riskerar att urholka kommunmedlemmarnas möjlighet att påverka hur mark och vatten bör användas.

Regeringen anser att de motiv som anfördes i samband med införandet av kravet på att översiktsplanen ska aktualitetsprövas minst en gång per mandatperiod fortfarande är relevanta. Mot bakgrund av att det fortfarande finns brister i aktualitetsprövningen anser regeringen, även om utredningen inte fullt ut kunnat klarlägga omfattningen av dessa brister, att det är motiverat att vidta ytterligare åtgärder som främjar kontinuiteten i översiktsplaneringen.

I likhet med utredningen ser regeringen ett behov av en mer framåtsyftande aktualitetsprövning för att öka engagemanget och främja en kontinuerlig översiktsplanering i form av en s.k. planeringsstrategi. Att kommunfullmäktige antar en planeringsstrategi bör vara en förutsättning för att översiktsplanen ska anses vara aktuell (se avsnitt 5.2). Eftersom en kontinuerlig översiktsplanering är en förutsättning för enkla och effektiva detaljplaneprocesser, bör en följd av att kommunen inte håller planen aktuell vara att kommunen inte heller kan tillämpa det enklare standardförfarandet vid detaljpaneläggning m.m. (se avsnitt 5.3). Regeringen anser således att utredningens förslag i huvudsak är ändamålsenligt utformade.

Förslaget att kommunen ska anta en planeringsstrategi bygger delvis på erfarenheter från Danmark och Norge, där det finns krav på att kommunen ska anta en planstrategi inom en viss tid efter ett val. Avsikten är bl.a. att kommunen ska beskriva politiska målsättningar för den fysiska planeringen och ta ställning till om den gällande översiktsplanen helt eller delvis behöver revideras. Införandet av kravet på planstrategi i Danmark anses ha genererat ett bredare politiskt engagemang. I samband med en utvärdering av den norska plan- och bygglagen 2018 har planstrategin ansetts vara ett viktigt dokument som kan bidra till att skapa ett välfungerande kommunalt plansystem, åtminstone om dokumentet blir tillräckligt förankrat inom kommunens politiska ledning och inom förvaltningen.

Några remissinstanser ifrågasätter termen planeringsstrategi, bl.a. *Riksantikvarieämbetet* och *Arvidsjaur*s och *Härnösands kommuner*. Regeringen anser dock att den föreslagna benämningen kan godtas.

Den nuvarande aktualitetsprövningen innebär att kommunfullmäktige minst en gång under mandattiden ska pröva om översiktsplanen är aktuell i förhållande till vissa krav. Det närmare innehållet i eller underlaget för fullmäktiges ställningstagande har inte reglerats för att formerna ska kunna anpassas till kommunens förutsättningar och behov. Samtidigt har prövningen i många fall närmast fått karaktären av en revision. Den nuvarande aktualitetsprövningen speglar således inte det framåtsyftande synsätt som behövs för att främja en kontinuerlig översiktsplanering.

Förslaget att ersätta aktualitetsprövningen med ett krav på att kommunfullmäktige varje mandatperiod ska anta en planeringsstrategi syftar till att främja kontinuiteten i översiktsplaneringen genom att öka intresset och engagemanget för sådan planering inom kommunen. Avsikten är att planeringsstrategin ska bli mer framåtsyftande jämfört med aktualitetsprövningen, där frågan om kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen bör stå i centrum. I PBL bör även preciseras vilka moment som ska ingå i den prövning som ska göras i planeringsstrategin. Regeringen anser att fullmäktige behöver dels ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet och kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, dels bedöma i vilken utsträckning översiktsplanen är aktuell.

Kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen

Kommunfullmäktige bör i planeringsstrategin ta ställning till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen. Avsikten är att fullmäktige i strategin ska redogöra för sin syn på behovet av översiktsplanering som kommunen bör inleda eller fortsätta med i syfte att skapa förutsättningar för en önskad utveckling. Strategin blir därmed ett verktyg för politisk prioritering av olika planeringsuppgifter.

- Ställningstagandet kan exempelvis handla om att fullmäktige anser att
- översiktsplanen behöver preciseras i vissa avseenden, exempelvis att en s.k. fördjupning av planen bör tas fram för en viss tätort eller stadsdel i syfte att möjliggöra ett större omvandlingsprojekt,
 - den befintliga planen behöver kompletteras med överväganden i förhållande till ett visst allmänt intresse, t.ex. vindkraft, strandskydd, grönområden, utbyggnad av kommunikationsleder, kulturmiljöfrågor, miljö kvalitetsmål, vattenkraft, bostadsförsörjning och områden för jordbruket och öppna landskap (jfr prop. 2006/07:122 s. 39 f.),
 - en tidigare beslutad planeringsinriktning bör ses över eller överges, eller
 - arbete bör inledas med att se över den kommunomfattande översiktsplanen eller att det inte finns något sådant behov.

Ställningstagandet bör avse åtgärder som enligt kommunen bör inledas eller vidtas under den aktuella eller den efterföljande mandatperioden.

Planeringsstrategin medför inte att översiktsplanen ändras. Det finns inte heller något krav på att fullmäktige i strategin ska lägga fast mål eller en viss planeringsinriktning. Det finns alltså inget krav på att kommunfullmäktige ska ange hur arbetet ska bedrivas i strategin. Sammantaget ger detta förutsättningar för att ställningstagandet kan hållas kortfattat.

Regeringen anser att planeringsstrategin bör inkludera kommunfullmäktiges bedömning av översiktsplanens aktualitet. Det innebär liksom i dag att fullmäktige bl.a. ska bedöma om planens intentioner fortfarande är giltiga (prop. 1994/95:230 s. 115). Till skillnad från utredningen anser regeringen att prövningen även i fortsättningen bör avse att översiktsplanen ger vägledning i förhållande till de krav som anges i nuvarande 3 kap. 5 § PBL, för att det ska vara tydligt för kommunen vilka moment som ska ingå i bedömningen (se prop. 2009/10:170 del 1 s. 190).

Det är översiktsplanen i dess helhet som ska bedömas, dvs. även fördjupningar och tillägg till planen. Inte heller en bedömning i fråga om översiktsplanens aktualitet innebär att översiktsplanen ändras.

Regeringen anser, i likhet med utredningen, att översiktsplanen mycket väl kan vara delvis aktuell. Ett mer nyanserat synsätt när det gäller planens aktualitet bör leda till att det blir lättare för kommunen att bestämma att delar av planen behöver ses över. Att översiktsplanen inte är aktuell i alla avseenden bör dock inte tolkas som att planen förlorar sin vägledande funktion i övrigt. Exempelvis kan översiktsplanens inriktning för hur ett visst geografiskt område bör utvecklas eller ett ställningstagande för hur ett visst allmänt intresse bör bedömas ha upphört att vara aktuellt, samtidigt som planen i övrigt är aktuell. Ett ställningstagande om att kommunen helt eller delvis bör ta fram en ny översiktsplan bör enligt regeringens uppfattning inte heller nödvändigtvis leda till slutsatsen att den gällande planen inte längre är aktuell. Det kan förekomma att den gällande översiktsplanen fortfarande är aktuell samtidigt som kommunen tar initiativ för att pröva andra planeringsinriktningar inom ramen för en översiktsplane-process.

Om kommunen bedömer att översiktsplanen i en viss del inte längre är aktuell, medför detta att kommunens ställningstaganden i översiktsplanen förlorar sin vägledande funktion i den delen. Konsekvensen av detta kan bli att den myndighet eller domstol som ska tillämpa översiktsplanen inte får något stöd av planen när det gäller hur en viss bedömning bör utfalla, exempelvis om vad som utgör en lämplig användning av mark och vatten. Myndigheten kan därmed behöva göra en bredare prövning av förutsättningarna på platsen, vilket kan kräva ett mer omfattande underlag i samband med efterföljande planering och prövningar. Även om kommunen förklarar att översiktsplanen i en viss del inte längre är aktuell, kan planen ändå fungera som ett viktigt beslutsunderlag genom att den kan innehålla information om planeringsförutsättningarna. Dessutom kan länsstyrelsens granskningsyttrande innehålla värdefull information om hur vissa frågor bör bedömas i ett visst område, även om kommunen har bedömt att översiktsplanens ställningstaganden för det berörda området inte längre är aktuella.

Det bör vara sällsynt att kommunfullmäktige vid sin bedömning av översiktsplanens aktualitet kommer till slutsatsen att den gällande planen inte i någon del är aktuell. Om fullmäktige finner att planen i ett visst avseende inte längre är aktuell, bör det ofta finnas skäl för fullmäktige att inleda en översyn av planen i detta avseende (jfr prop. 1994/95:230 s. 67).

Formerna för hur kommunen ska redovisa att översiktsplanen inte längre är aktuell i ett visst avseende kommer att behöva anpassas från fall till fall,

beroende på vad bedömningen avser. I vissa fall bör det att vara förhållandevis enkelt att beskriva bedömningen i planeringsstrategin genom att hänvisa till en viss text i översiktsplanen. I andra fall kan fullmäktiges bedömning av planens aktualitet behöva preciseras med hjälp av en eller flera kartor. Eftersom även andra myndigheter och enskilda behöver förstå i vilka avseenden som översiktsplanen inte längre är aktuell är det viktigt att kommunens bedömning blir tydlig.

Som *Boverket* framhåller kan även handläggningen av bygglov påverkas om översiktsplanen inte är aktuell. När byggnadsnämnden ska pröva en ansökan om bygglov eller förhandsbesked för en åtgärd som ska vidtas utanför detaljplanelagt område, är det första steget vanligtvis att gå igenom översiktsplanen för att där se vilka bedömningar som gjorts i fråga om de allmänna intressena i 2 kap. PBL. Översiktsplanen ligger alltså ofta till grund för lämplighetsprövningen. Därför kommer det att försvåra handläggningen av sådana bygglov och förhandsbesked, om översiktsplanen upphör att vara aktuell. Det är således angeläget att kommunen snarast tar de initiativ som behövs för att översiktsplanen ska vara aktuell.

Ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet

Nya planeringsförutsättningar som tillkommer efter att översiktsplanen har antagits kan ha betydelse för de ställningstaganden som har gjorts i planen och därmed också för bedömningen av planens aktualitet. Exempelvis kan det framkomma att ett område som enligt översiktsplanen har bedömts vara lämpligt för bebyggelse visar sig vara olämpligt för detta ändamål till följd av nya kunskaper om risken för översvämning eller förekomsten av markföroreningar.

Länsstyrelsen ska minst en gång under mandatperioden redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet (se nuvarande 3 kap. 28 § PBL). Detta underlag kan leda till att planeringsförutsättningarna för översiktsplanen förändras.

Regeringen anser, i likhet med utredningen, att kommunfullmäktige i planeringsstrategin behöver ta ställning till sådana ändrade planeringsförutsättningar som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Om länsstyrelsen tillhandahåller ett planeringsunderlag som har betydelse för kommunens översiktsplanering, bör kommunen redogöra för om och hur underlaget har beaktats vid sin bedömning av översiktsplanens aktualitet. En sådan redogörelse kan nämligen ha betydelse för dialogen mellan staten och kommunen när det gäller förutsättningarna för efterföljande planering. Det gäller exempelvis om kommunen anser att översiktsplanens inriktning bör ligga fast, trots att de förändrade planeringsförutsättningarna innebär att inriktningen står i konflikt med de s.k. ingripandegrunderna som länsstyrelsen har tillsyn över (se 11 kap. 10 och 11 §§ PBL).

Uppföljningen bör även i fortsättningen vara ett led i kommunfullmäktiges bedömning av om översiktsplanen är aktuell

I samband med att kravet på aktualitetsprövning infördes framhölls att ett naturligt led i den kontinuerliga översiktsplaneringen är att löpande följa upp och utvärdera översiktsplanens effekter i olika avseenden. I en sådan

uppföljning ingår t.ex. att utvärdera översiktsplanens värde som styrinstrument för efterföljande detaljplanering och bygglov, liksom att följa upp och analysera statliga myndigheters beslut. Det är naturligt att sådana uppföljningar tillsammans med analyser av nya förutsättningar regelbundet ställs samman och kontinuerligt tas upp till politisk diskussion i lämpliga former (prop. 1994/95:230 s. 66).

I samband med aktualitetsprövningen av översiktsplanen kan det även vara lämpligt att undersöka vilken betydande miljöpåverkan som planen har medfört. Det hänger samman med kravet att kommunen, när en plan som omfattas av kravet på en strategisk miljöbedömning har antagits, ska skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen faktiskt medför (6 kap. 19 § miljöbalken, se även avsnitt 6.4).

Regeringen anser, i linje med vad som uttalades om behovet av uppföljning av översiktsplanen när kravet på aktualitetsprövning infördes, att det är lämpligt att kommunen bildar sig en uppfattning om hur planen har tillämpats inför kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategin. Eftersom kommunernas behov och förutsättningar skiljer sig åt anser regeringen att kommunen även i fortsättningen själv bör avgöra hur planen ska följas upp och utvärderas samt vilket underlag som behövs för fullmäktiges bedömning av planens aktualitet.

Planeringsstrategin ska antas senast 24 månader efter ett ordinarie val

Utredningen har förordat att det nuvarande kravet på att kommunfullmäktige minst en gång varje mandatperiod ska pröva om översiktsplanen är aktuell även ska gälla planeringsstrategin. Därutöver anser utredningen att kommunens bedömning av översiktsplanens aktualitet bör kopplas till länsstyrelsens sammanfattande redogörelse om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för planens aktualitet. Regeringen delar den bedömningen.

För att säkerställa att länsstyrelsen ges goda förutsättningar för att ta fram ett ändamålsenligt underlag inför kommunens arbete med planeringsstrategin anser regeringen, i likhet med utredningen, att PBL bör ange både när kommunfullmäktige ska anta strategin och när länsstyrelsen ska tillhandahålla sitt underlag.

Kommunfullmäktige bör fatta sitt beslut under den första delen av en mandatperiod, eftersom det innebär att fullmäktiges nya majoritet ges möjlighet att påverka inriktningen av kommunens översiktsplanering. Om planeringsstrategin i stället antas i slutet av mandatperioden, finns det en risk för att uppföljningen i stället får karaktären av en revision.

Utredningen har bedömt att en lämplig tidpunkt för kommunfullmäktige att anta planeringsstrategin bör vara senast 15 månader efter ett ordinarie val och att den tiden bör ge förutsättningar för att fullmäktige ska hinna bilda sig en uppfattning om inriktningen av kommunens översiktsplanering. Utredningens förslag överensstämmer för övrigt i stora drag med den ordning som gäller i våra grannländer. En norsk kommun ska anta sin strategi under det första året efter ett val, medan en dansk kommun har två år på sig.

Några remissinstanser, bl.a. länsstyrelserna i *Södermanlands* och *Jönköpings län* samt *Arvidsjaurs* och *Göteborgs kommuner*, har ifrågasatt behovet av att reglera tiden då planeringsstrategin ska beslutas. Regering-

en anser dock att det är önskvärt att andra aktörer som exempelvis länsstyrelsen och andra statliga myndigheter kan förutse under vilken del av mandatperioden som kommunfullmäktige kommer att besluta om planeringsstrategin. Därutöver anser regeringen att det är bra om en nyttillträdd politisk ledning ges förutsättningar för att ge sin syn på hur översiktsplaneringen bör utvecklas under mandatperioden. Om fullmäktiges ställningstagande i stället görs i slutet av mandatperioden finns risk för att ställningstagandet snabbt blir inaktuellt, om fullmäktige efter valet har en annan syn på hur översiktsplaneringen bör bedrivas.

Andra remissinstanser, bl.a. *Nyköpings* och *Katrineholms kommuner* samt *Sveriges Stadsarkitektförening*, framhåller att 15 månader kan vara en för kort tid för att hinna ta fram en planeringsstrategi, exempelvis om det tar tid att bilda en kommunstyrelse efter ett val. Regeringen delar uppfattningen att tiden inte bör vara för kort. Därför anser regeringen att kommunfullmäktige bör anta planeringsstrategin senast 24 månader efter ett ordinarie val.

Det kan samtidigt noteras att det inte finns något hinder mot att kommunen inleder sitt arbete med att följa upp hur översiktsplanen har tillämpats redan inför ett val för att det senare ska bli lättare att bedöma planens aktualitet. Med en sådan framförhållning kan kommunen säkerställa att det finns tillräckligt med tid för att förbereda sitt beslut.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har föreslagit att tiden bör räknas från mandatperiodens början eftersom datumet för valet varierar. Eftersom omval kan förekomma och mandattiden varierar för ledamöterna i fullmäktige och nämnderna (se 5 kap. 9 § och 6 kap. 18 och 19 §§ kommunallagen [2017:725]) anser regeringen att det är lämpligare att koppla skyldigheten att anta planeringsstrategin till en viss tid efter att ett ordinarie val har hållits.

Planeringsstrategin förutsätter i sig inget samråd och behöver inte heller miljöbedömas

Regeringen anser, i likhet med utredningen, att det inte bör finnas något krav på samråd för att ta fram en planeringsstrategi. Det överensstämmer med de regler som gäller för aktualitetsprövningen i dag. Att det inte finns något krav på samråd hindrar inte att kommunen själv samråder om inriktningen med kommunens medlemmar eller andra organisationer.

Utredningen har bedömt att planeringsstrategin inte utgör en plan eller ett program av sådant slag att det medför att strategin omfattas av kravet på miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken. *Naturvårdsverket* anför dock att frågan behöver övervägas ytterligare, bl.a. med hänsyn till två domar från EU-domstolen.

Regeringen kan konstatera att planeringsstrategin är avsedd att utgöra dels en bedömning av om den gällande översiktsplanen är aktuell, dvs. om den fortfarande speglar kommunens intentioner och om den uppfyller vissa krav i PBL, dels en viljeyttring i fråga om kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering. Som tidigare nämnts föreslås inte något krav på att kommunen i planeringsstrategin ska ange hur arbetet ska bedrivas. Det bör även noteras att om kommunfullmäktige i planeringsstrategin anger att översiktsplanen inte längre är aktuell, att planen ska ändras eller kompletteras eller att en ny plan ska upprättas, kommer

ändringen eller den nya planen att miljöbedömas i samband med upprättandet av planen (se avsnitt 6.4).

Som ett led i bedömningen av om översiktsplanen fortfarande är aktuell föreslår regeringen även att fullmäktige ska ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Det kan då tänkas uppstå situationer när de nya förutsättningarna medför att den rådande planeringsinriktningen inte längre kan anses vara lämplig. Sådana situationer bör leda till att fullmäktige förklarar att planen inte längre är aktuell och att kommunen då inleder arbetet med att se över planen.

Enligt regeringens bedömning utgör den föreslagna planeringsstrategin en sådan viljeyttring som faller utanför tillämpningsområdet för 6 kap. miljöbalken. Att kommunen i strategin ska bedöma översiktsplanens aktualitet föranleder ingen annan bedömning. Inte heller de mål från EU-domstolen som *Naturvårdsverket* hänvisar till innehåller slutsatser som påverkar regeringens bedömning i detta avseende. Enligt regeringens uppfattning har det inte heller i övrigt framkommit något skäl av sådan vikt att det finns anledning att införa krav på att planeringsstrategin ska föregås av en miljöbedömning.

Kravet att kommunen ska skicka planeringsstrategin till vissa mottagare ska finnas i plan- och bygglagen

I dag finns kravet att kommunen ska skicka beslut om översiktsplanens aktualitet till Boverket, länsstyrelsen och berörda kommuner m.fl., i 2 kap. 7 § plan- och byggförordningen (2011:338). Däremot finns bestämmelsen om att kommunen ska skicka den antagna översiktsplanen till vissa myndigheter m.fl. i PBL (se 3 kap. 22 §). Att bestämmelserna finns i olika regelverk kan, enligt utredningen, vara en bidragande faktor till att Boverket och länsstyrelserna inte alltid får kännedom om kommunernas aktualitetsprövningar.

Regeringen anser att det bör framgå av PBL att kommunen, när kommunfullmäktige har antagit planeringsstrategin, ska skicka strategin och ett protokollsutdrag med beslutet till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs (riksdagen har, som anges i kapitel 3, beslutat att beteckningen landsting ska ändras till region). Därigenom upphör även behovet av det bemyndigande som anger att regeringen får meddela föreskrifter om att kommunen ska skicka beslut om översiktsplanens aktualitet till myndigheter, kommuner och andra berörda (nuvarande 16 kap. 1 § 1 PBL).

Boverket anser att målet bör vara att fastighetsregistret ska ge en samlad bild av förekomsten av PBL-planer och deras aktualitet. Boverket anser således att kommunen efter antagandet av planeringsstrategin även ska skicka beslutet till lantmäterimyndigheten för registrering i fastighetsregistret. Regeringen konstaterar att utredningen dels har avfärdat detta förslag (SOU 2018:46 del 1 s. 311), dels har föreslagit att översiktsplanerna i framtiden bör tillhandahållas genom en nationell plattform. Om översiktsplanerna tillhandahålls genom en nationell plattform, kan det enligt regeringens uppfattning finnas skäl att även tillhandahålla planeringsstrategin genom plattformen. En sådan plattform skulle därmed påverka behovet av att registrera strategin i fastighetsregistret. Eftersom förutsättningarna för att skapa en nationell plattform behöver övervägas i annan

ordning, bör även frågan om strategin ska registreras i fastighetsregistret övervägas ytterligare. Det medför sammanfattningsvis att det i nuläget inte är lämpligt att införa ett krav på att planeringsstrategin även ska skickas till lantmäterimyndigheten.

Boverket anför även att det bör finnas en bestämd tidsram som anger när kommunen ska skicka beslutet om planeringsstrategi. Regeringen delar denna uppfattning. Enligt regeringens uppfattning bör det framgå av PBL att kommunen ska skicka beslutet inom två veckor efter att beslutet att anta strategin har tillkännagetts.

Planeringsstrategin ska hållas tillgänglig på kommunens webbplats

Kommunens ställningstaganden i planeringsstrategin bör vara av intresse för fler än dem som planeringsstrategin ska expedieras till. Det gäller exempelvis för kommunens medlemmar och för statliga myndigheter som ska tillämpa översiktsplanen. Som utredningen anför finns det således skäl att ställa krav på att kommunen även ska hålla planeringsstrategin tillgänglig på kommunens webbplats.

Fortifikationsverket anför att kommunens beslut om planeringsstrategin bör kommuniceras inte enbart med länsstyrelsen utan att beslutet även ska skickas till sakägare och andra intressenter. Regeringen anser emellertid att det inte finns skäl att belasta kommunerna med en omfattande administration utan att det bör vara tillräckligt att planeringsstrategin finns tillgänglig på kommunens webbplats.

Planeringsstrategin ska kunna överklagas enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i kommunallagen

Som utredningen har redogjort för är det otydligt om och i så fall hur fullmäktiges beslut om aktualitetsprövning kan överklagas. Regeringen anser, i likhet med utredningen, att beslutet om planeringsstrategin bör kunna överklagas men att prövningsramen för överinstanserna bör begränsas, på motsvarande sätt som gäller för beslut om översiktsplaner. Därmed är det lämpligt att kommunfullmäktiges beslut att anta eller ändra en planeringsstrategi endast kan överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen.

Möjlighet att ompröva planeringsstrategin

Regeringens förslag innebär att kommunfullmäktige ska anta planeringsstrategin inom 24 månader efter ett ordinarie val. Det finns inget hinder mot att fullmäktige även vid en senare tidpunkt under mandatperioden gör ändringar i planeringsstrategin som innebär ställningstaganden och bedömningar i de frågor som ska behandlas i strategin. Det kan exempelvis framkomma att ytterligare någon del i översiktsplanen inte längre är aktuell, exempelvis till följd av ett beslut från någon annan myndighet. Det kan även handla om att fullmäktige ser behov av ytterligare planeringsinsatser.

På så vis kan kommunen fatta beslut om planens aktualitet och om den fortsatta planeringen vid olika tillfällen, som *Riksantikvarieämbetet* efterlyst.

Om kommunen ändrar planeringsstrategin, bör kommunen skicka strategin till berörda myndigheter och hålla den tillgänglig på sin webbplats, på motsvarande sätt som när kommunen antar en ny planeringsstrategi.

Några remissinstanser framför att utredningens förslag är otydligt när det gäller vad planeringsstrategin ska innehålla. Bland annat *Göteborgs kommun* framhåller att innehållet bör tydliggöras för att strategin ska få effekt. *SKL* framför att det är viktigt att strategin blir ett enkelt, begripligt och kort dokument.

Som redovisats tidigare är de formella kraven på planeringsstrategins innehåll av begränsad omfattning. Det innebär att det finns goda förutsättningar för att strategin kan hållas kortfattad. Det innebär också, som *Enköpings kommun* framför, att det finns goda förutsättningar för att strategin ska kunna utformas efter den enskilda kommunens behov och förutsättningar.

Flera remissinstanser, bl.a. *Akademiska hus*, *Länsstyrelsen i Örebro län* och *Bollnäs kommun*, framhåller behovet av att det tas fram vägledning om innehållet i planeringsstrategin. Regeringen delar uppfattningen att det är angeläget att vägledning tas fram i detta avseende.

Flera remissinstanser pekar på risken för att små kommuner kan få svårt att tillgodose de krav som utredningen föreslagit. Exempelvis framför *Statens jordbruksverk* att en formaliserad process kan utgöra en börda för små landsbygdskommuner och att många kommuner redan i dag saknar tillräckliga resurser för att uppdatera sina översiktsplaner.

Som kravet på planeringsstrategins innehåll har utformats anser regeringen att även små kommuner bör ha goda förutsättningar för att kunna anta en planeringsstrategi. Regeringen delar således inte de farhågor som *Katrineholms kommun* ger uttryck för, om att planeringsstrategin skulle kunna medföra ett omfattande arbete för kommunerna. Regeringen ser inte heller någon risk för att små kommuner kan få svårt att genomföra arbetet med hög kvalitet, som *Nyköpings kommun* befarar.

Lagtext

Planeringsstrategin är ett led i arbetet med att hålla översiktsplanen aktuell. Eftersom kommunen tar ställning till om översiktsplanen är aktuell innan kommunen eventuellt initierar en ändring av planen anser regeringen att bestämmelserna om planeringsstrategin bör placeras före bestämmelserna om ändringar, dvs. i omvänd ordning i förhållande till hur ser ut i den nu gällande lagen.

Bestämmelserna finns i 3 kap. 23 och 24 §§ och 13 kap. 1 § PBL. Vidare medför förslaget ett behov av en följdändring i 16 kap. 1 § PBL.

5.2 När anses översiktsplanen vara aktuell?

<p>Regeringens förslag: En översiktsplan är aktuell från det att planen har fått laga kraft eller kommunfullmäktige har antagit en planeringsstrategi och fram till 24 månader efter nästa ordinarie val, om inte fullmäktige i en sådan strategi har bedömt att planen helt eller delvis inte är aktuell. En översiktsplan upphör att vara aktuell när den tiden har löpt ut, om inte fullmäktige innan dess antar en ny planeringsstrategi.</p>
--

Utredningens förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Utredningen föreslår dock att tidsgränsen ska vara 15 och inte 24 månader.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna är positiva till eller har inga invändningar mot förslaget, däribland *Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, *Statskontoret* och *Ånge kommun*. Flera remissinstanser framhåller att det är bra att reglerna kring översiktsplanens aktualitet förtydligas, däribland länsstyrelserna i *Hallands* respektive *Uppsala län*. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* framhåller att förslaget sannolikt leder till ett mer aktivt översiktsplanarbete i kommunerna. *Statens geotekniska institut* anser att förslaget har förutsättningar för att höja översiktsplanernas status och underlätta efterföljande planering. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* anser att tydligare bestämmelser i enlighet med utredningens förslag underlättar tillämpningen, såsom i mål om förhandsbesked och vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-område).

Flera remissinstanser är tveksamma eller negativt inställda till förslaget, bl.a. *Blekinge tekniska högskola* och *SmåKom. Lunds universitet (juridiska fakultetsstyrelsen)* anser att översiktsplanens aktualitet inte bör villkoras av rent formella krav. I stället anser universitetet att kravet att översiktsplanen ska vara aktuell förmodligen kan få större praktisk verkan om kravet på beslutsunderlag för ställningstagandet formaliseras något. *Akademiska hus* ser en risk för att kommunen kan stå utan översiktsplan under en längre period.

Norrköpings kommun anser att det inte framgår av förslaget om kommunen per automatik tvingas ompröva hela översiktsplanen, om den upphör att vara aktuell till följd av att kommunen inte antar en planeringsstrategi inom 15 månader, eller om förslaget ska förstås som att planen återfår sin aktualitet om kommunen därefter antar en planeringsstrategi. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser att utredningen inte har analyserat och beskrivit konsekvenserna tillräckligt tydligt när det gäller förslaget att kommunen ska behöva ta fram en ny översiktsplan om kommunfullmäktige inte antar planeringsstrategin inom angiven tid.

Skälen för regeringens förslag

Översiktsplanens aktualitet

Enligt nu gällande rätt ska kommunfullmäktige minst en gång under mandattiden pröva om översiktsplanen är aktuell i förhållande till vissa krav (3 kap. 27 § PBL). Av förarbetena framgår att ställningstagandet enbart avser översiktsplanens aktualitet, dvs. i vilken utsträckning översiktsplanens intentioner fortfarande är aktuella med hänsyn till nya förutsättningar m.m. (prop. 1994/95:230 s. 67). Innehållet i planen ändras således inte i något avseende genom beslutet. Av förarbetena framgår vidare att regeringen ansåg att det inte fanns skäl att knyta några sanktioner till bestämmelsen, med hänsyn till innebörden i ställningstagandet. Om det är osäkert i vilken mån översiktsplanen är aktuell, finns det enligt förarbetena en risk för att planen förlorar sin vägledande verkan vid olika beslut. Kommunen bedömdes således ha ett eget intresse av att regelbundet pröva aktualiteten i översiktsplanen (samma prop. s. 67 f.).

Enligt utredningen finns det brister i kontinuiteten i översiktsplaneringen i många kommuner, bl.a. genom att aktualitetsprövningen inte sker i den omfattning som anges i PBL. Kommuner avstår dessutom ofta från aktualitetsprövningen och tar i stället direkt fram en ny översiktsplan, om planen är gammal eller inaktuell. När en kommun avstår från aktualitetsprövningen blir det samtidigt oklart för andra aktörer hur kommunen ser på planens aktualitet. Att kommunen avstår från att aktualitetspröva planen i dessa fall hänger enligt utredningen samman med att ett beslut om att översiktsplanen inte är aktuell anses kunna leda till att den inte är vägledande för efterföljande planering och prövning. Sammantaget medför detta att det inte alltid är tydligt om översiktsplanen är aktuell eller inte. Mot denna bakgrund har utredningen föreslagit att det ska vara en förutsättning att kommunfullmäktige antar en planeringsstrategi för att översiktsplanen ska anses vara aktuell.

Regeringen anser att det måste vara tydligt när översiktsplanen är aktuell. Utredningens förslag leder, enligt regeringens bedömning, till att det bör bli tydligt för andra aktörer när en översiktsplan ska anses vara aktuell. Dessutom bör förslaget leda till att fler kommuner regelbundet tar ställning till planens aktualitet.

Regeringen förordar att det införs bestämmelser som innebär att översiktsplanen är aktuell från det att planen har fått laga kraft eller kommunfullmäktige har antagit en planeringsstrategi och fram till 24 månader efter nästa ordinarie val.

Som framgått av avsnitt 5.1 kan kommunen i planeringsstrategin bedöma att översiktsplanen helt eller delvis inte längre är aktuell.

Planen upphör att vara aktuell om kommunfullmäktige inte antar planeringsstrategin inom angiven tid

Den föreslagna ordningen innebär att översiktsplanen kommer att upphöra att vara aktuell, om kommunfullmäktige inte beslutar om en planeringsstrategi inom 24 månader efter ett ordinarie val. Översiktsplanen kan även dessförinnan upphöra att vara aktuell. Det sker om kommunfullmäktige i planeringsstrategin anger att så är fallet.

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen (3 kap. 1 § PBL). Om översiktsplanen blir inaktuell, behöver kommunen således påbörja arbetet med att ta fram en ny översiktsplan. Kommunen kommer då behöva följa det förfarande som anges i PBL för att ta fram en ny översiktsplan (jfr nuvarande 3 kap. 1–22 §§).

Några remissinstanser, bl.a. *Lunds universitet (juridiska fakultetsstyrelsen)*, anser att det inte är lämpligt att knyta aktualiteten till formella förutsättningar. Regeringen anser däremot att det är bra att reglerna om översiktsplanens aktualitet förtydligas. Som *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* anför bör tydligare bestämmelser underlätta tillämpningen, exempelvis vid prövningen av ansökningar om förhandsbesked och vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Som nämnts tidigare bör det vara möjligt för kommunfullmäktige att ompröva de ställningstaganden som gjorts i planeringsstrategin (se avsnitt 5.1). Även om fullmäktige i strategin har bedömt att planen i alla delar är aktuell, kan fullmäktige således i ett senare skede under mandatperioden

göra en annan bedömning. Sådana ändringar av planeringsstrategin kan alltså även göras efter det att 24-månaders fristen har löpt ut. Prop. 2019/20:52

Ett beslut som innebär att översiktsplanen är aktuell gäller även om planeringsstrategin överklagas

Som tidigare nämnts (avsnitt 5.1) anser regeringen att fullmäktiges beslut om planeringsstrategi bör kunna överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen. Ett beslut som överklagas i en sådan ordning får verkställas innan det har fått laga kraft om inte särskilda skäl talar mot det (13 kap. 14 § kommunallagen). Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till om verkställigheten av beslutet kommer att kunna rättas.

Bestämmelsen medför att ett sådant beslut att anta en planeringsstrategi som innebär att översiktsplanen är aktuell normalt bör vara giltigt, även om beslutet överklagas. Därigenom bör risken vara liten för att översiktsplanen upphör att vara aktuell på grund av att beslutet att anta planeringsstrategin överklagas.

Lagtext

Bestämmelsen finns i 3 kap. 25 § PBL. *Lagrådet* framhåller att författningsförslaget har utformats som en huvudregel, där översiktsplanen ska anses vara aktuell om inte fullmäktige i planeringsstrategin gjort en annan bedömning beträffande hela planen eller delar av den. I lagrådsremissen hade undantaget från huvudregeln utformats på ett sätt som enligt *Lagrådet* kunde ge intryck av att planen som helhet skulle anses vara aktuell även om den delvis hade bedömts inte vara det. Som *Lagrådet* framhåller har detta dock inte varit avsikten. Regeringen har därför följt *Lagrådets* förslag till utformning av paragrafen.

5.3 En översiktsplan som inte är aktuell påverkar förutsättningarna för andra beslut

Regeringens förslag: Detaljplaner ska handläggas med det utökade planförfarandet, om den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget inte är aktuell när ärendet påbörjas.

Bestämmelserna om ett samordnat planförfarande ska endast vara tillämpliga om den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget är aktuell när ärendet påbörjas. Det ska även gälla bestämmelserna om ett förenklat planförfarande för att upphäva en detaljplan vars genomförandetid har löpt ut eller en fastighetsindelingsbestämelse.

För att kunna ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område som är lämpligt för landsbygdsutveckling i strandnära läge, ska översiktsplanen vara aktuell.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att ett detaljplaneärende som handläggs med det s.k. standardförfarandet eller det s.k. samordnade förfarandet ska kunna slutföras med det valda förfarandet, även om översiktsplanen under

processen upphör att vara aktuell. Utredningen föreslår inte heller att översiktsplanen måste vara aktuell för att det förenklade förfarandet ska kunna tillämpas för att upphäva en detaljplan vars genomförandetid har gått ut eller en fastighetsindelingsbestämmelse.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna är negativt inställda till att det inte ska vara möjligt att tillämpa standardförfarandet om översiktsplanen upphör att vara aktuell. Invändningarna gäller framför allt att det inte kommer att vara möjligt att slutföra redan pågående ärenden om översiktsplanen blir inaktuell under detaljplaneprocessen. Bland dessa märks bl.a. länsstyrelserna i *Jönköpings* respektive *Östergötlands län, Enköpings kommun, Sveriges Byggindustrier* och *JM AB*.

Boverket framhåller att det kan leda till tids- och kostnadskrävande omtag i processen om kommunen måste byta förfarande för de detaljplaneprocesser som bedrivs med standardförfarandet till följd av att översiktsplanen blir inaktuell. *Länsstyrelsen i Uppsala län* anser att det visserligen är positivt att det får konsekvenser för efterföljande planering och beslut om översiktsplanen är inaktuell, men att förslaget riskerar att motverka ambitionen att förenkla plan- och byggprocessen. *Karlstads kommun* ser en fara i att förslaget blir tillväxtfientligt och motverkar möjligheterna att tillgodose behovet av bostäder. *Statens jordbruksverk* framhåller att i de fall då en aktuell översiktsplan saknas kommer det inte vara möjligt att samordna prövningen enligt PBL och miljöbalken med det samordnade förfarandet, vilket kan innebära att prövningen av planer/tillstånd för vattenbruk kompliceras ytterligare. En komplicerad process verkar hämmande för människors möjligheter och vilja att bosätta sig och bedriva företag i Sveriges landsbygder.

Flera andra remissinstanser anser att det är en rimlig konsekvens att det inte är möjligt att tillämpa standardförfarandet om översiktsplanen är inaktuell, bl.a. *Lunds universitet (fastighetsvetenskap)*, *Statens fastighetsverk*, merparten av de länsstyrelser som yttrar sig över förslaget, *Arvidsjauras kommun, Ånge kommun* och *SmåKom*. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* och *Statens geotekniska institut* anser att förslaget innebär ett incitament för kommunerna att ha aktuella översiktsplaner.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Nyköpings kommun* och *Svenska Byggnadsvårdsföreningen*, menar att skillnaden mellan standardförfarandet och det utökade förfarandet är så liten att denna mekanism inte kommer att fungera som påtryckningsmedel för kommunen att hålla översiktsplanen aktuell. *Länsstyrelsen i Stockholms län* saknar ett resonemang om sanktioner och vad som blir konsekvensen av att en översiktsplan förklaras inaktuell. Att återinföra ett krav på detaljplaneprogram när övergripande underlag inte är aktuella eller saknas, skulle enligt länsstyrelsen kunna vara en logisk följd. Att kommunen inte kan ge förhandsbesked skulle enligt länsstyrelsen kunna vara ett annat exempel. *Lantmäteriet* efterfrågar ett ställningstagande om kravet på att översiktsplanen ska vara aktuell även ska gälla vid tillämpningen av 5 kap. 38 b och 38 c §§ PBL.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anser att det säger sig självt att en översiktsplan som bedömts inaktuell i fråga om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte kan ge vägledning för efterföljande prövning i detaljplan eller i ett dispensärende. Även *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* och *Riksbyggen* anser att förslaget är lämpligt.

Nyköpings kommun anser å andra sidan att kopplingen till LIS-förfarandet är ologisk. Länsstyrelserna i *Kalmar* respektive *Värmlands län* anser att det finns risk för oönskade konsekvenser för pågående projekt inom LIS-områden, om översiktsplanen blir inaktuell och LIS-områdena i praktiken upphör. Sveriges Byggindustrier menar att det är lämpligt att avvakta de utredningar som pågår kring landsbygdsutveckling i strandnära lägen innan förändringar görs i miljöbalken.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

Enligt PBL ska vissa detaljplaner handläggas med ett utökat planförfarande (nuvarande 5 kap. 7 §). Det gäller för detaljplaner som

- inte är förenliga med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande,
- är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse, eller
- kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

De planer som ska handläggas med det utökade förfarandet omfattas av fler krav än vad som gäller för planer som kan handläggas med det s.k. standardförfarandet. I det utökade förfarandet finns bl.a. krav på att planförslaget ska kungöras i ortstidning, att samrådet ska ha en viss minsta längd, att samrådssynpunkter ska redovisas i en separat samrådsredogörelse och att planförslaget ska granskas under viss tid innan det får antas.

I PBL finns även bestämmelser om ett s.k. samordnat planförfarande. Vissa åtgärder kan prövas parallellt enligt PBL och viss annan lagstiftning (5 kap. 7 a §). Det gäller detaljplaner som är förenliga med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande och som enbart gäller en verksamhet som har tillståndsprövats eller ska tillståndsprövas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken, eller en åtgärd som har prövats eller ska prövas genom upprättande och fastställande av en vägplan enligt väglagen (1971:948) eller en järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg (banlagen).

Det samordnade förfarandet innebär bl.a. att samråd enligt PBL endast behöver ske om tillståndsprövningen enligt miljöbalken, väglagen eller banlagen är avslutad och den miljökonsekvensbeskrivning som finns i det ärendet inte är tillräcklig eller inte längre är aktuell för detaljplaneärendet, eller om samråd inte har skett i tillståndsärendet med alla som ska omfattas av samråd enligt bestämmelserna i PBL (5 kap. 16 § första stycket). Om förutsättningarna för det samordnade förfarandet brister endast därför att samråd inte har skett med alla som ska omfattas av samråd, är det tillräckligt att detaljplaneärendet kompletteras genom att samråd sker med dem som inte omfattades av samrådet i tillståndsärendet (5 kap. 16 § andra stycket). Därtill innebär det samordnade förfarandet att det finns vissa krav på kungörelse under granskningstiden som i sin tur får samordnas med andra sådana krav (5 kap. 18 a § PBL) och att skyldigheten att hålla vissa handlingar tillgängliga under granskningstiden kan fullgöras av kommunen genom att en kopia av handlingarna i tillståndsärendet hålls tillgänglig, i den mån nödvändig information finns där (5 kap. 21 § PBL). Vidare innebär det att kommunen i sitt granskningsyttrande även ska behandla de syn-

punkter som har kommit in i tillståndsärendet i den mån de har betydelse för detaljplaneprovningen (5 kap. 23 § PBL).

Det som gäller för förslag till och antagande av en detaljplan gäller även för förslag till och beslut om att ändra eller upphäva en detaljplan (5 kap. 38 § PBL). För att upphäva en detaljplan när planens genomförandetid har gått ut finns ett förenklat förfarande (5 kap. 38 b § PBL). Förfarandet innebär bl.a. att något granskningsförfarande inte behöver tillämpas. Det förenklade förfarandet kan även tillämpas vid upphävande av bestämmelser om fastighetsindelning eller vissa särskilda rättigheter enligt 4 kap. 18 § andra stycket 1 och 2 PBL (5 kap. 38 c § PBL). I båda fallen förutsätts att upphävandet bl.a. är förenligt med översiktsplanen.

Av översiktsplanen ska framgå sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken, s.k. LIS-områden. Inom ett LIS-område får man bl.a. beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden som särskilda skäl vid provningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet (7 kap. 18 d § miljöbalken). Med LIS-område avses ett område som

- är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
- är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
- endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i eller i närheten av tätorter, i vissa kust- eller kustskärgårdsområden, på Gotland eller vid vissa sjöar, i de fall det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och inte heller är beläget inom vissa utpekade kust- eller kustskärgårdsområden (7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken).

En översiktsplan ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett LIS-område (7 kap. 18 e § andra stycket miljöbalken).

Standardförfarandet och det samordnade förfarandet ska endast kunna tillämpas om översiktsplanen är aktuell

För att standardförfarandet ska kunna tillämpas förutsätts att detaljplanen är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande. Motsatsvis ska en bredare allmänhet involveras i planarbetet i de fall där det är sannolikt att allmänheten har ett berättigat intresse av att få lämna synpunkter (jfr prop. 2013/14:126 s. 73). Det innebär att det utökade planförfarandet ska tillämpas för en detaljplan som inte är förenlig med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande.

En översiktsplan som inte är aktuell ger inte samma stöd för detaljplanering. Dessutom bör allmänheten ges bättre möjlighet att delta i detaljplaneprocessen när översiktsplanen inte är aktuell, jämfört med när den utveckling som detaljplanen anger är förenlig med översiktsplanen. Regeringen delar således utredningens uppfattning att översiktsplanen behöver vara aktuell för att standardförfarandet ska kunna tillämpas och att det utökade förfarandet bör tillämpas, om översiktsplanen inte är aktuell. Samma logik gör sig gällande i fråga om det samordnade förfarandet. Det innebär att inte heller det samordnade förfarandet bör kunna tillämpas om översiktsplanen inte är aktuell.

Regeringens förslag innebär att kommunen i en planeringsstrategi ska kunna göra bedömningen att en översiktsplan inte är aktuell i vissa delar. Exempelvis kan ett ställningstagande ha upphört att vara aktuellt i fråga om översiktsplanens inriktning för hur ett visst geografiskt område bör utvecklas eller för hur ett visst allmänt intresse bör bedömas, samtidigt som planen i övrigt är aktuell (se avsnitt 5.1). Möjligheten att tillämpa standardförfarandet bör enligt regeringens mening inte förhindras på grund av att kommunen har bedömt att översiktsplanens ställningstaganden för ett visst geografiskt område inte är aktuella, i de fall detaljplanen avser ett annat område.

Samtidigt kan det, som *Länsstyrelsen i Stockholms län* påpekat, ibland vara svårt att bedöma vad som är förenligt med översiktsplanen och vad som inte är det. Om kommunen har bedömt att översiktsplanens ställningstagande i fråga om ett visst allmänt intresse inte längre är aktuellt, anser regeringen att en bedömning i varje enskilt fall behöver göras om detta förhållande har någon betydelse för detaljplanen. Exempelvis kan kommunen i planeringsstrategin ha bedömt att översiktsplanens ställningstaganden i fråga om skogsbrukets intressen inte längre är aktuella. En sådan bedömning bör inte hindra att kommunen använder standardförfarandet för att detaljplanlägga ett område där skogsbruksfrågorna saknar betydelse, exempelvis om detaljplanen avser att möjliggöra en ändrad användning av ett område som redan är bebyggt.

Om kommunen i planeringsstrategin i stället har bedömt att översiktsplanen inte längre är aktuell när det gäller planens ställningstaganden för hur kommunen avser att följa gällande miljö kvalitetsnormer för vatten, bör bedömningen bli den motsatta. Eftersom miljö kvalitetsnormer för vatten i princip berör hela kommunens yta, bör en sådan bedömning leda till att det inte är möjligt att tillämpa standardförfarandet.

Vad som nu har nämnts om standardförfarandet bör i motsvarande grad även gälla möjligheten att tillämpa det samordnade förfarandet.

Regeringen anser att det inte kan uteslutas att förslaget i vissa fall kan leda till att det uppstår gränsdragningsproblem när det gäller om standardförfarandet är tillämpligt eller inte. Regeringen anser samtidigt att det är angeläget att allmänheten ges möjlighet att engagera sig i detaljplaneprocessen i de fall översiktsplanen inte är aktuell. Därtill bedömer regeringen att det föreslagna kravet på att översiktsplanen ska vara aktuell för att standardförfarandet och det samordnade förfarandet ska kunna tillämpas, i viss mån kan tänkas främja kommunernas arbete med översiktsplaneringen. Att skillnaden mellan standardförfarandet och det utökade förfarandet är liten, vilket några remissinstanser framhåller, föranleder inte regeringen att göra någon annan bedömning.

Redan påbörjade processer bör kunna slutföras

Förslaget att standardförfarandet och det samordnade förfarandet endast ska kunna tillämpas om översiktsplanen är aktuell, ska enligt utredningens förslag även få betydelse i redan pågående detaljplaneprocesser. En detaljplan skulle således inte kunna antas, om standardförfarandet har tillämpats under planprocessen och översiktsplanen inte längre är aktuell vid den tidpunkt då detaljplanen ska antas. Utredningen har bl.a. bedömt att det är

olämpligt om vissa planer skulle kunna hanteras med standardförfarandet, trots att översiktsplanen inte längre är aktuell.

Som flera remissinstanser, bl.a. *Boverket*, *Länsstyrelsen i Uppsala län* och *Karlstads kommun*, framhåller finns det risk för att utredningens förslag leder till tids- och kostnadskrävande omtag i processen, om kommunen måste byta förfarande för de detaljplaneprocesser som handlagts med standardförfarandet till följd av att översiktsplanen upphör att vara aktuell. Regeringen anser att det inte är lämpligt att kommunen ska behöva göra om vissa moment, om översiktsplanen upphör att vara aktuell under detaljplaneprocessen. Till skillnad från utredningen anser regeringen således att redan påbörjade detaljplaneärenden bör kunna slutföras utifrån de förutsättningar som rådde när planarbetet påbörjades.

Kravet på aktualitet ska även gälla det förenklade förfarandet för att upphäva en detaljplan eller en fastighetsindelingsbestämmelse

Det förenklade förfarandet för att upphäva en detaljplan vars genomförandetid har gått ut (5 kap. 38 b § PBL) eller en bestämmelse om fastighetsindelning eller vissa särskilda rättigheter (5 kap. 38 c § PBL) är endast tillämpligt när upphävandet bl.a. är förenligt med översiktsplanen. Mot bakgrund av utredningens förslag om att översiktsplanen måste vara aktuell för att standardförfarandet och det samordnade planförfarandet ska kunna tillämpas efterfrågar *Lantmäteriet* ett ställningstagande om kravet på att översiktsplanen ska vara aktuell även ska gälla vid tillämpningen av 5 kap. 38 b och 38 c §§ PBL.

Regeringen anser att bestämmelserna om de olika planförfarandena bör vara enhetligt utformade. I linje med detta anser regeringen att översiktsplanen måste vara aktuell när ärendet påbörjas för att det förenklade förfarandet ska kunna tillämpas för att upphäva en detaljplan vars genomförandetid har gått ut eller en bestämmelse om fastighetsindelning eller vissa särskilda rättigheter.

En översiktsplan som inte är aktuell ska även påverka förutsättningarna för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

I likhet med *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser regeringen att om det har bedömts att en översiktsplan i fråga om ett LIS-område inte är aktuell kan den inte ge samma vägledning för efterföljande prövning i detaljplan eller ett dispensärende som när planen är aktuell. Av det skälet förordar regeringen en ändring av miljöbalken så att det framgår att översiktsplanen ska vara aktuell för att kunna ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett LIS-område.

Länsstyrelserna i *Kalmar* respektive *Värmlands län* framhåller att det finns risk för oönskade konsekvenser för pågående projekt inom LIS-områden, om översiktsplanen blir inaktuell och LIS-områdena därmed i praktiken upphör. Därmed skulle redan genomförda åtgärder kunna bli onyttiga i sådana byggprojekt där möjligheten att upphäva eller ge dispens från strandskyddet förutsätter att bestämmelserna om landsbygdsutveckling i strandnära läge är tillämpliga för att projektet ska kunna genomföras. Regeringen anser att det visserligen inte kan uteslutas att oönskade konsekvenser kan uppstå i sådana fall, men att riskerna för detta bör vara små. Mark- och miljööverdomstolen har nämligen funnit att den omständig-

heten att en plats inte har redovisats som ett LIS-område i en översiktsplan inte utesluter att platsen ändå kan anses ligga inom ett sådant område. I sådana fall får det enligt domstolen i stället ske en bedömning i det enskilda fallet av om kriterierna i 7 kap. 18 e § miljöbalken är uppfyllda (dom den 14 februari 2018 i mål nr M 6166-17).

Som tidigare anförts kan översiktsplanen fortfarande fungera som ett viktigt beslutsunderlag, även om den inte längre är aktuell (se avsnitt 5.1). Detta genom att planen kan innehålla information om planeringsförutsättningarna på platsen. Förslaget att översiktsplanen ska vara aktuell för att kunna ge vägledning för om en plats ligger inom ett LIS-område innebär samtidigt att myndigheten behöver göra en mer omfattande prövning för att kunna bedöma om kriterierna för ett LIS-område är uppfyllda.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 7 kap. 18 e § miljöbalken och 5 kap. 7, 7 a och 38 b §§ PBL. Mot bakgrund av sitt förslag i fråga om utformningen av 3 kap. 25 § PBL (se avsnitt 5.2) föreslår *Lagrådet* även en annan lydelse av 5 kap. 7, 7 a och 38 b §§ PBL än den som regeringen föreslog i lagrådsremissen. Regeringen har följt *Lagrådets* förslag.

6 Att ta fram en översiktsplan

6.1 Kraven på underlag under samrådet begränsas

Regeringens förslag: Kommunen ska inte behöva redovisa det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt under samrådet. Kommunen ska i stället redovisa det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna är positiva till förslaget, däribland *Blekinge tekniska högskola*, de länsstyrelser som yttrar sig över förslaget, *Bollnäs*, *Enköpings*, *Katrineholms*, *Linköpings*, *Västerås* och *Östra Göinge kommuner*, *SmåKom* och *Sveriges Kommuner och Landsting*. *Länsstyrelsen i Hallands län* konstaterar att det som har betydelse för bedömningen av förslaget i vissa fall kan gälla nationella, regionala eller mellankommunala planeringsunderlag och att förslaget innebär att sådant underlag i så fall ska finnas med.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län framhåller att det är viktigt att skilja på plan och underlag för att få till en enklare och mer kontinuerlig översiktsplanering. Vissa översiktsplaner innehåller omfattande bakgrundsbeskrivningar m.m. som inte är nödvändiga för att översiktsplanen ska vara komplett. Dessa omfattande dokument skymmer enligt länsstyrelsen kommunens ställningstaganden och rekommendationer och försvårar dessutom kommunens egna aktualitetsbedömningar av översiktsplanen.

Några remissinstanser är negativa till förslaget. *Folkhälsomyndigheten* anser att det förvisso är lovvärt att skapa förutsättningar för en förenklad

process men att det ska ställas mot möjligheten till ökad förståelse för översiktsplanens strategiska inriktning som kan bidra till att främja en hållbar utveckling. *Göteborgsregionens kommunalförbund* och *Skåne läns landsting* anser att förslaget innebär en risk för att översiktsplanerna tappar den regionala aspekten. *Myndigheten för delaktighet* anser att översiktsplaneprocessen ska ge ökad möjlighet för medborgarna att delta i dialogen om planeringen och att en del i detta är att kunna se hur kommunala intressen vägs mot nationella, regionala och mellankommunala intressen.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund och gällande rätt

Innan kommunen antar en översiktsplan ska kommunen upprätta ett förslag till plan som uppfyller vissa krav, vid upprättandet av förslaget samråda med myndigheter, kommuner och andra som är berörda, och ställa ut förslaget och låta det granskas (3 kap. 7 § PBL). Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt (3 kap. 8 § tredje stycket PBL). Kravet på redovisning av planeringsunderlag avser sådant underlag som ska redovisas under samrådet, utan att det behöver vara en del av översiktsplanen. Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med 4 kap. 4 § första stycket andra meningen i den äldre plan- och bygglagen (1987:10), förkortad ÄPBL.

Med planeringsunderlag av betydelse avses enligt förarbetena sådant underlag som enligt kommunens bedömning är betydelsefullt (prop. 1985/86:1 s. 543). Redovisningen bör anpassas till planförslagets betydelse och omfattning. I propositionen hänvisas till ett tidigare betänkande med följande exempel på underlag som kommunen enligt utredningen regelmässigt bör redovisa:

- riksintressen inom kommunen,
- befolkningsutveckling och bosättningsmönster inklusive tillkommen bostadsbebyggelse de senaste åren,
- utveckling av näringsliv och sysselsättning,
- redovisning av tillgång till viss grundservice avseende skolor, detaljhandel och kollektivtrafik, och
- inventeringar och program avseende natur- och kulturvård (se SOU 1979:66 s. 313).

I betänkandet framhålls att redovisningen av planeringsunderlag är angelägen för att ge kommunmedlemmarna och andra intressenter möjligheter att bedöma om översiktsplanen (marköversikten enligt utredningens förslag) är lämpligt utformad för att styra utvecklingen i önskad riktningen. Redovisningen avsågs även ge underlag för en diskussion om hur planen påverkat olika typer av löpande beslut.

Tillägget att planeringsunderlaget ska ha betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt tillkom i samband med införandet av den nuvarande lagen. I propositionen anges att regeringen delar PBL-kommitténs uppfattning om den ökade betydelsen av mellankommunala och regionala frågor för översiktsplanen. Enligt propositionen stöds detta synsätt av bestämmelsen om att kommuner ska visa hur de tar hänsyn

till nationella och regionala mål, planer och program (prop. 2009/10:170 del 1 s. 182, se nuvarande 3 kap. 5 § 4 PBL). Som Översiktsplaneutredningen framhåller framgår dock inte tydligt av propositionen varför kommunen ska redovisa planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt. Enligt utredningen kan kravet tänkas hänga samman med ambitionen att stärka översiktsplanens strategiska funktion (jfr samma prop. s. 177).

Enligt utredningen är det oklart vad kommunen under samrådet i praktiken förväntas göra till följd av detta krav, varför nyttan av kravet enligt utredningen kan ifrågasättas. Mot den bakgrunden har utredningen föreslagit att kravet i stället ska avse det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget, vilket överensstämmer med vad som gäller under ett samråd om ett förslag till detaljplan (nuvarande 5 kap. 11 c § PBL). Enligt utredningens uppfattning blir det därigenom tydligare att kommunen själv får avgöra vilket underlag som behöver redovisas för att förslaget ska kunna bedömas.

Endast det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av planförslaget behöver redovisas under samrådet

Utredningen har konstaterat att översiktsplanen lätt blir tyngd av de frågor som ska redovisas enligt PBL. Enligt utredningen har planeringsunderlag sällan sådan karaktär att dessa behöver bli föremål för politiska beslut i samband med översiktsplanen. För att översiktsplanen inte ska upplevas som alltför omfattande och överlastad med information är det, enligt utredningen, således viktigt att tydligt skilja på plan och underlag. Som *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* framhåller bör regelverket hantera denna problematik.

Regeringen konstaterar att det nuvarande kravet på att kommunen under samrådet ska redovisa det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt inte innebär något krav på att underlaget ska utgöra en del av planen. Det räcker, som *Naturvårdsverket* framhåller, att redovisningen av underlaget sker publikt på kommunens webbplats. Samtidigt kan regeringen konstatera att PBL innehåller andra krav som innebär att ett visst underlag kan behöva redovisas i översiktsplanen för att kommunens ställningstaganden ska kunna förstås. Det gäller exempelvis kravet att kommunen i översiktsplanen ska redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen, vid beslut om användningen av mark- och vattenområden, kommer att tillgodoses (nuvarande 3 kap. 4 § första stycket PBL). I denna redovisning ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt. Regeringen återkommer i avsnitt 7.4 med förslag om hur kravet på redovisning av allmänna intressen kan nyanseras, vilket bör leda till att behovet av att redovisa planeringsunderlag i översiktsplanen minskar.

Regeringen anser att skälet för det nuvarande redovisningskravet fortfarande är ändamålsenligt, nämligen att kommunen under samrådet bör tillhandahålla sådant underlag som gör det möjligt för allmänheten och andra intressenter att bedöma planförslaget. Trots att det nuvarande kravet alltså inte medför något krav på att planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt även ska

Prop. 2019/20:52 redovisas i den färdiga planen, så verkar många remissinstanser ha uppfattat kravet på detta sätt.

Regeringen kan konstatera att det inte framgår av den nuvarande lagtexten att redovisningen ska ske i syfte att möjliggöra en bedömning av planförslaget. Kravet att underlaget även ska ha betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt kan även ge intryck av att det är fråga om en omfattande redovisning.

Regeringen anser att PBL bör ändras så att det tydligt framgår att kommunen under samrådet ska redovisa det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget. Som *Länsstyrelsen i Hallands län* har konstaterat kan det som har betydelse för bedömningen av förslaget i vissa fall även omfatta underlag av betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt. Om så är fallet ska även underlag av sådant slag redovisas under samrådet. Mot den bakgrunden ser regeringen inte någon risk för att översiktsplanerna kommer att tappa den regionala aspekten, som *Göteborgsregionens kommunalförbund* och *Skåne läns landsting* befarar. Regeringen ser inte heller någon risk för att det skulle bli svårare att förstå översiktsplanens strategiska inriktning, som *Folkhälsomyndigheten* anför. Tvärtom bör det vara svårare att skapa förståelse för planens inriktning om kommunen under samrådet måste redovisa underlag som inte har någon betydelse för omgivningens möjligheter att kunna bedöma förslaget.

Lagtext

Bestämmelsen finns i 3 kap. 8 § tredje stycket PBL.

6.2 Granskning i stället för utställning

Regeringens förslag: Utställning av översiktsplanen ska ändras till granskning av översiktsplanen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som kommenterar förslaget är i allt väsentligt positiva, däribland *Naturvårdsverket*, länsstyrelserna i *Jämtlands*, *Kalmar* respektive *Värmlands län*, *Linköpings* och *Östra Göinge kommuner*, *SmåKom*, *Sveriges Kommuner och Landsting* och *Riksbyggen*. Flera remissinstanser, däribland länsstyrelserna i *Gotlands* respektive *Västmanlands län* och *Uppsala* och *Örebro kommuner*, framhåller att förslaget innebär en harmonisering med de termer som används i detaljplaneprocessen.

Länsstyrelsen i Jönköpings län bedömer att förslaget att ersätta begreppet utställning med granskning i praktiken inte har någon nämnvärd betydelse.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund och gällande rätt

Innan kommunen antar en översiktsplan ska kommunen upprätta ett förslag till plan som uppfyller vissa krav, vid upprättandet av förslaget sam-

råda med myndigheter, kommuner och andra som är berörda, och ställa ut förslaget och låta det granskas (3 kap. 7 § PBL). Samrådets syfte är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt samt att ge möjlighet till insyn och påverkan (3 kap. 8 § PBL). Det är således i samrådsskedet som det finns störst möjlighet att påverka utformningen av kommunens översiktsplan. Kommunen har stor frihet att anpassa formerna för samrådet utifrån vad planeringen avser – exempelvis om det gäller en kommunomfattande översiktsplan eller en s.k. fördjupning som enbart rör ett mindre område – och behovet av att samverka med allmänheten, myndigheter och andra berörda intressenter.

En översiktsplan ska enligt gällande rätt ställas ut i minst två månader (3 kap. 12 § PBL). Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under utställningstiden (3 kap. 15 § PBL). Efter utställningstiden ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till (3 kap. 17 § PBL). Efter utställningen av översiktsplanen får endast mindre korrigeringar göras inför antagandet av planen. Om planförslaget ändras väsentligt efter utställningen, ska kommunen ställa ut förslaget på nytt (3 kap. 18 § PBL). Utställningen avser att ge olika intressenter en möjlighet att lämna synpunkter på det förslag som är avsett att föras vidare till kommunfullmäktige för antagande. Framför allt är det viktigt att länsstyrelsen ges tillfälle att lämna ett samlat granskningsyttrande för statens räkning (se SOU 2005:77 del 2 s. 453 och 457).

Under utställningstiden ska länsstyrelsen avge ett granskningsyttrande över planförslaget (3 kap. 16 § PBL). Av yttrandet ska det framgå hur planförslaget förhåller sig till de s.k. granskningsgrunderna, dvs. om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse,
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med bestämmelser i miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

En översiktsplan kan ändras för en begränsad del av kommunen, en s.k. fördjupning. Ändringen kan även avse ett tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse (3 kap. 23 § PBL). För en ändring tillämpas normalt samma förfarande som när en översiktsplan antas, men i vissa fall kan ett enklare förfarande tillämpas. Det gäller om ett förslag till ändring avser endast en viss del av kommunen. Då är det tillräckligt att kommunen låter granska förslaget under sex veckor, i stället för att ställa ut detta (3 kap. 23–26 §§ PBL).

Utredningen har föreslagit att termen utställning ska ändras till granskning av planen. Utöver att termen granskning redan används när det är fråga om en fördjupning av översiktsplanen utgör granskningen även ett led i detaljplaneprocessen (se 5 kap. 18–25 §§ PBL).

Termen utställning användes tidigare även i detaljplanprocessen, men efter förslag från Byggprocessutredningen ändrades termen utställning till granskning i samband med ikraftträdandet av den nuvarande lagen 2011. Utredningen anförde att det är ytterst sällan som ett detaljplaneärende tillförs någon ny och tungt vägande synpunkt först i samband med utställningen. Enligt utredningen är allting vanligtvis redan bestämt inför utställningen av ett detaljplaneförslag, varför utställningen i hög grad tenderar att få en rent formell prägel (SOU 2008:68 s. 155).

Därutöver kan tilläggas att termen utställning ibland missuppfattas av enskilda. Tidigare, innan planförslag började hållas tillgängliga på webben, var det ofta nödvändigt för den enskilde att besöka kommunhuset eller någon annan offentlig lokal för att kunna ta del av planförslaget. Med dåtidens terminologi kunde det i dessa fall ofta vara befogat att tala om att planförslaget fanns utställt, inte minst eftersom det kunde vara svårt att mångfaldiga planhandlingar i storformat. Numera är det underlag som ställs ut i kommunhuset ofta identiskt med det som kommunen tillhandahåller på webben. Termen utställning kan således vara vilseledande, eftersom den kan skapa förväntningar om att det utställda materialet ska vara mer omfattande än det som tillhandahålls digitalt.

Regeringen anser att terminologin i PBL bör vara enhetlig och att tonvikten i första hand bör ligga vid dialogen under samrådet. Det avslutande skedet kan närmast ses som en slutlig kontroll av vilka samrådssynpunkter som har kunnat tillgodoses i syfte att ge berörda intressenter en möjlighet att åter överväga om det kvarstår väsentliga anmärkningar mot förslaget innan det antas (se prop. 2009/10:170 del 1 s. 237). Regeringen anser således att utställningen i fortsättningen bör benämnas granskning.

Förslaget avser både översiktsplane- och regionplanprocessen.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 3 kap. 12–18 a §§ PBL. Vidare medför förslaget följändringar i 3 kap. 7 § och 7 kap. 1 och 5 §§ PBL.

6.3 Förfarandet efter antagandet

Regeringens förslag: Kommunen ska senast dagen efter det att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts, skicka ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen.

De handlingar som kommunen ska skicka till berörda myndigheter och kommuner när ett beslut att anta översiktsplanen har fått laga kraft, ska skickas inom sex veckor.

Kommunen ska även skicka planhandlingarna till lantmäterimyndigheten, då antagandebeslutet har fått laga kraft. Regionen ska skicka planhandlingarna till den statliga lantmäterimyndigheten.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte någon fast tidsgräns för när planhandlingarna ska skickas. Utredningen föreslår inte heller någon tidsgräns för när meddelandet om att planen har antagits ska skickas till länsstyrelsen.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig över förslagen är i huvudsak positiva, däribland länsstyrelserna i *Kalmar*, *Kronobergs*, *Värmlands* respektive *Örebro län* och *Katrineholms* och *Linköpings kommuner*. *Lantmäteriet* anser att förslaget att kommunen ska skicka planhandlingar till lantmäterimyndigheten skulle kunna bidra till bättre aktualitet av fastighetsregistret. *Statens fastighetsverk* anser att det är bra att länsstyrelserna får information om antagande och förutsätter att länsstyrelserna skickar vidare till övriga berörda statliga myndigheter.

Boverket framhåller att för detaljplaner har kommunen två veckor på sig att skicka dokument som fått laga kraft till berörda myndigheter. *Boverket* föreslår att det även ska finnas en bestämd tidsram för när översiktsplanen m.m. ska skickas efter att beslutet har fått laga kraft. *Östra Göinge kommun* anser att kommunen bör kunna skicka översiktsplanen och andra planhandlingar enbart i digital form och inte i pappersform.

Skälen för regeringens förslag

Länsstyrelsen ska underrättas när översiktsplanen har antagits

När kommunen har antagit en detaljplan, ska kommunen skicka ett meddelande om detta till bl.a. länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, berörda kommuner, vissa sakägare och bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs. Meddelandet ska innehålla ett protokollsutdrag med beslutet och upplysningar om vad den som vill överklaga beslutet måste göra (5 kap. 29 § PBL). Meddelandet ska skickas senast dagen efter det att justeringen av det protokoll som innehåller beslutet har tillkännagetts på kommunens anslagstavla (5 kap. 30 § PBL). När beslutet att anta detaljplanen har fått laga kraft ska kommunen bl.a. på planhandlingarna anteckna det datum då planen fick laga kraft och inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten (5 kap. 32 § PBL).

När kommunfullmäktige har antagit en översiktsplan, ska det justerade protokollet tillkännages på anslagstavlan på kommunens webbplats (8 kap. 9 och 10 §§ kommunallagen [2017:725]). Det finns i gällande rätt inget krav på att kommunen ska meddela berörda aktörer som motsvarar det som gäller när en detaljplan har antagits. Den som vill överklaga kommunfullmäktiges beslut att anta eller ändra en översiktsplan får själv bevaka när ett sådant beslut fattas. Kravet på att kommunen ska underrätta bl.a. *Boverket*, länsstyrelsen och berörda kommuner gäller i stället när beslutet har fått laga kraft. Att fullmäktiges beslut om översiktsplan får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen framgår av 13 kap. 1 § PBL.

Översiktsplanen är inte bindande och det finns således ingen risk för att någon enskild drabbas av rättsförluster på grund av att denne inte hinner överklaga kommunens beslut i tid. Enligt utredningens bedömning finns det därför inte någon anledning att ställa krav på att kommunen ska underrätta dem som yttrat sig över planen av det skälet.

Enligt utredningens erfarenhet kan det emellertid ta lång tid innan ett överklagat beslut om att anta en översiktsplan får laga kraft. Under denna tid kan de statliga myndigheterna sakna kunskap om att planen har antagits. Ett beslut att anta eller ändra översiktsplanen gäller först sedan beslutet har fått laga kraft (3 kap. 21 § PBL), men den gällande översikts-

planens vägledande funktion anses ändå vara mindre om kommunen har antagit en ny plan. Det framgår av Mark- och miljööverdomstolens dom den 15 februari 2017 i mål nr P 6572-16. I det målet tillmätte domstolen en antagen översiktsplan betydelse, trots att beslutet inte hade fått laga kraft.

Översiktsplanen har stor betydelse för dialogen mellan staten och kommunen om fysisk planering. Mot den bakgrunden anser regeringen, i likhet med utredningen, att kommunen bör vara skyldig att skicka ett meddelande till länsstyrelsen om att översiktsplanen har antagits. I linje med vad som gäller enligt 7 kap. 10 § PBL – när ett landsting (region) har antagit en regionplan – anser regeringen att kommunen senast dagen efter att beslutet om att anta översiktsplanen har tillkännagetts ska skicka ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen.

Statens fastighetsverk anser i sitt remissvar att länsstyrelserna bör underätta berörda statliga myndigheter. Som utredningen framhåller ankommer det på länsstyrelsen att bedöma om andra statliga myndigheter bör underättas, om de har haft synpunkter på planförslaget eller om de särskilt berörs av beslutet (se 2 kap. 4 § plan- och byggförordningen [2011:338], förkortad PBF).

Kommunen ska skicka handlingarna inom sex veckor efter det att beslutet har fått laga kraft

När ett beslut att anta eller ändra översiktsplanen har fått laga kraft, ska kommunen, enligt nuvarande 3 kap. 22 § PBL, skicka följande handlingar till Boverket, länsstyrelsen, landstinget och de kommuner som berörs:

1. översiktsplanen,
2. samrådsredogörelsen, där kommunen redovisar resultatet av samrådet och de förslag som framförda synpunkter har gett anledning till,
3. länsstyrelsens granskningsyttrande,
4. det särskilda utlåtandet, där kommunen efter utställningstiden sammanställer de synpunkter som kommit fram och redovisar de förslag som synpunkterna gett anledning till, och
5. ett protokollsutdrag med beslutet.

Som *Boverket* framhåller, finns ett krav på att kommunen inom två veckor efter ett beslut att anta en detaljplan har fått laga kraft ska skicka vissa dokument till de myndigheter som berörs (5 kap. 32 § PBL). När det gäller beslut att anta eller ändra en översiktsplan gäller i stället att kommunen utan dröjsmål ska skicka ovan nämnda handlingar till berörda myndigheter. Boverket har föreslagit att det ska finnas en bestämd tidsram för när kommunen senast ska skicka handlingarna.

Regeringen anser att kommunen ska skicka handlingarna till berörda myndigheter senast sex veckor efter det att beslutet har fått laga kraft. Att tiden för en översiktsplan bör vara längre från tidpunkten för laga kraft än för en detaljplan beror på att kommunen ofta behöver anlita ett tryckeri för att mångfaldiga den antagna översiktsplanen.

Förutsättningarna för att kommunen ska kunna skicka översiktsplanen och andra planhandlingar enbart i digital form till myndigheter m.fl., som *Östra Göinge kommun* önskar, berörs under avsnitt 7.8.1.

Fastighetsregistret innehåller uppgifter om hur marken i landet är indelad i fastigheter och om vem som äger respektive fastighet. Registret innehåller även information om bl.a. adresser, byggnader och fastighetstaxering. I registret finns även uppgifter om planer och vissa beslut enligt PBL. Att en översiktsplan ska registreras i registret framgår av 27 § förordningen (2000:308) om fastighetsregister. Det är den statliga lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet, som ansvarar för den övergripande driften och förvaltningen av fastighetsregistret.

Utredningen har konstaterat att det finns brister i registreringen av antagna översiktsplaner i fastighetsregistret. Det innebär bl.a. att det är svårt att få en samlad bild av hur många översiktsplaner och ändringar av dessa som finns i landet.

Det är lantmäterimyndigheten som handlägger ärenden om att föra in eller ta bort ärenden ur fastighetsregistret (se 19 kap. 6 § fastighetsbildningslagen [1970:988]). Om kommunen har fått överta lantmäteriverksamheten från staten enligt lagen (1995:1393) om kommunal lantmäterimyndighet, är det alltså kommunen som ska föra in planen i registret. För närvarande har kommunala lantmäterimyndigheter inrättats i 39 av landets 290 kommuner.

När ett beslut om att anta eller ändra en översiktsplan har fått laga kraft, ska kommunen, som tidigare nämnts, skicka planhandlingarna till Boverket, länsstyrelsen m.fl. (se 3 kap. 22 § PBL). Däremot är det länsstyrelsen som enligt gällande regler ska underrätta lantmäterimyndigheten om kommunens beslut att anta eller ändra en översiktsplan (se nuvarande 2 kap. 4 § PBF). Den nuvarande ordningen innebär alltså att länsstyrelsen ska skicka tillbaka översiktsplanen till kommunen för att översiktsplanen ska registreras i fastighetsregistret, i de fall där kommunen har övertagit lantmäteriverksamheten från staten.

Som *Lantmäteriet* anför är kvalitetsfrågor centrala för fastighetsregistret och dess användning. Regeringen anser att lantmäterimyndigheten bör ingå bland de myndigheter m.fl. som kommunen ska skicka översiktsplanen till. En sådan ändring bör främja ajoudföringen av översiktsplaner i fastighetsregistret. Om ändringen genomförs, avser regeringen att ta bort motsvarande skyldighet från länsstyrelsen.

I linje med vad som nu har anförts, anser regeringen att regionen bör ansvara för att lantmäterimyndigheten får del av en regionplan, när ett beslut att anta, ändra eller upphäva en sådan plan har fått laga kraft. Regeringen anser dock att det bör framgå av PBL att regionen ska skicka beslut om regionplaner till den statliga lantmäterimyndigheten. Detta eftersom ett beslut om en regionplan i princip alltid omfattar mer än en kommun, även om ändringar av en regionplan i vissa fall skulle kunna avse en enda kommun. Det innebär att det skulle kunna uppstå oklarheter om till vilken lantmäterimyndighet som regionen ska skicka beslutet, eftersom det kan finnas både statliga och kommunala lantmäterimyndigheter i länet. Vidare skulle det kunna uppstå oklarheter om vilken lantmäterimyndighet som ska registrera planen i fastighetsregistret. Detta trots att en kommunal lantmäterimyndighet alltid ska överlämna en förrättning som avser flera lantmäterimyndigheters verksamhetsområden till den statliga lantmäterimyn-

digheten (se 5 § första stycket 2 lagen om kommunal lantmäterimyndighet). Enligt regeringen är det mot denna bakgrund lämpligt att den statliga lantmäterimyndigheten, dvs. Lantmäteriet, får ansvaret för att föra in beslut om regionplaner i fastighetsregistret.

Lantmäteriet anför även att det inte bara är lagakraftvunna planer utan även den pågående planläggningen som bör registreras för att kunna visualiseras i olika digitala tjänster. Den frågan kan emellertid inte hantteras inom ramen för detta lagstiftningsärende utan får övervägas i annat sammanhang.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 3 kap. 19 a och 22 §§ och 7 kap. 10 § PBL.

6.4 Den strategiska miljöbedömningen i planprocessen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i plan- och bygglagen ska förtydligas så att det framgår vilka moment som ingår i en strategisk miljöbedömning. Inom ramen för samrådet enligt plan- och bygglagen ska kommunen undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska göras på det sätt som anges i miljöbalken. Efter undersökningen ska kommunen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet även uppfylla kraven på avgränsningssamråd i miljöbalken. Förslaget avser översiktsplaner, regionplaner och detaljplaner.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte uttryckligen att kommunen även ska fatta ett särskilt beslut efter undersökningen för att avgöra om genomförandet av en översiktsplan eller en detaljplan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Remissinstanserna: Är i huvudsak positiva till förslaget. Det gäller bl.a. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)*, *Boverket*, *Naturvårdsverket*, länsstyrelserna och *Göteborgs, Uppsala* och *Ånge kommuner*.

Boverket anser att det behöver klargöras om det ska fattas ett särskilt beslut enligt 6 kap. 7 § miljöbalken efter undersökningssamrådet. Boverket menar att kommunen bör kunna avstå från undersökningen och gå direkt till avgränsningssamråd, om den finner skäl för det. *Malmö kommun* efterlyser en lagtext som tar hänsyn till ett kontinuerligt pågående översiktsplanearbete där miljöbedömning görs successivt. *Sveriges Kommuner och Landsting* framhåller att när det gäller den strategiska miljöbedömningen är det av största vikt att regelverket utformas så att processen för att genomföra miljöbedömningen stödjer planprocessen i kommunen. Enligt förbundet är det också viktigt att staten erbjuder en samordnad och tydlig vägledning för planprocessens syfte och upplägg. Länsstyrelserna i *Kalmar* respektive *Värmlands län* anser att frågan om uppföljning och övervakning av översiktsplanens miljöpåverkan behöver klargöras.

Skälen för regeringens förslag

Den strategiska miljöbedömningen i gällande rätt

Kommunen ska göra en s.k. strategisk miljöbedömning i de fall genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Syftet med bedömningen är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Kraven i PBL innebär sammanfattningsvis att samrådet ska utformas så att det uppfyller vissa krav i 6 kap. miljöbalken, om översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (3 kap. 9 § PBL). Dessutom ska kommunen, i de fall översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, redovisa miljökonsekvenser på ett sätt som motsvarar kraven på vad som ska finnas i en miljökonsekvensbeskrivning (3 kap. 4 § PBL).

Kravet på miljöbedömning av planer och program i 6 kap. miljöbalken bygger på det s.k. SMB-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan). Direktivet syftar till att sörja för en hög nivå på skyddet av miljön och bidra till att integrera miljöaspekter i utarbetandet och antagandet av planer och program så att en hållbar utveckling kan främjas. Direktivet har genomförts i Sverige genom bestämmelser i bl.a. miljöbalken och PBL samt bestämmelser i miljöbedömningsförordningen (2017:966). Bestämmelserna finns huvudsakligen i 6 kap. miljöbalken.

Av bestämmelserna i miljöbalken följer att en kommun som upprättar eller ändrar en plan som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (6 kap. 3 § första stycket). Det handlar inte enbart om att ta fram ett dokument, en miljökonsekvensbeskrivning, utan det krävs ett kontinuerligt och integrerat arbete kring hur miljöaspekter påverkas av olika förslag vid framtagandet och antagandet av planen (prop. 2016/17:200 s. 93).

En strategisk miljöbedömning enligt miljöbalken förutsätter vissa moment, bl.a. följande:

- En undersökning om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, så till vida inte frågan om betydande miljöpåverkan redan har avgjorts av regeringen (6 kap. 5 § miljöbalken). Undersökningen ska innebära att kommunen identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Kommunen ska samråda i frågan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, om kommunen inte redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras (6 kap. 6 § miljöbalken). I 2 och 3 §§ miljöbedömningsförordningen finns bestämmelser som innebär att en översiktsplan vanligtvis ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.
- Ett särskilt beslut i frågan om miljöpåverkan. Kommunen ska i beslutet avgöra om genomförandet av planen eller ändringen kan antas medföra

en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten (6 kap. 7 § miljöbalken).

Om genomförandet av planen eller ändringen av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen således göra en strategisk miljöbedömning (6 kap. 3 § miljöbalken). En strategisk miljöbedömning innebär att kommunen, enligt 6 kap. 9 § miljöbalken, ska:

- Samråda om omfattningen och detaljeringsgraden för miljökonsekvensbeskrivningen i ett s.k. avgränsningssamråd. Avgränsningssamrådet ska ske med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen (6 kap. 10 § miljöbalken).
- Ta fram en miljökonsekvensbeskrivning.
- Ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan.
- Ta hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter innan planen antas.

Av PBL framgår för närvarande att om det krävs sådant samråd som avses i 6 kap. 6 eller 9 och 10 §§ miljöbalken, ska samrådet enligt 3 kap. 8 § PBL genomföras så att det uppfyller kraven om samråd i nämnda bestämmelser i miljöbalken (3 kap. 9 § första meningen). Trots det som sägs i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter emellertid enbart samråda med länsstyrelsen (3 kap. 9 § andra meningen PBL).

I PBL finns för närvarande även krav på översiktsplanens innehåll som hänger samman med miljöbedömningen. Krävs en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken, ska kommunen nämligen redovisa miljökonsekvenser i planen på ett sätt som uppfyller vissa krav i miljöbalken (3 kap. 4 § tredje stycket PBL). Det handlar bl.a. om att miljökonsekvensbeskrivningen och beslutet att anta planen ska ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken. Om en strategisk miljöbedömning inte ska göras, ska kommunen i översiktsplanen i stället redovisa skälen för sin bedömning i den frågan (3 kap. 4 § andra stycket PBL).

Regleringen av den strategiska miljöbedömningen i plan- och bygglagen bör förtydligas

För PBL innebar genomförandet av SMB-direktivet att förfarandet enligt direktivet integrerades i det befintliga förfarandet enligt ÄPBL. Av förarbetena framgår att det ansågs vara lämpligt att införa regler som tydligt klargör att även 6 kap. miljöbalken ska tillämpas, eftersom ÄPBL redan innehöll vissa krav på miljöhänsyn (prop. 2003/04:116 s. 46). Som utredningen framhåller (SOU 2018:46 del 1 s. 182) har avsikten således varit att det ska vara möjligt att utläsa av PBL vilka moment som ingår i en miljöbedömning, utan förkunskaper om bestämmelserna i miljöbalken.

Enligt utredningen är det i dag svårt att överblicka vilka moment som ingår i miljöbedömningen enligt PBL, åtminstone för den som inte känner till motsvarande bestämmelser i miljöbalken. Enligt utredningen är den nuvarande regleringen inte ändamålsenlig för att åstadkomma en effektiv

planprocess. Mot denna bakgrund har utredningen föreslagit en ny författningstext som grundar sig på att de moment som ingår i miljöbedömningen ska framgå direkt av PBL, med utgångspunkt i den reglering som finns i lagen (1977:439) om kommunal energiplanering.

Regeringen delar uppfattningen att den nuvarande regleringen i PBL kan vara svår att förstå och att den författningstext som utredningen föreslagit bör vara lättare att ta till sig när det gäller vilka moment som ingår i miljöbedömningen. Denna uppfattning delas av en bred majoritet av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget.

Undersöknings- och avgränsningssamrådet bör som i dag vara en del av PBL-samrådet, om regeringen inte bestämmer annat

Redan av gällande rätt följer att PBL-samrådet ska utformas så att det först uppfyller kraven för undersökningssamråd enligt 6 kap. 6 § miljöbalken, om detta krävs. Kravet på undersökningssamråd gäller bara i de fall som frågan om betydande miljöpåverkan inte redan har avgjorts genom föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken (jfr 6 kap. 5 § 1 miljöbalken). Sådana föreskrifter har regeringen meddelat i miljöbedömningsförordningen. Av dessa föreskrifter följer att frågan om betydande miljöpåverkan i vissa fall ska avgöras efter en undersökning. Det gäller översiktsplaner som enbart avser användningen av små områden på lokal nivå, eller innebär små ändringar i en plan (se 3 § miljöbedömningsförordningen). Det gäller exempelvis mindre ändringar av översiktsplanen, däribland geografiska och tematiska ändringar. Sammanfattningsvis medför regleringen att det i praktiken sällan behövs något undersökningssamråd i fråga om översiktsplaner. Eftersom regeringen kan meddela föreskrifter om att vissa slag av planer och program ska eller inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan bör dock kravet på undersökningssamråd, som utredningen framhåller, även i fortsättningen vara huvudregel enligt PBL.

Regeringen anser att även avgränsningssamrådet, på samma sätt som i dag, bör ske inom ramen för PBL-samrådet.

Riksantikvarieämbetet har avstyrkt förslaget att koppla samman undersöknings- och avgränsningssamrådet med plansamrådet. Myndigheten framhåller att syftet med miljöbedömningen är att åstadkomma en bättre integrering av miljöaspekter i planeringen. För att syftet ska nås behöver bedömningsprocessen starta tidigt så att viktiga faktorer kan läggas till grund för översiktsplanen, dess inriktning och utformning. Enligt Riksantikvarieämbetet vore det olyckligt att bestämma att undersöknings- och avgränsningssamråd ska kopplas till ett skede när ett planförslag redan finns framme. Enligt myndigheten medför det en risk för att miljöbedömningen enbart blir en recension av ett planförslag och att integreringssyftet därmed inte nås.

Regeringen konstaterar att det finns stöd i förarbetena för Riksantikvarieämbetets uppfattning att kraven på undersöknings- och avgränsningssamråd ska uppfyllas i ett tidigt skede av processen (se prop. 2016/17:200 s. 228). Av förarbetena framgår vidare att det inte finns något krav på att kommunen ska ha tagit fram ett planförslag för att ett samråd enligt PBL ska kunna inledas. Samrådet bör i stället syfta till att få till stånd en bred debatt på ett tidigt stadium, när det ännu finns stora praktiska möjligheter

till påverkan. Det ligger, enligt förarbetena, i sakens natur att det blivande planområdet och planens effekter inte alltid kan bestämmas i detta tidiga skede. Samrådet kan även delas upp i flera steg som ansluter till olika stadier i planarbetet. Alla samrådsparter behöver då inte höras eller beredas tillfälle i varje sådant steg (prop. 1985/86:1 s. 136). Eftersom samrådet bedrivs genom successiva kontakter med myndigheter och andra som berörs av planen, kan det enligt förarbetena ofta vara praktiskt att avsluta samrådsfasen med en förhandsremiss där så många som möjligt bereds tillfälle att ge synpunkter på det sammanvägda förslaget (samma prop. s. 137). När kommuner och myndigheter refererar till samrådet är det vanligtvis denna avslutande förhandsremiss som åsyftas, medan samrådet i PBL:s mening inleds väsentligt tidigare än så.

Samrådet är således en omfattande process där planförslaget succesivt utarbetas. Regeringen anser att undersöknings- och avgränsningssamrådet normalt bör ske i ett tidigt skede av samrådsfasen, dvs. innan kommunen har sammanställt ett planförslag och genomfört den förhandsremiss som normalt avslutar samrådet. Att undersöknings- och avgränsningssamrådet knyts till plansamrådet hindrar således inte att dessa samråd kan ske redan innan planförslagets inriktning och utformning lagts fast. Regeringen delar således inte Riksantikvarieämbetets uppfattning att det skulle vara olämpligt att undersöknings- och avgränsningssamrådet är sammankopplat med plansamrådet.

Kommunen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om en översiktsplan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan

Enligt miljöbalken ska en kommun efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av en plan, ett program eller en ändring kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska även göras tillgängligt för allmänheten (6 kap. 7 § miljöbalken). *Boverket* anser att utredningens förslag behöver förtydligas när det gäller om det ska fattas ett särskilt beslut efter undersökningssamrådet under planprocessen enligt PBL eftersom detta inte framgår av utredningens förslag.

Kravet att kommunen genom ett särskilt beslut ska avgöra om genomförandet av en plan, ett program eller en ändring kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, genomför artikel 3.7 i SMB-direktivet. För att förfarandet ska tillgodose kraven i EU-rätten är det således angeläget att det tydligt framgår av PBL att kommunen ska avgöra frågan om en betydande miljöpåverkan kan antas genom ett särskilt beslut. Skyldigheten bör endast gälla i de fall en undersökning har gjorts (prop. 2016/17:200 s. 189). Att kommunen i översiktsplanen ska redovisa skälen för sin bedömning, om en strategisk miljöbedömning inte ska göras, framgår av nuvarande 3 kap. 4 § andra stycket. Bestämmelsen är ett led i genomförandet av kravet att kommunen ska göra beslutet tillgängligt för allmänheten (se 6 kap. 7 § tredje stycket miljöbalken).

Regeringen anser att det bör framgå av PBL att beslutet om betydande miljöpåverkan ska fattas under plansamrådet. Normalt bör detta beslut kunna fattas tidigt under plansamrådet. Om så sker kommer såväl allmänheten som berörda miljöorganisationer ges möjlighet att lämna synpunkter

på kommunens bedömning under den förhandsremiss som vanligtvis genomförs i slutfasen av plansamrådet.

Av miljöbalken framgår att beslut om huruvida genomförandet av en plan, ett program eller en ändring kan antas medföra en betydande miljöpåverkan inte får överklagas särskilt (6 kap. 8 §). Regeringens uppfattning är att det bör framgå av PBL att motsvarande beslut enligt PBL inte heller får överklagas särskilt.

Förfarandebeslut har som regel inte ansetts självständigt överklagbara enligt PBL utan endast möjliga att angripa i samband med att avgörandet i ärendet överklagas (se prop. 2016/17:180 s. 255). Regeringen anser att detta alljämt bör vara utgångspunkten. Enligt systematiken i PBL anges emellertid inte vilka förfarandebeslut som inte får överklagas särskilt, utan enbart i samband med ett slutligt beslut. Däremot framgår det vilka kommunala beslut enligt PBL som över huvud taget inte får överklagas (se 13 kap. 2 § PBL). Enligt regeringens bedömning är det bästa alternativet att placera bestämmelsen om att vissa beslut inte får överklagas särskilt i nämnda paragraf.

Det bör uttryckligen framgå av PBL vilka moment som ingår i den strategiska miljöbedömningen

Regeringen anser, i likhet med bl.a. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)*, *Boverket* och *Naturvårdsverket*, att det uttryckligen bör framgå av PBL att kommunen inom ramen för PBL-samrådet ska undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen. Det senare ledet tar sikte på att regeringen med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela tillämpningsföreskrifter, vilket regeringen har gjort i 5 § miljöbedömningsförordningen. Dessa föreskrifter innehåller kriterier för att avgöra frågan om miljöpåverkan kan antas och genomför kraven i artikel 3.5 i SMB-direktivet.

Till skillnad från utredningen anser regeringen, som redan framgått av den föregående redogörelsen, att det även bör framgå av PBL att kommunen efter undersökningen ska avgöra frågan om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det bör även framgå att frågan ska avgöras i ett särskilt beslut på det sätt och med det innehåll som anges i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken.

Av PBL bör vidare framgå att kravet på undersökning inte gäller om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken. Mot bakgrund av innebörden av de nuvarande bestämmelserna i miljöbedömningsförordningen medför detta undantag att det normalt sett inte kommer att behövas någon undersökning i arbetet med att ta fram en kommunomfattande översiktsplan, eftersom en sådan plan normalt ska antas kunna medföra en betydande miljöpåverkan. Det innebär att kommunen i sådana fall kan avstå från undersökningen och direkt genomföra ett avgränsningssamråd.

I de fall frågan avser en ändring av en översiktsplan kan det däremot behövas en undersökning. Inte heller i dessa fall kommer det behövas något undersökningssamråd, som *Boverket* efterfrågat, om kommunen

redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras. Det framgår av 6 kap. 6 § första stycket 2 miljöbalken.

Som utredningen förordat anser regeringen att det även bör framgå av PBL att kommunen, inom ramen för plansamrådet enligt 3 kap. 8 § PBL, även ska uppfylla kraven på avgränsningssamråd i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken, om genomförandet av planen eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Liksom i dag bör det framgå av PBL att kommunen vid plansamrådet i fråga om statliga myndigheter enbart behöver samråda med länsstyrelsen (nuvarande 3 kap. 9 § sista meningen). Det innebär att kommunen inte behöver samråda med andra statliga myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, vilket normalt är ett krav enligt bestämmelserna i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken. Det hänger samman med länsstyrelsens uppgift att företräda staten under planprocessen (prop. 2016/17:200 s. 161, se även avsnitt 8.1).

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det är lämpligt att bestämmelserna om översikts- och detaljplaner bör vara utformade på ett likartat sätt, i de fall någon saklig skillnad inte är motiverad. Det innebär att den reglering som regeringen förordar i 3 kap. PBL när det gäller att ta fram en översiktsplan i tillämpliga delar även bör avse regleringen i 5 kap. PBL om detaljplaneprocessen.

Eftersom processen för att ta fram en översiktsplan i huvudsak är tillämplig när landstinget (regionen) tar fram en regionplan, påverkar förslaget även den regionala fysiska planeringen (se 7 kap. 5 § PBL).

Med den förordade regleringen anser regeringen att den strategiska miljöbedömningen ges goda förutsättningar för att kunna bli en integrerad del av planprocessen, i linje med vad *Sveriges Kommuner och Landsting* har efterfrågat.

Följdfrågor

När avgränsningssamrådet har genomförts, ska kommunen ta fram en miljökonsekvensbeskrivning och ge tillfälle till synpunkter på denna och förslaget till plan (6 kap. 9 § 2 och 3 miljöbalken). Utredningen har övervägt om PBL borde ändras så att det tydligt framgår att ett utkast till miljökonsekvensbeskrivning ska finnas redan under PBL-samrådet.

Som utredningen framhåller gäller redan i dag att kommunen under PBL-samrådet ska redovisa bl.a. förslagets innebörd, skälen för förslaget och förslagets konsekvenser (3 kap. 8 § tredje stycket PBL). Kravet omfattar även sådana konsekvenser som ska redovisas i en miljökonsekvensbeskrivning. Som utredningen funnit får den nuvarande regleringen förstås som att ett utkast till miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram redan under PBL-samrådet och att någon ytterligare reglering därmed inte behövs. Regeringen gör i detta avseende ingen annan bedömning än den som utredningen har gjort.

Utredningen påpekar även att hanteringen av avgränsningssamråden skiljer sig åt mellan länsstyrelserna, bl.a. när det gäller om länsstyrelsens synpunkter ska dokumenteras i ett formellt yttrande och på vilken organisatorisk nivå som beslutet ska fattas. Som utredningen framhåller finns det inget krav på att länsstyrelsen ska yttra sig skriftligt under avgränsningssamrådet. Att länsstyrelsen lämnar synpunkter på hur kom-

munen avgränsar omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning bör framför allt ligga i kommunens intresse för att underlätta den vidare beredningen av planförslaget.

Länsstyrelserna i *Kalmar* respektive *Värmlands län* framhåller att kommunen, när en plan eller ett program som omfattas av kravet på en strategisk miljöbedömning har antagits, ska skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet faktiskt medför (6 kap. 19 § miljöbalken). Hur kommuner i sin översiktsplanering ska uppfylla detta krav framgår inte av utredningens förslag och bör enligt länsstyrelserna klargöras.

Av PBL följer att en översiktsplan, som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför (nuvarande 3 kap. 4 § tredje stycket PBL jämförd med 6 kap. 11 § 7 miljöbalken; motsvarande krav i fråga om detaljplaner finns i 4 kap. 34 § första stycket PBL). Av förarbetena till kravet på uppföljning och övervakning i 6 kap. 19 § miljöbalken (prop. 2003/04:116 s. 68) framgår bl.a. att bestämmelsen inte ställer några preciserade krav på hur övervakningen ska gå till och att övervakningen med fördel kan sammanfalla med den ordinarie översynen av en plan eller ett program (jfr t.ex. kravet på aktualitetsprövning av översiktsplanen i nuvarande 3 kap. 27 § PBL). Det finns således inte något krav på att samla in information särskilt för övervakningen av en plan eller ett program, utan även andra informationskällor kan användas. En övervakningsåtgärd behöver dessutom inte vara enskild för varje plan eller program, utan kan gälla flera planer och program, under förutsättning att den information man samlar in blir tillräcklig för de bedömningar som kan behöva göras.

Av förarbetena framgår således att det generella kravet på uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen faktiskt medfört således inte är kopplat till en viss tidpunkt i förhållande till planprocessen. Regeringen anser att det inte finns något behov av att särskilt reglera när uppföljningen och övervakningen bör ske i förhållande till processen enligt PBL, utan att det liksom i dag bör ankomma på kommunen att planera för hur uppföljningen och övervakningen bör genomföras. Eftersom miljöbalken och PBL gäller parallellt finns inte heller något skäl att särskilt reglera frågan i den senare lagen.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 3 kap. 6 b, 9 och 9 a §§, 5 kap. 11 a och 11 b §§ och 13 kap. 2 § PBL. Därutöver medför förslaget dels ett behov av följdändringar i 3 kap. 7 §, 4 kap. 33 b och 34 §§, 5 kap. 11, 18, 18 a, 25, 32 och 39 §§ och 7 kap. 3 § PBL, dels att nuvarande 5 kap. 11 a–11 c §§ i stället ska betecknas 11 c–11 e §§.

7 Översiktsplanens innehåll och utformning

7.1 Översiktsplaneringen behöver utvecklas för att öka förutsebarheten

Regeringens bedömning: De nuvarande kraven på översiktsplanens innehåll är otillräckliga.

Utredningens bedömning: Stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen anser även att Boverkets förslag till ÖP-modell bör vara utgångspunkten för utvecklade krav på översiktsplanens innehåll.

Remissinstanserna: Merparten av remissinstanserna är positiva till att förtydliga kraven på översiktsplanens innehåll, bl.a. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*, *Blekinge tekniska högskola*, länsstyrelserna i *Hallands* respektive *Kronobergs län* och *Uppsala* och *Ånge kommuner*.

Sveriges Kommuner och Landsting anser att innehållet i översiktsplanen kan regleras i lag under förutsättning att det förenklar för kommuners arbete och ger utrymme för olikheter.

Lunds universitet anser att det inte behövs tydligare krav på innehåll.

Remissutfallet är inte entydigt när det gäller utredningens bedömning att Boverkets förslag till ÖP-modell bör vara utgångspunkten för utvecklade krav på innehållet. Flera remissinstanser ser fördelar med att kommunerna använder sig av enhetliga redovisningsformer, bl.a. länsstyrelserna i *Blekinge*, *Jämtlands*, *Stockholms* respektive *Västmanlands län* och *Enköpings*, *Linköpings* och *Västerås kommuner*. En majoritet av remissinstanserna anser emellertid att förslaget till ÖP-modell inte bör författningsregleras, bl.a. *Boverket*, *Konkurrensverket*, *Naturvårdsverket* och *Uppsala kommun*. Bland invändningarna framhålls bl.a. att modellen inte är tillräckligt utvecklad och att en författningsreglering kan leda till att redovisningen inte blir tillräckligt flexibel för att passa i alla kommuner.

Skälen för regeringens bedömning: I översiktsplanen ska kommunen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen – vid beslut om användningen av mark- och vattenområden – kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt (3 kap. 4 § PBL).

Av översiktsplanen ska även följande uppgifter framgå enligt 3 kap. 5 § PBL:

1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,
2. kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras,
3. hur kommunen avser att tillgodose redovisade riksintressen och följa gällande miljö kvalitetsnormer,
4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
5. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,

6. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
7. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra, och
8. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen.

Av propositionen till den äldre plan- och bygglagen (1987:10), förkortad ÄPBL, framgår att kraven på den första översiktsplanen inte borde ställas för högt (prop. 1985/86:1 s. 128 f.). En utgångspunkt var att kommunerna skulle kunna bygga vidare på det planmaterial som redan hade tagits fram i den översiktliga planläggningen med kommunöversikter m.m. under byggnadslagen (1947:385), som föregick ÄPBL. Detta ledde till att kraven på översiktsplanens innehåll inte detaljreglerades i ÄPBL.

Kraven på översiktsplanen har successivt skärpts sedan översiktsplanen blev obligatorisk (se redogörelsen i SOU 2018:46 del 1 s. 369 f.). Samtidigt är de formella kraven på översiktsplanens innehåll fortfarande begränsade. Kommunerna har således omfattande möjligheter att själva välja redovisningsätt.

Boverket har tagit fram ett förslag till ÖP-modell. Modellen visar hur en översiktsplan kan struktureras utifrån nu gällande krav. Modellen omfattar både planens kart- och textredovisning. Avsikten är att modellen ska vara så flexibel att den går att använda för olika kommuner och nivåer på den översiktliga planeringen. Förslaget till ÖP-modell bygger på tre grundläggande delar. Det handlar för det första om en utvecklingsstrategi, för det andra om en karta där den avsedda användningen av mark och vatten redovisas och för det tredje om en s.k. hänsynskarta som visar områden med särskilda kvaliteter eller andra förhållanden till vilka hänsyn bör tas till vid detaljplanering och bygglovsprövning m.m. Modellen omfattar således en struktur och en begreppsapparat som kan förenkla översiktsplaneringen för den enskilda kommunen.

Regeringen delar uppfattningen att det finns fördelar med att kommunerna använder sig av en enhetlig modell, bl.a. eftersom det underlättar möjligheten till regional överblick och för myndigheter och andra aktörer som arbetar i flera kommuner. Samtidigt anser regeringen, i likhet med bl.a. *Boverket*, *Naturvårdsverket* och *Arvidsjaur* och *Uppsala kommuner*, att det inte är helt utrett att den framtagna modellen utgör det bästa sättet för att utforma översiktsplanen för alla kommuner. Regeringen anser även att det finns risk för att en författningsreglering av modellen kan försvåra utvecklingen av översiktsplaneringen. Mot den bakgrunden anser regeringen att PBL inte bör utformas så att endast en viss redovisningsmodell kan komma i fråga.

Regeringen delar dock utredningens uppfattning om att det finns brister i den nuvarande regleringen, bl.a. är författningstexten i vissa avseenden otillgänglig på ett sådant sätt att kraven blir otydliga. Författningstexten säkerställer inte heller att innehållet i den färdiga planen är tillräckligt för att ge goda förutsättningar för efterföljande planering och prövning. Som tidigare nämnts (kapitel 4) bör PBL ge stöd för en god tillämpning. Mot den bakgrunden anser regeringen att det finns skäl att förtydliga kraven på översiktsplanens innehåll.

7.2 Syftet med översiktsplanen bör tydliggöras i PBL

Regeringens förslag: Översiktsplanens syfte och innehåll förtydligas genom införandet av nya rubriker i plan- och bygglagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget att tydliggöra översiktsplanens syfte, däribland länsstyrelserna i *Hallands, Kronobergs, Stockholms* respektive *Västra Götalands län* och *Västerås* och *Östra Göinge kommuner*.

Lunds universitet (fastighetsvetenskap) ifrågasätter behovet av att i större utsträckning definiera syftet med en översiktsplan och vad detta ska användas till.

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande rätt ska översiktsplanen ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska även ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (3 kap. 2 § PBL). Utredningen har föreslagit att denna bestämmelse ska placeras under rubriken Översiktsplanens syfte tillsammans med bestämmelsen som anger att översiktsplanen inte är bindande (se nuvarande 3 kap. 3 § PBL). Förslaget innebär vidare att rubriken Översiktsplanens innehåll införs i 3 kap. PBL.

Regeringen anser att den föreslagna rubriksättningen gör det tydligare att bestämmelserna i 3 kap. 2 § PBL avser att klargöra översiktsplanens funktion och syfte i PBL-systemet. Därmed förtydligas även att bestämmelsen inte medför något självständigt krav på viss redovisning. I likhet med utredningen anser regeringen även att bestämmelsen som anger att översiktsplanen inte är bindande bör placeras under rubriken Översiktsplanens syfte, trots att bestämmelsen i sig inte kan anses utgöra en beskrivning av syftet med översiktsplanen. Bestämmelsen utgör dock en precisering av bestämmelsen att översiktsplanen ska vara vägledande för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och beslut om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Som *Lunds universitet (fastighetsvetenskap)* framhåller i sitt remissvar har översiktsplanens syfte inte samma rättsliga betydelse som syftet med en detaljplan, eftersom detaljplanens syfte bl.a. påverkar utrymmet för avvikelser från detaljplanen (se 9 kap. 31 b och 31 c §§ PBL). De föreslagna ändringarna innebär inte heller att det uppkommer någon skyldighet för kommunen att ange syftet med översiktsplanen på motsvarande sätt som gäller för en detaljplan (se 4 kap. 33 § första stycket 2 PBL).

I likhet med utredningen anser regeringen att det behöver vara tydligt vilka paragrafer som innehåller krav på översiktsplanens innehåll respektive planens funktion och syfte. Jämfört med den nuvarande regleringen anser regeringen att den föreslagna rubriksättningen leder till ökad tydlighet i detta avseende.

Lagtext

Rubrikerna finns närmast före 3 kap. 2 och 3 §§ PBL.

7.3 Redovisningen av grunddragen i den avsedda användningen av mark- och vattenområden

Prop. 2019/20:52

Regeringens förslag: Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår även att den avsedda användningen ska visa indelningen i sex olika kategorier, men att indelningen vid behov ska få göras mer detaljerad.

Remissinstanserna: Merparten av remissinstanserna är negativa till förslaget att den avsedda användningen av mark- och vattenområden ska redovisas i vissa kategorier, däribland *Boverket*, *Naturvårdsverket*, *Riksantikvarieämbetet*, *Kungl. Tekniska högskolan*, länsstyrelserna i *Kronobergs* respektive *Värmlands län*, *Stockholms läns landsting* och *Sveriges byggindustrier*. Invändningarna avser bl.a. att den föreslagna indelningen innehåller oklarheter, att skillnaderna i lokala förhållanden och förutsättningar är för stora för standardisering och att modellen behöver vidareutvecklas. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* uppger att flera kommuner har uttryckt att det är svårt att använda mark- och vattenanvändningskartan i ÖP-modellen på den kommuntäckande nivån. Flera remissinstanser, bl.a. *Lunds universitet (fastighetsvetenskap)*, länsstyrelserna i *Gotlands*, *Kalmar*, *Södermanlands* respektive *Östergötlands län*, *Karlstads kommun*, *Sveriges Kommuner och Landsting* och *Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO)*, har även omfattande detaljsynpunkter på hur de enskilda kategorierna har definierats av utredningen, bl.a. när det gäller vad som avses ingå i kategorierna landsbygd och grönstruktur.

Andra remissinstanser ser fördelar med förslaget, däribland *Affärsverket Svenska kraftnät*, *Statens jordbruksverk*, länsstyrelserna i *Blekinge*, *Skåne*, *Stockholms*, *Uppsala* respektive *Västerbottens län* och *Norrköpings* och *Västerås kommuner*. Bland annat framhålls att det är positivt att redovisningen görs på ett enhetligt sätt och att indelningen kan bidra till tydligare översiktsplaner.

Förslaget att det uttryckligen ska framgå att den avsedda användningen ska redovisas på en eller flera kartor välkomnas av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget, däribland *Kungl. Tekniska högskolan*, länsstyrelserna i *Jämtlands* och *Kronobergs län*, *Uppsala*, *Ånge* och *Örebro kommuner* samt *JM AB*.

Förslaget att kommunen ska ange den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen tillstyrks av flertalet av de remissinstanser som yttrar sig i denna del, däribland länsstyrelserna i *Stockholms* och *Uppsala län* samt *Föreningen Sveriges Stadsbyggare*. *Luleå tekniska universitet* framhåller att kartan har stor betydelse för dialogen mellan staten och kommunen om hur mark och vatten bör användas.

Havs- och vattenmyndigheten ifrågasätter utredningens konstaterande att det inte finns någon skyldighet för kommunen att uttrycka någon uppfattning om mark- och vattenanvändningen för kommunens samtliga områden eftersom myndigheten anser att 3 kap. 1 § PBL innebär att kommunen behöver planera hela sitt territorium.

Markanvändningskartan är basen i översiktsplanen

Kravet att kommunen i översiktsplanen ska visa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden (nuvarande 3 kap. 5 § 1 PBL) kan sägas utgöra basen i översiktsplanen. Grunddragen brukar ofta redovisas på en s.k. markanvändningskarta, men det finns inte något uttalat krav på att redovisningen måste ske på en karta. I propositionen till ÄPBL föreslogs att det skulle framgå av författningstexten att översiktsplanen skulle bestå av en särskild handling samt en eller flera kartor (se förslaget till 4 kap. 2 § första stycket ÄPBL). Kravet ströks emellertid vid riksdagsbehandlingen i syfte att markera att planens innehåll skulle få utvecklas successivt alltefter att arbetsmetoderna för planläggningen förbättrades och fördjupades (bet. BoU 1986/87:1 s. 74). Att redovisningen av översiktsplanen skulle ske med hjälp av såväl text som en eller flera kartor fick enligt utskottet anses vara en självklarhet.

Genom redovisningen av grunddragen i den avsedda användningen ger kommunen uttryck för sin uppfattning om hur mark- och vattenområden bör användas utifrån det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov (se 2 kap. 2 § PBL). Redovisningen visar också kommunens uppfattning om vad som utgör en ändamålsenlig struktur av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder respektive vad som utgör en långsiktigt god hushållning med mark och vatten m.m. (se 2 kap. 3 § PBL).

Med grunddragen avses den huvudsakliga användningen (prop. 1985/86:1 s. 529). Enligt förarbetena bör grunddragen om hur marken ska användas vara ganska schematisk (samma prop. s. 132). Enligt propositionen är det viktigt att egenskapen av översiktsplan renodlas så att det är just överblicken över de större sammanhangen, den långsiktiga strukturen, som redovisas i planen. Det hindrar, enligt propositionen, inte att ändamålet ibland kan vara precist både till ändamål och till avgränsning. Bostadsutskottet uttalade under riksdagsbehandlingen av ÄPBL att översiktsplanen bör redovisa dels vilka mark- och vattenområden som redan tagits i anspråk t.ex. för bebyggelse, försvar, naturvård m.m., dels inom vilka områden förändringar kan väntas och dels inom vilka områden inga speciella restriktioner behövs (bet. BoU 1986/87:1 s. 30).

Markanvändningskartan är ett viktigt instrument för dialogen om hur kommunens fysiska miljö bör utvecklas, inte minst när det handlar om att visa förändringar i markanvändningen. En tydlig översiktsplan kan ge kommunen tidiga signaler om konfliktytor i förhållande till statliga intressen och värdefulla upplysningar om frågor som kommer att behöva studeras ytterligare. Samtidigt kan det, som utredningen framhåller, i vissa fall vara svårt att på den översiktliga nivån tydligt illustrera önskade förändringar inom ramen för befintlig markanvändning, t.ex. förtätning av befintliga bebyggelseområden.

Redovisningen av hur mark och vatten bör användas i framtiden har samtidigt en nära koppling till kravet att kommunen i översiktsplanen ska visa sin syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (nuvarande 3 kap. 5 § 2 PBL). Motsvarande krav benämndes i propositionen med förslaget till ÄPBL 1987 för riktlinjer för tillkomst, förändring och bevarande av bebyggelse (prop. 1985/86:1 s. 529). Utgångspunkter

och riktlinjer för var bebyggelse ska lokaliseras och hur den ska utformas behövs, enligt förarbetena, som stöd för planläggning och lovgivning. Att planen även ska innehålla riktlinjer för hur den byggda miljön ska användas har betydelse för översiktsplanens strategiska funktion (prop. 2009/10:170 del 1 s. 177).

Kommunen bör bestämma över hur den avsedda användningen ska redovisas i översiktsplanen

Bland remissvaren kan framhållas att *Länsstyrelsen i Södermanlands län* de senaste åren har noterat tendenser till minskad tydlighet i översiktsplanernas markanvändningskartor och större vikt vid strategiska kartor. *Statens fastighetsverk* framhåller att verket det senaste året har fått några översiktsplaner utan markanvändningskarta på samråd. Även om det i vissa fall kan vara önskvärt från kommunens sida att först samråda om den övergripande inriktningen för den framtida utvecklingen – innan den avsedda markanvändningen preciseras – kan ett sådant arbetssätt leda till att det blir svårt för omgivningen att förhålla sig till kommunens planering, om kommunen inte redovisar vilka konsekvenser som den föreslagna inriktningen medför.

Att införa krav på större tydlighet i översiktsplanen är, som utredningen framhåller, ett lämpligt sätt att främja dialogen mellan staten och kommunen. Samtidigt får kravet på kommunernas redovisning inte göras alltför omfattande, eftersom det kan påverka möjligheterna att hålla översiktsplanen aktuell. Alltför höga krav på innehåll kan således påverka förutsättningarna för en kontinuerlig översiktsplanering. Som *Länsstyrelsen i Jönköpings län* framhåller är en fördel med kartredovisningen att den bestämmer detaljeringsgraden i översiktsplanen och på det sättet underlättar diskussionen om vilka allmänna intressen som är lämpliga att hantera i planen.

Utredningen har föreslagit att redovisningen av grunddragen ska visa indelningen i sex olika kategorier, men att indelningen vid behov ska få göras mer detaljerad. Metoden ansluter till hur Boverkets förslag till ÖP-modell är uppbyggd och hur regelverket ser ut i Norge. Enligt utredningen är förslaget ett bra sätt att säkerställa att översiktsplanen får en tillräckligt hög detaljeringsgrad.

Remisskritiken mot förslaget har varit omfattande. Regeringen delar uppfattningen att den föreslagna indelningen innehåller oklarheter och att modellen behöver vidareutvecklas. Även om förslaget ger förutsättningar för att kommunen ska kunna ange en indelning som är mer detaljerad än de sex huvudkategorierna, ser regeringen en viss risk för att den föreslagna indelningen kan få en normerande effekt. Trots att kommunen har en tydlig uppfattning om hur marken bör användas (t.ex. för bostadsändamål), finns det alltså en risk för att kommunen väljer att endast redovisa den aktuella huvudkategorin (t.ex. stadsbygd). Förslaget skulle således kunna medföra att översiktsplanen görs mer översiktlig än vad som annars hade varit fallet och att tydliga ställningstaganden därmed uteblir.

Regeringen konstaterar även att förutsättningarna för och behoven av att ange en viss markanvändning skiljer sig åt mellan kommunerna, vilket påverkar den enskilda kommunens möjligheter att göra detaljerade ställningstaganden. Vidare kan konstateras att grunddragen i fråga om den av-

sedda användningen av ett havsområde i framtiden bör utformas med hänsyn till den havsplan som gäller för området, när sådana planer antagits (se 4 kap. 10 § miljöbalken och prop. 2013/14:186 s. 17 f.).

Mot denna bakgrund anser regeringen att förslaget inte bör genomföras, åtminstone inte i nuläget. Kommunen bör således även i fortsättningen själv kunna bestämma över hur den avsedda användningen ska redovisas i översiktsplanen.

Markanvändningskartan bör omfatta hela kommunens yta

Utredningen har föreslagit att kommunen ska ange den avsedda användningen av mark och vatten för hela kommunen. Bakgrunden är att det i förarbetena till ÄPBL anges att kommunen inte i förväg måste uttrycka en uppfattning om alla tänkbara och mer eller mindre realistiska önskemål om ändrad eller bevarad användning av mark och vatten som kan göra sig gällande inom olika delar av kommunen (prop. 1985/86:1 s. 127). Även om översiktsplanen ska omfatta hela kommunen (se 3 kap. 1 § PBL) finns således inget krav på att kommunen ska ta ställning till den avsedda användningen i samtliga områden. Regeringen delar således inte *Havs- och vattenmyndighetens* uppfattning om att det redan i gällande rätt skulle finnas ett krav på att kommunen måste ange den avsedda användningen för hela kommunen.

I likhet med utredningen anser regeringen att redovisningen av den avsedda användningen av mark- och vattenområden ska omfatta hela kommunen, bl.a. eftersom översiktsplanen kan behöva ge vägledning för bygglov och tillståndspliktiga verksamheter på alla platser i kommunen. Att kommunen anger en viss inriktning för hur sådana områden är avsedda att användas ger även en ram som kan göra det lättare att bedöma vad kommunen inte har planerat för. Det kan i sin tur vara betydelsefullt när det gäller att bedöma länsstyrelsens synpunkter på översiktsplanen som länsstyrelsen lämnar i granskningsyttrandet (3 kap. 16 § PBL). Regeringen anser således att PBL bör kompletteras så att det framgår att översiktsplanen ska visa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen.

Om kommunen bedömer att det finns områden där det inte behövs några särskilda planeringsöverväganden, anser regeringen att det kan vara tillräckligt att grunddragen redovisas genom att kommunen anger att den markanvändning som pågår i huvudsak kan fortgå oförändrad (jfr prop. 1985/86:1 s. 127 och 132). Det centrala bör vara att kommunen uttrycker en uppfattning om vilken inriktning som är avsedd med samtliga områden i kommunen. Förslaget att översiktsplanen ska visa grunddragen i fråga om den avsedda användningen för hela kommunen medför således inte något krav på att kommunen behöver hänföra användningen inom ett visst område till vissa förutbestämda kategorier på det sätt som utredningen har föreslagit.

Utredningen har vidare föreslagit att det uttryckligen ska framgå av PBL att den avsedda användningen ska redovisas på en eller flera kartor. Redan i dag får det närmast anses vara en självklarhet att det behövs en markanvändningskarta för att kommunen ska kunna redovisa grunddragen i fråga om den avsedda markanvändningen. Samtidigt visar remissynpunkterna från *Länsstyrelsen i Södermanlands län* och *Statens fastighetsverk* att

det förekommer översiktsplaner där markanvändningskartan är otydlig eller saknas helt. Prop. 2019/20:52

I likhet med utredningen anser regeringen att det av tydlighetsskäl bör framgå av författningstexten att redovisningen av grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark och vatten ska ske på en karta. Det hindrar inte att redovisningen vid behov kan delas upp på flera kartor.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 3 kap. 3 § PBL.

7.4 Redovisningen av allmänna intressen

Regeringens förslag: Kommunen ska inte längre behöva redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att ta hänsyn till allmänna intressen, vid beslut om användningen av mark- och vattenområden, kommer att tillgodoses. Kommunen ska i översiktsplanen i stället redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. plan- och bygglagen kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.

Av översiktsplanen ska det även framgå hur kommunen anser att riksintressen ska tillgodoses, hur gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas och hur förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår även att det av författningstexten ska framgå att redovisningen av sådana förhållanden som kan ha väsentlig betydelse för vissa beslut ska omfatta natur- och kulturmiljövärden, areella näringar, råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner respektive miljö, hälsa och säkerhet. Utredningen föreslår inte att det uttryckligen ska framgå att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken alltid ska redovisas.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna är positiva till den övergripande ansatsen i utredningens förslag. Det gäller bl.a. *Försvarsmakten*, *Havs- och vattenmyndigheten*, *Statens geotekniska institut*, de länsstyrelser som yttrar sig över förslaget, *Sveriges lantbruksuniversitet* och *SmåKom*. *Länsstyrelsen i Stockholms län* delar uppfattningen att översiktsplanens form och innehåll bör renodlas så att kommunens ställningstagande blir tydligare. *Länsstyrelsen i Blekinge län* är positiv till att redovisningen av de allmänna intressena kan anpassas utifrån kommunernas skilda behov och förutsättningar. *Länsstyrelserna i Gävleborgs* respektive *Örebro län* anser att det är positivt att kommunerna ska beskriva och ta ställning till relationer mellan olika förhållanden och avsedda markanvändningar. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anser att förslaget ger förutsättningar för en konstruktiv dialog kring de olika intressen som kan behöva vägas in i planprocessen. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* framhåller att det är viktigt att skilja på plan och underlag för att få till en enklare och mer kontinuerlig översiktsplanering. *Karlstads kommun* anser

att förslaget innebär att översiktsplanen blir mer funktionell och ändamålsenlig. *Statens jordbruksverk* noterar att förslaget innebär att kraven på kommunerna att redovisa hur hänsyn till allmänna intressen tillgodoses minskar. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* är positiv till den föreslagna strukturen men påminner om behovet av att hantera frågor som riskhantering, samhällets krisberedskap och civilt försvar i den fysiska planeringen. *Sveriges Arkitekter* anser att förslaget stärker förutsättningarna för planprocesser som tar sikte på en ekologiskt hållbar utveckling, särskilt avseende miljö, hälsa och säkerhet. *Statens energimyndighet* hoppas att förslaget kommer att leda till en bättre överblick över vilka områden kommunerna avsätter för vindbruk. *Uppsala kommun* anser att det bör vara kommunen som avgör vad som är väsentligt utifrån de lokala förutsättningarna.

Några remissinstanser anser att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. samma balk alltid ska redovisas och att förslaget är otydligt i detta avseende. Det gäller bl.a. *Boverket*, *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* och *Fortifikationsverket*. *Naturvårdsverket* önskar att det även ska finnas en hänvisning till de allmänna intressena i 3 kap. miljöbalken i 3 kap. 4 § PBL.

Länsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker förslaget men ser en risk för att begränsningen till förhållanden med väsentlig betydelse kan tolkas som att t.ex. endast värden av riksintresse ska behandlas. Länsstyrelsen ser även en svårighet i att avgränsa områden av betydelse för de areella näringarna och hur avgränsningen förhåller sig till bestämmelserna i 3 kap. 4 § miljöbalken. *Sveriges geologiska undersökning* påpekar att även råvarutillgångar som inte är av riksintresse kan vara samhällsviktiga och därmed ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark och vatten ska användas.

Flera remissinstanser ser svårigheter med den föreslagna indelningen i natur- och kulturmiljövärden, areella näringar, råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner respektive miljö, hälsa och säkerhet. *Riksantikvarieämbetet* anser att indelningen medför en risk för att allmänna intressen enligt 2 kap. PBL och 3 kap. miljöbalken förbises, när det gäller bl.a. områden och fysisk miljö i övrigt som är betydelsefulla med tanke på deras kulturvärden. *Statens fastighetsverk* framhåller att Boverkets förslag till redovisningsmodell är under utveckling. *Nyköpings kommun* anser att det krävs ytterligare arbete innan det är lämpligt att lagstifta utifrån modellen – en standard behöver ha tillräckliga frihetsgrader då en generell modell enligt kommunen riskerar att vara halvbra/halvdålig för majoriteten. Boverket menar att de allmänna intressen som uttrycks i 2 kap. 3 § PBL förbises med den föreslagna indelningen.

Flera remissinstanser anser att en översyn av räckvidden av 2 kap. PBL behöver göras, däribland Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen) och Naturvårdsverket. Enligt Boverket bör en sådan utredning göras först innan frågan om vad som ska redovisas i översiktsplanen avgörs. Boverket, Statens jordbruksverk och Uppsala kommun instämmer i utredningens resonemang om att bland de allmänna intressena i 2 kap. PBL är det framför allt 2–5 och 10 §§ som bör behandlas i översiktsplaneringen.

Flera myndigheter pekar på sådana förhållanden som kan vara av väsentlig betydelse. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anser att översiktsplanen behöver utformas med hänsyn till sådana särskilt skyddsvärda arter

Skälen för regeringens förslag

Allmänna intressen i översiktsplaneringen

I 2 kap. PBL anges olika allmänna intressen som kommunen ska beakta eller ta hänsyn till vid planläggning och i prövningen av lov och förhandsbesked m.m. Det innebär att dessa intressen ska beaktas bl.a. i arbetet med att ta fram en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser (se definitionen av planläggning i 1 kap. 4 § PBL).

Enligt gällande rätt ska kommunen i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen – vid beslut om användningen av mark- och vattenområden – kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt (nuvarande 3 kap. 4 § första stycket PBL). I Boverkets förslag till ÖP-modell motsvaras denna redovisning av den s.k. hänsynskartan som visar områden med särskilda kvaliteter eller andra förhållanden till vilka hänsyn bör tas till vid detaljplanering och bygglovsprövning m.m.

Bestämmelserna i 2 kap. PBL omfattar alltifrån kommunövergripande strukturfrågor till krav på enskilda byggnader. På den övergripande nivån kan nämnas att PBL ställer krav på att planläggningen ska främja en ändamålsenlig struktur av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder, med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden (2 kap. 3 § PBL). I den lilla skalan finns krav på hur enskilda byggnader ska utformas och placeras i detalj. Exempelvis ska detta ske på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bl.a. stads- och landskapsbilden och natur- och kulturvärden, men också med hänsyn till möjligheterna att hantera avfall och till behovet av framtida förändringar och kompletteringar (2 kap. 6 § PBL). Hänsyn ska även tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns lämpliga platser för lek, motion och annan utvistelse m.m. (2 kap. 7 § PBL).

Som utredningen framhåller bör den kommunomfattande översiktsplanen framför allt hantera de övergripande strukturfrågorna och hur bebyggelse i stort bör lokaliseras till olika allmänna intressen, dvs. bestämmelserna i 2 kap. 2–5 och 10 §§ PBL. Frågor om hur enskilda byggnader ska utformas och placeras i detalj eller var lekplatser bör placeras inom sammanhållen bebyggelse kan, som utredningen framhåller, däremot vara svåra att ta ställning till i den kommunomfattande planens skala. Mot denna bakgrund har utredningen föreslagit en översyn av räckvidden av 2 kap. PBL.

Att kraven är omfattande försvårar möjligheten att hålla översiktsplanen aktuell. Regeringen delar utredningens bedömning att de nuvarande kraven kan behöva ses över, bl.a. för att främja att kommunerna ges goda förutsättningar för att kunna hålla översiktsplanerna aktuella och därigenom skapa goda förutsättningar för efterföljande planering och prövningar. Regeringen konstaterar dock att det saknas förutsättningar för att se över räckvidden av 2 kap. PBL inom ramen för detta lagstiftningsärende och att sådana frågor får övervägas i annan ordning. Till skillnad från *Boverket* anser regeringen att det inte är nödvändigt att först se över räckvidden av

Översiktsplanen ska visa de förhållanden som kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden kan användas

Att flera av de allmänna intressena är svåra att hantera i översiktsplanens skala är ett skäl till att det kan vara svårt för kommunen att i planen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att ta hänsyn till sådana intressen – vid vissa beslut – kommer att tillgodoses (jfr nuvarande 3 kap. 4 § första stycket PBL). Ett annat skäl till att se över bestämmelsen är att denna medverkar till att många översiktsplaner tyngs av planeringsunderlag och att det kan vara svårt att skilja på vad som utgör kommunens ställningstaganden och vad som utgör olika planeringsförutsättningar. Det finns således skäl att modifiera det nuvarande kravet på redovisning.

I översiktsplanen ska kommunen ange grunddragen i fråga om den avsedda mark- och vattenanvändningen (se nuvarande 3 kap. 5 § 1 PBL). Vid efterföljande planering och prövning finns det många andra förhållanden som behöver beaktas för att avgöra hur bebyggelsen bör utvecklas. Dessa förhållanden hänger samman med de allmänna intressena i 2 kap. PBL, och därigenom med bestämmelserna om hushållning av mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken (se 2 kap. 2 § sista meningen PBL). Flera av dessa förhållanden är även av särskild betydelse för dialogen med länsstyrelsen kring de statliga ingripandegrunderna (jfr 11 kap. 10 § andra stycket PBL).

Utredningen har föreslagit att översiktsplanen ska innehålla en redovisning av vissa förhållanden som har betydelse för att de allmänna intressena ska kunna tillgodoses. Exempelvis är det ett allmänt intresse att bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till risken för olyckor (2 kap. 5 § första stycket 5 PBL). Är bärigheten dålig och marken därigenom känslig för skred, är det ett förhållande som nästan alltid behöver redovisas i planen. Om området omfattas av ett riksintressanspråk enligt bestämmelserna i miljöbalken, är det ett annat förhållande som behöver redovisas i planen.

Vid prövningen av frågor enligt PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen (2 kap. 1 §). Den avvägning som behöver ske mellan förekommande intressen behöver göras utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet. Avvägningen av de allmänna intressen som berörs kan falla ut på olika sätt, beroende på vad prövningen avser. Exempelvis kan ett enskilt exploateringsintresse på en viss plats behöva stå tillbaka till förmån för förekommande natur- eller kulturvärden. I ett annat fall kan intrånget behöva tålas, om åtgärden är av stor vikt från allmän synpunkt. Enligt regeringens uppfattning bör det underlätta om översiktsplanen innehåller en redovisning av vilka förhållanden som kan behöva beaktas vid sådana prövningar.

Som utredningen framhåller kan det finnas många förhållanden som kan ha betydelse för de beslut som översiktsplanen ska ge vägledning för. Sådana beslut är beslut dels om hur mark- och vattenområden ska användas, dels om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. I likhet med utredningen anser regeringen att redovisningskravet bara bör

Innebörden av kravet på väsentlig betydelse

Kravet på väsentlighet syftar till att kommunen ska kunna avstå från att redovisa förhållanden som har begränsad eller liten betydelse för beslut om användningen av mark- och vattenområden. Kravet på väsentlighet klargör enligt regeringens mening även att det i första hand är förhållanden som är knutna till bestämmelserna i 2 kap. 2–5 och 10 §§ PBL som behöver redovisas i översiktsplanen, givet den skala som översiktsplanen vanligtvis har. Det utesluter inte att även förhållanden som är knutna till andra allmänna intressen i 2 kap. PBL kan behöva redovisas i de fall översiktsplanen avser en s.k. fördjupning för ett visst område.

Vad som utgör förhållanden av väsentlig betydelse måste bedömas utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet. Exempelvis bör behovet av att redovisa förutsättningar som har betydelse för att bebygga marken vara begränsat, om marken ändå inte kan bebyggas till följd av att området skyddas som nationalpark, naturreservat eller liknande. Även om förhållandena måste bedömas utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet bör kommunens uppfattning tillmätas stor betydelse när det gäller vilka förutsättningar som ska anses vara av väsentlig betydelse. Regeringen konstaterar samtidigt att de centrala myndigheterna kan behöva ta fram vägledning för att underlätta kommunens arbete med att bedöma vilka förhållanden som kan anses ha väsentlig betydelse i det enskilda fallet.

Regeringen anser, i likhet med bl.a. *Boverket*, *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* och *Fortifikationsverket*, att riksintressen utgör förhållanden av sådan väsentlig betydelse att de alltid behöver redovisas i planen. Till skillnad från utredningen anser regeringen att det bör framgå av lagtexten att riksintressen alltid ska redovisas. Det är däremot inte tillräckligt att enbart redovisa förhållanden som är av riksintresse – enligt regeringen kan det finnas många andra förhållanden som kan ha väsentlig betydelse för de beslut som planen ska ge vägledning för.

Utgångspunkten bör vara att miljö kvalitetsnormer normalt ska redovisas i planen. En norm bör dock kunna utelämnas, t.ex. för en viss vattenförekomst, om det framstår som sannolikt att normen kommer att följas eller om den inte heller i övrigt kan förväntas ha någon väsentlig betydelse för de beslut som översiktsplanen ska ge vägledning för.

Det är viktigt att översiktsplanen inte tyngs av onödiga uppgifter och att skilja på vad som utgör ställningstaganden och vad som utgör underlag

Det är inte nödvändigt att tynga översiktsplanen med detaljerade beskrivningar av de förhållanden som det nu är fråga om. För att översiktsplanen inte ska bli alltför omfattande och överlastad med information är det, som utredningen framhåller, viktigt att tydligt skilja på vad som utgör ställningstaganden och vad som utgör underlag. I stället kan det vara en fördel att utelämnas detaljerna om berörda förhållanden och hänvisa till var uppgifterna finns. Det gäller även riksintressebeskrivningar och uppgifter om gällande miljö kvalitetsnormer. Regeringen konstaterar att det även när det gäller frågan om omfattningen av redovisningen kan finnas behov av vägledning från de centrala myndigheterna.

De underlag som ställningstagandena i planen grundar sig på är sällan av sådan karaktär att de behöver behandlas politiskt. Det medför att det vanligtvis är lämpligt att begränsa redovisningen av olika planeringsunderlag. Annars riskerar översiktsplanen att bli otydlig för såväl de folkvalda som allmänheten och de myndigheter som ska tillämpa den antagna planen. Samtidigt behöver beskrivningen innehålla de uppgifter som behövs för att motiven för översiktsplanens utformning ska framgå klart, att eventuella konflikter mellan olika intressen ska klargöras och att planen ska ge goda förutsättningar för efterföljande planering och prövning. Som *Statens geotekniska institut* framhåller är det även angeläget att det tydligt framgår av översiktsplanen vilket underlag som ställningstagandena i planen grundar sig på.

De förhållanden som det nu är fråga om är ofta bundna till en viss plats och har därigenom en geografisk avgränsning. Utbredningen behöver således i normalfallet redovisas på en eller flera kartor. I andra fall kan förhållandena omfatta hela kommunens yta. I sådana fall bör det inte finnas något behov av att ange utbredningen på en karta. I stället kan det vara tillräckligt att i text beskriva vilket förhållande som avses och kommunens syn på hur förhållandet bör beaktas vid efterföljande planering och prövning.

Andra förhållanden är inte av sådant slag att de nödvändigtvis är knutna till en specifik plats. Det gäller exempelvis sådana förhållanden som har samband med intresset av att vid planläggning främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper (jfr 2 kap. 3 § första stycket 2 PBL) som bl.a. avser att den byggda miljön ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet. Även sociala förhållanden kan således ha väsentlig betydelse för de beslut som översiktsplanen ska ge vägledning för. Motsvarande gäller även för sådana förhållanden som har samband med intresset att främja en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens (2 kap. 3 § första stycket 4 PBL), som bl.a. innebär att kommunen vid planläggning ska beakta grundläggande förutsättningar för etablering av näringslivet och kommersiell service. Ett annat exempel gäller möjligheterna att ordna elektronisk kommunikation, t.ex. bredband (se 2 kap. 5 § första stycket 3 PBL). Ytterligare ett exempel avser sådana förhållanden som har samband med intresset av att främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet (2 kap. 3 § första stycket 5 PBL).

Behovet av att redovisa olika underlag i översiktsplanen måste även bedömas utifrån förutsättningen att många faktaunderlag även finns tillgängliga på annat sätt, t.ex. via de webbtjänster som länsstyrelserna tillhandahåller. Genom sådana tjänster är det ofta lätt att bedöma vilka förhållanden som råder på en viss plats. Sådana webbtjänster har dessutom fördelen av att underlaget ajourförs kontinuerligt, medan översiktsplanens redovisning endast kan visa de förhållanden som gällde fram till antagandet av planen. Det medför sammanfattningsvis att det normalt inte finns anledning att i översiktsplanen försöka ge en uttömmande bild av samtliga förhållanden som kan behöva belysas vid efterföljande planering och prövning.

Kommunen ska redovisa sin syn på hur sådana förhållanden som kan ha väsentlig betydelse bör beaktas vid efterföljande planering och prövning

Behovet av att i översiktsplanen redovisa förhållanden som kan ha en väsentlig betydelse är kopplat till intresset av att kommunen i planen redogör för sin syn på hur dessa förhållanden bör beaktas vid de prövningar som planen ska ge vägledning för. Regeringen anser, i likhet med utredningen, att PBL bör ställa krav på att det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen anser att förhållanden av väsentlig betydelse bör beaktas. Detta krav medför att kommunen ska redogöra för sin uppfattning om vilka hänsyn som bör tas till förhållandet, dvs. vilken betydelse som kommunen anser att förhållandet behöver tillmätas vid efterföljande planering och prövning. Det kan handla om att kommunen anger att hänsyn ska tas till vissa värden som förekommer inom ett utpekat område, t.ex. att vissa natur- eller kulturvärden ska bevaras. I det tidigare nämnda exemplet med skredkänslig mark kan det exempelvis handla om att kommunen i översiktsplanen anger att området inte bör bebyggas eller att bebyggelse kan tillkomma först efter att stabilitetshöjande åtgärder har utförts. På motsvarande sätt bör frågor om förorenad mark hanteras. Det kan även handla om motsatsen, dvs. att kommunen ger uttryck för att någon särskild hänsyn inte behöver tas till ett visst förhållande. Det kan exempelvis handla om att kommunen anger att hänsyn inte behöver tas till en störande verksamhet, eftersom den ändå ska avvecklas.

Kommunens syn på nu avsedda förhållanden behöver självklart utformas med hänsyn till förutsättningarna i det enskilda fallet. Exempelvis får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. Det förutsätter att behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk (3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken). Kommunens uppfattning när det gäller hur brukningsvärd jordbruksmark bör beaktas vid efterföljande planering och prövning behöver således formas med hänsyn till de begränsningar som följer av miljöbalken.

Riksintressen ska tillgodoses och miljö kvalitetsnormer följas även i fortsättningen

Enligt gällande rätt ska av översiktsplanen framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer (se nuvarande 3 kap. 5 § 3 PBL).

När det gäller sådana förhållanden som utgör riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anser regeringen att det inte är ändamålsenligt att kommunen redovisar sin syn på hur dessa bör beaktas. I linje med gällande rätt bör kravet i stället avse att kommunen särskilt ska ange hur riksintressen ska tillgodoses.

Termen tillgodose är kopplad till hushållningsbestämmelserna i miljöbalken. Dessa krav innebär bl.a. att områden som är av riksintresse för exempelvis naturvärden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön (3 kap. 6 § andra stycket miljöbalken). Kommunen är alltså skyldig att planera på ett sätt så att riksintressen inte påtagligt skadas. Denna skyldighet innebär att kommunen i princip inte kan ge uttryck för

uppfattningen att riksintresset inte behöver beaktas vid efterföljande planering och prövning. Riksintresset måste med andra ord alltid tillgodoses.

På motsvarande sätt är utrymmet för att inte beakta miljö kvalitetsnormerna vid efterföljande planering och prövningar nästan obefintligt – dessa ska normalt alltid följas (jfr 5 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken). Termen följa är även den term som används i miljöbalken (prop. 2009/10:184 s. 37). Mot den bakgrunden anser regeringen att termen följa även i fortsättningen bör användas i PBL.

Kravet på att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen anser att gällande miljö kvalitetsnormer ska följas bör liksom i dag omfatta samtliga gällande miljö kvalitetsnormer. Det innebär att kommunen även ska ange hur sådana normer ska följas som inte behöver redovisas i planen, dvs. sådana normer som enligt kommunens bedömning inte kan antas ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Sveriges Kommuner och Landsting framhåller att det kan vara svårt för kommunen att redovisa hur riksintressen och miljö kvalitetsnormer ska tillgodoses respektive följas och att det behövs mer vägledning i dessa avseenden. Regeringen delar denna uppfattning. Regeringen avser att ta de initiativ som behövs för att en ändamålsenlig vägledning ska tas fram.

Relationen mellan berörda förhållanden och avsedd markanvändning

Som utredningen framhåller kan grundragen i fråga om den avsedda markanvändningen (nuvarande 3 kap. 5 § 1 PBL) i vissa fall sammanfalla med eller skilja sig från de förhållanden som enligt regeringen bör redovisas i översiktsplanen. För att förtydliga hur den avsedda markanvändningen och de nu berörda förhållandena samverkar finns anledning att åskådliggöra systemet genom två exempel.

Om ett visst område har förklarats som nationalpark för sina höga naturvärden kan det ofta vara lämpligt att den avsedda markanvändningen anges som grönstruktur (jfr Boverkets förslag till ÖP-modell) eller som naturvård (jfr prop. 1985/86:1 s. 529). I sådana fall kommer den avsedda markanvändningen således att sammanfalla med de förhållanden som ska redovisas i planen.

I andra fall kan kommunen göra bedömningen att marken bör användas på något annat sätt än vad som följer av de förhållanden som ska redovisas i planen. Denna situation kan exemplifieras med ett område som innehåller en brytvärd fyndighet av bergmaterial. Området utgör med andra ord ett markområde som innehåller värdefulla ämnen och som därmed så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa (jfr 3 kap. 7 § första stycket miljöbalken). Samtidigt kan detta område vara den enda platsen där kommunens huvudort kan expandera. Vid den avvägning som då behöver ske mellan de två olika intressena kan kommunen komma till slutsatsen att täktintresset bör stå tillbaka till förmån för tätortsutvecklingen. På markanvändningskartan kommer kommunen ange bostäder, samtidigt som bergförekomsten på hänsynskartan markeras som en råvarutillgång som enligt kommunens uppfattning inte bör utvinnas.

Det sistnämnda exemplet visar att det inte alltid är nödvändigt att låta förhållandena på platsen vara avgörande för vilken markanvändning som

väljs. Den önskade markanvändningen kan lika gärna avgöra kommunens syn på hur ett visst förhållande bör beaktas vid efterföljande planering och prövning.

Betydelsen av att ett visst förhållande inte pekas ut

Effekten av att ett visst förhållande inte pekas ut i översiktsplanen behöver bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Många gånger bör detta utgöra ett avsiktligt ställningstagande från kommunens sida, i vart fall om förhållandet framgår av de underlag som översiktsplanen bygger på. I andra fall kan kommunen ha gjort en felaktig bedömning av vilken betydelse ett visst förhållande bör tillmätas. Att kommunen inte känner till att det finns markföreningar inom ett visst område eller att området kan vara känsligt för skred påverkar exempelvis inte behovet av att beakta sådana förhållanden vid efterföljande planering och prövning. Det kan även finnas sekretessskäl som gör att vissa förhållanden inte kan redovisas i översiktsplanen. Det kan exempelvis handla om behovet av att skydda totalförsvarets intressen eller intresset av att hemlighålla förekomsten av s.k. rödlistade arter, i syfte att skydda arten från påverkan. Även sådana frågor behöver naturligtvis beaktas vid efterföljande planering och prövning.

Skyldigheten att förhålla sig till de allmänna intressena i 2 kap. PBL gäller även om kommunen har bedömt att ett förhållande är av sådant slag att det inte behöver redovisas i översiktsplanen. Däremot kan kommunens bedömning påverka vilken vikt ett visst förhållande bör tillmätas vid en efterföljande prövning.

De förhållanden som ska redovisas behöver inte preciseras i lagtexten

Utredningen har föreslagit att det ska framgå av lagtexten att redovisningen i fråga om förhållanden av väsentlig betydelse ska omfatta natur- och kulturmiljövärden, areella näringar, råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner respektive miljö, hälsa och säkerhet. Remissutfallet visar emellertid att det är oklart vilken funktion en sådan precisering fyller. Regeringen konstaterar att dessa preciseringar i sig är giltiga men att det inte är nödvändigt att ange olika kategorier av förhållanden direkt i lagtexten. Vidare anser regeringen att preciseringen passar bättre i förarbeten och vägledning. Regeringen anser samtidigt att de förhållanden som utredningen framhåller normalt får anses vara relevanta för kommunen att beakta i översiktsplaneringen (se SOU 2018:46 del 1 s. 216–218).

Naturvårdsverket anser att det även bör finnas en hänvisning till de allmänna intressena i 3 kap. miljöbalken i 3 kap. 4 § PBL för att tydliggöra att bestämmelserna inte endast handlar om riksintressen utan också behandlar allmänna intressen som ska beaktas i den översiktliga planeringen. Regeringen konstaterar dock att det redan i dag framgår av 2 kap. 2 § PBL att bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken ska tillämpas vid planläggning. Regeringen anser därmed att det inte finns behov av någon ytterligare hänvisning för att klargöra sambandet till de allmänna intressena i 3 kap. miljöbalken.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 3 kap. 4 § PBL.

7.5 Verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse

Regeringens förslag: Av översiktsplanen ska framgå områden eller verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Är i huvudsak positiva eller har inga invändningar mot förslaget. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att förslaget kan leda till en mer aktiv och konkret dialog mellan kommunerna och de regionala aktörerna. *Länsstyrelsen i Stockholms län* uppmärksammar behovet av samverkan mellan kommunerna när det gäller dricksvatten, vatten och avlopp, avfallshantering, m.m. *Skåne läns landsting* anser att förslaget kan stärka sambanden mellan bostadsförsörjning och planering av kollektivtrafik och infrastruktur. *Stockholms läns landsting* delar uppfattningen att mellankommunala frågor bör identifieras och klaras ut inom översikts- och regionplaneringen, och inte i efterföljande planering och prövning. *Affärsverket Svenska kraftnät* välkomnar förslaget och framhåller att stamnätets roll i elsystemet behöver beaktas i planeringen även i kommuner som inte har några stamnätsanläggningar i dag. *Havs- och vattenmyndigheten* framhåller att vatten- och havsförvaltningen från källa till hav sker på en geografisk skala som oftast inte sammanfaller med befintliga administrativa gränser, vilket understryker vikten av gränsöverskridande planeringssamarbete. *Delegationen mot segregation* uppmärksammar att boendesegregationen i hög utsträckning är en mellankommunal och regional fråga. *Göteborgsregionens kommunalförbund* framhåller att översiktsplanen bör ta hänsyn till de krav som funktionella regionala nivåer ställer snarare än administrativa indelningar. Kommunen bör, enligt kommunalförbundet, i översiktsplanen tydliggöra sin roll i de olika funktionella regioner de ingår i, exempelvis lokal arbetsmarknads- och bostadsmarknadsregion.

Stockholms kommun anser att det är viktigt att kraven i praktiken hålls på en rimlig nivå, eftersom stora delar av kommunens planering kan sägas ha regional betydelse. *Malung-Sälens kommun* konstaterar att betänkandet inte innehåller något om förhållandet till översiktsplanering i angränsande länder.

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande rätt ska planläggning främja vissa intressen med hänsyn till bl.a. mellankommunala och regionala förhållanden. Det handlar om att främja bl.a. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder, en långsiktigt god hushållning och goda miljöförhållanden i övrigt (2 kap. 3 § PBL).

Länsstyrelsen har tillsyn över beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser och ska bl.a. upphäva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt (11 kap. 10 och 11 §§ PBL). Denna ingripande grund brukar benämnas mellankommunal samordning. Tillsynen motiveras bl.a. av länsstyrelsens möjlighet till regional överblick och helhetssyn när det gäller viktiga frågor (prop. 2009/10:170 del 1 s. 182).

Av förarbetena till ÄPBL framgår att en prövning på denna grund normalt torde komma att aktualiseras av länsstyrelsen endast i de fall där de inblandade kommunerna på något sätt är oense (prop. 1985/86:1 s. 801).

Bortsett från de övergripande kraven på redovisning, däribland kraven på att redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark och vatten, finns i dag inget krav på innehåll i översiktsplanen som främjar dialogen mellan staten och kommunen om vilka förhållanden som kan föranleda en överprövning från länsstyrelsens sida när det gäller mellan-kommunal samordning. Regeringen anser, i likhet med utredningen, att kommunen i översiktsplanen bör redovisa sådana områden och verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse. Avsikten med redovisningen är att staten och kommunen gemensamt under översiktsplaneprocessen ska kunna identifiera vilka områden och verksamheter som har en sådan betydelse.

Vägledning om vilka områden och anläggningar som bör redovisas finns i äldre förarbeten. Som exempel nämns lokaliseringen av flygplatser, sträckningen av vägar, banor och ledningar, läget för större täkter, anläggningar för sophantering, större serviceanläggningar, småbåtshamnar och andra fritidsanläggningar. Ett annat exempel är större detaljhandelsanläggningar med ett upptagningsområde som omfattar mer än en kommun. Hit hör också bevarandet av regionalt betydelsefulla friluftsområden och kulturmiljöer liksom större sammanhängande grönområden (se prop. 1985/86:1 s. 337). Vilka förhållanden som behöver uppmärksammas i det enskilda fallet varierar, eftersom kommunerna har olika behov och förutsättningar att ta hänsyn till om översiktsplanen ska kunna ge tillräcklig vägledning för efterföljande beslut. Som framhålls av *Stockholms kommun* är det viktigt att redovisningen hålls på en rimlig nivå.

Med anledning av remissynpunkterna från *Malung-Sälens kommun* och *Havs- och vattenmyndigheten* bör understrykas att hänsyn även bör tas till mellankommunala och regionala förhållanden som berör andra länder.

Lagtext

Bestämmelsen finns i 3 kap. 5 § 6 PBL.

7.6 Redovisningen av översiktsplanens konsekvenser

Regeringens förslag: Översiktsplanen ska innehålla en redovisning av planens väsentliga konsekvenser.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår även att kommunen – i stället för att det av översiktsplanen ska framgå hur planen förhåller sig till relevanta nationella mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen – ska redovisa hur översiktsplanen förhåller sig till en nationell strategi för fysisk planering, som regeringen ska få besluta om.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är i huvudsak positiva till förslaget att begränsa redovisningen av översiktsplanens konsekvenser till sådana som är väsentliga, däribland *Svea hovrätt (Mark- och miljööver-*

domstolen), länsstyrelserna i Hallands respektive Västra Götalands län och Katrineholms, Linköpings, Norrköpings, Nyköpings, Uppsala och Östersunds kommuner. Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att förslaget inte nämnvärt kommer att förändra hur kommunerna arbetar jämfört med i dag men att det är värdefullt att bekräfta praxis.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och Ånge kommun saknar en konkretisering av vad som avses med väsentliga konsekvenser. Folkhälsomyndigheten ser en risk för att det kan uppstå olika tolkningar som i sämsta fall gör att vissa konsekvenser, t.ex. konsekvenser för en jämlik hälsa, inte beaktas.

Merparten av remissinstanserna är kritiska till förslaget att kommunerna ska redovisa hur översiktsplanen förhåller sig till en nationell strategi för fysisk planering, däribland Havs- och vattenmyndigheten, Naturvärdsverket och Luleå tekniska universitet. Många remissinstanser är visserligen positiva till ambitionen att staten ska tydliggöra sina prioriteringar för den fysiska planeringen genom en nationell strategi, men att det är för tidigt att genomföra förslaget innan strategin har tagits fram eftersom konsekvenserna av förslaget därmed inte kan bedömas.

Skälen för regeringens förslag

Redovisningen av översiktsplanens konsekvenser ska inriktas mot de väsentliga konsekvenserna

Bestämmelser om breda konsekvensanalyser av översiktsplanen infördes 1996. Avsikten med införandet var att konsekvensanalysen skulle följa översiktsplanprocessen och inkludera hela hållbarhetsbegreppet – dvs. både miljömässiga, sociala och ekonomiska frågor – men även andra aspekter såsom relevanta juridiska och tekniska aspekter. I propositionen angavs att de konsekvenser som ska redovisas beror på vad planen behandlar. I vissa fall, t.ex. vid planering av en tätort, kan det vara önskvärt att göra en samlad, översiktlig analys av konsekvenserna av planförslaget som helhet. I andra sammanhang behövs enligt förarbetena främst studier av miljökonsekvenser för den kommande detaljplaneringen (jfr prop. 1994/95:230 s. 61 f.).

Diskussionen om översiktsplanens konsekvenser har stor betydelse för kommunens möjligheter att utforma en hållbar strategi för hur mark och vatten ska användas och hur den byggda miljön ska utvecklas. Det är således angeläget att översiktsplanens konsekvenser diskuteras kontinuerligt under hela översiktsplanprocessen. Redan under samrådsskedet bör kommunen inleda arbetet med konsekvensbeskrivningen.

Enligt gällande rätt ska översiktsplanen utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår (3 kap. 6 § PBL). I samband med tillkomsten av den ursprungliga bestämmelsen 1996 anförde regeringen att kravet bör uttryckas så att kommunen ska kunna välja inriktning och omfattning i varje särskilt fall (samma prop. s. 62).

Som utredningen framhåller ger förarbetena intryck av att avsikten har varit att kravet inte skulle ställas så högt. Författningstexten kan emellertid uppfattas som att samtliga konsekvenser ska redovisas, dvs. ett högt ställt krav.

Regeringen anser, i likhet med utredningen, att författningstexten bör ändras så att det framgår att det endast är de väsentliga konsekvenserna

som behöver redovisas. Motivet är att en översiktsplan kan ge upphov till omfattande konsekvenser, där många kan vara svåra att beskriva med tillräcklig noggrannhet i planen. Att begränsa kravet så att det framgår att endast de väsentliga konsekvenserna behöver redovisas klargör att konsekvenser av mindre betydelse inte behöver redovisas i planen. Exempelvis bör det normalt inte vara nödvändigt att redovisa konsekvenser som enbart berör ett mindre antal fastighetsägare. Även sådana konsekvenser kan dock behöva redovisas i de fall konsekvenserna för de enskilda fastighetsägarna kan förväntas bli långtgående, exempelvis om genomförandet av planeringsinriktningen förutsätter expropriation eller på annat sätt kan komma att väsentligt inskränka enskildas möjligheter att förfoga över sin egendom. Genom kravet på väsentlighet kan redovisningens omfattning och detaljeringsgrad även anpassas utifrån att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program, m.m. (jfr 6 kap. 12 § 4 miljöbalken).

Även om remissutfallet i huvudsak är positivt till förslaget efterfrågar flera instanser ytterligare kriterier för vilka konsekvenser som ska anses utgöra de väsentliga konsekvenserna.

Regeringen konstaterar att bedömningen av vilka konsekvenser som är väsentliga måste göras utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet. Samtidigt är det, som framgår av utredningens betänkande, sällan en helt ny översiktsplan som tas fram när översiktsplaneringen bedrivs kontinuerligt. I stället avser en ny översiktsplan oftast mindre korrigeringar i planeringsinriktningen. Enligt regeringens uppfattning behöver konsekvensredovisningen framför allt behandla konsekvenserna av sådana ställningstaganden som innebär en ändrad planeringsinriktning. Om det enbart är en fråga om en ändring av översiktsplanen, ska kommunen även redovisa konsekvenser för översiktsplanen som helhet (se nuvarande 3 kap. 23 § tredje stycket PBL).

Kravet på väsentlighet påverkar inte vilka uppgifter som ska redovisas i miljöbedömningen

Om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen redovisa miljökonsekvenser på ett sätt som uppfyller kraven för strategiska miljöbedömningar i 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken (nuvarande 3 kap. 4 § tredje stycket PBL). Förslaget att enbart väsentliga konsekvenser ska behöva redovisas i översiktsplanen påverkar inte vilken redovisning som ska ske i förhållande till kraven i miljöbalken. Regeringen ser därmed, till skillnad från *Folkhälsomyndigheten*, inte någon risk för att kommunen exempelvis inte skulle uppmärksamma planens konsekvenser för en jämlik hälsa.

Enligt gällande rätt ska miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad vara rimlig med hänsyn till att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder (6 kap. 12 § 4 miljöbalken). Det innebär att även miljöbalken ger vissa möjligheter för att begränsa redovisningen till de väsentliga konsekvenserna.

Som *Länsstyrelsen i Jönköpings län* framhåller kan problemet med att hantera konsekvensbeskrivningar enligt miljöbalken och PBL på ett ändamålsenligt sätt i viss mån tänkas kvarstå, trots de förtydliganden som nu

föreslagits. Som *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* framhåller kan det även behövas stöd för bedömningen av vilka konsekvenser som är väsentliga. I likhet med länsstyrelsen anser regeringen att det även framöver kan finnas behov av vägledning i fråga om hur konsekvensbeskrivningar av översiktsplaner bör göras. Regeringen avser att ta initiativ till den metodutveckling som behövs för att kommunernas konsekvensbeskrivningar ska kunna utformas på ett ändamålsenligt sätt.

I nuläget är det inte lämpligt att knyta redovisningen av översiktsplanens konsekvenser till en nationell strategi för fysisk planering

Av översiktsplanen ska framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen (nuvarande 3 kap. 5 § 4 PBL). Bostadsplaneringskommittén framhöll i sitt betänkande *En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning* (SOU 2015:59 s. 419 f.) att många nationella och regionala mål, planer, program har betydelse för kommunernas arbete med fysisk planering. Enligt kommittén finns dock brister i statens agerande i samhällsplaneringen när det gäller sammanhållning, effektivitet och tydlighet. Mot den bakgrunden föreslog kommittén att regeringen regelbundet och minst en gång varje mandatperiod borde besluta om en nationell strategi för fysisk planering och bostadsförsörjning, bl.a. för att skapa en grund för statens syn på landets fysiska miljö och för den fysiska planeringen.

Översiktsplaneutredningen har uttalat sitt stöd för kommitténs förslag och uttryckt att det är lämpligt att staten klargör sina prioriteringar på nationell nivå, framför allt eftersom en nationell strategi för fysisk planering enligt utredningen kan leda till en bättre målstyrning inom staten (SOU 2018:46 del 1 s. 225).

I likhet med merparten av remissinstanserna anser regeringen att det inte är lämpligt att införa ett krav på att kommunerna ska beskriva konsekvenserna av översiktsplanen i förhållande till ett dokument som inte är framtaget. Översiktsplaneutredningens förslag i denna del bör således inte genomföras inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Lagtext

Bestämmelsen finns i 3 kap. 6 a § PBL.

7.7 Översiktsplanens detaljeringsgrad

Regeringens förslag: Översiktsplanen får för en viss del av kommunen redovisas med en annan detaljeringsgrad än för kommunen i övrigt.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att översiktsplanen för en viss del av kommunen får redovisas med en annan detaljeringsgrad än för planen i övrigt.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig över förslaget är positiva till detta, däribland länsstyrelserna i *Hallands* respektive *Stockholms län*. *Malung-Sälens kommun* framhåller att det särskilt i en geograf-

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande rätt får en ändring av översiktsplanen för en viss del av kommunen redovisas med en annan detaljeringsgrad än för översiktsplanen i övrigt (3 kap. 23 § andra stycket PBL). Bestämmelsen tillkom på förslag från PBL-kommittén och avsåg att ge ett tydligt stöd för att kommunen kan ändra översiktsplanen genom en s.k. fördjupning, utan att samtidigt behöva ändra hela den kommunomfattande översiktsplanen (SOU 2005:77 del 2 s. 443 f.). Översiktsplaneutredningen framhåller att bestämmelsen kan uppfattas som att det krävs en ändring av den kommunomfattande planen för att kommunen ska få redovisa en viss del av kommunen, t.ex. en tätort, med en annan detaljeringsgrad än vad som gäller för planen i övrigt (SOU 2018:46 del 1 s. 231 f.).

En sådan tolkning är inte avsedd – redan när ÄPBL tillkom fördes i propositionen ett resonemang om att planeringen behöver ske på olika skalnivåer (prop. 1985/86:1 s. 131). Även när den nuvarande bestämmelsen tillkom uppmärksammades att en fördjupning kan ingå i beslutet om den kommunomfattande planen, men att den också kan tillföras genom en ändring av planbeslutet (prop. 2006/07:122 s. 39).

Regeringen anser att det är önskvärt att regelverket är entydigt. I likhet med utredningen anser regeringen att bestämmelsen bör ändras så att det blir tydligt att delar av den kommunomfattande planen får redovisas med en annan detaljeringsgrad, trots att det inte är fråga om en ändring av översiktsplanen (jfr nuvarande 3 kap. 23 § andra stycket PBL). Regeringen föreslår dock en mindre ändring av bestämmelsens formulering jämfört med den som föreslogs i lagrådsremissen. Ändringen är av språklig karaktär och påverkar inte tillämpningsområdet för bestämmelsen.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 3 kap. 6 och 27 §§ PBL.

7.8 En digital översiktsplan

7.8.1 Föreskrifter om standarder för översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser.

Regeringens bedömning: Det behövs fler åtgärder för att säkerställa att det finns ändamålsenliga rutiner för hur digitala översiktsplaner kan arkiveras.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Utredningens bedömning: Överensstämmer inte med regeringens. Utredningen har inte övervägt behovet av ytterligare åtgärder för att säkerställa att digitala planhandlingar kan arkiveras. Utredningen gör i stället bedömningen att kravet på att de handlingar som ska skickas till Boverket,

länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten ska vara lämpliga för arkivering bör behållas tills vidare.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är i huvudsak positiva till utredningens förslag, däribland *Boverket*, *Naturvårdsverket*, *Statskontoret*, länsstyrelserna i *Hallands*, *Kronobergs*, *Uppsala* respektive *Västernorrlands län*, *Bollnäs*, *Katrineholms*, *Nyköpings* och *Örebro kommuner* samt *Fastighetsägarna*. *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas)* anser att standardiserade digitala översiktsplaner skapar ett viktigt mervärde för planeringsforskningen och annan relaterad forskning genom att ge enkel digital åtkomst till aktuella standardiserade översiktsplaner. *Stockholms läns landsting* framhåller att en ökad harmonisering mellan översikts- och regionplaner kan underlätta för kommunerna att förhålla sig till den regionala nivån i den översiktliga planeringen, och vice versa.

Arvidsjaurs kommun motsätter sig förslaget. Kommunen framhåller att när det gäller detaljplaner har man under snart 70 års tid tagit fram vägledning för framtagande av detaljplaner som snart kommer att leda fram till en standard, medan ÖP-modellen bara har funnits i några år.

Länsstyrelserna i *Gävleborgs*, *Kalmar*, *Kronobergs* respektive *Värmlands län* framhåller att ett enhetligt digitalt arbetssätt ställer krav på att berörda myndigheter själva kan leverera och ta emot underlag och övriga digitala material i ett lämpligt format. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att arkiveringen är en viktig fråga som snarast behöver få en praktisk lösning.

De remissinstanser som yttrar sig över utredningens bedömning är i huvudsak positiva eller har inget att invända mot denna, bl.a. *Länsstyrelsen i Hallands län*. *Uppsala kommun* anser att tekniken bör utvecklas mot digitala arkiv som hanterar flera digitala format. Kommunen framhåller att översiktsplanen är en karta och att det därmed är särskilt viktigt att utveckla en teknik med koppling till interaktiva kartor. *Länsstyrelsen i Skåne län* framhåller att vägledning behöver tas fram för hur kommunen ska kunna arbeta med webbaserade översiktsplaner och andra digitala verktyg under planprocessens gång.

Östra Göinge kommun anser att kommunen bör kunna skicka översiktsplanen och andra planhandlingar till de statliga myndigheterna i digitalt format då det främjar miljön och reducerar det merarbete som postgången medför.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Bakgrund och gällande rätt

De flesta kommuner utvecklar numera såväl översiktsplanen som sina detaljplaner i en digital miljö. Informationen som redovisas på plankartan är vanligtvis georefererad, dvs. de punkter, gränser och ytor som utgör informationen i kartan är redovisade i ett visst koordinatsystem. Det innebär att informationen förhållandevis enkelt kan överföras till andra it-system och återanvändas för t.ex. digital kartproduktion, fastighetsbildning och underlag för bygglovshandlingar.

Möjligheten att utbyta information mellan olika aktörer försvåras av att kommuner och konsulter m.fl. arbetar med olika gränssnitt, dvs. den digitala informationen ordnas och lagras på olika sätt. I en digital planprocess

behöver information kunna utbytas mellan olika aktörer under tiden som planen växer fram. Planinformationen behöver också kunna återanvändas och vidareutvecklas när planen har fått laga kraft.

I syfte att skapa förutsättningar för digitalt tillgängliga detaljplaner och grundkartor infördes med verkan från den 1 juli 2018 ett bemyndigande i PBL som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om standarder för utformning av detaljplaner, planbeskrivningar och grundkartor (16 kap. 1 a §). Regeringen har därefter bemyndigat Boverket och Lantmäteriet att ta fram sådana föreskrifter. Boverket räknar med att alla detaljplaner som görs från och med 2022 ska vara digitala (Boverkets rapport 2018:28, Tidplan för en enhetlig digital tillämpning av plan- och bygglagen).

En digital översiktsplan behöver även kunna arkiveras på ett ändamålsenligt sätt. Enligt PBL ska kommunen utan dröjsmål skicka vissa handlingar till bl.a. Boverket och länsstyrelsen, när ett beslut att anta eller ändra en översiktsplan har fått laga kraft (nuvarande 3 kap. 22 § PBL). De handlingar som ska skickas ska vara lämpliga för arkivering (2 kap. 6 § plan- och byggförordningen [2011:338]). Bestämmelsen är teknikneutral, på så vis att den inte innehåller något särskilt krav på att planerna ska finnas på papper eller liknande material. I fråga om digitala översiktsplaner har utredningen bedömt att kravet bör kunna uppfyllas genom att kommunen skickar planhandlingarna elektroniskt.

Kravet på att planen ska vara lämplig för arkivering kompletteras av bestämmelser i arkivlagen (1990:782). Av den lagen framgår att myndigheterna vid framställningen av handlingar ska använda materiel och metoder som är lämpliga med hänsyn till behovet av arkivbeständighet (5 §). Av förarbetena framgår att dessa bestämmelser även tar sikte på handlingar i elektronisk form (prop. 1989/90:72 s. 39). I detta sammanhang kan noteras att Arkivutredningen (Ku 2017:02) har arbetat med en bred översyn av arkivområdet som bl.a. inkluderar arkivlagstiftningen och närliggande lagstiftning.

Föreskrifter om standarder gör det lättare att dra nytta av informationen i översiktsplanen i samhällsbyggnadsprocessen

En digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen bör leda till effektivitetsvinster för berörda aktörer genom att information lättare kan återanvändas och bearbetas. För att potentialen med en digital process ska kunna tas till vara behöver dock aktörernas arbetssätt standardiseras och utvecklas.

Regeringen anser, i likhet med utredningen och en bred majoritet av remissinstanserna, att det är angeläget att främja enhetliga digitala arbetsätt. Med det arbete som nu bedrivs för att åstadkomma digitalt tillgängliga detaljplaner som förebild anser regeringen att det även bör införas krav på att översiktsplaner ska finnas tillgängliga digitalt.

På motsvarande sätt som gäller för detaljplaner, planbeskrivningar och grundkartor anser regeringen att kraven i huvudsak bör preciseras på föreskriftsnivå. Regleringen i PBL kan därmed begränsas till ett bemyndigande för regeringen, respektive den myndighet som regeringen bestämmer, som kan precisera hur kraven bör se ut i detalj för att säkerställa att informationen är digitalt utbytbar.

Den 1 januari 2019 infördes ett nytt 7 kap. i PBL som innebär ett krav på regional fysisk planering i Stockholms respektive Skåne län och att lagen (1987:147) om regionplanering för kommunerna i Stockholms län upphävdes (prop. 2017/18:266, bet. 2018/19:CU2, rskr. 2018/19:31). Som utredningen framhåller bör den planering som ska ske på regional nivå bygga på samma standard som kommunerna förhåller sig till i översiktsplaneringen. Annars finns det, enligt utredningen, en risk för att kommunerna hamnar i en situation där regionplanen är utformad på ett sätt, medan föreskrifterna som anger hur översiktsplanen ska utformas digitalt anger ett annat. Det skulle kunna försämra kommunernas möjligheter att implementera den regionala planeringen lokalt. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, bör således även ha möjlighet att meddela föreskrifter om standarder för utformningen av regionplaner enligt 7 kap. PBL.

Regeringen framhåller i propositionen Digitalisering av grundkartor och detaljplaner (prop. 2017/18:132 s. 8) att PBL:s materiella och processuella bestämmelser så långt som möjligt bör vara teknikneutrala. Det innebär att den framtida teknikutvecklingen inte behöver föranleda ändringar i lagen. Att PBL är teknikneutral hindrar inte att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan ställa krav på en viss teknik på förordnings- eller föreskriftsnivå, exempelvis att en översiktsplan eller en regionplan ska vara digital.

Liksom i propositionen Digitalisering av grundkartor och detaljplaner avses med standarder för utformning bl.a. arbetssätt, gränssnitt och termer. Sådana standarder kan t.ex. omfatta metadata, databasstruktur, krav på kvalitet och validitet samt hur information ska förvaltas, underhållas och distribueras. Standarder för utformning av översiktsplaner avser bl.a. tekniskt överföringsformat av planinformation och krav på uppgifter om översiktsplanen, gränser, områden och planens riktlinjer, dvs. principer för kodning. Vidare avses bl.a. kartornas informationsmängder, informations-specifikationer för dessa och utseende (manér), exempelvis färg, textsättning, kartdeklaration och kartbeteckningar (samma prop. s. 12).

Föreskrifter om standarder avser således inte i sig en kodifiering av Boverkets förslag till ÖP-modell eller att enbart vissa markanvändningskategorier kan komma i fråga. De skäl som *Arvidsjauras kommun* anför mot förslaget är därmed inte relevanta.

Möjligheten att kunna utbyta information i digital form hänger samman med frågan om hur informationen ska kunna arkiveras

Utvecklingen mot digitala översiktsplaner har lett till att flera kommuner utvecklat egna plattformar där den enskilde ges nya möjligheter för att interagera med den kommunala planeringen, exempelvis genom att användaren själv kan tillföra underlag i digital form under planprocessen som andra kan ta del av. Det är i grunden en positiv utveckling som kan bidra till att vitalisera samrådet och främja medborgarinflytandet. Utvecklingen innebär samtidigt att kommunerna i dag tillhandahåller digital information i olika format för datalagring. Denna information kan därmed vara oläslig för den som inte har tillgång till den programvara som kommunen har utformat översiktsplanen med.

Östra Göinge kommun framför att kommunen bör kunna skicka översiktsplanen och andra planhandlingar till de statliga myndigheterna i digitalt format. Regeringen delar denna uppfattning. Det är inte enbart kommunen själv som ska kunna läsa planhandlingarna. Även de myndigheter som kommunen ska skicka handlingarna till behöver kunna hantera dessa i en digital miljö. Det gäller både under planprocessen och när planen har fått laga kraft (se 3 kap. 14 och 22 §§ PBL). Mottagarna kan således inte vara beroende av att kommunen tillhandahåller en viss teknisk plattform för att mottagarna ska kunna läsa sitt exemplar av planen. För att hanteringen ska fungera på ett ändamålsenligt sätt behöver kommunerna tillhandahålla planhandlingarna i ett standardiserat format som säkerställer att mottagaren kan hantera informationen.

Kommunen behöver också, som utredningen framhåller, använda sig av ett lagringsformat som uppfyller arkivlagens krav på beständighet för att kunna säkerställa läsbarheten över tid. Den hänger samman med att de format som används för lagring av digital information i dag inte nödvändigtvis är universellt läsbara i morgon, eftersom nya format tillkommer i takt med att tekniken utvecklas samtidigt som andra format försvinner. Kommunen behöver således planera för att dokumentet ska vara möjligt att arkivera redan när den påbörjar arbetet med att upprätta en digital översiktsplan.

Föreskrifter om standarder behöver utformas med hänsyn till behovet av att den färdiga planen ska kunna arkiveras. De tillämpningsproblem som i dag finns kring hur översiktsplanen kan utformas digitalt – till följd av att det kan vara svårt för kommunen att förvissa sig om vilken utformning som uppfyller kravet på arkivbeständighet – bör således kunna minska eller upphöra när föreskrifter om standard för översiktsplaner har tagits fram.

Regeringen gav i april 2018 Lantmäteriet i uppdrag att ta fram lösningar för att tillgängliggöra all geodata inom samhällsbyggnadsprocessen och för att tillhandahålla detaljplaner nationellt (Fi2018/00396/DF). Utredningen har föreslagit att Lantmäteriets uppdrag bör utökas så att det även ska omfatta att tillgängliggöra kommunernas översiktsplaner via en nationell plattform. Den frågan kan dock inte hanteras inom ramen för detta lagstiftningsärende. Regeringen kan samtidigt konstatera att det behövs fler åtgärder för att säkerställa att det finns ändamålsenliga rutiner för hur översiktsplaner ska kunna tillgängliggöras och arkiveras i framtiden. Regeringen avser att initiera de uppdrag som behövs för att sådana rutiner ska kunna tas fram.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 16 kap. 1 a § PBL.

7.8.2 Översiktsplanen ska finnas på kommunens webbplats

Regeringens förslag: Kommunen ska senast dagen efter det att beslutet om att anta översiktsplanen har tillkännagetts hålla planen tillgänglig på sin webbplats. Skyldigheten upphör om beslutet upphävs efter ett överklagande eller när planen inte längre gäller därför att ett beslut att anta en ny plan har fått laga kraft.

Under granskningstiden ska kommunen även se till att det förslag som samrådet avsett finns tillgängligt.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att kommunens skyldighet att hålla översiktsplanen på sin webbplats ska inträda när ett beslut att anta eller ändra planen har fått laga kraft. Utredningen föreslår inte att kommunen under granskningstiden ska se till att det förslag som samrådet avsett finns tillgängligt.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är positiva till förslaget, däribland *Lunds universitet (fastighetsvetenskap)*, länsstyrelserna i *Gävleborgs, Kalmar, Uppsala* respektive *Västra Götalands län, Katrineholms kommun* och *Föreningen Sveriges Stadsbyggare*. *Statens fastighetsverk* framhåller att det underlättar verkets handläggning av olika ärenden, om kommunen publicerar översiktsplanen på sin webbplats.

Naturvårdsverket framhåller vikten av att planerna görs tillgängliga redan i anslutning till antagandet, tillsammans med uppgift om planens aktuella status. När beslutet att anta planen har fått laga kraft, uppdateras informationen om planens status. *Försvarmakten* anser att samrådsversionen av en digital översiktsplan behöver tillhandahållas på webbplatsen under den efterföljande planprocessen, eftersom planer som endast redovisas digitalt är svåra att arkivera för andra. Det medför ett inte oansenligt merarbete för Försvarmakten, eftersom det annars kan vara svårt för myndigheten att bedöma om något har ändrats inför utställningen/granskningen. *Fortifikationsverket* har liknande synpunkter och framhåller att den digitala spårbarheten behöver säkras genom rutiner så att genomförda förändringar blir synliga för inblandade aktörer.

Folkhälsomyndigheten framhåller att inflytande och delaktighet i samhället är en viktig förutsättning för en god och jämlik hälsa och att kommunerna har en viktig roll när det gäller att göra centrala planerings- och beslutsunderlag tillgängliga och begripliga. Folkhälsomyndigheten pekar även på vikten av att överväga möjligheten att använda fler forum än den kommunala webbplatsen för att främja tillgänglighet för alla medborgare i kommunen.

Skälen för regeringens förslag

Den antagna översiktsplanen ska hållas tillgänglig på kommunens webbplats

Nästan alla kommuner tillgängliggör i dag översiktsplanen i sin helhet på kommunens webbplats. Det förekommer dock att äldre tillägg till översiktsplanen, s.k. fördjupningar, inte finns att tillgå på kommunens webbplats.

Att dokumentet är lätt att hitta är både en demokratifråga och en fråga om rättssäkerhet för dem som påverkas av planen. Skälen för att översiktsplanen ska finnas tillgänglig på kommunens webbplats är alltså goda. Mot den bakgrunden anser regeringen att det finns skäl för att ställa krav på att kommunen ska hålla planen tillgänglig på sin webbplats. Regeringen anser att kravet bör gälla från det att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts på kommunens anslagstavla och inte, som utredningen har föreslagit, från det att beslutet har fått laga kraft. Det ger förutsättningar för att andra aktörer kan ta del av innehållet i planen och är motiverat bl.a. utifrån den s.k. Århuskonventionen (konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till överprövning i miljöfrågor, se särskilt artikel 6.9). Som *Naturvårdsverket* anför är det viktigt att kommunen på webbplatsen anger vilken status som den publicerade planen har, dvs. om beslutet har fått laga kraft eller om det ännu inte har fått det.

Även om kommunens webbplats ger möjlighet för många att ta del av planförslaget är det, som *Folkhälsomyndigheten* framhåller, viktigt att kommunen även överväger behovet av att använda andra forum för att ge alla kommunmedlemmar möjlighet att lämna synpunkter på den långsiktiga utvecklingen av kommunens fysiska miljö.

Skyldigheten att hålla översiktsplanen tillgänglig på webbplatsen bör upphöra när planen inte längre gäller till följd av att kommunfullmäktige har beslutat att anta en ny plan och det beslutet har fått laga kraft. Denna skyldighet påverkas alltså inte av att kommunen har förklarat att planen inte längre är aktuell. Skyldigheten att hålla översiktsplanen tillgänglig på webbplatsen bör även upphöra om fullmäktiges beslut upphävs efter ett överklagande.

Det planförslag som samrådet har avsett ska hållas tillgängligt under granskningstiden

Det förekommer att kommunen utformar sitt förslag till översiktsplan under planprocessen så att det enbart är läsbart i en digital miljö. Som redovisats ovan förekommer det även fall där förslaget är utformat så att det förutsätter en viss programvara för att kunna uppfattas (se avsnitt 7.8.1). Andra myndigheter och enskilda är således i praktiken beroende av att kommunen håller planförslaget tillgängligt på sin webbplats för att dessa ska kunna bedöma förslaget.

Att förslaget endast finns tillgängligt på kommunens webbplats kan ifrågasättas utifrån kravet att kommunen innan utställningen äger rum ska skicka bl.a. planförslaget till länsstyrelsen, landstinget (regionen) och de kommuner som berörs (nuvarande 3 kap. 14 § PBL). Även svårigheten för kommunen att skicka planförslaget i digital form – så att mottagarna kan uppfatta planförslagets innebörd – är enligt regeringen huvudsakligen kopplad till att det ännu inte finns någon standard för hur översiktsplanen ska utformas i digital form. Detta tillämpningsproblem bör således upphöra när en sådan standard finns framtagen (se avsnitt 7.8.1).

Behovet av att samrådsversionen av en översiktsplan finns tillgänglig under den efterföljande planprocessen, som *Försvarsmakten* och *Fortifikationsverket* uppmärksammar, kan dock förväntas bestå även i framtiden. Det gäller inte minst för enskilda och miljöorganisationer, som ock-

så kan ha behov av att jämföra det planförslag som kommunen samrått om med det förslag som kommunen låter granska (avsnitt 6.2). Mot den bakgrunden anser regeringen att PBL bör innehålla ett krav på att kommunen under granskningstiden ska se till att det planförslag som samrådet avsett finns tillgängligt. Behovet av att samrådsförslaget finns tillgängligt under granskningstiden är inte heller begränsat till översiktsplaner som utformas i en digital miljö utan gäller även om förslaget tas fram på annat sätt.

Ett samråd kan avse flera olika planförslag, där planeringsinriktningen successivt förfinas. Behovet av att kommunen under granskningstiden ska hålla flera olika versioner från samrådet tillgängliga får bedömas från fall till fall. Vanligtvis avslutas samrådsskedet med en förhandsremiss där ett eller flera sammanvägda förslag skickas ut till samtliga berörda aktörer (se prop. 1985/86:1 s. 137). Enligt regeringen bör det normalt vara tillräckligt att det eller de förslag som har varit föremål för den avslutande förhandsremissen hålls tillgängliga under granskningstiden.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 3 kap. 12 och 19 a §§ PBL.

8 Statens medverkan i översiktsplanprocessen

8.1 Länsstyrelsen företräder statens intressen under planprocessen

Regeringens bedömning: För att PBL-systemet ska fungera effektivt är det angeläget att staten lämnar tydliga besked om hur staten ställer sig till kommunens planering.

Utredningens bedömning: Utredningen gör ingen uttrycklig bedömning, men dess uttalanden i frågan överensstämmer med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Även om det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten enligt PBL behöver staten samverka med kommunerna i deras planläggning. Översiktsplanen bör även i fortsättningen vara den arena där staten och kommunen kommer överens om de stora dragen när det gäller hur mark och vatten ska användas. För att en sådan överenskommelse ska få reell betydelse, måste översiktsplanens innehåll vara tillräckligt tydligt för att ge goda förutsättningar för efterföljande planering och prövning. Det ställer även krav på tydliga besked från staten.

Länsstyrelsen har uppdraget att samlat företräda de statliga myndigheternas intressen i kommunernas planering. Det innebär att länsstyrelsen har en nyckelroll i statens dialog med kommunen om fysisk planering. Länsstyrelsen är alltså en central aktör för att ta till vara statens intressen, men också för att se till att dessa intressen inte i onödan hindrar den kommunala planeringen.

Det finns en risk för att kommunens ställningstaganden i översiktsplanen i praktiken inte får någon betydelse, om staten är otydlig i sina anspråk och ställningstaganden. Först när staten och kommunen når en samsyn om de stora dragen i mark- och vattenanvändningen, kan översiktsplanen ange en hållbar inriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön (jfr 3 kap. 2 § PBL). För att översiktsplanen ska kunna bidra till att ge goda förutsättningar för efterföljande planering och prövning är det således angeläget att länsstyrelsen – och övriga statliga myndigheter – lämnar tydliga besked om hur staten ställer sig till kommunens planering. Det gäller inte minst länsstyrelsens besked i de frågor som omfattas av statens tillsyn, de s.k. ingripandegrunderna. För att staten och kommunen ska kunna nå en samsyn om hur mark och vatten bör användas kan länsstyrelsen även behöva ge kommunen råd och stöd om hur PBL-systemet är avsett att tillämpas.

8.2 Länsstyrelsens rådgivning under samrådet

Regeringens förslag: Under ett samråd, som avser ett förslag till översiktsplan, ska länsstyrelsen ge råd om tillämpningen av bestämmelserna i plan- och bygglagen, om det behövs från allmän synpunkt.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna är positiva till förslaget, däribland *Akademiska hus*, *Försvarsmakten*, *Riksantikvarieämbetet* och flertalet av länsstyrelserna. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* framhåller att styrelsen redan i dag i viss utsträckning gör ett sådant arbete utifrån kommunernas frågeställningar och behov. Enligt länsstyrelsen skulle ett formellt införande av en sådan bestämmelse leda till en utökning av länsstyrelsens uppdrag i planprocessen. *Uppsala kommun* framhåller att rådgivningen bör ske tidigt i planprocessen och att det behöver vara tydligt att kommunen ytterst har det slutliga avgörandet i andra frågor än de som avser de s.k. ingripandegrunderna. Enligt kommunen kan dialogen med fördel ske i andra sammanhang än den formella remissen. *Föreningen Sveriges Stadsbyggare* anser att det är bra med rådgivning, bl.a. för många nyanställda planerare i kommunerna.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län anser att förslaget inte bidrar till ökad tydlighet och att det är osäkert vad länsstyrelsen förväntas ge råd om. Länsstyrelsen anser att rådgivningen även fortsättningsvis bör ha fokus på bestämmelserna i 2 kap. PBL.

Sveriges Stadsarkitektförening framhåller att Boverket bistår med råd bl.a. genom PBL kunskapsbanken. Enligt föreningen bör formerna för råden bestämmas i samråd med Boverket för bättre samstämmighet.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund och gällande rätt

Länsstyrelsen och Boverket har ett ansvar för en allmän kunskapsförmedling om tillämpningen av PBL (se bl.a. 8 kap. 18 och 19 §§ plan- och byggförordningen [2011:338]). Länsstyrelsen ska även ge råd och tillhandahålla underlag m.m. under översiktsplaneprocessen, dels i samråds-

skedet och dels genom den sammanfattande redogörelsen (3 kap. 10 och 28 §§ PBL). Även om en viktig del av detta ansvar består i att förmedla underlag om statliga intressen från olika sektorsmyndigheter och från sakfrågor som staten har utrett, t.ex. energi- eller klimatfrågor, är ansvaret inte begränsat till statliga intressen. Det kan också handla om att sprida kunskap om olika slags författningsändringar av betydelse för bl.a. översiktsplaneringen. Denna kunskapsförmedling är vanligtvis inte ärendeanknuten och för att den ska bli effektiv använder länsstyrelsen ofta även andra forum än översiktsplaneringen. Kunskapsförmedlingen har bl.a. betydelse för länsstyrelsens arbete med att förse kommunen med underlag inför aktualitetsprövningen av översiktsplanen.

Enligt miljöbalken ska länsstyrelsen dessutom ställa samman utredningar, program och annat planeringsunderlag som har betydelse för hushållningen med mark och vatten i länet och som finns hos statliga myndigheter. Länsstyrelsen ska på begäran tillhandahålla planeringsunderlaget åt de kommuner och myndigheter som ska tillämpa miljöbalken (3 kap. 12 § miljöbalken).

Under samrådet bör länsstyrelsens rådgivning omfatta fler delar av plan- och bygglagen

Under samrådet om ett förslag till översiktsplan ska länsstyrelsen bl.a. ge råd om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. PBL som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden (3 kap. 10 § 2 PBL). Det kan jämföras med länsstyrelsens motsvarande uppgift under samrådet om ett förslag till detaljplan. Även då ska länsstyrelsen ge råd om tillämpningen av 2 kap., men länsstyrelsen ska dessutom ge råd om tillämpningen av övriga bestämmelser i PBL, om det behövs från allmän synpunkt (5 kap. 14 § andra stycket PBL).

Uppgiften att länsstyrelsen under detaljplanesamrådet inte bara ska ge råd om 2 kap., utan om hela PBL, tillkom 2015. Av förarbetena framgår att avsikten var att ge länsstyrelserna ett tydligt mandat för att lämna råd när det gäller tillämpningen av samtliga delar av PBL. Ändringen bottnade i att det hade framkommit att det fanns formella brister i många detaljplaner och att det var oklart i PBL i vilken utsträckning som länsstyrelsen förväntades påtala sådana brister. I propositionen uttalade regeringen att förslaget medför att det blir tydligt att länsstyrelsen har ett särskilt ansvar för att ge råd om tillämpningen av 2 kap. PBL och att verka för de andra statliga intressena. När det gäller att länsstyrelsen ska verka för att PBL i övrigt tillämpas på det sätt som lagstiftaren avsett, menade regeringen att rådgivningen bör inriktas mot att förhindra väsentliga fel (prop. 2013/14:126 s. 127). Som exempel på fel som länsstyrelsen bör uppmärksamma under samrådet av ett förslag till detaljplan nämndes situationen att en miljökonsekvensbeskrivning inte har upprättats, trots att sådan krävs.

Regeringen anser, i likhet med utredningen, att länsstyrelsen bör ha motsvarande uppgift under översiktsplaneprocessen. Det innebär att länsstyrelsen bör ha uppdraget att ge råd om hur hela PBL bör tillämpas, utöver de bestämmelser som finns i 2 kap. På samma sätt som gäller när en detaljplan tas fram, bör länsstyrelsen under samrådet enbart ha ansvar för att ge råd om andra delar av PBL än 2 kap. när det från allmän synpunkt finns behov av det. Det kan exempelvis handla om att det från allmän synpunkt

finns ett behov av att uppmärksamma kommunen på att ytterligare konsekvenser behöver beskrivas i planen (jfr föreslagna 3 kap. 6 a § PBL). Det kan även handla om att översiktsplanen innehåller felaktig information om vilka åtgärder som bör föregås av detaljplaneläggning (jfr 4 kap. 2 och 3 §§ PBL), om förutsättningarna för enskilt huvudmannaskap i fråga om allmänna platser (4 kap. 7 § PBL), vilka krav som kan ställas i ett exploateringsavtal (6 kap. 39–42 §§ PBL) eller när det gäller vilka åtgärder som omfattas av krav på bygglov. Kravet att det ska finnas ett behov från allmän synpunkt för att länsstyrelsen ska behöva ge råd om hur andra delar av PBL än 2 kap. bör tillämpas, bör på samma sätt som vid detaljplaneläggningen inriktas mot att förhindra väsentliga fel.

Som *Uppsala kommun* och *Föreningen Sveriges Stadsbyggare* framhåller kan länsstyrelsens rådgivning även ske i andra sammanhang än i länsstyrelsens samrådsyttrande.

Lagtext

Bestämmelsen finns i 3 kap. 10 § andra stycket PBL.

8.3 Länsstyrelsens ställningstaganden

8.3.1 Granskningsyttrandet ska begränsas till granskningsgrunderna

Regeringens förslag: I granskningsyttrandet ska länsstyrelsen enbart ange hur översiktsplanen förhåller sig till granskningsgrunderna.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att det av granskningsyttrandet även ska framgå om planen är olämpligt utformad i förhållande till någon annan bestämmelse om strandskydd i 7 kap. miljöbalken än bestämmelserna om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna är positiva till förslaget, däribland *Blekinge tekniska högskola*, *Riksantikvarieämbetet*, *Försvarmakten*, *Statens fastighetsverk*, *Statens geotekniska institut*, *Tillväxtverket*, länsstyrelserna i *Södermanlands*, *Västernorrlands* respektive *Västra Götalands län*, *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Arvidsjaurs*, *Härnösands*, *Malmö*, *Norrköpings*, *Uppsala* och *Östra Göinge kommuner*. *Karlstads kommun* anser att förslaget tydliggör statens roll och förenklar arbetet för kommunen. *Enköpings* och *Linköpings kommuner* framhåller att förslaget ger en trygghet och samsyn mellan kommun och stat inför kommande planeringsskeden. *Katrineholms kommun* är positiv till förslaget och framhåller att rådgivning är viktigare i tidigare skeden av processen. *Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO)* anser att tydligare besked från länsstyrelsen i granskningsyttrandet kan ge en större förutsebarhet för detaljplanering och bygglovsprövning och att detta bör bidra till bättre förutsättningar för bostadsbyggandet. *Nyköpings kommun* anser att förslaget gör att det blir tydligare vad kommunen själv kan bestämma om.

Flertalet av länsstyrelserna är dock negativa till förslaget, huvudsakligen eftersom de anser sig ha en skyldighet att upplysa kommunen om annan

lagstiftning som kan vara relevant för att översiktsplanens intentioner ska kunna genomföras. Det gäller bl.a. länsstyrelserna i *Blekinge, Hallands* och *Uppsala län*. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* framhåller att länsstyrelserna redan i dag i huvudsak behandlar frågor om ingripandegrunderna i sina granskningsyttranden. Flera länsstyrelser, däribland *Länsstyrelsen i Värmlands län*, framhåller att enligt 2 kap. 11 § PBL ska planläggning och annan prövning – som avser sådan användning av ett mark- eller vattenområde som också har prövats eller ska prövas enligt annan lag – som huvudregel samordnas med det andra arbetet, vilket enligt länsstyrelserna talar för att granskningsyttrandet även bör kunna innehålla andra frågor.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att det behövs en uttalad form för hur länsstyrelsen under granskningskedet ska kunna förmedla synpunkter till kommunen. Detta eftersom utredningen gör gällande att förslaget inte hindrar länsstyrelsen från att på annat sätt än i granskningsyttrandet förmedla synpunkter i andra avseenden än dem som omfattas av granskningsgrunderna.

Östhammars kommun anser att det är bra att granskningsyttrandet även ska innehålla länsstyrelsens bedömning av vilka utredningar som kan behövas för efterföljande detaljplanering, men att redovisningen endast bör avse utredningar av väsentlig betydelse.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund och gällande rätt

Översiktsplanen är inte bara kommunens utan också statens besked om lämplig mark- och vattenanvändning och bebyggelseutveckling. Det är ett av motiven till att länsstyrelsen under utställningstiden ska avge ett granskningsyttrande över planförslaget (nuvarande 3 kap. 16 § PBL). Syftet är att kommunen redan i samband med översiktsplanen om möjligt ska få besked om vilka delar av planen som enligt länsstyrelsens uppfattning inte bör fullföljas (se prop. 1985/86:1 s. 142). Av yttrandet ska det således framgå hur planen förhåller sig till de s.k. granskningsgrunderna, dvs. om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Enligt PBL ska kommunen redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande tillsammans med översiktsplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit översiktsplanen i en viss del, ska det anmärkas i planen (se nuvarande 3 kap. 20 § PBL). Som skäl för denna ordning uttalas i förarbetena bl.a. att det vid beslut om en översiktsplan ska råda klarhet i frågan om huruvida det finns väsentliga invändningar. I förarbetena uttalas också att det är viktigt att andra myndigheter och aktörer som använder en översiktsplan som

beslutsunderlag får klart för sig vilken vikt man bör tillmäta planen (prop. 1985/86:1 s. 142, 345 f. och 535 f.). Enligt förarbetena är avsikten att yttrandet i dess helhet alltid ska följa planen, även inför antagandet. Därigenom får kommunfullmäktige, som ska anta planen, full klarhet i frågan om huruvida det finns väsentliga invändningar från länsstyrelsen inför antagandet.

Som utredningen framhåller behöver länsstyrelsens medverkan i översiktsplaneringen anpassas till den inriktning som kommunen valt. Enligt utredningen är det därför befogat att länsstyrelsernas yttranden varierar när det gäller innehåll och upplägg.

Det underlag som utredningen har gått igenom uppvisar en stor variation mellan yttrandena, där endast en handfull länsstyrelser begränsar sina synpunkter till granskningsgrunderna enligt 3 kap. 16 § PBL. Även bland de länsstyrelser som avgränsar sina synpunkter till dessa grunder finns det enligt utredningen en stor variation. En del länsstyrelser håller sig visserligen till korta ställningstaganden men många yttranden innehåller ställningstaganden och vägledning såväl om granskningsgrunderna som om de allmänna intressena i övrigt. Även om det finns en tydlig uppdelning i dessa yttranden anser utredningen att det alltför ofta är svårt att utläsa länsstyrelsens ställningstaganden och att de därmed är svåra att hantera för kommunerna.

Länsstyrelsens granskningsyttrande bör begränsas till de frågor som länsstyrelsen ska granska

För att översiktsplanen ska kunna bidra till att ge goda förutsättningar för efterföljande planering och prövning är det som redan nämnts angeläget att länsstyrelsen lämnar tydliga besked om hur staten ställer sig till kommunens planering (se avsnitt 8.1). I de delar där länsstyrelsen inte haft några invändningar ska kommunen i princip kunna förvänta sig att översiktsplanens intentioner får fullföljas utifrån de aspekter länsstyrelsen har haft att beakta vid tiden för yttrandet (jfr prop. 1985/86:1. s. 142). Av yttrandet behöver det således tydligt framgå hur staten, genom länsstyrelsen, förhåller sig till de ställningstaganden som kommunen har gjort i planen. Det är mot denna bakgrund inte ändamålsenligt att det ofta är svårt att utläsa länsstyrelsens ställningstaganden om hur översiktsplanen förhåller sig till de sakfrågor där staten har möjlighet att gripa in i den kommunala planeringen.

Enligt regeringen bör PBL förhindra att länsstyrelsens besked blir otydligt till följd av att yttrandet även innehåller andra synpunkter på planförslaget, utöver de sakfrågor som länsstyrelsen är skyldig att yttra sig över. Av PBL bör således framgå att länsstyrelsen i granskningsyttrandet enbart ska ange hur planförslaget förhåller sig till granskningsgrunderna. Granskningsyttrandet blir inte ogiltigt om länsstyrelsen lämnar andra synpunkter i yttrandet. Sådana synpunkter ska dock inte beaktas vid bedömningen av om ett förslag till detaljplan är förenligt med länsstyrelsens granskningsyttrande (jfr 5 kap. 7 § 1, 7 a §, 38 b § första stycket 1 och 38 c § PBL). Regeringen delar utredningens uppfattning att en begränsning av vad länsstyrelsen ska ange i granskningsyttrandet även är motiverad utifrån kravet att yttrandet ska redovisas tillsammans med den färdiga planen. Kom-

munen bör då inte vara skyldig att redovisa andra synpunkter från länsstyrelsen än de som enligt PBL ska framgå.

Granskningsyttrandet kan vid behov även innehålla upplysningar om hur ingripandegrunderna bör beaktas i efterföljande planering och prövning. Om länsstyrelsen anser att den bebyggelseutveckling som anges i planen enbart kan tillåtas under vissa förutsättningar, kan det vara lämpligt att det framgår av yttrandet vilka dessa förutsättningar är. Om det är nödvändigt för att kunna bedöma hur översiktsplanens intentioner ska kunna genomföras i en viss del, kan länsstyrelsen även ange behovet av ytterligare utredningar i samband med efterföljande detaljplanering. Därigenom kan kommunen lättare förutse vilka frågor som senare kan behöva utredas inför arbetet med exempelvis en detaljplan.

Som *Östhammars kommun* framhåller bör länsstyrelsens redovisning av behovet av ytterligare utredningar endast omfatta sådana utredningar som är av större betydelse. Enligt regeringen finns det ingen anledning att länsstyrelsen rutinmässigt ska behöva påtala behovet av att kommunen tar fram sådana planeringsunderlag som kommunen själv kan förväntas se behov av. Länsstyrelsens synpunkter bör tvärtom begränsas till sådana planeringsunderlag som kommunen inte kan förväntas ta fram på eget initiativ. Det kan exempelvis handla om att länsstyrelsen ser behov av att vissa frågor behöver utredas i ett större sammanhang för att det ska vara möjligt att genomföra en viss detaljplan, t.ex. miljökvalitetsnormer för vatten eller trafikfrågor av mellankommunal betydelse.

Bestämmelsen bör inte hindra att länsstyrelsen lämnar synpunkter på något annat sätt än i granskningsyttrandet

Den föreslagna ändringen är enbart avsedd att reglera innehållet i granskningsyttrandet. Som utredningen framhåller förhindrar ändringen inte att länsstyrelsen under granskningsskedet – på annat sätt än genom granskningsyttrandet – förmedlar synpunkter på planen i något annat avseende än de som omfattas av granskningsgrunderna. Har länsstyrelsen synpunkter på hur kommunen hanterar något allmänt intresse som inte omfattas av granskningsgrunderna, kan länsstyrelsen således lämna sådana synpunkter till kommunen i en annan skrivelse. Det är emellertid endast granskningsyttrandet som kommunen behöver redovisa tillsammans med översiktsplanen (nuvarande 3 kap. 20 § första meningen PBL). Det finns inte heller någon skyldighet för kommunen att redovisa andra invändningar från länsstyrelsen tillsammans med översiktsplanen, än de som avser granskningsgrunderna (nuvarande 3 kap. 20 § andra meningen PBL).

Inget hindrar således att länsstyrelsen under granskningsskedet ger vägledning om olika sakförhållanden eller upplyser kommunen om annan lagstiftning som kan vara relevant för att översiktsplanens intentioner ska kunna genomföras. Det kan exempelvis handla om att kommunen avser att bebygga jordbruksmark, trots att det saknas förutsättningar för det (jfr 3 kap. 4 § miljöbalken), eller att länsstyrelsen bedömer att en viss del av översiktsplanen inte kan genomföras med hänsyn till förekomsten av fornlämningar (jfr 2 kap. kulturmiljölagen [1988:950]). Tvärtom kan sådana upplysningar ofta vara värdefulla för kommunen för att underlätta efterföljande planering och prövning. Däremot anser regeringen att det inte är lämpligt att vägledning och ställningstaganden, i fråga om andra sakfrågor

än de som omfattas av granskningsgrunderna, finns med i granskningsyttrandet. Detta då sådana upplysningar medför en risk för att länsstyrelsens ställningstagande i fråga om granskningsgrunderna blir otydligt.

Om länsstyrelsen lämnar synpunkter i andra avseenden än de som ska anges i granskningsyttrandet, är kommunen skyldig att hantera dessa på motsvarande sätt som de synpunkter i övrigt som kommer in under utställningstiden (granskningstiden). Det innebär att kommunen efter utställningstiden ska sammanställa synpunkterna i ett särskilt utlåtande och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till (nuvarande 3 kap. 17 § PBL).

Möjligheten att lämna synpunkter på andra sätt än i granskningsyttrandet är enligt regeringens mening ett godtagbart sätt för länsstyrelsen att informera om behovet av samordning för sådan planläggning eller annan prövning enligt PBL som avser en användning av ett mark- eller vattenområde som också har prövats eller ska prövas enligt annan lag (2 kap. 11 § PBL). Regeringen delar således inte bedömningen från bl.a. *Länsstyrelsen i Värmlands län* att det allmänna intresset av samordning innebär att det skulle vara olämpligt att begränsa innehållet i granskningsyttrandet.

Granskningsyttrandet kan behöva redovisas på en karta för att yttrandet ska bli tydligt

Kommunen ska redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden på en karta (föreslagna 3 kap. 3 § PBL). Även redovisningen av sådana förhållanden som kan ha en väsentlig betydelse för de beslut som översiktsplanen ska ge vägledning för, kan ofta behöva redovisas på en karta (föreslagna 3 kap. 4 § första stycket PBL).

Som *Länsstyrelsen i Örebro län* framhåller kan även länsstyrelsens granskningsyttrande i vissa fall med fördel redovisas på en karta. Granskningsyttrandet blir ofta tydligare om länsstyrelsen på en karta markerar de områden där staten och kommunen är oense om den utveckling som kommunen förordar (jfr prop. 1985/86:1 s. 545 f.). En sådan redovisning bör även underlätta kommunens arbete med att redovisa i vilka delar som länsstyrelsen inte har godtagit planen (jfr nuvarande 3 kap. 20 § andra meningen PBL). Om länsstyrelsen dessutom tillhandahåller innehållet i kartan i digital form, blir det lättare för både kommunen och andra statliga myndigheter att beakta länsstyrelsens synpunkter i efterföljande planering och prövning.

Länsstyrelsens granskning av strandskyddsfrågor bör begränsas till redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Av länsstyrelsens granskningsyttrande ska det framgå om redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken (3 kap. 16 § andra stycket 3 PBL). Utredningen har föreslagit att det av yttrandet även ska framgå om planen är olämpligt utformad i förhållande till övriga bestämmelser om strandskydd i 7 kap. miljöbalken, dvs. i förhållande till någon annan bestämmelse om strandskydd än bestämmelserna om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (se SOU 2018:46 del 1 s. 258 f.).

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder som innebär att strandskyddet görs om i grunden genom en ökad differen-

tiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder, befolkningstätheten och exploateringsstrycket varierar i landet (dir. 2019:41). Mot den bakgrunden anser regeringen att det i nuläget inte är lämpligt att utöka länsstyrelsens uppgifter i detta avseende.

Lagtext

Bestämmelsen finns i 3 kap. 16 § PBL.

8.3.2 Kommunen ska i vissa fall kunna få ett reviderat granskningsyttrande

Regeringens förslag: På kommunens begäran ska länsstyrelsen tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande om kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning äger rum och länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis inte längre är relevant. Motsvarande ska även gälla när regionen tar fram en regionplan.

Bestämmelsen om att det ska anmärkas i översiktsplanen om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska placeras under den nya rubriken Översiktsplanens innehåll.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår inte att bestämmelsen om att det ska anmärkas i översiktsplanen om länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska placeras under den nya rubriken Översiktsplanens innehåll. I stället föreslår utredningen en ny upplysningsbestämmelse.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget är positiva till detta, däribland *Riksantikvarieämbetet* och länsstyrelserna i *Stockholms* respektive *Södermanlands län*. Länsstyrelserna i *Örebro* respektive *Gävleborgs län* anser att förslaget kan bidra till ökad tydlighet och att detta underlättar efterföljande tillämpning av planen. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anser att förslaget säkerställer att granskningsyttrandet blir relevant.

Länsstyrelsen i Jämtlands län delar utredningens syn på problematiken med inaktuella granskningsyttranden, men är tveksam till förslaget. Om kommunen ska kunna begära ett reviderat granskningsyttrande bör det enligt länsstyrelsen införas ett krav på att det tydligt ska framgå av kommunens begäran i vilka delar som översiktsplanen har ändrats. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* anser att förslaget ställer höga krav på kommunens granskningsutlåtande (3 kap. 17 § PBL) så att det inte uppstår oklarheter om vad som har ändrats.

Länsstyrelsen i Skåne län avstyrker förslaget, bl.a. med motiveringen att det riskerar att minska incitamenten för att slutföra dialogen med staten och att det inte finns skäl för att införa ytterligare ett steg i processen. Länsstyrelsen anser även att förslaget är otydligt i förhållande till kravet på att ny granskning ska ske, om planförslaget ändras väsentligt efter granskningen (jfr föreslagna 3 kap. 18 § PBL). *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser att förslaget innebär att processen för att ta fram översiktsplanen förlängs och medför merarbete för både kommunen och länsstyrelsen.

De remissinstanser som yttrar sig över förslaget att införa en upplysningsbestämmelse, som förtydligar kravet på att det ska anmärkas i översiktsplanen om länsstyrelsen inte har godtagit den i en viss del, är positiva till detta. Det gäller bl.a. *Statens fastighetsverk* och *Länsstyrelsen i Örebro län*. *Länsstyrelsen i Västra Götalands* upplever, i likhet med utredningen, att det i dag finns brister i hur granskningsyttrandet hanteras av kommunerna.

Skälen för regeringens förslag

Granskningsyttrandet behöver ofta revideras om planförslaget ändras

Om planförslaget ändras väsentligt efter utställningen, ska kommunen ställa ut förslaget på nytt (nuvarande 3 kap. 18 § PBL). Som tidigare nämnts, ska kommunen redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande tillsammans med översiktsplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen (nuvarande 3 kap. 20 § PBL).

Utredningen har konstaterat att kommunerna inför antagandet av översiktsplanen ofta gör mindre ändringar i dokumentet för att tillgodose de synpunkter som länsstyrelsen har framfört i granskningsyttrandet, men utan att ändringarna föranleder att förslaget ställs ut på nytt. Det kan exempelvis handla om att länsstyrelsen önskar att planen ska kompletteras i ett visst avseende eller att något av kommunens ställningstaganden bör omformuleras eller tas bort. Synpunkterna i länsstyrelsens granskningsyttrande kan på detta sätt bli inaktuella, om kommunen ändrar översiktsplanen utan en ny utställning. Vidare kan det bli svårt att förstå hur länsstyrelsens synpunkter förhåller sig till den antagna planen, om ändringen inte kommenteras i planen.

Om kommunen gör en justering utifrån länsstyrelsens synpunkter och detta inte föranleder att förslaget ställs ut på nytt, bör kommunen enligt förarbetena kunna få besked om översiktsplanen kan godtas. I sådana fall kan länsstyrelsen göra en anteckning om detta i granskningsyttrandet, varvid kommunen inte behöver redovisa någon anmärkning i planen (jfr prop. 1985/86:1 s. 535). Eftersom ett sådant förfarande enligt utredningens uppfattning endast sker i en mindre omfattning föreslår utredningen en ny bestämmelse med innebörden att länsstyrelsen ska tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande, om kommunen begär det. Förutsättningarna för att kommunen ska kunna begära ett reviderat granskningsyttrande bör enligt utredningen vara att kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att någon ny granskning äger rum (jfr förslaget i avsnitt 6.2) och att länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis blir inaktuellt.

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att möjligheten att begära ett reviderat granskningsyttrande kan leda till att yttrandet i fler fall än i dag kommer att överensstämma med innehållet i översiktsplanen. Det bör i sin tur underlätta för dem som ska tillämpa planen.

Som utredningen anför bör det inte krävas något särskilt (processuellt) förfarande från kommunens sida för att begära ett reviderat granskningsyttrande hos länsstyrelsen. Möjligheten att begära ett reviderat yttrande bör således i normalfallet kunna hanteras på tjänstemannanivå inom kommunen. Däremot ligger det i sakens natur att kommunens begäran behöver innehålla en redogörelse för vilken ändring som kommunen avser göra i

planförslaget och vilken ändring som kommunen anser bör göras i länsstyrelsens granskningsyttrande.

Möjligheten att begära ett reviderat granskningsyttrande förutsätter att kommunen ändrar planförslaget på ett sådant sätt att länsstyrelsens granskningsyttrande därigenom helt eller delvis inte längre är relevant. Om länsstyrelsen konstaterar att synpunkterna i granskningsyttrandet har tillgodosetts, bör länsstyrelsen i sådana fall enkelt kunna lämna ett nytt granskningsyttrande där de synpunkter som tidigare lämnats har tagits bort. Det handlar således om mindre ändringar i planförslaget som innebär att kommunen tillgodoser statens synpunkter. Däremot är möjligheten att begära ett reviderat granskningsyttrande inte avsedd att användas i de fall kommunen tar fram nya planeringsunderlag för att visa att den önskade planeringsinriktningen är lämplig, exempelvis om länsstyrelsen har ifrågasatt markens lämplighet för ett visst ändamål utifrån förutsättningarna på platsen. I sådana fall bör det vanligtvis vara fråga om en sådan väsentlig ändring som förutsätter att en ny granskning ska ske (jfr föreslagna 3 kap. 18 § PBL).

Det är länsstyrelsen som avgör om en ändring av planförslaget medför att länsstyrelsens granskningsyttrande helt eller delvis inte längre är relevant. Det kan tänkas uppstå situationer när länsstyrelsen bedömer att den ändring som kommunen avser att göra är väsentlig och att en ny granskning således behöver ske. Förutsättningarna för när länsstyrelsen ska tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande kommer då inte att vara uppfyllda. Länsstyrelsen bör i sådana fall avslå kommunens begäran. Av processekonomiska skäl bör ett sådant beslut inte kunna överklagas.

Enligt förslaget är det frivilligt för kommunen att begära ett reviderat granskningsyttrande i de fall då någon granskning inte behöver genomföras. Alternativet till det föreslagna förfarandet skulle i många fall vara antingen att kommunen genomför en ny granskning eller att granskningsyttrandet inte skulle stämma överens med den antagna planen. Regeringen delar således inte uppfattningen att förslaget skulle medföra att processen för att ta fram översiktsplanen förlängs, som länsstyrelserna i *Kronobergs* respektive *Skåne län* anför. Inte heller bör förslaget leda till sådant merarbete för kommunen eller länsstyrelsen att det inte kan anses stå i proportion till den ökade tydlighet som förslaget kan antas medföra.

Några remissinstanser, däribland Länsstyrelsen i Skåne län, har påtalat att gränsen för när en ny utställning (granskning) ska genomföras är otydlig. Regeringen delar uppfattningen att det i vissa fall kan vara svårt att bedöma vilka ändringar som kan göras utan krav på en ny utställning. Samtidigt konstaterar regeringen att det i nuläget inte finns något ändamålsenligt alternativ till det nuvarande kravet. Enligt regeringens mening finns dock ingen risk för att svårigheten att bedöma när en ny granskning måste genomföras skulle öka i omfattning på grund av förslaget.

Det finns brister i hur granskningsyttranden hanteras av kommunerna

Utredningen har gått igenom ett stort antal översiktsplaner. Utredningen konstaterar att kommunerna oftast, i enlighet med kraven i 3 kap. 20 § PBL, redovisar länsstyrelsens granskningsyttrande tillsammans med den antagna översiktsplanen – antingen som en bilaga eller som en del av plan-dokumentet. Utredningen konstaterar dock att det förekommer att gransk-

ningsyttrandet varken redovisas i plandokumentet eller bland de planhandlingar som många kommuner håller tillgängliga på sin webbplats, bl.a. samrådsredogörelsen och det särskilda utlåtandet (jfr 3 kap. 11 och 17 §§ PBL).

Om länsstyrelsens invändningar i granskningsyttrandet kvarstår inför antagandet av planförslaget, ska detta anmärkas i planen i form av markeringar på planens kartor eller på annat sätt. Av förarbetena framgår att av anmärkningen bör det framgå vilka av planens rekommendationer m.m. som inte kan godtas. Därmed får kommunfullmäktige och alla som ska använda planen som underlag för sitt handlande direkt av planen klart för sig var det råder delade meningar om hur de allmänna intressena ska tillgodoses. Anmärkningarna i planen behöver inte utgöra en fullständig redogörelse för länsstyrelsens avvikande mening. Det räcker med en anteckning om att det föreligger en skiljaktig uppfattning beträffande ett visst område i förening med en hänvisning till granskningsyttrandet där länsstyrelsens synpunkter närmare utvecklas (prop. 1985/86:1 s. 536).

Enligt utredningen anmärker kommunerna ytterst sällan i planen om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del. Länsstyrelsen kan också ha framfört särskilda synpunkter som vägledning till efterföljande planering och prövning. Inte heller sådana anmärkningar återfinns, enligt utredningen, som regel i översiktsplanerna. En anledning till att många kommuner inte anger i översiktsplanen att länsstyrelsen har en avvikande mening kan, enligt utredningen, vara att detta lagkrav inte är placerat i anslutning till övriga bestämmelser i 3 kap. PBL om vad planen ska innehålla, utan i 3 kap. 20 § PBL. Av detta skäl har utredningen föreslagit att en ny upplysningsbestämmelse ska införas i 3 kap. 5 § PBL för att kraven på planens innehåll ska kunna utläsas av bestämmelserna under den föreslagna rubriken Översiktsplanens innehåll.

Regeringen anser att kraven på översiktsplanens innehåll bör finnas samlade under den föreslagna rubriken Översiktsplanens innehåll. Regeringen anser att det avsedda förtydligandet bör uppnås genom att den materiella bestämmelsen placeras i 3 kap. 5 § PBL och att någon upplysningsbestämmelse således inte är nödvändig.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 3 kap. 5 och 18 a §§ och 13 kap. 4 § PBL. Vidare medför förslaget ett behov av följdändringar i 3 kap. 20 § PBL.

8.4 Länsstyrelsens underlag till kommunens planeringsstrategi

Regeringens förslag: Länsstyrelsen ska i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige. I underlaget ska länsstyrelsen ange hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Motsvarande ska i huvudsak även gälla vid regionens prövning av om regionplanen är aktuell.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att länsstyrelsens underlag ska redovisas till kommunen under det tredje året i varje mandatperiod. Utredningen föreslår inte att förslaget även ska gälla vid regionens prövning av om regionplanen är aktuell.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna är positiva till förslaget, däribland *Försvarsmakten*, *Naturvårdsverket*, *Riksantikvarieämbetet*, *Statskontoret*, *Sveriges geologiska undersökning*, *Sveriges lantbruksuniversitet*, länsstyrelserna i *Hallands*, *Uppsala* respektive *Västra Götalands län*, *Bollnäs kommun* och *Sveriges Stadsarkitektförening*. *Tillväxtverket* bedömer att ett tidsbestämt och samlat underlag bör öka möjligheten för berörda aktörer att planera för användandet av sina resurser mer effektivt. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* och *Ånge kommun* anser att det är bra att underlaget levereras under det tredje året i varje mandatperiod, eftersom kommunens arbete med planeringsstrategin därmed kan påbörjas i god tid. *Statens geotekniska institut* anser att det finns betydande fördelar att underlaget levereras kampanjvis. På så sätt kan t.ex. kursdagar och informationstillfällen samordnas för flera kommuner och län vilket enligt institutet ger bättre förutsättningar för att de kunskaper som behövs för ett hållbart samhällsbygge när de kommunala fysiska planerarna. *Sveriges Stadsarkitektförening* anser att förslaget är bra, men undrar vilka konsekvenser det får om länsstyrelsen inte redovisar något underlag.

Flertalet av länsstyrelserna motsätter sig eller är tveksamma till förslaget att underlaget ska tillhandahållas under det tredje året i mandatperioden. Både små och stora länsstyrelser anser att det är förenat med stora svårigheter att gå igenom samtliga översiktsplaner i länet under en kort period. Det gäller bl.a. länsstyrelserna i *Skåne* respektive *Södermanlands län*. Länsstyrelserna i *Kronobergs* respektive *Örebro län* framhåller att länsstyrelsen behöver samråda och hämta in underlag från andra statliga myndigheter för att kunna redovisa ett underlag. Att begära in dessa underlag från samtliga länsstyrelser under en begränsad tid torde enligt länsstyrelserna innebära praktiska svårigheter även för dessa myndigheter. Även *Naturvårdsverket* framhåller att kraven på underlag till kommunerna gör att belastningen på centrala myndigheter och länsstyrelser under en begränsad tid blir mycket stor.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att underlaget skulle fylla sitt syfte bättre om det redovisas närmare i tid i förhållande till kommunens arbete med planeringsstrategin. *Västerås kommun* föreslår att underlaget ska redovisas under det fjärde året i mandatperioden för att underlaget ska vara aktuellt när kommunen tar fram planeringsstrategin.

Örebro kommun anser att underlaget liksom i dag bör ges när kommunen begär det och att den tid som länsstyrelsen har på sig för att tillhandahålla underlaget ska regleras.

Länsstyrelserna i *Skåne* respektive *Östergötlands län* anser att generella planeringsunderlag, löpande uppdaterad lagstiftning och länkar till ansvariga sektorsmyndigheter för riksintressen alltid behöver finnas tillgängligt via länsstyrelsens webbplats och att detta är mer angeläget än att tillhandahålla underlag vid en viss tidpunkt under mandatperioden.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anser att ett läns gemensamt underlag som beskriver förändringar i statliga och allmänna intressen bör tas fram på nationell nivå, exempelvis genom Boverkets försorg. På så sätt kan den enskilda länsstyrelsen fokusera sina resurser på att komplettera underlaget med regionala ändringar som rör det egna länet för att sedan genomföra kommunvisa bedömningar av planernas aktualitet. Vidare behöver det, enligt länsstyrelsen, förtydligas om det är tillräckligt att lämna ett läns gemensamt underlag eller om kommunspecifika bedömningar krävs, samt om detta i sådana fall även ska omfatta fördjupningar och tillägg till planen.

Riksantikvarieämbetet anser att det krävs insatser från Boverket och andra statliga myndigheter, bl.a. när det gäller bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken, för att intentionerna med länsstyrelsens underlag rörande statliga och mellankommunala intressen ska bli verklighet.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län delar uppfattningen att beteckningen sammanfattande redogörelse inte visar att det handlar om länsstyrelsens underlag inför kommunens ställningstagande om översiktsplanens aktualitet, men konstaterar att utredningen inte föreslår någon ny beteckning på det dokument som ska skickas till kommunen. SKL anser att länsstyrelsen bör presentera ett planeringsunderlag.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund och gällande rätt

Kommunens egna bedömningar och uppgifter från den löpande utvärderingen av översiktsplaneringen är grunden för fullmäktiges beslut angående översiktsplanens aktualitet. Därutöver är det viktigt att fullmäktige har möjlighet att bedöma om nytt underlag från staten påverkar ställningstagandena i översiktsplanen och planens aktualitet. Förutom ny lagstiftning kan det exempelvis handla om nytt underlag och nya analyser i fråga om kommunens miljösituation (t.ex. risken för översvämning), långsiktiga planer för utbyggnad av kommunikationsleder eller nya bedömningar av områden av riksintresse enligt miljöbalken som innebär att översiktsplanen i väsentliga avseenden inte längre är aktuell (se prop. 1994/95:230 s. 68).

Enligt miljöbalken ska länsstyrelsen förmedla underlag från statliga myndigheter till kommunen och samordna statens intressen (jfr 3 kap. 12 §). Det innebär att länsstyrelsen bör ha en aktuell uppfattning om hur uppgifter och underlag från statliga myndigheter förhåller sig till översiktsplanen. Av samma proposition framgår även att länsstyrelsen kan behöva samråda med berörda statliga myndigheter för att inhämta deras synpunkter.

Mot den bakgrunden innehåller PBL krav på att länsstyrelsen minst en gång varje mandatperiod ska redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse till kommunen. Av redogörelsen ska det framgå hur synpunkterna förhåller sig till översiktsplanen. Länsstyrelsen ska även lämna en sammanfattande redogörelse till kommunen när kommunen begär det (3 kap. 28 § PBL).

Utredningen anser att det inte framgår av benämningen ”sammanfattande redogörelse” att syftet handlar om att länsstyrelsen ska lämna ett underlag

till kommunen inför fullmäktiges ställningstagande till översiktsplanens aktualitet. Av den anledningen föreslår utredningen att den nuvarande benämningen ska utmönstras. I stället anser utredningen att länsstyrelsen ska redovisa ett underlag för kommunens översiktsplanering avseende statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Den övergripande intentionen med förslaget är dock avsedd att vara densamma som dagens sammanfattande redogörelse (jfr samma prop. s. 68).

Som en följd av utredningens förslag att kommunen under de 15 första månaderna av mandatperioden ska besluta om en planeringsstrategi (se avsnitt 5.1), föreslår utredningen att länsstyrelsen ska redovisa sitt underlag till kommunen under det tredje året i varje mandatperiod. Avsikten är att kommunen ska få bra förutsättningar för att bedöma översiktsplanens aktualitet inom ramen för arbetet med planeringsstrategin.

Länsstyrelsen ska redovisa ett underlag om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet

Regeringen anser att benämningen sammanfattande redogörelse inte är ändamålsenlig för det underlag som länsstyrelsen ska lämna inför kommunens ställningstagande till översiktsplanens aktualitet.

Enligt den nuvarande bestämmelsen ska länsstyrelsen, i den sammanfattande redogörelsen, redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet (3 kap. 28 § PBL). I den nuvarande lagtexten ligger tyngdpunkten således på länsstyrelsens synpunkter. Samtidigt är avsikten med den sammanfattande redogörelsen att länsstyrelsen ska tillhandahålla ett underlag inför kommunens bedömning av översiktsplanens aktualitet, vilket inte tydligt framgår av den nuvarande bestämmelsen.

Regeringen anser att det bör framgå av PBL att länsstyrelsen i ett underlag till kommunen ska redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Liksom tidigare kan detta underlag bestå av olika delar, t.ex. information om ny lagstiftning, nya nationella mål eller planeringsunderlag avseende nya riksintresseanspråk, sammanställningar över natur- och kulturvärden, över svämningsanalyser, regionala transportfrågor och liknande. Att länsstyrelsen ska redovisa ett underlag till kommunen innebär enligt regeringen inte att länsstyrelsen måste skicka allt underlag till kommunen. Det bör ofta vara tillräckligt att länsstyrelsen underrättar kommunen om var underlaget finns tillgängligt.

Termen planeringsunderlag förekommer sedan tidigare i PBL. Jämfört med de uppgifter som länsstyrelsens underlag bör innehålla tar termen planeringsunderlag sikte på en viss typ av underlag. Av den anledningen delar regeringen inte SKL:s uppfattning att PBL bör ange att länsstyrelsen ska tillhandahålla ett planeringsunderlag. Som *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* konstaterar föreslår utredningen inte någon ny beteckning på det dokument som ska skickas till kommunen. Regeringen anser inte heller att det behövs någon formell beteckning på dokumentet. Det kan dock vara lämpligt att det dokument som skickas till kommunen rubriceras Länsstyrelsens underlag inför kommunens beslut om planeringsstrategi, för att synliggöra dokumentets funktion.

Regeringen anser att länsstyrelsen bör ha motsvarande skyldigheter i förhållande till regionens prövning av om regionplanen är aktuell (se 7 kap. 6 och 7 §§ PBL).

Regeringen anser att det av bestämmelsen även bör framgå att länsstyrelsen i underlaget ska ange hur berörda statliga och mellankommunala intressen förhåller sig till översiktsplanen. Det handlar således om länsstyrelsens bedömning av hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen. Med anledning av synpunkterna från *Länsstyrelsen i Västerbottens län*, bör det understrykas att en sådan bedömning förutsätter att länsstyrelsen anpassar underlaget till respektive kommun. Eftersom s.k. fördjupningar och tillägg utgör ändringar av den kommunomfattande översiktsplanen, bör länsstyrelsen även bedöma hur berörda statliga och mellankommunala intressen förhåller sig till sådana ändringar.

Regeringen anser att det normalt bör vara tillräckligt att länsstyrelsen redovisar sin uppfattning om hur nya underlag förhåller sig till kommunens översiktsplan, dvs. de mål och det planeringsunderlag m.m. som har tillkommit sedan länsstyrelsen senast sammanställde underlaget. Normalt bör det således inte finnas något behov av att länsstyrelsen även ska yttra sig över hur översiktsplanen förhåller sig till sådana underlag avseende statliga och mellankommunala intressen som kommunen redan tidigare har fått del av.

När motsvarande bestämmelse infördes i ÄPBL underströks att länsstyrelsens redovisning i detta skede inte avses innefatta några slutliga avvägningar mellan motstående intressen (prop. 1994/95:230 s. 68). Detta bör även gälla för den föreslagna regleringen.

Underlaget som länsstyrelsen ska tillhandahålla för kommunens översiktsplanering kan i vissa fall innebära konflikter mellan den användning som översiktsplanen anger och nya statliga eller mellankommunala intressen. Förslaget innebär inte att länsstyrelsen genom underlaget ska kunna komplettera granskningsyttrandet med nya synpunkter efter att översiktsplanen har antagits. Inte heller förväntas länsstyrelsen göra en egen bedömning av översiktsplanens aktualitet i det underlag som länsstyrelsen ska lämna till kommunen.

Om granskningsyttrandet i någon del inte längre gäller

På motsvarande sätt som kommunen kontinuerligt ska bedöma översiktsplanens aktualitet, anser regeringen att länsstyrelsen kontinuerligt bör bedöma aktualiteten av det granskningsyttrande som hör till kommunens plan. Som utredningen framhåller kan nytt underlag leda till att yttrandet i något avseende inte längre är aktuellt. Det kan bl.a. handla om att länsstyrelsen i yttrandet har motsatt sig ny bebyggelse i ett område som när översiktsplanen togs fram utgjorde en del av ett större vägreservat av riksintresse. När den slutliga vägsträckningen väl lagts fast kan synpunkterna i yttrandet ha förlorat i aktualitet. Det är då lämpligt att länsstyrelsen underrättar kommunen om länsstyrelsen gör bedömningen att en synpunkt, som länsstyrelsen tidigare har framfört, inte längre är aktuell. Mot denna bakgrund anser regeringen att det även bör framgå av länsstyrelsens underlag om något ställningstagande i yttrandet inte längre gäller.

Utredningen föreslår att länsstyrelsen ska lämna sitt underlag under det tredje året av mandatperioden i syfte att skapa goda förutsättningar för kommunens arbete med planeringsstrategin. Regeringen delar uppfattningen att det är lämpligt att länsstyrelsen ska ta fram underlaget så att det finns tillgängligt när kommunen påbörjar sitt arbete. En bestämd tidpunkt ger även goda förutsättningar för dialogen mellan länsstyrelsen och berörda statliga myndigheter på så sätt att inblandade aktörer kan förutse när i tiden som länsstyrelsen kommer att skicka underlaget till kommunen.

Förslaget att underlaget ska redovisas till kommunen under det tredje året av mandatperioden har mötts av kritik, framför allt från länsstyrelserna. Kritiken handlar om att underlaget medför en omfattande arbetsinsats för såväl länsstyrelserna som andra statliga myndigheter, och att det kan vara svårt att tillhandahålla underlaget för alla kommuner i länet vid en viss tidpunkt. Med hänsyn till remisskritiken anser regeringen att länsstyrelsen i stället ska lämna sitt underlag under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val. Det bör ge både länsstyrelsen och de statliga myndigheterna tillräcklig tid för att förbereda underlaget. Det ger även förutsättningar för att underlaget kan lämnas närmare i tid i förhållande till kommunens framtagande av planeringsstrategin, som *Länsstyrelsen i Jönköpings län* och *Västerås kommun* efterfrågar.

I likhet med länsstyrelserna i *Skåne* respektive *Östergötlands län* anser regeringen att planeringsunderlag m.m. kontinuerligt bör finnas tillgängligt via länsstyrelsens eller andra webbplatser. En fördel med att länsstyrelsen en gång per mandatperiod ska redovisa ett samlat underlag är att kommunen ges bättre möjlighet att överblicka vilka planeringsunderlag som kan ha tillkommit eller ändrats. På länsstyrelsens webbplats finns vanligtvis inte heller några uppgifter om hur de statliga och mellankommunala intressena förhåller sig kommunens översiktsplan. Även mot denna bakgrund är det lämpligt att länsstyrelsen en gång varje mandatperiod ska redovisa ett underlag till kommunen i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet.

Regeringen anser dock att det inte finns skäl att reglera tidpunkten när det gäller länsstyrelsens skyldighet att redovisa ett underlag till regionen i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse vid aktualitetsprövningen. Systemet med aktualitetsprövning av en regionplan enligt 7 kap. PBL infördes den 1 januari 2019 efter förslag i propositionen *En ny regional planering* (prop. 2017/18:266). Eftersom bestämmelserna nyligen har ändrats anser regeringen att det för närvarande inte finns anledning att föreslå att även regionen ska ta fram en planeringsstrategi. Det medför att länsstyrelsen på motsvarande sätt som i gällande rätt ska redovisa sitt underlag när regionen begär det (se 7 kap. 7 § PBL).

På samma sätt som i dag ska länsstyrelsen, som *Örebro kommun* efterfrågar, lämna ett underlag till kommunen även när kommunen begär det (jfr 3 kap. 28 § andra stycket PBL). Några formkrav för när länsstyrelsen ska tillhandahålla underlaget finns däremot inte. Som framhålls i förarbetena måste kommunen beakta att länsstyrelsen får tillräcklig tid för sammanställningen, när kommunen begär underlaget från länsstyrelsen. Det ligger också i kommunens eget intresse att länsstyrelsen har möjlighet att

Som utredningen framhåller kan det vara lämpligt att länsstyrelsen samlar företrädare för kommunerna för en genomgång och diskussion av innehållet i underlaget i samband med att det presenteras. Detta för att ge en större förståelse för de statliga och mellankommunala intressena i översiktsplaneringen, och därigenom en bättre tillämpning av hur dessa intressen hanteras bland kommunerna. Det ger även tillfälle att diskutera möjligheter och problem i tillämpningen av PBL.

Sveriges Stadsarkitektförening har efterfrågat en beskrivning av vilka konsekvenser det får om länsstyrelsen inte redovisar något underlag. Konsekvenserna vid en utebliven redovisning blir att kommunen får sämre förutsättningar för att bedöma om översiktsplanen är aktuell i förhållande till statliga och mellankommunala intressen. Det påverkar visserligen inte kommunens skyldighet att anta en planeringsstrategi, men riskerar att försämra genomslaget för de statliga och mellankommunala intressena i den kommunala planeringen. Därmed riskerar det även att ge sämre förutsättningar för efterföljande planering och prövning.

När det gäller frågan om att ta fram ett länsgemensamt underlag på nationell nivå, som *Länsstyrelsen i Västerbottens län* har tagit upp, kan den inte hanteras inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Lagtext

Bestämmelserna finns i 3 kap. 26 § och 7 kap. 7 § PBL.

8.5 Länsstyrelsens tillsyn över att ett byggnadsverk inte blir olämpligt med hänsyn till olika risker

Regeringens förslag: Länsstyrelsen ska överpröva en kommuns beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, om beslutet kan antas innebära att ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De statliga myndigheter som yttrar sig över förslaget är positiva till detta, däribland *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*, *Statens geotekniska institut* och länsstyrelserna i *Hallands*, *Stockholms*, *Västmanlands* respektive *Västra Götalands län*. Även *Riksbyggen* ser positivt på förslaget.

Änge kommun anser att det är ett bra förslag men ifrågasätter om länsstyrelsen verkligen har resurser för denna tillsyn. *Örebro kommun* anser att förslaget inte innebär någon större förändring i praktiken då kommunen uppfattar att länsstyrelsen redan tillämpar PBL som om den innefattar både bebyggelse och enskilda byggnadsverk.

Andra kommuner är tveksamma eller negativa till förslaget, bl.a. *Nyköpings* och *Östra Göinge kommuner*. *Norrköpings kommun* anser att förslaget kan leda till att länsstyrelsen tvingas fatta principiella beslut om överprövning även då riskbilden för en enskild byggnad eller anläggning är

försumbar. Enligt kommunen urholkar förslaget kommunens ansvar som plan- och bygglovsmyndighet för att upprättade detaljplaner eller bygglov håller den kvalitet som krävs enligt PBL och miljöbalken.

Örebro kommun anser att den berörda ingripandegrunden är problematisk, eftersom det inte tydligt framgår hur långt länsstyrelsens tillsyn sträcker sig eller i vilken utsträckning frågan behöver hanteras i en detaljplan. Enligt kommunen behövs vägledning för att förtydliga hur långt risk- och säkerhetsfrågor bör prövas i detaljplanprocessen och vad som i stället bör behandlas i efterföljande lov- och tillståndsprövning.

Skälen för regeringens förslag: Under arbetet med att ta fram en översiktsplan respektive en detaljplan, ska länsstyrelsen enligt gällande rätt särskilt verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion (3 kap. 10 och 16 §§ samt 5 kap. 14 och 22 §§ PBL). Termen bebyggelse definieras i PBL som en samling av byggnadsverk som inte enbart består av andra anläggningar än byggnader (1 kap. 4 § PBL). Med en samling avses enligt förarbetena minst tre byggnader (prop. 2009/10:170 del 1 s. 143). Termen byggnadsverk definieras enligt samma lagrum som en byggnad eller annan anläggning.

Länsstyrelsens tillsyn när kommunen har antagit, ändrat eller upphävt en detaljplan eller områdesbestämmelser, omfattar enbart om en bebyggelse blir olämplig i dessa avseenden (11 kap. 10 § PBL). Länsstyrelsen har med andra ord ingen skyldighet att överpröva kommunens beslut, om det kan befaras att ett enskilda byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till bl.a. människors hälsa eller säkerhet.

Av förarbetena framgår att uttrycket bebyggelse och byggnadsverk, i bestämmelserna om länsstyrelsens uppgifter under planprocessen, är en konsekvens av att en definition av termen bebyggelse infördes. I författningskommentaren till 5 kap. 14 § PBL uttalas att tillägget av termen byggnadsverk görs för att få en bättre konsistens mellan länsstyrelsens överprövningsgrunder och vad länsstyrelsen ska samråda om och granska under granskningstiden (samma prop. s. 444).

Enligt utredningen finns det inget i förarbetena som talar för att det har funnits någon avsikt att begränsa räckvidden av ingripandegrunden till att enbart avse bebyggelse. Utredningen anser att det framstår som ett förbiseende att länsstyrelsens tillsyn inte omfattar de fall när ett enskilda byggnadsverk kan antas bli olämpligt med hänsyn till bl.a. människors hälsa och säkerhet.

Regeringen anser att PBL bör ändras så att det framgår att länsstyrelsen även ska överpröva en kommuns beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, om beslutet kan antas innebära att ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till bl.a. människors hälsa och säkerhet. Även ett enskilda byggnadsverk kan ha stor betydelse för människors hälsa och säkerhet, exempelvis när det är fråga om arenor, skolbyggnader, köpcentrum eller flerbostadshus där många människor befinner sig. Enligt regeringens uppfattning är det därför angeläget att länsstyrelsen har möjlighet att överpröva en detaljplan eller områdesbestämmelser för den händelse att ett kommunalt beslut kan antas leda till att ett byggnadsverk blir olämpligt i dessa avseenden.

Regeringen anser, i likhet med utredningen, att ändringen huvudsakligen är av formell karaktär och att den därmed bör ha begränsad betydelse för

länsstyrelsernas verksamhet och för kommunernas planering. Regeringen delar således inte uppfattningen att förslaget skulle urholka kommunens ansvar som plan- och bygglovsmyndighet, som *Norrköpings kommun* framför.

Som *Örebro kommun* framför är det inte alltid enkelt att bedöma i vilken utsträckning som frågor om människors hälsa och säkerhet respektive risken för olyckor, översvämning och erosion behöver hanteras i en detaljplan. Boverket har på regeringens uppdrag tagit fram vägledning och tillsynsvägledning för hur olika riskfrågor bör bedömas i planeringen (N2017/03117/PBB och N2019/00989/SPN).

Lagtext

Bestämmelsen finns i 11 kap. 10 § andra stycket 5 PBL. Vidare medför förslaget följändringar i 3 kap. 16 § och 5 kap. 14 och 22 §§ PBL.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

9.1 Ikraftträdandebestämmelser och tillämpning

Regeringens förslag: Ändringen i miljöbalken ska träda i kraft den 11 september 2024. Ändringarna i plan- och bygglagen ska träda i kraft den 1 april 2020.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen ska dock tillämpas för första gången vid den tidpunkt då kommunen senast ska ha antagit en planeringsstrategi. Det gäller bestämmelserna om när en översiktsplan ska anses vara aktuell, om att ett utökat planförfarande ska tillämpas om översiktsplanen inte är aktuell och om att en översiktsplan måste vara aktuell för att bestämmelserna om ett samordnat respektive ett förenklat planförfarande ska vara tillämpliga.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att de föreslagna lagändringarna i huvudsak ska träda i kraft den 1 januari 2020 och att de bestämmelser som enligt regeringens förslag bör träda i kraft eller börja tillämpas för första gången då kommunen senast ska ha antagit en planeringsstrategi ska träda i kraft den 1 januari 2021.

Remissinstanserna: Har i allmänhet inte några synpunkter på de föreslagna tidpunkterna för ikraftträdande.

Ånge kommun anser att tidsrymden för utredningens föreslagna ikraftträdande förefaller vara väl kort med tanke på att remissvaren ska tas in, bearbetas och eventuella ändringar ska göras i författningsförslagen. Enligt kommunen är det mycket bra om de som berörs av förslaget får möjlighet att i god tid sätta sig in i ändringarna så att vägledningsmaterial, utbildningar, kartmaterial, m.m. finns på plats när införandet sker.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att lagändringarna i huvudsak bör träda i kraft den 1 april 2020. Det bör ge berörda myndig-

Prop. 2019/20:52 heter och kommuner tillräckligt med tid för att genomföra nödvändiga förberedelser.

Till skillnad från utredningen anser regeringen att det föreslagna kravet på att kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi bör tillämpas först efter det ordinarie valet 2022 (se avsnitt 5.1). Det bör ge förutsättningar för att vägledningsmaterial m.m. kan finnas på plats när bestämmelserna ska börja tillämpas, som *Ånge kommun* påtalat behovet av. Det innebär dessutom att kommunens första planeringsstrategi kommer att kunna baseras på det underlag som länsstyrelsen ska ta fram (se avsnitt 8.4).

Kommunfullmäktige ska enligt förslaget anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. Nästa ordinarie val till fullmäktige äger rum den 11 september 2022. Det innebär att fullmäktige ska ha antagit sin första planeringsstrategi senast den 11 september 2024. Det innebär i sin tur att den föreslagna bestämmelsen om när en översiktsplan ska anses vara aktuell (3 kap. 25 § PBL), bör tillämpas först vid denna tidpunkt.

Några av de föreslagna bestämmelserna är kopplade till de föreslagna bestämmelserna om en aktuell översiktsplan (3 kap. 23–25 §§ PBL). Det är bestämmelserna om vad som avses med ett område för landsbygdsutveckling i strandnära läge enligt 7 kap. 18 e § miljöbalken, när ett utökad planförfarande ska tillämpas enligt 5 kap. 7 § andra stycket PBL, när bestämmelserna om ett samordnat planförfarande är tillämpliga enligt 5 kap. 7 a § andra stycket PBL och när bestämmelserna om förenklat planförfarande är tillämpliga enligt 5 kap. 38 b § fjärde stycket PBL (se avsnitt 5.3). Även dessa bestämmelser bör därför tillämpas för första gången vid den tidpunkt när kommunen senast ska ha antagit en planeringsstrategi.

9.2 Övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Äldre bestämmelser ska, med vissa undantag, fortfarande gälla för ärenden om översiktsplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser och regionplaner som har påbörjats före den 1 april 2020, och för mål och ärenden som avser överklagande och överprövning av sådana planer och bestämmelser till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

När det gäller förslaget om ändring i miljöbalken ska äldre bestämmelser fortfarande gälla vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet och för mål och ärenden som avser överklagande av sådana ärenden till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår även att kommunen ska anta sin första planeringsstrategi senast den 1 januari 2021.

Remissinstanserna: *Statens fastighetsverk* har inga invändningar mot förslaget. Övriga remissinstanser yttrar sig inte över förslaget i denna del.

Äldre bestämmelser ska i huvudsak gälla för planärenden som påbörjats före ikraftträdandet

Ändringar i PBL tillämpas vanligtvis inte i påbörjade planärenden, eftersom det skulle kunna leda till att redan genomfört arbete i pågående processer blir onyttigt. Äldre bestämmelser bör således, med vissa undantag, fortfarande gälla för ärenden om översiktsplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser och regionplaner som har påbörjats före den 1 april 2020 och för mål och ärenden som avser överklagande och överprövning av sådana planer och bestämmelser till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

Efter att beslutet har fått laga kraft, ska äldre bestämmelser inte längre tillämpas på nu berörda planer eller områdesbestämmelser. Det innebär bl.a. att det föreslagna kravet att kommunen ska anta en planeringsstrategi även kommer att omfatta ärenden om översiktsplaner som har antagits med stöd av äldre bestämmelser, när planen har fått laga kraft.

Ett detaljplaneärende bör anses ha påbörjats vid den tidpunkt när ett formellt beslut att inleda planläggningen har fattats. Motsvarande bör även gälla i fråga om översiktsplaner, områdesbestämmelser och regionplaner. I den mån ett detaljplaneärende har inletts med ett planprogram bör ärendet emellertid anses ha påbörjats först vid den tidpunkt då kommunen beslutar att upprätta detaljplanen (se prop. 2013/14:126 s. 234).

Vissa ändringar ska även gälla för påbörjade planärenden

Regeringen anser att vissa bestämmelser bör tillämpas direkt vid ikraftträdandet, oberoende av när ett planärende har påbörjats. Det gäller följande bestämmelser:

- Att kommunen senast dagen efter att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts ska skicka bl.a. ett meddelande om detta till länsstyrelsen och hålla planen tillgänglig på sin webbplats (3 kap. 19 a § PBL).
- Att kommunen och regionen ska skicka vissa handlingar till lantmäterimyndigheten (3 kap. 22 § och 7 kap. 10 § PBL).
- Bemyndigandet att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner, områdesbestämmelser och regionplaner (16 kap. 1 a § PBL).

Förslaget att kommunen senast dagen efter att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts ska dels skicka ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen, dels hålla planen tillgänglig på sin webbplats, bör enligt regeringens uppfattning tillämpas i redan pågående ärenden. Behovet av att länsstyrelsen och allmänheten får kännedom om att kommunen har antagit en ny översiktsplan gäller även i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet.

Även förslaget att kommunen eller regionen ska skicka vissa handlingar till lantmäterimyndigheten bör tillämpas i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet. Regeringen avser att ändra 2 kap. 4 § plan- och byggförordningen (2011:338) så att länsstyrelsen från och med den 1 april 2020 inte längre ska behöva underrätta lantmäterimyndigheten när ett beslut om

en översiktsplan eller en regionplan har fått laga kraft (se avsnitt 6.3). Anledningen till att de nya bestämmelserna i 3 kap. 22 § och 7 kap. 10 § PBL bör omfatta även pågående ärenden är att det kan antas vara svårt för länsstyrelsen att känna till när ett visst ärende har påbörjats, eftersom ärendet inleds hos kommunen respektive regionen. Mot den bakgrunden anser regeringen att alla ärenden bör hanteras på samma sätt i detta avseende. Det innebär således att kommunen respektive regionen får ansvar för att skicka vissa planhandlingar i samtliga planärenden till lantmäterimyndigheten från och med den 1 april 2020, oberoende av när ärendet har påbörjats.

Även bemyndigandet att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner, områdesbestämmelser och regionplaner bör träda i kraft den 1 april 2020 (avsnitt 7.8.1). Alternativet att bemyndigandet inte skulle gälla redan påbörjade ärenden, skulle kunna leda till att det blir oklart när bemyndigandet får tas i anspråk. Regeringen anser att behovet av eventuella övergångsbestämmelser när det gäller redan påbörjade ärenden i stället får bedömas i samband med att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utformar de föreskrifter som avses i bemyndigandet.

Det behövs inga övergångsbestämmelser för att reglera när den första planeringsstrategin ska antas

Regeringen har i avsnitt 9.1 föreslagit att bestämmelsen om när översiktsplanen ska anses vara aktuell (3 kap. 25 § PBL) ska tillämpas för första gången vid den tidpunkt när kommunen senast ska ha antagit en planeringsstrategi, dvs. 24 månader efter det ordinarie valet 2022. Regeringen har även föreslagit att de lagändringar som kopplar samman översiktsplanens aktualitet med kraven på när ett visst planförfarande ska tillämpas respektive när planen ska vara vägledande vid utpekande av s.k. LIS-områden ska tillämpas för första gången vid samma tidpunkt. Förslagen innebär sammantaget att det inte behövs några övergångsbestämmelser för att reglera frågan om när kommunen ska anta den första planeringsstrategin, vilket utredningens förslag förutsätter.

Äldre bestämmelser ska gälla för ärenden om landsbygdsutveckling i strandnära lägen som påbörjats före lagens ikraftträdande

När det gäller den föreslagna ändringen i miljöbalken bör äldre bestämmelser fortfarande gälla vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet och för mål och ärenden som avser överklagande av sådana ärenden till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

Vid tillämpningen av övergångsbestämmelsen bör ett ärende om detaljplan, i vilket kommunen beslutar att upphäva strandskyddet genom en bestämmelse i planen, anses ha påbörjats vid den tidpunkt när ett formellt beslut att inleda planläggningen har fattats. I den mån planärendet har inletts med ett detaljplaneprogram bör ärendet emellertid anses ha påbörjats först vid den tidpunkt då kommunen beslutar att upprätta detaljplanen (se prop. 2013/14:126 s. 234).

När länsstyrelsen prövar om strandskydd kan upphävas till följd av att ett område avses att omfattas av en detaljplan (7 kap. 18 § första stycket 3 miljöbalken), bör ärendet anses ha påbörjats när en ansökan om upphävande inkommer till länsstyrelsen.

9.3 Äldre översiktsplaner upphör att gälla

Regeringens förslag: Översiktsplaner som har antagits före den 1 januari 2004, ska upphöra att gälla vid utgången av 2025. Det ska även gälla i de fall kommunen efter den 1 januari 2004 i en kommunomfattande översiktsplan har förklarat att en sådan äldre fördjupning ska anses utgöra en del av den kommunomfattande planen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att berörda översiktsplaner ska upphöra att gälla vid utgången av 2024.

Remissinstanserna: Nästan alla remissinstanser som yttrar sig över förslaget är positiva, däribland *Statens fastighetsverk*, *Statskontoret*, *Lunds universitet*, *Sveriges lantbruksuniversitet*, länsstyrelserna i *Blekinge*, *Hallands*, *Jönköpings*, *Kronobergs*, *Södermanlands* respektive *Östergötlands län* och *SmåKom*. *Luleå tekniska universitet* framhåller att äldre översiktsplaner och fördjupningar inte har miljöbedömts och inte heller är utformade med hänsyn till gällande miljö kvalitetsnormer. *Linköpings kommun* framhåller att i dagens läge med kommande klimatförändringar är det viktigt att kommunerna verkar för en hållbar samhällsutveckling och har aktuella översiktsplaner. *Sveriges Arkitekter* framhåller att förslaget medför att ett antal kommuner får behov av ökade resurser och kan behöva förstärka sina plankontor. Länsstyrelserna i *Uppsala* respektive *Värmlands län* konstaterar att flertalet av de översiktsplaner som berörs av förslaget sannolikt ändå kommer att ha ersatts av nya planer vid utgången av 2024.

Länsstyrelserna i *Skåne* respektive *Västra Götalands län* är tveksamma till förslaget eftersom det enligt länsstyrelserna kan leda till att kommuner kan komma att stå utan översiktsplan. Det blir då oklart hur prövningar ska hanteras i de fall där översiktsplanen utgör en grundförutsättning. *Sveriges Stadsarkitektförening* anser att det kan finnas skäl att föreslå ett senare datum för att alla kommuner ska hinna med att aktualisera sina planer.

Några remissinstanser anser att även senare antagna översiktsplaner borde upphöra att gälla. *Länsstyrelsen i Kalmar län* anser att gränsen för att släcka ut översiktsplaner hade kunnat dras vid planer som är äldre än exempelvis 2010. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anser att gränsen bör dras vid 2009 då frågan om hälsa och säkerhet fick större betydelse och översvänningsdirektivet infördes i svensk rätt. *Naturvårdsverket* framhåller att utredningen motiverar sitt förslag med att planer som har antagits för 2004 inte har miljöbedömts och att sådana planer inte är utformade med hänsyn till gällande miljö kvalitetsnormer. Verket påpekar att ett flertal av miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft infördes först senare, vilket kan ha medfört att dessa normer inte uppmärksammades i tillräcklig utsträckning när planerna togs fram. Verket anser att tidpunkten bör senareläggas.

Statens geotekniska institut (SGI) och Östra Göinge kommun anser att det bör finnas en längsta giltighetstid för översiktsplanen och delar således inte utredningens bedömning i detta avseende. SGI framhåller att förslaget innebär att en översiktsplan kan ges aktualitet i åtskilliga mandatperioder trots att förutsättningarna för planeringen ändras, exempelvis genom klimatförändringar, översvännings-, skred- och miljörisker och miljökrav. Enligt Östra Göinge kommun skulle en längsta giltighetstid på förslagsvis 12 år medföra att planeringsstrategin inte behövs.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

Utredningen konstaterar att översiktsplanerna är gamla i många kommuner. I ett begränsat antal kommuner är den kommunomfattande översiktsplanen från 1990-talet – enligt utredningens genomgång är 15 översiktsplaner så gamla. Väsentligt fler kommuner har dock gamla s.k. fördjupningar av planen.

Enligt utredningen består översiktsplanen i en majoritet av kommunerna av flera olika delar. Cirka 80 procent av alla kommuner har förutom den kommunomfattande planen minst en fördjupning eller ett tillägg till planen. Några kommuner utmärker sig med ett stort antal fördjupningar. Det är särskilt vanligt med fördjupningar för tätortsområden.

Många kommuner har fördjupningar från 1990-talet. Även äldre fördjupningar förekommer. Enligt utredningen är det vanligt att äldre fördjupningar förblir separata dokument, även i de fall när kommunen antar en ny kommunomfattande översiktsplan.

Att planerna är gamla innebär att de är utformade utan hänsyn till de krav och intressen som har tillkommit senare. Vissa planeringsförutsättningar som t.ex. klimatförändringar har således inte behandlats i planen. Många planer har inte miljöbedömts enligt nuvarande bestämmelser i PBL och miljöbalken och inte heller utformats med hänsyn till gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken. Utredningen framhåller även att flera riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken har tillkommit eller ändrats sedan de första översiktsplanerna antogs. Även kunskapsunderlag om andra allmänna intressen har tillkommit eller ändrats.

Mot den bakgrunden har utredningen föreslagit att översiktsplaner som har antagits före den 1 januari 2004 ska upphöra att gälla vid utgången av år 2024.

Äldre översiktsplaner ska upphöra att gälla

Enligt regeringen är det inte lämpligt att det i flera kommuner finns äldre planer som inte har miljöbedömts eller utformats med tillräcklig hänsyn till exempelvis miljökvalitetsnormer och översvänningsrisker. Från ett statligt perspektiv bör idealet vara att inga översiktsplaner är äldre än att planerna uppfyller kraven i gällande lagstiftning. Regeringen anser således att det finns skäl att upphäva de allra äldsta planerna.

En kommun kan dock, som utredningen redovisar, ha hanterat förändrade förutsättningar för en äldre plan genom fördjupningar av eller tillägg till planen. Fallet kan även vara det motsatta, dvs. att kommunen har hanterat nya förutsättningar i en ny kommunomfattande översiktsplan men

har kvar äldre fördjupningar eftersom mark- och vattenanvändningen fortfarande anses vara aktuell. Det innebär sammantaget att det inte finns något givet svar på när en översiktsplan blir för gammal.

Om kravet ställs för högt, skulle det leda till att ett stort antal översiktsplaner behöver göras om. Som utredningen framhåller skulle en konsekvens av ett alltför högt ställt krav kunna dra stora resurser från annat angeläget planeringsarbete. Det skulle även kunna leda till att planer som fortfarande speglar kommunens aktuella uppfattning skulle kunna upphävas, vilket vore olämpligt i förhållande till den kommunala självstyrelsen.

Regeringen har förståelse för synpunkterna från *Naturvårdsverket* och länsstyrelserna i *Kalmar* respektive *Västmanlands län* – utredningens förslag innebär ett förhållandevis lågt ställt krav. Samtidigt är det möjligt att flera kommuner kan ha kompenserat eventuella brister i sina gamla översiktsplaner genom senare tillägg. Regeringen konstaterar även att det inte finns något underlag som redovisar vilka konsekvenser det skulle medföra om även nyare översiktsplaner skulle upphöra att gälla. Mot den bakgrunden anser regeringen, i likhet med utredningen, att endast översiktsplaner som har antagits före den 1 januari 2004 bör upphöra att gälla. Detta bör även gälla i de fall som översiktsplanen har aktualitetsprövats senare. Utredningen anger att ett 40-tal kommuner har en kommunomfattande översiktsplan som har antagits före 2004, vilket motsvarar ca 15 procent av kommunerna. Samtidigt uppger utredningen att det bland dessa kommuner pågår arbete med att se över översiktsplanen i nästan alla kommuner.

Att ta fram en ny översiktsplan kan vara ett omfattande projekt, inte minst för en liten kommun med begränsade resurser. Regeringen anser att de kommuner som berörs av förslaget behöver få god tid på sig för att anta en ny översiktsplan. Regeringen anser att de planer som antagits före den 1 januari 2004 bör upphöra att gälla vid utgången av 2025, med anledning av att lagförslagen i huvudsak bör träda i kraft den 1 april 2020 (se avsnitt 9.1). Det ger berörda kommuner nästan sex år på sig för att ta fram en ny översiktsplan, från det att lagen med det föreslagna kravet utfärdas. Den föreslagna tidpunkten innebär vidare att de översiktsplaner som upphör att gälla vid utgången av 2025 skulle vara mer än 20 år gamla.

Förslaget innebär även att fördjupningar av översiktsplanen som har antagits före år 2004 kommer att upphöra att gälla vid utgången av 2025. Det ska även gälla i de fall kommunen efter den 1 januari 2004 i en kommunomfattande översiktsplan har förklarat att en sådan äldre fördjupning ska anses utgöra en del av den kommunomfattande planen.

Utredningen anför att det är vanligt med brister i äldre fördjupningar, även i de fall de senare har bedömts vara aktuella i den kommunomfattande översiktsplanen. Enligt utredningen kan det exempelvis handla om att frågan om miljö kvalitetsnormer inte har behandlats tillräckligt grundligt i samband med aktualitetsförklaringen av fördjupningen. Även stora åldersskillnader mellan en fördjupning och den kommunomfattande planen kan, enligt utredningen, försvåra läsbarheten av översiktsplanen som helhet.

Utredningens genomgång visar att det finns ca 230 gällande fördjupningar som har antagits före den 1 januari 2004, även om den kommunomfattande planen kan ha antagits efter denna tidpunkt. Sammanlagt

Prop. 2019/20:52 berörs knappt 80 kommuner, vilket motsvarar ungefär 27,5 procent av kommunerna.

Länsstyrelserna i *Skåne* respektive *Västra Götalands län* anför att förslaget i enstaka fall skulle kunna tänkas leda till att kommunen står utan en översiktsplan den 1 januari 2025 (den 1 januari 2026 med regeringens förslag). Regeringen vill framhålla att det enligt 3 kap. 1 § PBL finns en skyldighet för varje kommun att ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Som utredningen har redogjort för redovisar dock flertalet av det 40-tal kommuner som berörs på sina webbplatser att arbete med en ny kommunomfattande översiktsplan har inletts. Regeringen anser att den föreslagna övergångsperioden – fem år – är tillräckligt lång och att det därmed inte finns skäl att befara att berörda kommuner inte skulle hinna anta en ny översiktsplan till dess att bestämmelsen föreslås träda i kraft.

Som utredningen framhåller kan även en kommunomfattande översiktsplan eller en äldre fördjupning som upphört att gälla fungera som ett planeringsunderlag för kommunen vid efterföljande planering och prövning. Även detta talar enligt regeringen för att riskerna är små för att förslaget ska medföra oönskade konsekvenser.

10 Konsekvenser

10.1 Konsekvenser för kommuner

En kontinuerlig översiktsplanering

I avsnitt 5.1 föreslås i huvudsak att kommunfullmäktige senast 24 månader efter ett ordinarie val ska anta en planeringsstrategi. I strategin ska fullmäktige ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet och till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen. Fullmäktige ska även bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell. Förslaget ersätter den nuvarande aktualitetsprövningen.

Jämfört med det nuvarande kravet på aktualitetsprövning är skillnaderna begränsade. I princip kommer kommunen på motsvarande sätt som i dag kunna anpassa omfattningen och innehållet i planeringsstrategin utifrån kommunens behov och förutsättningar. Därmed bör kommunens arbete med planeringsstrategin i praktiken inte medföra någon förändring av vilka resurser som kommer att behövas för arbetet.

Den främsta skillnaden är kravet på att planeringsstrategin ska antas senast 24 månader efter ett ordinarie val. Om kommunen inte antar planeringsstrategin inom den angivna tiden, leder det till vissa rättsverkningar för efterföljande planering (se beskrivningen av förslagen i avsnitt 5.3 nedan).

Kravet att kommunfullmäktige ska anta planeringsstrategin inom en viss tid efter ett ordinarie val bör leda till att översiktsplanen hålls aktuell i högre utsträckning. Därmed bör planen kunna ge bättre stöd för efterföljande planering och prövning.

Förslaget att kommunfullmäktige även ska bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell bör leda till en mer nyanserad syn på översiktsplanens

aktualitet. Därmed bör det bli lättare för fullmäktige att förklara att en del av planen inte längre är aktuell och att denna del således bör ändras.

Förslagen innebär vidare att kommunen, när planeringsstrategin har antagits, inom två veckor efter att beslutet har tillkännagetts ska skicka strategin till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Motsvarande skyldighet finns i dag i 2 kap. 7 § plan- och byggförordningen (2011:338), förkortad PBF.

Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Kravet att kommunfullmäktige ska anta planeringsstrategin inom en viss tid efter ett ordinarie val innebär en begränsning av självstyrelsen. Inskränkningen ger länsstyrelsen och andra statliga myndigheter möjlighet att förutse när beslutet om planeringsstrategin kommer att fattas. Dessutom är det angeläget att beslutet fattas tidigt i mandatperioden eftersom det annars finns risk för att fullmäktiges ställningstagande kan bli inaktuellt, om fullmäktige som tillträder efter följande val har en annan syn på hur översiktsplaneringen bör bedrivas. Om tidpunkten inte regleras, finns således risk för att reformen inte kommer att leda till att översiktsplanerna hålls aktuella. Inskränkningen görs alltså för att tillgodose angelägna intressen. Detta kan inte heller åstadkommas på ett, för den kommunala självstyrelsen, mindre ingripande sätt. Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att förslaget utgör ett proportionerligt och berättigat ingrepp i den kommunala självstyrelsen.

I avsnitt 5.2 föreslås tydligare bestämmelser för när översiktsplanen ska anses vara aktuell. Förslaget innebär att en översiktsplan är aktuell från det att planen får laga kraft eller kommunfullmäktige antar en planeringsstrategi och fram till 24 månader efter nästa ordinarie val, om inte fullmäktige i en sådan strategi har bedömt att planen helt eller delvis inte är aktuell.

Tillsammans med förslaget att kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi bör förslaget leda till att det kommer att bli lättare för andra aktörer, t.ex. statliga myndigheter, att bedöma i vilken utsträckning som översiktsplanen är aktuell.

Om kommunen inte antar en planeringsstrategi inom den föreskrivna tiden, kommer översiktsplanen per automatik upphöra att vara aktuell. Det innebär i så fall att kommunen kommer att behöva ta fram en helt ny översiktsplan. Förslaget innebär således en risk för att kommunen kommer att behöva göra om översiktsplanen, trots att planen speglar kommunens uppfattning om den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Under remissbehandlingen har bl.a. *Statens jordbruksverk*, *Katrineholms* och *Nyköpings kommuner* pekat på risken för att små kommuner kan ha särskilt svårt för att tillgodose de föreslagna kraven.

Regeringen konstaterar att förslaget i den delen visserligen innebär en risk, men att denna risk är liten. De formella kraven på planeringsstrategin är begränsade och den arbetsinsats som krävs av kommunen är således också begränsad. Även i de fall en kommun skulle stå utan personal med sådan särskild kompetens som kommunen förväntas ha för att kunna fullgöra sina uppgifter inom PBL-området på ett tillfredsställande sätt (se 12 kap. 7 § PBL) bör kommunen relativt enkelt kunna ta fram och anta en planeringsstrategi. Det bör även framhållas att kommunfullmäktige har två år på sig att anta planeringsstrategin, vilket är en relativt lång tid.

Konsekvenserna av att översiktsplanen inte längre är aktuell är dessutom begränsade. Bland annat kan konsekvensen bli att den myndighet eller domstol som ska tillämpa översiktsplanen inte får något stöd från planen när det gäller hur en viss bedömning bör göras, exempelvis om vad som utgör en lämplig användning av mark och vatten. Myndigheten kan därmed behöva göra en bredare prövning av förutsättningarna för att använda eller bebygga ett område på visst sätt, vilket kan kräva ett mer omfattande underlag i samband med efterföljande planering och prövningar. Även om översiktsplanen inte längre är aktuell, kan planen ändå fungera som ett viktigt beslutsunderlag genom att den kan innehålla information om planeringsförutsättningarna. Dessutom kan länsstyrelsens granskningsyttrande innehålla värdefull information om hur vissa frågor bör bedömas i ett visst område, även om översiktsplanen inte längre är aktuell.

I avsnitt 5.3 föreslås att en översiktsplan som inte är aktuell ska påverka förutsättningarna för andra beslut. Bland annat ska detaljplaner handläggas med det utökade förfarandet, om översiktsplanen inte är aktuell.

De detaljplaner som ska handläggas med det utökade förfarandet omfattas av fler krav än vad som gäller för planer som kan handläggas med det s.k. standardförfarandet. I det utökade förfarandet finns bl.a. krav på att planförslaget ska kungöras i ortstidning, att samrådet ska ha en viss minsta längd, att samrådssynpunkter ska redovisas i en separat samrådsredogörelse och att planförslaget ska granskas under viss tid innan det får antas. Det innebär att det krävs något fler moment för att kommunen ska kunna anta detaljplanen när det utökade förfarandet ska tillämpas, men sammantaget är skillnaderna av begränsad omfattning.

Som utredningen anför kan förslaget att kravet på att översiktsplanen ska vara aktuell för att standardförfarandet ska kunna tillämpas, uppfattas som att förslaget motverkar den övergripande ambitionen att åstadkomma en enklare plan- och byggprocess. I likhet med utredningen anser regeringen emellertid att en kontinuerlig översiktsplanering är en förutsättning för enkla och effektiva detaljplaneprocesser. Därför blir det en logisk följd att kommunen inte kan tillämpa det enklare standardförfarandet, om kommunen inte håller planen aktuell. Att PBL-systemet innehåller incitament för att översiktsplanen ska hållas aktuell bör på en övergripande nivå tvärtom ge bättre förutsättningar för effektiva detaljplaneprocesser.

Jämfört med utredningens förslag innebär regeringens förslag att en planläggning som har inletts med standardförfarandet ska kunna slutföras med det valda förfarandet. Risken för tids- och kostnadskrävande omtag i processen som remissinstanserna, bl.a. *Boverket* och *Sveriges Byggindustrier*, framför kommer således inte kunna uppstå med den reglering som regeringen föreslår.

Enligt förslaget krävs även att översiktsplanen ska vara aktuell för att det samordnade förfarandet enligt 5 kap. 7 a § PBL och det förenklade förfarandet enligt 5 kap. 38 b och 38 c §§ PBL ska kunna tillämpas. Detta är en följd av förslaget att det utökade förfarandet ska tillämpas när översiktsplanen inte är aktuell.

Förslagen kan anses utgöra en inskränkning i den kommunala självstyrelsen genom att kommunen kan behöva tillämpa ett mer omfattande förfarande för att ta fram en detaljplan, om översiktsplanen inte längre ska anses vara aktuell till följd av att fullmäktige inte har antagit en planeringsstrategi inom den föreslagna tidsfristen. Redan i dag gäller dock att kom-

munen ska tillämpa det utökade förfarandet i vissa fall, bl.a. om förslaget till en detaljplan inte är förenligt med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande (se 5 kap. 7 § 1 PBL). På så sätt innebär den föreslagna regleringen att förutsättningarna för att ta fram en detaljplan när översiktsplanen inte är aktuell jämföras med situationen när ett förslag till detaljplan inte är förenligt med översiktsplanen. Som beskrivits ovan är skillnaderna mellan de båda förfarandena av begränsad omfattning. Det medför att konsekvenserna av förslaget är begränsade.

Förslaget bör leda till att översiktsplanen hålls aktuell i högre utsträckning. Därmed bör planen kunna ge bättre stöd för efterföljande planering och prövning, vilket generellt bör leda till effektivare plan- och byggprocesser i kommunen. Inskränkningen görs således för att tillgodose ett angeläget intresse. Detta kan inte heller åstadkommas på ett, för den kommunala självstyrelsen, mindre ingripande sätt. Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att förslaget utgör ett proportionerligt och berättigat ingrepp i den kommunala självstyrelsen.

Förslagen i avsnitt 5.3 innebär vidare att översiktsplanen ska vara aktuell för att kunna ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område som är lämpligt för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Som länsstyrelserna i *Kalmar* respektive *Värmlands län* framhåller finns det risk för oönskade konsekvenser för pågående projekt inom LIS-områden, om översiktsplanen upphör att vara aktuell och LIS-områdena därmed i praktiken upphör. Som regeringen har redogjort för i avsnitt 5.3 kan det visserligen inte uteslutas att oönskade konsekvenser kan uppstå i sådana fall, men att riskerna för detta bör vara små. Detta då Mark- och miljöoverdomstolen har funnit att den omständigheten att en plats inte har redovisats som ett LIS-område i en översiktsplan inte utesluter att platsen ändå kan anses ligga inom ett sådant område. I sådana fall får det enligt domstolen i stället ske en bedömning i det enskilda fallet av om kriterierna i 7 kap. 18 e § miljöbalken är uppfyllda (dom den 14 februari 2018 i mål nr M 6166-17).

Övriga förslag i kapitel 5 bör ha liten eller ingen betydelse för kommunerna.

Att ta fram en översiktsplan

I avsnitt 6.1 föreslås att kommunen under samrådet inte längre ska behöva redovisa det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt, utan endast det underlag som har betydelse för bedömningen av planförslaget.

Förslaget innebär att det blir tydligt att det enbart är sådana planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av planförslaget som behöver redovisas under samrådet. Motsatsvis kommer det således inte längre vara nödvändigt att redovisa planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt, om detta inte har någon betydelse för bedömningen av planförslaget. Mot bakgrund av hur den nuvarande bestämmelsen tillämpas i praktiken bör dock förslaget endast leda till begränsade konsekvenser när det gäller kommunens redovisning av planeringsunderlag.

I avsnitt 6.2 föreslås att utställningen under översiktsplaneprocessen i stället ska kallas granskning. Som regeringen har redogjort för i det av-

snittet kan den nuvarande termen vara vilseledande, eftersom termen kan skapa förväntningar om att det utställda materialet ska vara mer omfattande än det som kommunen tillhandahåller på sin webbplats. I praktiken bör ändringen ha liten praktisk betydelse för kommunerna.

I avsnitt 6.3 föreslås att kommunen senast dagen efter att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts ska skicka ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen. Förslaget kan medföra ett visst merarbete för kommunen, men eftersom kommunens beslut om att anta eller ändra översiktsplanen normalt ändå expedieras till flera instanser inom och utom kommunen bör detta merarbete vara av begränsad omfattning.

I samma avsnitt föreslås även att kommunen själv ska skicka en laga-kraftvunnen översiktsplan m.fl. handlingar till lantmäterimyndigheten i syfte att myndigheten ska registrera planen i fastighetsregistret. I de fall kommunen har övertagit lantmäteriverksamheten enligt lagen (1995:1393) om kommunal lantmäterimyndighet, är det alltså kommunen själv som ska föra in planen i registret. Förslaget kan medföra ett visst merarbete för kommunen, men eftersom kommunens beslut ändå behöver expedieras till flera instanser bör även detta merarbete vara av begränsad omfattning.

I avsnitt 6.4 föreslås tydligare bestämmelser om strategiska miljöbedömningar. Förslaget bör underlätta kommunernas arbete med översiktsplaner och detaljplaner, genom att det blir tydligare hur regelverket ska tillämpas.

Övriga förslag i kapitel 6 bör ha liten eller ingen betydelse för kommunerna.

Översiktsplanens innehåll och utformning

I avsnitt 7.3 föreslås att översiktsplanens redovisning i fråga om grunddragen av den avsedda användningen ska redovisas för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Förslaget innebär att kommunens redovisning av den avsedda användningen av mark- och vattenområden ska omfatta hela kommunen, bl.a. eftersom översiktsplanen kan behöva ge vägledning för bygglov och tillståndspliktiga verksamheter på alla platser i kommunen. Om kommunen bedömer att det finns områden där det inte behövs några särskilda planeringsöverväganden, ska grunddragen kunna redovisas genom att kommunen anger att den markanvändning som pågår i huvudsak kan fortgå oförändrad (jfr prop. 1985/86:1 s. 127 och 132). Förslaget medför således inte något krav på att kommunen behöver hänföra användningen inom ett visst område till vissa förutbestämda kategorier på det sätt som utredningen föreslagit.

Förslaget kan förväntas medföra ett visst merarbete för kommunen. Arbetsinsatsen med att bedöma om gällande markanvändning i huvudsak kan fortgå oförändrad för sådana områden där planeringsöverväganden saknas sedan tidigare, bör dock i normalfallet vara begränsad.

Förslaget att grunddragen ska redovisas på en karta bör i praktiken inte medföra något ytterligare arbete för kommunen. Redan enligt gällande rätt torde det vara nödvändigt med en karta för att kommunen ska kunna redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen på ett ändamålsenligt sätt.

I avsnitt 7.4 föreslås att kommunen inte längre ska behöva redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att ta hänsyn till allmänna intressen, vid beslut om användningen av mark- och vattenområden, kommer att tillgodose. I stället ska kommunen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. PBL kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur dessa förhållanden bör beaktas vid sådana beslut. Riksentressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken ska dock alltid redovisas.

Förslaget medför att kommunen ges större möjlighet att bedöma vilka förhållanden som behöver redovisas i planen, vilket ger kommunen bättre möjligheter att utforma översiktsplanen efter sina egna behov och förutsättningar. Kommunen kommer även i fortsättningen behöva förhålla sig till samtliga allmänna intressen enligt 2 kap. PBL, men det är bara sådana förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena kan ha en väsentlig betydelse för vissa beslut som kommer att behöva redovisas i översiktsplanen. Det gäller beslut om dels hur mark- och vattenområden ska användas, dels hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

De lättnader som det innebär för kommunen att kunna avstå från att redovisa vissa förhållanden vägs i viss mån upp av det nya kravet på att översiktsplanen ska innehålla en redovisning av kommunens syn på hur dessa förhållanden bör beaktas vid nämnda beslut.

Förslaget kan förväntas leda till en diskussion mellan kommunen och statliga myndigheter om vilka förhållanden som ska anses vara väsentliga och som därmed ska redovisas i översiktsplanen. Samtidigt bör förslagen leda till att det blir lättare för berörda myndigheter att tillämpa planen. Det ger förutsättningar för ett ökat genomslag för kommunens intentioner när andra myndigheter fattar beslut i ärenden där översiktsplanen ska tillämpas.

Den förväntade arbetsinsatsen för att kommunen ska kunna fullgöra den föreslagna skyldigheten är svår att bedöma. Arbetsinsatsen kan antas vara jämförbar med den insats som krävs för att kommunen ska kunna tillgodose kravet i den nu gällande regleringen.

I avsnitt 7.5 föreslås att det av översiktsplanen även ska framgå områden eller verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse. Förslaget kan förväntas leda till visst merarbete för kommunerna under översiktsplaneprocessen. Samtidigt bör det leda till att det blir lättare för kommunen att nå en samsyn med länsstyrelsen – och i vissa fall regionen – när det gäller frågan om vilka regionala och mellankommunala hänsyn som kan behöva tas i efterföljande planering. Det bör i sin tur leda till att länsstyrelsen i något färre fall behöver överpröva detaljplaner och områdesbestämmelser utifrån ingripandegrunden mellankommunal samordning, dvs. till följd av att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt (se 11 kap. 10 § andra stycket 2 PBL). Det merarbete som förslaget kan medföra under arbetet med att ta fram översiktsplanen kan således leda till minskad risk för förgävesprojektering under detaljplaneprocessen.

I avsnitt 7.6 föreslås att översiktsplanen enbart behöver innehålla en redovisning av planens väsentliga konsekvenser. Förslaget bör ha liten praktisk betydelse för vilka konsekvenser som redovisas i planen eftersom förslaget främst utgör en kodifiering av hur kommunerna redan i dag redo-

visar konsekvenser i sina översiktsplaner. Förslaget påverkar inte vilka konsekvenser som behöver redovisas inom ramen för en strategisk miljöbedömning.

I avsnitt 7.8.1 föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser. Förslaget medför inledningsvis endast att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges möjlighet att meddela sådana föreskrifter.

Kommunernas arbete med översiktsplaner och områdesbestämmelser regleras i 3 respektive 4 kap. PBL. Föreskrifter om nya standarder innebär förändrade krav när det gäller detta arbete. Samtidigt finns det anledning att anta att kommunernas mallar för översiktsplaner och områdesbestämmelser med begränsade insatser kan konverteras till de standarder som kommer att anges i föreskrifterna. Ett införande av enhetliga standarder för utformning kan dock kräva att de databaser som översiktsplanen respektive områdesbestämmelserna lagras i behöver struktureras om. Det kan även kräva en uppdatering av befintlig programvara eller inköp av ny programvara. Kommunerna kan även behöva utbilda sin personal. Mindre kommuner kan behöva konsult hjälp för att anpassa en ny översiktsplan eller nya områdesbestämmelser till ett digitalt arbetssätt.

En stor del av kommunerna driver redan i dag ett aktivt arbete för att ta fram översiktsplaner och områdesbestämmelser i en digital miljö. Vissa har även bildat nätverk för att utbyta erfarenheter och kompetens för att anpassa framtagandet av planer till de krav som den nya regleringen innebär. Kommunerna bör även ha nytta av den omställningsprocess som redan påbörjats till följd av de föreskrifter om standarder som nu tas fram för detaljplaner och grundkartor (se 2 kap. 5 a och 5 b §§ och 10 kap. 29 och 30 §§ PBF). Kommunerna kan behöva visst stöd från Boverket och Lantmäteriet i detta arbete och de mindre kommunerna kan behöva särskilt stöd för att klara av omställningen till de nya kraven.

De faktiska kostnaderna för kommunerna kan bedömas först vid framtagandet av föreskrifterna, eftersom kostnaderna beror på vilka krav som ställs i föreskrifterna och i vilken takt omställningen ska genomföras. Exempelvis skulle föreskrifterna kunna innebära att översiktsplanen ska utformas på ett sätt som uppfyller vissa krav om planen tas fram i en digital miljö, men att möjligheten att utforma översiktsplanen på traditionellt vis behålls. Därmed skulle kommunerna kunna undvika sådana kostnader som kan vara förenade med att ta fram planen i en digital miljö. Om det inte uppstår några nya statliga åligganden för kommunen, uppstår inte hellre några kostnader för staten till följd av den s.k. kommunala finansieringsprincipen. Nackdelen med att göra det möjligt att välja utformning för kommunen är dock att det skulle försena övergången till en digital samhällsbyggnadsprocess. Frågan får övervägas i annat sammanhang.

När det gäller områdesbestämmelser får kommunen (byggnadsnämnden) ta ut en planavgift för att täcka programkostnader och kostnader för andra åtgärder som behövs för att upprätta eller ändra områdesbestämmelser i vissa fall (se 12 kap. 9 § PBL). Därmed har kommunen möjlighet att ta ut de ökade kostnaderna via avgiftsfinansiering. Kommunerna ingår även i regeringens kompetenssatsning i digitaliseringsarbetet genom att Boverket tilldelats medel för att stödja kommunerna i arbetet med den

Förslaget kan leda till att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, inför en skyldighet för kommuner att tillämpa enhetliga standarder för utformningen av översiktsplaner och områdesbestämmelser. Det medför en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Förslaget ändrar dock inte de grundläggande förhållandena om kommuners beslutsrätt om markanvändning och fysisk planering. Förslagets syfte, dvs. att effektivisera samhällsbyggnadsprocessen med hjälp av enhetliga standarder, bedöms inte heller kunna uppnås på ett mindre ingripande sätt. Regeringen bedömer därmed att inskränkningen i den kommunala självstyrelsen är proportionerlig.

I avsnitt 7.8.2 föreslås att kommunen senast dagen efter det att beslutet om att anta en översiktsplan har tillkännagetts ska hålla planen tillgänglig på sin webbplats. Under granskningstiden ska kommunen även se till att det förslag som samrådet avsett finns tillgängligt.

I praktiken håller nästan alla kommuner sin översiktsplan tillgänglig på sin webbplats. Förslaget bör därmed ha liten praktisk betydelse för kommunerna. Däremot är det vanligt att kommunen tar bort det planförslag som samrådet avsett från webbplatsen i samband med att kommunen ställer ut planförslaget. I praktiken medför den tillkommande skyldigheten enbart försumbara konsekvenser för kommunen.

Övriga förslag i kapitel 7 bör ha liten eller ingen betydelse för kommunerna.

Statens medverkan i översiktsplanprocessen

I avsnitt 8.2 föreslås att länsstyrelsen även bör ge råd om tillämpningen av PBL inom ramen för ett samråd om ett förslag till översiktsplan, om det behövs från allmän synpunkt. Förslaget syftar till att länsstyrelsen ska bidra till att översiktsplaner blir formellt korrekta och således uppmärksamma kommunen på eventuella brister i formellt hänseende.

Det förekommer redan i dag att länsstyrelserna påpekar eventuella brister i ett planförslag under planprocessen, men det finns ingen skyldighet för länsstyrelsen att göra så. Förslaget bör i viss mån bidra till att antagna översiktsplaner i högre grad är formellt korrekta. Det bör minska risken för att en antagen översiktsplan upphävs efter överklagande, vilket minskar risken för att kommunen behöver göra om hela eller delar av översiktsplanprocessen.

Sammantaget bedöms konsekvenserna av förslaget för kommunernas del vara övervägande positiva men inte av någon betydande omfattning.

I avsnitt 8.3.1 föreslås att det av länsstyrelsens granskningsyttrande enbart ska framgå hur kommunens förslag till översiktsplan förhåller sig till granskningsgrunderna. Förslaget innebär således en begränsning av vad länsstyrelserna får redovisa i granskningsyttrandet. Förslaget bör leda till att det blir tydligt hur planförslaget förhåller sig till granskningsgrunderna och att det därmed blir lättare för kommunen att förstå granskningsyttrandet.

Även om förslaget begränsar vilka synpunkter som kan ingå i granskningsyttrandet finns det emellertid inget som hindrar länsstyrelsen från att under granskningstiden lämna andra synpunkter på planen än de som avser

granskningsgrunderna. Om så sker, ska sådana synpunkter redovisas i det särskilda utlåtande som kommunen ska upprätta efter granskningstiden där kommunen ska sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till (3 kap. 17 § PBL).

Innehållet i granskningsyttrandet har betydelse för detaljplanprocessen, eftersom ett utökat förfarande ska tillämpas för ett förslag till detaljplan som inte är förenligt med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande (5 kap. 7 § 1 PBL). Därmed skulle en begränsning av innehållet i yttrandet kunna förväntas leda till att fler planförslag skulle kunna handläggas med det enklare standardförfarandet. Antalet detaljplaner som handläggs med det utökade planförfarandet på grund av att planförslaget strider mot översiktsplanen eller granskningsyttrandet är dock begränsat. Av Boverkets uppföljning av tillämpningen av PBL under 2018 framgår att 39 detaljplaner antogs som enligt länsstyrelsens uppfattning stred mot översiktsplanen eller granskningsyttrandet, vilket utgör knappt 15 procent av de detaljplaner där det utökade planförfarandet hade tillämpats (eller knappt 3 procent av de planer som antogs med stöd av PBL). Det framgår inte av statistiken hur många detaljplaner som handläggs med det utökade planförfarandet på grund av att planförslaget inte är förenligt med granskningsyttrandet, eftersom det redovisade antalet även avser de planer som inte är förenliga med översiktsplanen. Inte heller går det att utläsa av statistiken på vilket sätt som detaljplanen inte är förenlig med granskningsyttrandet. De detaljplaner som handläggs med det utökade planförfarandet på grund av att planförslaget inte är förenligt med granskningsyttrandet kan dock i hög grad antas bero på att länsstyrelsen har lämnat synpunkter som är kopplade till någon av granskningsgrunderna. Förslaget kan därmed antas ha liten betydelse för antalet detaljplaner som handläggs med det utökade planförfarandet.

I avsnitt 8.3.2 föreslås att länsstyrelsen, på kommunens begäran, ska tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande om kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning äger rum och länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis inte längre är relevant. Förslaget innebär att kommunen inte behöver redovisa inaktuella invändningar från länsstyrelsen i granskningsyttrandet, om kommunen har ändrat planförslaget efter granskningstiden på ett sådant sätt att yttrandet helt eller delvis blir inaktuellt. Förslaget bör därmed göra det lättare att förstå yttrandet i förhållande till det planförslag som kommunfullmäktige senare antar.

I avsnitt 8.4 föreslås att länsstyrelsen under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val ska redovisa ett underlag till kommunen i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska länsstyrelsen ange hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Förslaget innebär att det blir tydligare att länsstyrelsen ska redovisa ett underlag till kommunen. Den föreslagna regleringen innebär även att det blir tydligt när kommunen kan förvänta sig underlaget från länsstyrelsen. Tidpunkten innebär att underlaget kommer att finnas tillgängligt när kommunen ska ta fram sin planeringsstrategi. Liksom i dag kommer det även vara möjligt för kommunen att begära underlaget från länsstyrelsen vid någon annan tidpunkt.

Förslaget innebär att länsstyrelsen i underlaget ska ange hur sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet förhåller sig till översiktsplanen. Det kan exempelvis handla om att länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen är förenlig med ett nytt riksintresseanspråk eller att det inte längre är lämpligt att bebygga ett område på grund av risken för översvämning. Bestämmelsen motsvarar i sak delar av den nuvarande regleringen och medför således inga nya konsekvenser för kommunen.

I underlaget ska länsstyrelsen även ange om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller. Det kan exempelvis handla om att länsstyrelsen i yttrandet har motsatt sig ny bebyggelse i ett område som när översiktsplanen upprättades utgjorde en del av ett större vägreservat av riksintresse. När den slutliga vägsträckningen väl lagts fast kan synpunkterna i yttrandet ha förlorat i aktualitet. Kommunen ska då underrättas om att länsstyrelsens tidigare framförda synpunkt inte längre gäller, vilket bör underlätta kommunens framtida planering.

I avsnitt 8.5 föreslår regeringen att länsstyrelsen ska överpröva kommunala beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser, om beslutet kan antas innebära att ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Ändringen är huvudsakligen av formell karaktär vilket innebär att den enbart bör ha begränsad betydelse för kommunen.

Äldre översiktsplaner upphör att gälla

I avsnitt 9.3 föreslås att översiktsplaner som har antagits före den 1 januari 2004, ska upphöra att gälla vid utgången av 2025. Det ska även gälla i de fall kommunen efter den 1 januari 2004 i en kommunomfattande översiktsplan har förklarat att en sådan äldre fördjupning ska anses utgöra en del av den kommunomfattande planen.

Utredningen har redogjort för att det endast är ett fåtal kommuner som har en kommunomfattande översiktsplan som har antagits före den 1 januari 2004 och där det inte finns några uppgifter om att kommunen arbetar med att ta fram en ny översiktsplan. Enligt utredningen handlar det om ungefär fem kommuner. Enligt utredningens bedömning bör utredningens samlade förslag – som i huvudsak överensstämmer med regeringens förslag – och förändrade förutsättningar som påverkar samhällsbyggnadsprocessen i stort, leda till att dessa kommuner startar en ny översiktsplane-process de närmaste åren. Det medför att det sannolikt inte kommer att finnas någon kommun som har en kommunomfattande översiktsplan som har antagits före den 1 januari 2004 när bestämmelsen träder i kraft vid utgången av 2025. Den föreslagna solnedgångsbestämmelsen kan dock i sig leda till att dessa kommuner tar initiativ till att se över sin översiktsplan, eftersom kommunen är skyldig att ha en aktuell översiktsplan för hela kommunen (se 3 kap. 1 § PBL).

Enligt utredningens kartläggning är det däremot många kommuner som har äldre s.k. fördjupningar av översiktsplanen som kommer att upphävas den 1 januari 2026 – enligt utredningen berörs ca 27,5 procent av kommunerna. Sådana fördjupningar avser oftast stadsdelar, tätorter och andra orter. Ofta har dessa tagits fram för att ge vägledning för detaljplanering och bygglovsprövning. De fördjupningar som omfattas kommer även efter

upphävandet kunna fungera som planeringsunderlag för kommunen. Många fördjupningar kommer dock sannolikt upphöra att gälla i samband med att nya kommunomfattande översiktsplaner antas fram till utgången av 2025. Förslagets konsekvenser i denna del är därmed behäftade med väsentliga osäkerheter.

För kommunen kan det vara ett avbräck om en äldre fördjupning upphävs, om fördjupningen fortfarande speglar kommunens intentioner om hur bebyggelsen bör utvecklas inom det område som fördjupningen avser. Som utredningen anför är det emellertid vanligt med brister i äldre fördjupningar, även om fördjupningarna senare har bedömts vara aktuella i den kommunomfattande översiktsplanen. Det kan exempelvis handla om att frågan om miljö kvalitetsnormer inte har behandlats tillräckligt grundligt i samband med aktualitetsförklaringen av fördjupningen.

Förslaget innebär att de fördjupningar som skulle upphöra att gälla vid utgången av 2025 kommer att vara mer än 20 år gamla. Enligt regeringens uppfattning bör det vara ovanligt att så gamla planer kan ge en helt rättvisande bild av vilken utveckling som bör eftersträvas. Tvärtom bör det nästan alltid finnas behov av att se över planer som har blivit så gamla.

Med utgångspunkt i att lagförslagen i huvudsak föreslås träda i kraft den 1 april 2020 kommer berörda kommuner att ha nästan sex år på sig för att ta fram nya översiktsplaner och fördjupningar, från det att lagen med det föreslagna kravet utfärdas. Kommunerna kommer således att ha gott om tid på sig att ta fram nya planer för de områden som berörs. Till skillnad från de nu gällande planerna kommer de nya planerna dessutom att ha miljöbedömts och utformats med tillräcklig hänsyn till miljö kvalitetsnormer och översvämningssrisker, m.m.

Förslaget att upphäva äldre fördjupningar genom en s.k. solnedgångsbestämmelse innebär en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Förslaget ändrar dock inte de grundläggande förhållandena om kommuners beslutsrätt om markanvändning och fysisk planering. Förslagets övergripande syfte, dvs. att kommunens översiktsplaner inte ska vara för gamla, bedöms inte heller kunna uppnås på ett mindre ingripande sätt. Regeringen bedömer därmed att inskränkningen i den kommunala självstyrelsen är proportionerlig.

Finansiella konsekvenser

Kravet på att kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi är delvis en ny uppgift för kommunerna. Därmed omfattas regleringen av den kommunala finansieringsprincipen. Finansieringsprincipen omfattar statligt beslutade obligatoriska åtgärder som direkt tar sikte på kommunal verksamhet. Kravet på att kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi motsvarar i huvudsak det nuvarande kravet på aktualitetsprövning av översiktsplanen. På motsvarande sätt som i dag ska fullmäktige i planeringsstrategin bedöma om den gällande översiktsplanen är aktuell. Jämfört med den nuvarande regleringen föreslås även att det uttryckligen ska framgå att fullmäktige i strategin ska ta ställning till om planeringsförutsättningarna har förändrats. I praktiken behöver emellertid fullmäktige redan med den nuvarande regleringen bedöma om planeringsförutsättningarna har förändrats för att kunna ta ställning till om översiktsplanen är aktuell.

En annan skillnad mot den nuvarande regleringen är att fullmäktige i planeringsstrategin ska ta ställning till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen. En ytterligare skillnad mot aktualitetsprövningen är att tidpunkten regleras när kommunen ska ha antagit planeringsstrategin.

Kommunen kommer att ha stora möjligheter att själv välja hur planeringsstrategin ska utformas. Kommunen kan därmed själv påverka vilka resurser som krävs för att ta fram strategin. Det medför att det inte är möjligt att bedöma vilka resurser som arbetet med strategin kommer att medföra för kommunerna. Motsvarande gäller för övrigt redan för kommunernas arbete med aktualitetsprövningen, där den enskilda kommunen har stora möjligheter att anpassa arbetsinsatsen utifrån kommunens ambitionsnivå.

I förhållande till det nuvarande kravet på aktualitetsprövning bör planeringsstrategin enbart leda till begränsade merkostnader för kommunerna. Samtidigt bör planeringsstrategin leda till att kommunernas interna arbete med översiktsplaneringen förenklas, vilket på sikt kan leda till lägre kostnader för kommunen. Därtill bör förutsättningarna vara goda för att kommunerna kan samarbeta kring denna fråga, t.ex. genom att Sveriges Kommuner och Regioner tar fram ett normalförslag på hur en planeringsstrategi kan utformas. Därigenom kan merarbetet för den enskilda kommunen begränsas. Kravet på planeringsstrategin bör sammantaget således inte innebära annat än försumbara kostnader för kommunerna.

I likhet med utredningen bedömer regeringen att inte heller de samlade förslagen i övrigt medför några negativa ekonomiska konsekvenser för kommunerna jämfört med de kostnader det innebär att ta fram en ny översiktsplan enligt gällande rätt. Därtill bör de nya kraven i många fall leda till att det blir lättare att genomföra annan planering och prövning, vilket i sin tur kan ge minskade kostnader för kommunen.

10.2 Konsekvenser för regioner

Inledningsvis kan konstateras att förslagen i denna proposition främst berör regionerna i Stockholms län och i Skåne län, dvs. de län där regional fysisk planering ska ske (se 7 kap. 1 § PBL). För övriga regioner är förslagen i huvudsak av liten betydelse, så länge det inte uppstår behov av och förutsättningar för sådan planering i dessa regioners län.

En kontinuerlig översiktsplanering

I kapitel 5 föreslås i huvudsak att kommunen varje mandatperiod ska ta fram en planeringsstrategi, tydligare bestämmelser för när översiktsplanen ska anses vara aktuell och att översiktsplanen måste vara aktuell för att det s.k. standardförfarandet ska få tillämpas och för att kunna ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område som är lämpligt för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Dessa förslag bedöms i huvudsak ge små konsekvenser för regionerna.

Förslagen kan förväntas leda till att kommunerna i högre grad håller sina översiktsplaner aktuella. Det bör gynna samspelet med den regionala fysiska planeringen som sker i Stockholms respektive Skåne län.

I kapitel 6 föreslås bl.a. att utställningen ska ersättas av granskning, att kommunen senast dagen efter att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts ska skicka ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen samt tydligare bestämmelser om strategiska miljöbedömningar.

Eftersom bestämmelserna om översiktsplaner i huvudsak även ska tillämpas när en regionplan tas fram (se 7 kap. 5 § PBL) påverkas även de regioner där regional fysisk planering ska ske. För dessa regioner ger förslagen upphov till liknande konsekvenser som för en kommun, se avsnitt 10.1.

I avsnitt 6.1 föreslås att kommunen under samrådet inte längre ska behöva redovisa det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt, utan endast det underlag som har betydelse för bedömningen av planförslaget. Förslaget påverkar dels vilket underlag som regionen behöver redovisa under ett samråd om ett förslag till regionplan, dels i vilken utsträckning som en kommun under ett samråd om ett förslag till översiktsplan kan förväntas redovisa planeringsunderlag av regional betydelse.

Förslaget kan i viss utsträckning påverka kommunens ambition att redovisa sådant underlag. Mot bakgrund av hur den nuvarande bestämmelsen tillämpas i praktiken bör dock förslaget endast leda till begränsade konsekvenser när det gäller kommunens redovisning av sådana planeringsunderlag som är av intresse från regional synpunkt.

I avsnitt 6.3 föreslås även att regionen själv ska skicka en lagakraftvunnen regionplan m.fl. handlingar till den statliga lantmäterimyndigheten i syfte att myndigheten ska registrera planen i fastighetsregistret. Förslaget kan medföra ett visst merarbete för regionen, men eftersom regionens beslut ändå behöver expedieras till flera instanser bör detta merarbete vara av begränsad omfattning.

Översiktsplanens innehåll och utformning

I avsnitt 7.3 föreslås att översiktsplanens redovisning av grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden ska redovisas för hela kommunen och att grunddragen ska framgå av en karta. Förslagen bör göra det lättare att tillämpa översiktsplanerna för de regioner som bedriver regional fysisk planering.

I avsnitt 7.4 föreslås att kommunen inte längre ska behöva redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att ta hänsyn till allmänna intressen, vid beslut om användningen av mark- och vattenområden, kommer att tillgodoses. I stället ska kommunen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. PBL kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur dessa förhållanden bör beaktas vid sådana beslut. Förslaget kan förväntas leda till en diskussion mellan kommunen och regionen om vilka förhållanden som ska anses vara väsentliga och som därmed ska redovisas i planen. Förslaget att det tydligt ska framgå att kommunen ska ange hur redovisade förhållanden bör beaktas bör leda till att det blir tydligare vad som utgör redovisning av olika planeringsförutsättningar och vad som utgör ställningstaganden från kommunens sida. Det bör göra det lättare för regionen

att lämna synpunkter på hur kommunen avser att beakta planeringsförutsättningarna i samband med efterföljande planering och prövning.

I avsnitt 7.5 föreslås att det av översiktsplanen även ska framgå områden eller verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse. Redovisningen bör främja dialogen mellan regionen och kommunen om vilka frågor som är av mellankommunal eller regional betydelse. Redovisningen bör även göra det lättare för regionerna att bedöma hur kommunen avser att hantera sådana frågor i efterföljande planering m.m.

I avsnitt 7.8.1 föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av bl.a. regionplaner. För de regioner där regional fysisk planering ska ske ger förslagen upphov till liknande konsekvenser som för en kommun, se avsnitt 10.1.

Övriga förslag i kapitel 7 bör ha liten eller ingen betydelse för regionerna.

Statens medverkan i översiktsplanprocessen

I kapitel 8 föreslås bl.a. att länsstyrelsen även bör ge råd om tillämpningen av PBL inom ramen för ett samråd om ett förslag till översiktsplan och att det av länsstyrelsens granskningsyttrande enbart ska framgå hur planförslaget förhåller sig till granskningsgrunderna. Vidare föreslås att länsstyrelsen, på kommunens begäran, ska tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande om kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning äger rum och länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis inte längre är relevant.

Eftersom bestämmelserna om översiktsplaner i huvudsak även ska tillämpas när en regionplan tas fram (se 7 kap. 5 § PBL) påverkas även de regioner där regional fysisk planering ska ske. För dessa regioner ger förslagen upphov till liknande konsekvenser som för en kommun, se avsnitt 10.1.

I avsnitt 8.4 föreslås att länsstyrelsen ska redovisa ett underlag till regionen i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse vid aktualitetsprövningen. I underlaget ska länsstyrelsen ange hur dessa intressen förhåller sig till regionplanen och om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

För de regioner där regional fysisk planering ska ske ger förslagen upphov till liknande konsekvenser som för en kommun, se avsnitt 10.1. Liksom tidigare ska länsstyrelsen redovisa underlaget när regionen begär detta, vilket är en skillnad i förhållande till kommunen där länsstyrelsen alltid ska redovisa underlaget under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val.

Övriga förslag i kapitel 8 bör ha liten eller ingen betydelse för regionerna.

Äldre översiktsplaner upphör att gälla

I avsnitt 9.3 föreslås att översiktsplaner som har antagits före den 1 januari 2004, ska upphöra att gälla vid utgången av 2025. Det ska även gälla i de fall kommunen efter den 1 januari 2004 i en kommunomfattande översikts-

plan har förklarat att en sådan äldre fördjupning ska anses utgöra en del av den kommunomfattande planen.

Förslaget medför att sådana äldre översiktsplaner och fördjupningar som har tillkommit utan hänsyn till vissa regionala intressen kommer att upphävas. Detta bör förbättra förutsättningarna för att sådana regionala intressen uppmärksammas i den kommunala planeringen. Förslaget bör ge övervägande positiva men små konsekvenser för regionerna.

10.3 Konsekvenser för staten

En kontinuerlig översiktsplanering

I kapitel 5 föreslås i huvudsak att kommunen varje mandatperiod ska ta fram en planeringsstrategi, tydligare bestämmelser för när översiktsplanen ska anses vara aktuell och att översiktsplanen måste vara aktuell för att det s.k. standardförfarandet ska få tillämpas och för att kunna ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område som är lämpligt för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Dessa förslag bedöms ge övervägande positiva men små konsekvenser för staten.

Förslagen kan förväntas leda till att kommunerna i högre grad håller sina översiktsplaner aktuella. Det bör i sin tur leda till att kommunerna i högre grad förhåller sig till statliga intressen och planeringsunderlag i sina översiktsplaner, vilket kan förväntas leda till ett ökat genomslag för de statliga intressena. Att översiktsplanerna hålls aktuella bör även leda till att planerna i högre grad kan fungera som stöd vid planering och vid prövning av överklagade PBL-ärenden och enligt annan lagstiftning där översiktsplanen ska tillämpas (jfr 5 § förordningen [1998:896] om hushållning med mark- och vattenområden). Även de nya bestämmelserna om när översiktsplanen ska anses vara aktuell bör underlätta sådan planering och prövning.

Att ta fram en översiktsplan

I avsnitt 6.1 föreslås att kommunen under samrådet inte längre ska behöva redovisa det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt, utan endast det underlag som har betydelse för bedömningen av planförslaget. Förslaget kan i viss utsträckning påverka kommunens ambition att redovisa sådant underlag. Mot bakgrund av hur den nuvarande bestämmelsen tillämpas i praktiken bör dock förslaget endast leda till begränsade konsekvenser när det gäller kommunens redovisning av sådana planeringsunderlag som är av intresse från statlig synpunkt.

I avsnitt 6.3 föreslås att kommunen senast dagen efter det att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts ska skicka ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen. Förslaget bör bidra till att ge länsstyrelserna en bättre överblick över aktualiteten av översiktsplanerna i länet. Förslaget kan medföra ett visst merarbete för länsstyrelserna genom att dessa i vissa fall kan behöva underrätta andra statliga myndigheter om att kommunen har antagit en ny översiktsplan.

I samma avsnitt föreslås vidare att kommunen själv ska skicka en lagakraftvunnen översiktsplan m.fl. handlingar till lantmäterimyndigheten.

Förslaget bör dels förbättra ajourhållningen av det statliga fastighetsregistret, dels underlätta länsstyrelsernas arbete genom att dessa slipper skicka planerna till lantmäterimyndigheten.

I avsnitt 6.4 föreslås tydligare bestämmelser om strategiska miljöbedömningar. Förslaget bör underlätta ärendehandläggningen för länsstyrelserna genom att det blir tydligare för kommunerna hur regelverket ska tillämpas.

Övriga förslag i kapitel 6 bör ha liten eller ingen betydelse för staten.

Översiktsplanens innehåll och utformning

I avsnitt 7.3 föreslås att översiktsplanens redovisning av grunddragen i fråga om den avsedda användningen ska redovisas för hela kommunen och att grunddragen ska framgå av en karta. Förslagen bör göra det lättare för statliga myndigheter att tillämpa översiktsplanen.

I avsnitt 7.4 föreslås att kommunen inte längre ska behöva redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att ta hänsyn till allmänna intressen, vid beslut om användningen av mark- och vattenområden, kommer att tillgodoses. I stället ska kommunen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. PBL kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur dessa förhållanden bör beaktas vid sådana beslut. Förslaget kan förväntas leda till en diskussion mellan kommunen och statliga myndigheter om vilka förhållanden som ska anses vara väsentliga och som därmed ska redovisas i planen. Samtidigt bör förslagen leda till att det blir lättare för statliga myndigheter att tillämpa översiktsplanen, inte minst när det gäller förslaget att det ska framgå av planen hur kommunen anser att nu avsedda förhållanden bör beaktas vid beslut om dels hur mark- och vattenområden ska användas, dels hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Förslaget att det tydligt ska framgå att kommunen ska ange hur redovisade förhållanden bör beaktas bör leda till att det blir enklare att förstå vad som utgör redovisning av olika planeringsförutsättningar och vad som utgör ställningstaganden från kommunens sida. Det bör göra det lättare för staten att lämna synpunkter på hur kommunen avser att beakta planeringsförutsättningarna i samband med efterföljande planering och prövning.

I avsnitt 7.5 föreslås att det av översiktsplanen även ska framgå områden eller verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse. Förslaget kan förväntas leda till visst merarbete för länsstyrelserna i arbetet med att ta fram en översiktsplan. Samtidigt bör det leda till att det blir lättare för kommunen att ta de regionala och mellankommunala hänsyn som kan behövas i efterföljande planering. Det bör i sin tur leda till att länsstyrelsen i något färre fall behöver överpröva detaljplaner och områdesbestämmelser utifrån ingripandegrunden mellankommunal samordning, dvs. till följd av att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt (se 11 kap. 10 § andra stycket 2 PBL).

I avsnitt 7.6 föreslås att översiktsplanen enbart behöver innehålla en redovisning av planens väsentliga konsekvenser. Förslaget bör ha liten praktisk påverkan på vilka konsekvenser som redovisas i planen. Förslaget utgör främst en kodifiering av hur kommunerna redan i dag redovisar

Prop. 2019/20:52 konsekvenser i översiktsplanen och bör därmed ha liten betydelse för staten.

I avsnitt 7.8.1 föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner, områdesbestämmelser och regionplaner. Förslaget medför inledningsvis endast att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges möjlighet att meddela sådana föreskrifter. Förslaget berör inledningsvis främst Boverket. Även Lantmäteriet kan i viss mån beröras av förslaget.

Länsstyrelserna och andra statliga myndigheter berörs av förslaget i egenskap av samrådsparter när kommunerna tar fram översiktsplaner. Även Sveriges Domstolar påverkas av förslaget genom att de digitala akter som skapas av kommunerna ska kunna tas emot och hanteras av domstolarna om beslut överklagas. Dessa statliga myndigheter har redan en digital ärendehantering, om än i varierad omfattning. Förslaget gör det möjligt för statliga myndigheter att ta emot standardiserad information, vilket kan leda till effektiviseringsvinster och underlätta utvecklingen av e-tjänster. Det finns dock inte något hinder mot att under en övergångsperiod exempelvis ta emot pappershandlingar eller handlingar i pdf-format. Regeringen har initierat en pågående satsning för att öka kunskapen och kompetensen i digitaliseringsarbetet genom att Boverket ges medel för att stödja länsstyrelserna, Sveriges Domstolar och andra statliga myndigheter i omställningen till en enhetlig digital ärendehantering i samhällsbyggnadsprocessen (jfr prop. 2017/18:1 utg.omr. 18 avsnitt 3.7.4).

I avsnitt 7.8.2 föreslås att kommunen senast dagen efter det att beslutet om att anta en översiktsplan har tillkännagetts ska hålla planen tillgänglig på sin webbplats. Under granskningstiden ska kommunen även se till att det förslag som samrådet avsett finns tillgängligt. Förslagen bör bidra till att det blir lättare för staten att hitta den aktuella översiktsplanen. I praktiken bör dock förslaget ha begränsade konsekvenser för staten.

Övriga förslag i kapitel 7 bör ha liten eller ingen betydelse för staten.

Statens medverkan i översiktsplanprocessen

I avsnitt 8.2 föreslås att länsstyrelsen även bör ge råd om tillämpningen av PBL inom ramen för ett samråd om ett förslag till översiktsplan, om det behövs från allmän synpunkt. Förslaget syftar till att länsstyrelsen ska bidra till att översiktsplaner blir formellt korrekta och således uppmärksamma kommunen på eventuella brister i formellt hänseende. Förslaget berör även arbetet med regionernas arbete med regionplaner, i de län där regional fysisk planering ska ske (jfr 7 kap. 1 § PBL).

Redan i dag förekommer det att länsstyrelserna påtalar eventuella felaktigheter under planprocessen. Genom att uppgiften inte är uttalad finns det emellertid ingen skyldighet för länsstyrelserna att göra det. I de fall som länsstyrelsen inte redan i dag lämnar råd i fråga om sådana formella fel medför förslaget en viss utvidgning av länsstyrelsens uppgifter under samrådet. Genom att förslaget enbart tar sikte på väsentliga fel bör uppgiften dock vara av begränsad omfattning. Sammantaget bedöms uppgiften inte medföra något behov av ytterligare resurser.

I avsnitt 8.3.1 föreslås att det av länsstyrelsens granskningsyttrande enbart ska framgå hur kommunens förslag till översiktsplan förhåller sig till

granskningsgrunderna. Förslaget innebär således en begränsning av vad länsstyrelserna får redovisa i ett sådant yttrande. Förslaget bör leda till att det blir tydligt hur planförslaget förhåller sig till granskningsgrunderna och att det därmed blir lättare för kommunen och andra aktörer att förstå granskningsyttrandet.

Under remissbehandlingen har flera länsstyrelser ställt sig negativa till förslaget, huvudsakligen eftersom de anser sig ha en skyldighet att upplysa kommunen om annan lagstiftning som kan vara relevant för att översiktsplanens intentioner ska kunna genomföras (jfr det allmänna intresset att planläggning och annan prövning enligt PBL som avser en användning av ett mark- eller vattenområde som också har prövats eller ska prövas enligt annan lag i vissa fall ska samordnas med det andra arbetet, se 2 kap. 11 §). Även om förslaget begränsar vilka synpunkter som kan ingå i granskningsyttrandet finns det inget som hindrar länsstyrelsen att på annat sätt lämna andra synpunkter på planen än sådana som avser granskningsgrunderna. Enda skillnaden är att kommunen inte behöver redovisa sådana andra synpunkter i det yttrande som ska fogas till planen. Förslaget innebär således ingen betydelsefull begränsning av statens möjligheter att lämna synpunkter på översiktsplanen i fråga om sådana andra statliga intressen som inte omfattas av granskningsgrunderna.

I avsnitt 8.3.2 föreslås att länsstyrelsen, på kommunens begäran, ska tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande om kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning äger rum och länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis blir inaktuell. Förslaget innebär en delvis ny uppgift för länsstyrelserna, även om det redan finns möjligheter att utan en ny utställning (granskning) göra mindre justeringar i planförslaget för att tillgodose synpunkter från staten (jfr prop. 1985/86:1 s. 535). Möjligheten att begära ett reviderat granskningsyttrande förutsätter att kommunen ändrar planförslaget på ett sådant sätt att länsstyrelsens granskningsyttrande därigenom helt eller delvis inte längre är relevant. Om länsstyrelsen konstaterar att synpunkterna i granskningsyttrandet har tillgodosetts, bör länsstyrelsen i sådana fall enkelt kunna lämna ett nytt granskningsyttrande där de synpunkter som tidigare lämnats har tagits bort. Det bör således i normalfallet vara fråga om en ringa arbetsinsats för länsstyrelsen.

I avsnitt 8.4 föreslås att länsstyrelsen under den andra halvan av varje mandatperiod ska redovisa ett underlag till kommunen i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska länsstyrelsen ange hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Den övergripande intentionen med förslaget är avsedd att vara densamma som dagens sammanfattande redogörelse. Det medför att arbetsinsatsen för länsstyrelsen i huvudsak bör motsvara den som föranleds av nu gällande bestämmelser. Förslaget innebär dock att länsstyrelsens arbete i dessa avseenden koncentreras till den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val. Begränsningen i tid för kommunens planeringsstrategi kan också innebära att flera kommuners översiktplaneprocesser sker samtidigt. Enligt utredningen är dock detta fallet för många länsstyrelser redan i dag, där antalet antagna kommunomfattande översiktplaner ofta ökar i slutet av mandatperioden.

Förslaget kan initialt medföra behov av utökade resurser hos länsstyrelserna för att hantera handläggningen av översiktsplaner utifrån förslaget. Som utredningen framhåller bör förslaget på sikt kunna ligga till grund för mer kontinuerliga rutiner för handläggningen. I likhet med utredningen bedömer regeringen att konsekvenserna för länsstyrelsernas ärendehantering bör vara begränsad.

Förslaget kan i viss mån påverka andra statliga myndigheter som bidrar i länsstyrelsernas arbete med att tillhandahålla underlag. Att arbetsinsatsen koncentreras till vissa år under mandatperioden bör samtidigt bidra till att det blir lättare att planera insatserna för berörda myndigheter.

I avsnitt 8.5 föreslår regeringen att länsstyrelsen ska överpröva kommunala beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser, om beslutet kan antas innebära att ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Ändringen är huvudsakligen av formell karaktär vilket innebär att den enbart bör ha begränsad betydelse för länsstyrelsernas verksamhet.

Äldre översiktsplaner upphör att gälla

I avsnitt 9.3 föreslås att översiktsplaner som har antagits före den 1 januari 2004, ska upphöra att gälla vid utgången av 2025. Det ska även gälla i de fall kommunen efter den 1 januari 2004 i en kommunomfattande översiktsplan har förklarat att en sådan äldre fördjupning ska anses utgöra en del av den kommunomfattande planen.

Förslaget medför att sådana äldre översiktsplaner och fördjupningar som har tillkommit utan hänsyn till vissa statliga intressen kommer att upphävas. Detta bör förbättra förutsättningarna för att sådana statliga intressen uppmärksammas i den kommunala planeringen. Förslaget bör ge övervägande positiva men små konsekvenser för staten.

Övriga konsekvenser för staten

Boverket är förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö och fysisk planering. Boverket ska inom sitt verksamhetsområde bl.a. verka för en ökad kunskap hos kommuner, statliga myndigheter och andra berörda. För Boverkets del medför förslaget bl.a. ett behov av att se över olika vägledning, vilket kommer att medföra visst merarbete.

Förslagen bedöms inte ha annat än försumbar betydelse för de domstolar som prövar överklagade PBL-beslut.

De samlade konsekvenserna för staten bedöms vara av begränsad omfattning. De merkostnader som lagändringarna kan komma att medföra bedöms på sikt vara av så begränsad omfattning att de kan hanteras inom ramen för befintliga anslag.

10.4 Konsekvenser för företag

En kontinuerlig översiktsplanering

I kapitel 5 föreslås i huvudsak att kommunen varje mandatperiod ska ta fram en planeringsstrategi, tydligare bestämmelser för när översiktsplanen

ska anses vara aktuell och att översiktsplanen måste vara aktuell för att det s.k. standardförfarandet ska få tillämpas och för att kunna ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område som är lämpligt för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

På ett övergripande plan kan förslagen förväntas leda till att kommunerna i högre grad håller sina översiktsplaner aktuella. Att översiktsplanerna hålls aktuella bör även leda till att planerna i högre grad kan fungera som stöd vid efterföljande planering och prövning. Bland annat bör risken minska för att länsstyrelsen motsätter sig en detaljplan som är förenlig med en aktuell översiktsplan. Därmed bör förslagen leda till minskad risk för förgävesprojektering för sådana företag som för sin verksamhet är beroende av att kommunen antar, ändrar eller upphäver en detaljplan.

Förslagen att kommunen ska anta en planeringsstrategi och tydligare bestämmelser om när översiktsplanen ska anses vara aktuell bör leda till att det blir lättare för det enskilda företaget att bedöma om översiktsplanen fortfarande är aktuell i de avseenden som berör företaget.

Förslaget att översiktsplanen måste vara aktuell för att det s.k. standardförfarandet ska få tillämpas m.m. kan medföra vissa merkostnader för de företag som vill bebygga ett område i en kommun vars översiktsplan inte är aktuell. Merkostnaderna för att ta fram en detaljplan med det utökade förfarandet jämfört med standardförfarandet är dock begränsade. Merkostnaderna är framför allt kopplade till kravet att planförslaget måste kungöras i en eller flera ortstidningar när det utökade förfarandet ska tillämpas. Därutöver kan begränsade merkostnader uppstå för företag till följd av att planprocesser tar längre tid eftersom planförslag i sådana fall ska antas av kommunfullmäktige, vilket bl.a. kan medföra ökade räntekostnader för företags markinnehav innan innehaven kan ge avkastning.

Att ta fram en översiktsplan

I avsnitt 6.4 föreslås tydligare bestämmelser om strategiska miljöbedömningar. Förslaget avser både översiktsplaner och detaljplaner. Genom att det blir tydligare hur regelverket ska tillämpas bör det bli lättare för kommunen att tillämpa bestämmelserna på ett korrekt sätt när en detaljplan tas fram. Därigenom kan förslaget även underlätta för de företag som för sin verksamhet är beroende av att en detaljplan får laga kraft.

Övriga förslag i kapitel 6 bör ha liten eller ingen betydelse för företag.

Översiktsplanens innehåll och utformning

Företag som för sin verksamhet är beroende av att kommunen antar, ändrar eller upphäver en detaljplan har i allmänhet nytta av att översiktsplanen är tydlig när det gäller förutsättningarna för att bebygga en viss plats. På ett övergripande plan bör förslagen i kapitel 7 således gynna sådana företag.

I avsnitt 7.8.1 föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser. Förslaget medför inledningsvis endast att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges möjlighet att meddela sådana föreskrifter. På sikt kan en övergång till mer digitala arbetssätt emellertid under en övergångsperiod leda till att kommuner i högre grad anlitar konsulter för att kunna anpassa

Prop. 2019/20:52 sin verksamhet till det föreslagna regelverket. Därmed kan förslaget i begränsad utsträckning gynna teknikkonsulter som är verksamma inom samhällsplanering.

Statens medverkan i översiktsplaneprocessen

Bortsett från att även företag har nytta av att översiktsplanen hålls aktuell bör förslagen i kapitel 8 ha liten eller ingen betydelse för företag.

Äldre översiktsplaner upphör att gälla

Förslagen i avsnitt 9.3 bör ha liten eller ingen betydelse för företag.

10.5 Konsekvenser för enskilda

En kontinuerlig översiktsplanering

I kapitel 5 föreslås i huvudsak att kommunen varje mandatperiod ska ta fram en planeringsstrategi, tydligare bestämmelser för när översiktsplanen ska anses vara aktuell och att översiktsplanen måste vara aktuell för att det s.k. standardförfarandet ska få tillämpas och för att kunna ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område som är lämpligt för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

På ett övergripande plan kan förslagen förväntas leda till att kommunerna i högre grad håller sina översiktsplaner aktuella. Det ger enskilda bättre möjligheter till insyn i kommunens planering för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Även förslaget att kommunfullmäktige regelbundet ska anta en planeringsstrategi där fullmäktige ska ta ställning till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen ger kommunens medlemmar bättre möjlighet till insyn och därmed även bättre förutsättningar för att påverka de förtroendevalda.

Att ta fram en översiktsplan

I avsnitt 6.1 föreslås att kommunen under samrådet inte längre ska behöva redovisa det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt, utan endast det underlag som har betydelse för bedömningen av planförslaget.

Förslaget innebär att det blir tydligt att det enbart är sådana planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av planförslaget som behöver redovisas under samrådet. Motsatsvis kommer det således inte längre vara nödvändigt att redovisa planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt, om detta inte har någon betydelse för bedömningen av planförslaget. Det bör göra det lättare för enskilda att överblicka planeringsunderlaget och därmed att bedöma om kommunens planförslag är relevant eller inte. Mot bakgrund av hur den nuvarande bestämmelsen tillämpas i praktiken bör ändringen dock ha begränsad betydelse för enskilda.

I avsnitt 6.2 föreslås att utställningen under översiktsplaneprocessen i stället ska benämnas granskning. Som regeringen har redogjort för i det avsnittet kan den nuvarande termen vara vilseledande, eftersom termen

kan skapa förväntningar från den enskilde om att det utställda materialet ska vara mer omfattande än det som kommunen tillhandahåller på sin webbplats. I praktiken bör ändringen dock ha liten praktisk betydelse för enskilda.

I avsnitt 6.4 föreslås tydligare bestämmelser om strategiska miljöbedömningar. Förslaget avser både översiktsplaner och detaljplaner. Genom att det blir tydligare hur regelverket ska tillämpas bör det även bli lättare för enskilda att bedöma om kommunen tillämpar bestämmelserna på ett korrekt sätt.

Övriga förslag i kapitel 6 bör ha liten eller ingen betydelse för enskilda.

Översiktsplanens innehåll och utformning

Enskilda som överväger att bygga i ett område som inte omfattas av detaljplan har i allmänhet nytta av att översiktsplanen är tydlig när det gäller förutsättningarna för att bebygga en viss plats. På ett övergripande plan bör förslagen i kapitel 7 således gynna enskilda byggherrar.

I avsnitt 7.3 föreslås att översiktsplanens redovisning av grunddragen i fråga om den avsedda användningen ska redovisas för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Förslaget innebär att kommunens redovisning av den avsedda användningen av mark- och vattenområden ska omfatta hela kommunen, bl.a. eftersom översiktsplanen kan behöva ge vägledning för bygglov och tillståndspliktiga verksamheter på alla platser i kommunen. Det bör underlätta för enskilda byggherrar som önskar bygga.

I avsnitt 7.4 föreslås att kommunen inte längre ska behöva redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att ta hänsyn till allmänna intressen, vid beslut om användningen av mark- och vattenområden, kommer att tillgodoses. I stället ska kommunen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. PBL kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur dessa förhållanden bör beaktas vid sådana beslut. Riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken ska dock alltid redovisas.

Förslagen bör underlätta för enskilda att förstå vilka hänsyn som kommunen avser att ta till olika förhållanden som kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas.

Begränsningen att kommunen enbart behöver redovisa sådana förhållanden som kan ha en väsentlig betydelse för vissa beslut bör i normalfallet göra att det blir lättare för den enskilde att överblicka översiktsplanens innehåll. I enstaka fall kan den enskilde och kommunen dock tänkas ha olika uppfattning om vilka förhållanden det är som kan antas ha väsentlig betydelse. I sådana fall skulle förslaget kunna leda till att den enskilde uppfattar att översiktsplanen är ofullständig. Sådana situationer kan dock även uppstå med den nuvarande regleringen, eftersom många av de allmänna intressena i 2 kap. PBL kan vara svåra att ta ställning till i den kommunomfattande planens skala (se avsnitt 7.4).

I avsnitt 7.5 föreslås att det av översiktsplanen även ska framgå områden eller verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse. Även om redovisningen i vissa fall kan vara av intresse för den enskilde, t.ex. när det gäller regionala natur- eller kulturvärden, kan dock

antas att redovisningen normalt har ett begränsat informationsvärde för enskilda.

I avsnitt 7.6 föreslås att översiktsplanen enbart behöver innehålla en redovisning av planens väsentliga konsekvenser. Förslaget bör ha liten praktisk betydelse för vilka konsekvenser som redovisas i planen eftersom förslaget främst utgör en kodifiering av hur kommunerna redan i dag redovisar konsekvenser i sina översiktsplaner. Förslaget påverkar inte vilka konsekvenser som behöver redovisas inom ramen för en strategisk miljöbedömning.

I avsnitt 7.8.2 föreslås att kommunen senast dagen efter att beslutet om att anta en översiktsplan har tillkännagetts ska hålla planen tillgänglig på sin webbplats. Under granskningstiden ska kommunen även se till att det förslag som samrådet avsett finns tillgängligt.

I praktiken håller nästan alla kommuner sin översiktsplan tillgänglig på sin webbplats. Förslaget bör därmed ha liten praktisk betydelse för enskilda. Förslaget att kommunen ska hålla planen tillgänglig på sin webbplats senast dagen efter att beslutet om att anta en översiktsplan har tillkännagetts kan dock antas leda till att kommunen publicerar den antagna planen snabbare på sin webbplats. Det underlättar för enskilda som överväger att överklaga beslutet.

Därutöver är det vanligt att kommunen tar bort det planförslag som samrådet avsett från webbplatsen i samband med att kommunen ställer ut planförslaget. Förslaget underlättar för enskilda som vill jämföra vilka ändringar som har skett i planförslaget mellan samråds- och granskningskedet.

Förslaget att översiktsplanen ska publiceras på kommunens webbplats bör – tillsammans med de möjligheter som tillgängliga digitala hjälpmedel kan ge – göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att ta del av översiktsplanen.

Övriga förslag i kapitel 7 bör ha liten eller ingen betydelse för enskilda.

Statens medverkan i översiktsplanprocessen

Bortsett från att även enskilda har nytta av att översiktsplanen hålls aktuell bör förslagen i kapitel 8 ha liten eller ingen betydelse för enskilda.

Äldre översiktsplaner upphör att gälla

Förslagen i avsnitt 9.3 bör ha liten eller ingen betydelse för enskilda.

10.6 Konsekvenser för miljön

Inledningsvis finns anledning att påminna om översiktsplaneringens betydelse för miljöfrågorna, i syfte att ge en bakgrund inför redovisningen av förslagets konsekvenser för miljön. Den nedanstående redogörelsen bygger huvudsakligen på utdrag från propositionen Kommunal översiktsplanering enligt plan- och bygglagen, m.m. (prop. 1994/95:230 s. 30 f.).

Den byggda miljön – dvs. tätorter och annan bebyggelse, kommunikationsleder, anläggningar och teknisk infrastruktur – är en del av grunden för välfärdssamhället. Den ger inte bara ramarna för utvecklingen av när-

ingslivet och ekonomin. Den utgör också basen för människors vardagsliv. Den är bärare av kulturhistoriska och konstnärliga värden och utgör en del av samhällets identitet och kulturarv. Samtidigt är det uppenbart att användningen av mark- och vattenområden för bebyggelse och anläggningar har påtagliga effekter för miljön i både begränsad och vid mening. Miljön utsätts för påfrestningar genom bl.a. ingrepp i mark- och vattenområden och genom förbrukning av naturresurser och energi.

Avfall, restprodukter, miljöstörande utsläpp och andra störningar som mark, luft och vatten utsätts för är i hög grad ett resultat av det moderna industrisamhället. Med en framsynt fysisk planering som samordnas med insatser på andra områden finns det emellertid möjligheter att i betydande utsträckning förebygga – och i många fall också eliminera – olika miljöproblem.

Förutsättningarna för att kunna skapa en långsiktigt god livsmiljö bestäms i betydande utsträckning av hur den byggda miljön utvecklas och bevaras. Den fysiska planeringen, med dess uppgift att söka den lokalisering eller den fysiska strukturen som är lämpligast för olika anläggningar och verksamheter, har således stor betydelse för miljöutvecklingen. I detta sammanhang finns anledning att betona att natur- och kulturmiljön utgör viktiga värden som måste beaktas i den fysiska planeringen. Vissa natur- och kulturvärden måste bevaras oförändrade på grund av deras särart eller karaktär medan andra kan ingå som delar i förändringen och utvecklingen av den byggda miljön. De senare mer vardagliga miljöerna kräver också hänsyn och omsorg i den fysiska planeringen.

Med miljöproblemens förändring – från industriella verksamheters punktvisa utsläpp till diffusa utsläpp – ökar behovet av en allmän insikt om sambanden mellan miljöförändringar i stort och lokalt livsmönster i det moderna samhället. I den kommunala planeringen finns en potential för kretsloppstänkande och möjligheter att finna former för en hållbar samhällsutveckling, där inte minst översiktsplaneringen kan beskriva komplexa samband och tydliggöra effekter av olika handlingsalternativ i ett mer övergripande perspektiv.

Översiktsplaneringen ger i detta sammanhang goda möjligheter att på lokal nivå bättre och mer samordnat ta om hand miljöfrågorna liksom andra angelägna framtidsfrågor. Genom att den är sektorsövergripande till sin karaktär, kan denna planering medverka till en hållbar utveckling. Lika viktigt är emellertid att erinra den fysiska planeringens begränsningar så att inte uppmärksamheten tas från områden där åtgärder kan vara mer verksamma.

Med detta som bakgrund finns anledning att beskriva förslagets konsekvenser för miljön.

En kontinuerlig översiktsplanering

I kapitel 5 föreslås i huvudsak att kommunen varje mandatperiod ska ta fram en planeringsstrategi och tydligare bestämmelser för när översiktsplanen ska anses vara aktuell.

På ett övergripande plan kan förslagen förväntas leda till att kommunerna i högre grad håller sina översiktsplaner aktuella. Att översiktsplanen hålls aktuell bör generellt sett vara positivt för miljön. Det beror bl.a. på att aktuella bygg- och utvecklingsprojekt kan sättas in i ett större samman-

hang än vad som ofta är fallet när det är fråga om en enskild detaljplan. När en ny översiktsplan tas fram – för att ersätta en äldre plan – ges även möjlighet att ompröva gamla ställningstaganden, där förutsättningarna ofta har förändrats och nya kunskaper kan ha tillkommit. Det gäller bl.a. behovet av hänsyn till miljö kvalitetsnormer, klimatförändringar och risken för olyckor, översvämning, skred och erosion. Dessutom medför en ny plan normalt att den önskade bebyggelseutvecklingen kommer att miljöbedömas, vilket inte alltid har varit fallet med de gällande planerna.

I avsnitt 5.3 föreslås att översiktsplanen måste vara aktuell för att det s.k. standardförfarandet och det samordnade förfarandet ska få tillämpas. Även detta förslag bedöms vara positivt från miljösynpunkt. Dels direkt, genom att det utökade förfarandet ger allmänheten och miljöorganisationer m.fl. bättre möjligheter att lämna synpunkter på de åtgärder som detaljplanen möjliggör. Det är angeläget när översiktsplanen inte är aktuell och därmed inte kan ge vägledning för hur mark och vatten bör användas. Dels indirekt, genom att kravet bör fungera som incitament för kommunen att hålla översiktsplanen aktuell.

I avsnitt 5.3 föreslås även att översiktsplanen måste vara aktuell för att planen ska kunna ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område som är lämpligt för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Även detta förslag bör vara positivt för miljön.

Att ta fram en översiktsplan

I avsnitt 6.4 föreslås tydligare bestämmelser om strategiska miljöbedömningar. Förslaget avser både översiktsplaner och detaljplaner. Genom att det blir tydligare hur regelverket ska tillämpas bör det även bli lättare för andra aktörer att bedöma om kommunen tillämpar bestämmelserna på ett korrekt sätt. Det bör i begränsad utsträckning kunna leda till att miljöaspekter uppmärksammas i fler fall. När det gäller översiktsplaner görs redan i dag nästan alltid en strategisk miljöbedömning, mot bakgrund av att översiktsplanen normalt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan utifrån kriterierna i miljöbedömningsförordningen (2017:966). När det gäller detaljplaner är det mindre vanligt att planen miljöbedöms, vilket medför att ett tydligare regelverk kan förväntas leda till en marginell ökning av antalet detaljplaner som miljöbedöms.

Övriga förslag i kapitel 6 bör ha liten eller ingen påverkan på miljön.

Översiktsplanens innehåll och utformning

I avsnitt 7.3 föreslås att översiktsplanens redovisning av grunddragen i fråga om den avsedda användningen ska redovisas för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

I många översiktsplaner ligger tyngdpunkten ofta på utvecklingen av den byggda miljön, medan landsbygdsfrågorna kan behandlas på ett mer summariskt sätt. Förslaget att planens redovisning av den avsedda användningen ska redovisas för hela kommunen bör kunna leda till att landsbygdsfrågorna kan uppmärksammas på ett bättre sätt i planen. Förslaget kan även ha betydelse för redovisningen av landskapsfrågorna (se även avsnitt 10.8 om förhållandet till den europeiska landskapskonventionen).

I avsnitt 7.4 föreslås att kommunen inte längre ska behöva redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att ta hänsyn till allmänna intressen, vid beslut om användningen av mark- och vattenområden, kommer att tillgodoses. I stället ska kommunen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. PBL kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken ska dock alltid redovisas.

Förslaget medför att kommunen ges större möjlighet att bedöma vilka förhållanden som behöver redovisas i planen, vilket ger kommunen bättre möjligheter att utforma översiktsplanen efter sina egna behov och förutsättningar. Kommunen kommer även i fortsättningen behöva förhålla sig till samtliga allmänna intressen enligt 2 kap. PBL, men det är bara sådana förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena kan ha en väsentlig betydelse för angivna beslut som kommer att behöva redovisas i översiktsplanen.

Förslaget innebär även att kommunen ska redovisa sin syn på hur nämnda förhållanden bör beaktas. Det medför att redovisningen även ska omfatta kommunens syn på hur olika miljöförhållanden bör beaktas, förutsatt att dessa kan ha väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Jämfört med den nuvarande regleringen bör detta leda till att kommunens ställningstaganden kring olika miljöförhållanden bör bli tydligare, vilket bör vara gynnsamt från miljösynpunkt.

I fråga om riksintressen och miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken gäller dock att kommunen ska förhålla sig till dessa på samma sätt som i dag. Det innebär att kommunen ska redovisa hur riksintressen ska tillgodoses och hur gällande miljö kvalitetsnormer ska följas.

Förslaget kan förväntas leda till en diskussion mellan kommunen och statliga och andra myndigheter om vilka förhållanden som ska anses vara väsentliga och som därmed ska redovisas i översiktsplanen. Det bör gynna dialogen om hur olika miljöfrågor bör hanteras.

I avsnitt 7.5 föreslås att det av översiktsplanen även ska framgå områden eller verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse. Förslaget medför att det blir tydligare om det förekommer natur- och kulturvärden av regional eller mellankommunal betydelse i kommunen och vilka områden som i så fall berörs av detta.

I avsnitt 7.6 föreslås att översiktsplanen enbart ska behöva innehålla en redovisning av planens väsentliga konsekvenser. Förslaget bör ha liten praktisk betydelse för vilka konsekvenser som redovisas i planen eftersom förslaget främst utgör en kodifiering av hur kommunerna redan i dag redovisar konsekvenser i sina översiktsplaner. Förslaget påverkar inte vilka konsekvenser som behöver redovisas inom ramen för en strategisk miljöbedömning.

Övriga förslag i kapitel 7 bör ha liten eller ingen påverkan på miljön.

Statens medverkan i översiktsplanprocessen

I avsnitt 8.2 föreslås att länsstyrelsen även bör ge råd om tillämpningen av PBL inom ramen för ett samråd om ett förslag till översiktsplan, om det behövs från allmän synpunkt. Förslaget avser huvudsakligen råd om den

formella tillämpningen av PBL och har således begränsad betydelse från miljösynpunkt. Redan i dag framgår dock att länsstyrelsen under samrådet ska tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden (3 kap. 10 § 2 PBL). Det innebär att länsstyrelsen redan i dag ska tillhandahålla underlag och ge råd i olika miljöfrågor.

I avsnitt 8.3.1 föreslås att det av länsstyrelsens granskningsyttrande enbart ska framgå hur kommunens förslag till översiktsplan förhåller sig till de s.k. granskningsgrunderna. Förslaget innebär således en begränsning av vad länsstyrelserna får redovisa i granskningsyttrandet. Det innebär att länsstyrelsen inte heller får redovisa invändningar som kan vara motiverade från miljösynpunkt i yttrandet, om dessa inte har någon koppling till granskningsgrunderna. Många miljöfrågor torde dock ha sådan koppling, t.ex. frågor om riksintressen, miljö kvalitetsnormer, strandskydd, natur- och kulturvärden av regional eller mellankommunal betydelse eller frågor som innebär att en bebyggelse eller ett byggnadsverk kan antas bli olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion (se 3 kap. 16 § PBL).

Även om förslaget begränsar vilka synpunkter som kan ingå i granskningsyttrandet finns det emellertid inget som hindrar länsstyrelsen från att under granskningstiden på annat sätt lämna andra synpunkter på översiktsplanen än de som avser granskningsgrunderna. Om så sker, ska sådana synpunkter redovisas i det särskilda utlåtande som kommunen ska upprätta efter granskningstiden där kommunen ska sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till (3 kap. 17 § PBL). Det innebär att länsstyrelsen även i fortsättningen kan förmedla de synpunkter som myndigheten har på kommunens förslag till översiktsplan. Det är dock enbart granskningsyttrandet som kommunen behöver redovisa tillsammans med den antagna planen. Det medför potentiellt att det kan bli något svårare för den som ska tillämpa planen att uppmärksamma sådana miljöfrågor som inte berör granskningsgrunderna.

Sammanfattningsvis bör förslaget ha begränsad betydelse för miljön.

I avsnitt 8.4 föreslås att länsstyrelsen under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val ska redovisa ett underlag till kommunen i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska länsstyrelsen ange hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Förslaget innebär att det blir tydligare att länsstyrelsen ska redovisa ett underlag till kommunen. Även olika miljöfrågor kan utgöra sådana statliga och mellankommunala intressen av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Att det blir tydligare att länsstyrelsen regelbundet ska redovisa ett sådant underlag bör ha betydelse för vilka miljöfrågor som kommunen uppmärksammar. Det gäller i första hand kommunfullmäktiges arbete med planeringsstrategin och bedömningen av i vilken utsträckning den gällande planen är aktuell. Därmed kan det även få betydelse för vilka frågor som kommunen uppmärksammar vid en översyn av planen.

Förslaget innebär att länsstyrelsen i underlaget ska ange hur sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översikts-

planens aktualitet förhåller sig till översiktsplanen. Det kan exempelvis handla om att länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen är förenlig med ett nytt riksintresseanspråk eller att det inte längre är lämpligt att bebygga ett område på grund av risken för översvämning. Även det bör ge positiva konsekvenser för miljön.

I underlaget ska länsstyrelsen även ange om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller. Det kan exempelvis handla om att länsstyrelsen i yttrandet har motsatt sig ny bebyggelse i ett område som när översiktsplanen upprättades utgjorde en del av ett större vägreservat av riksintresse. När den slutliga vägsträckningen väl lagts fast kan synpunkterna i yttrandet ha förlorat i aktualitet. Kommunen ska då underrättas om att länsstyrelsens tidigare framförda synpunkt inte längre gäller. Det skulle indirekt kunna gynna miljön, t.ex. om en tidigare uttalad restriktion inte längre gäller vilket skulle kunna leda till att en ny bebyggelse görs tätare och därmed resurseffektivare.

I avsnitt 8.5 föreslår regeringen att länsstyrelsen ska överpröva kommunala beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser, om beslutet kan antas innebära att ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Ändringen är huvudsakligen av formell karaktär vilket innebär att den bör ha begränsad betydelse för miljön.

Övriga förslag i kapitel 8 bör ha liten eller ingen påverkan på miljön.

Äldre översiktsplaner upphör att gälla

Att äldre översiktsplaner upphävs bör huvudsakligen vara positivt från miljösynpunkt. Även detta förslag kan på ett övergripande plan förväntas leda till att kommunerna i högre grad håller sina översiktsplaner aktuella. Som anförts ovan (under rubriken En kontinuerlig översiktsplanering) beror det bl.a. på att aktuella bygg- och utvecklingsprojekt kan sättas in i ett större sammanhang än vad som ofta är fallet när det är fråga om en enskild detaljplan. När en ny översiktsplan tas fram – för att ersätta en äldre plan – ges även möjlighet att ompröva gamla ställningstaganden, där förutsättningarna ofta har förändrats och nya kunskaper kan ha tillkommit. Det gäller bl.a. behovet av hänsyn till miljö kvalitetsnormer, klimatförändringar och risken för olyckor, översvämning, skred och erosion. Dessutom medför en ny plan normalt att den önskade bebyggelseutvecklingen kommer att miljöbedömas, vilket inte alltid har varit fallet med de gällande planerna.

I enstaka fall skulle ett upphävande av äldre planer kunna leda till att byggandet i stället sker planlöst, vilket ofta är sämre från miljösynpunkt. Även om kommunen väljer att inte ta fram en ny fördjupning för en viss tätort, kommer den upphävda planen fortfarande kunna fungera som ett planeringsunderlag vid efterföljande planering och prövning.

Sammantaget bör förslaget i huvudsak vara positivt från miljösynpunkt.

Särskilt om de nationella miljö kvalitetsmålen

Kommunernas översiktsplanering påverkar möjligheterna att nå de nationella miljö kvalitetsmålen. I stort sett alla de 16 miljö kvalitetsmålen påverkas av fysisk planering och i synnerhet miljö kvalitetsmålet God bebyggd

Prop. 2019/20:52 miljö. Att översiktsplaneringen sker kontinuerligt och att översiktsplanen därmed hålls aktuell främjar möjligheterna att nå de nationella miljö-kvalitetsmålen.

10.7 Konsekvenser för bostadsbyggandet

Den tid som åtgår för plan- och byggprocessen i dag är relativt lång, vilket bl.a. påverkar förutsättningarna för en effektiv konkurrens i byggsektorn. De långa processerna kan innebära att stora personella och ekonomiska resurser tas i anspråk från byggherren. Detta medför t.ex. att många mindre aktörer i byggsektorn i dag saknar förutsättningar för att genomföra byggprojekt som förutsätter detaljplaneläggning.

Regeringens förslag om tydligare krav på översiktsplanens innehåll, att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om standarder och att kommunen ska anta en planeringsstrategi varje mandatperiod bör leda till att byggföretag m.fl. får bättre möjlighet att bedöma förutsättningarna för detaljplanering och bygglov. Regeringen bedömer att det i förlängningen bidrar till att förbättra förutsättningarna för bostadsbyggandet, genom en mer effektiv plan- och byggprocess, även om förslagen inte kan antas medföra fler bostäder i sig.

Ökad förutsebarhet för efterföljande planering och prövning bidrar även till bättre förutsättningar för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga och villkor i övrigt.

10.8 EU-rätten och andra internationella åtaganden

Sverige har ratificerat den s.k. Århuskonventionen (konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor). I konventionen förklaras att ett tillfredsställande miljöskydd är väsentligt för människors välbefinnande och för deras åtnjutande av grundläggande mänskliga rättigheter (se prop. 2009/10:184 s. 57). Enligt konventionen har varje människa rätt att leva i en miljö som är förenlig med hälsa och välbefinnande men har också en skyldighet att skydda och förbättra miljön för nuvarande och kommande generationer. För att åstadkomma dessa rättigheter och skyldigheter anger konventionen att medborgarna måste ha tillgång till miljöinformation, rätt att delta i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor. Enligt konventionen har miljöorganisationer en särskilt viktig roll och tillerkänns därför samma rättigheter som den berörda allmänheten i övrigt.

Förslagen i denna proposition får begränsad betydelse för allmänhetens och enskildas möjligheter till delaktighet och insyn. Förslaget att översiktsplaner ska finnas tillgängliga på kommunens webbplats (avsnitt 7.8.2) bidrar till ökad insyn, men eftersom kommunerna redan i dag i hög utsträckning tillhandahåller översiktsplanerna på webben får det liten praktisk betydelse. Förslaget att det ska framgå att kommunens beslut om planeringsstrategi får överklagas enligt 13 kap. 1 § PBL säkerställer tillgången till rättslig prövning (avsnitt 5.1).

I propositionen föreslås tydligare bestämmelser om strategiska miljöbedömningar. Förslaget berör kraven i det s.k. SMB-direktivet (se avsnitt 6.4).

Förslagen i propositionen bedöms vara förenliga med EU-rätten.

Sveriges Hembygdsförbund uppmärksammar att utredningen inte berör den europeiska landskapskonventionen (SÖ 2011:5), som Sverige ratificerade 2010. Förbundet framhåller att översiktsplaneinstrumentet sannolikt är ett av de bästa legala styrmedlen för att skapa en helhetssyn som främjar en god hushållning med landskapet i respektive kommun. Förbundet anser bl.a. att betänkandet behöver kompletteras med uppgifter om hur översiktsplaneringen ska ta hand om intentionerna i konventionen.

Den europeiska landskapskonventionen är en regional konvention för Europa som handlar om att slå vakt om och erkänna betydelsen av det omgivande landskapet. Konventionen syftar till att förbättra skydd, förvaltning och planering av europeiska landskap. Ett annat syfte är att främja samarbetet kring landskapsfrågor inom Europa och att stärka allmänhetens och lokalsamhällets delaktighet i det arbetet. Konventionen innefattar alla typer av landskap, såväl agrara som urbana (skr. 2009/10:94 s. 13).

I avsnitt 7.3 föreslås att översiktsplanens redovisning av grunddragen i fråga om den avsedda användningen ska redovisas för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta. Som framhållits i avsnitt 10.6 ligger tyngdpunkten i många översiktsplaner på utvecklingen av den byggda miljön, medan landsbygden ibland behandlas på ett mer summariskt sätt. Förslaget att planens redovisning av den avsedda användningen ska redovisas för hela kommunen bör leda till att både landsbygds- och landskapsfrågorna uppmärksammas på ett bättre sätt i planen.

Regeringen anser att förslagen i propositionen är förenliga med konventionen.

10.9 Övriga konsekvenser

Konsekvenserna av en utvecklad översiktsplanering genom en förbättrad samhällsplanering bör i förlängningen komma enskilda till del, exempelvis i form av en bättre bostadsförsörjning, möjligheter till förbättrad arbetspendling, starkare lokalt och regionalt näringsliv och ökad hänsyn till natur- och kulturarv. En utvecklad översiktsplanering bör även leda till en ökad publik debatt kring kommunernas fysiska utveckling, vilket bör stärka förutsättningarna för allmänheten att delta i olika former av medborgardialog.

En utvecklad översiktsplanering kan i förlängningen även påverka sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet. Förslagens konsekvenser i dessa avseenden är dock svåra att bedöma.

Förslaget att översiktsplanens redovisning ska täcka hela kommunen bör ge förutsättningar för att landsbygdsfrågorna ska uppmärksammas bättre i planen (se avsnitt 10.8).

Förslagen bör inte påverka jämställdheten mellan män och kvinnor eller möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

11 Författningskommentar

I följande avsnitt kommenteras förslaget till lag om ändring i miljöbalken och förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

De ändringar som enbart innebär att en bestämmelse byter beteckning kommenteras inte särskilt.

11.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

7 kap. Skydd av områden

18 e § Med *område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen* avses vid tillämpningen av 18 d § ett område som

1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
2. är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
3. endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften,
 - a) i eller i närheten av tätorter,
 - b) i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,
 - c) på Gotland, eller
 - d) vid Vänern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungens, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungens, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och

4. inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

En *aktuell* översiktsplan enligt 3 kap. 1 och 25 §§ plan- och bygglagen (2010:900) ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett sådant område som avses i första stycket. Översiktsplanen är inte bindande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som avses med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Ändringen i *andra stycket* innebär ett krav på att översiktsplanen ska vara aktuell för att ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett sådant område. Bestämmelser om när översiktsplanen är aktuell finns i 3 kap. 25 § plan- och bygglagen (2010:900). Att översiktsplanen kan vara helt eller delvis aktuell framgår av 3 kap. 23 § första stycket 2 samma lag.

Kravet på att översiktsplanen ska vara aktuell gäller enbart den del av planen som har betydelse vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Planens vägledande funktion påverkas alltså inte av att planen inte är aktuell i någon annan del än den som har betydelse vid en sådan bedömning.

Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 11 september 2024.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet och för mål och ärenden som avser överklagande av sådana ärenden till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 11 september 2024, vilket innebär att kravet på att översiktsplanen ska vara aktuell inte börjar gälla förrän den tidpunkt då kommunen senast ska ha antagit en planeringsstrategi enligt 3 kap. 23 § plan- och bygglagen (2010:900).

Enligt *punkten 2* ska äldre bestämmelser fortfarande gälla vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet och för mål och ärenden som avser överklagande av sådana ärenden till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

Ett ärende om detaljplan i vilket kommunen beslutar att upphäva strandskyddet genom en bestämmelse i planen, bör anses ha påbörjats vid den tidpunkt när ett formellt beslut att inleda planläggningen har fattats. I den mån planärendet har inletts med ett detaljplaneprogram bör ärendet emellertid anses ha påbörjats först vid den tidpunkt då kommunen beslutar att upprätta detaljplanen (jfr prop. 2013/14:126 s. 234).

När länsstyrelsen prövar om strandskyddet kan upphävas till följd av att ett område avses att omfattas av en detaljplan (jfr 7 kap. 18 § första stycket 3), bör ärendet anses ha påbörjats när en ansökan om upphävande inkommer till länsstyrelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1 och 9.2.

11.2 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

3 kap. Översiktsplan

Översiktsplanens syfte

2 § Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Planen ska även ge vägledning för beslut om

1. hur mark- och vattenområden ska användas, och
 2. hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.
- Planen är inte bindande.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om översiktsplanens övergripande syfte.

Första stycket motsvarar första meningen i nuvarande lydelse av paragrafen.

Andra stycket, som är nytt, motsvarar i sak andra meningen i nuvarande lydelse av paragrafen.

Tredje stycket, som är nytt, motsvarar i sak nuvarande lydelse av 3 §.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Översiktsplanens innehåll

3 § *Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.*

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

I paragrafen, som har ett nytt innehåll, finns bestämmelser om översiktsplanens innehåll.

Första stycket motsvarar delvis nuvarande bestämmelse i 5 § 1. Bestämmelsen ändras så att kommunen har en skyldighet att visa grunddragen för hela kommunen. Det ska alltså inte finnas några vita fläckar eller hål i planen (jfr prop. 1985/86:1 s. 127).

Vidare ändras bestämmelsen så att det uttryckligen framgår att grunddragen ska framgå av en karta (jfr bet. BoU 1986/87:1 s. 30). Att grunddragen ska framgå av en karta hindrar inte att redovisningen kan delas upp på flera kartor.

Andra stycket motsvarar i sak nuvarande bestämmelse i 5 § 2.

Övriga ändringar är endast språkliga.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

4 § Kommunen ska i översiktsplanen redovisa *de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.*

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

1. riksintressen ska tillgodoses,

2. gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas, och

3. förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas.

Av paragrafen framgår vad kommunen ska redovisa i översiktsplanen i vissa avseenden.

Första stycket första meningen anger att kommunen i översiktsplanen ska redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket, dvs. beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Om ett förhållande bara omfattar en del av kommunen, bör det framgå av en karta inom vilket område som förhållandet gäller. Om förhållandet däremot gäller inom hela kommunen, kan det vara tillräckligt att redovisa detta i text.

Redovisningen av förhållanden som kan ha väsentlig betydelse medför inget krav på detaljerade beskrivningar av de förhållanden som ska redovisas. Det är normalt tillräckligt att hänvisa till var ytterligare information kan hämtas.

Kravet på redovisning gäller bara förhållanden som kan ha väsentlig betydelse för beslut om användningen av mark- och vattenområden m.m. Motsatsvis ska kommunen alltså kunna avstå från att redovisa de förhållanden som har en begränsad eller liten betydelse för sådana beslut. De lokala förutsättningarna är således utgångspunkten för bedömningen av om ett förhållande kan anses ha väsentlig betydelse. Även om förhållandena behöver bedömas utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet bör kommunens uppfattning tillmätas stor betydelse när det gäller vilka förhållanden som ska anses vara av väsentlig betydelse. Däremot bör en utgångspunkt vara att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska redovisas i planen. En norm bör dock kunna utelämnas, t.ex. för en viss vattenförekomst, om det framstår som sannolikt att normen kommer att

följas eller om den inte heller i övrigt kan förväntas ha någon väsentlig betydelse för de beslut som översiktsplanen ska ge vägledning för. Vidare innebär kravet på väsentlighet att det i första hand är förhållanden som är knutna till bestämmelserna i 2 kap. 2–5 och 10 §§ som behöver redovisas i översiktsplanen. Det utesluter emellertid inte att även förhållanden som är knutna till andra allmänna intressen i 2 kap. kan behöva redovisas, exempelvis om översiktsplanen avser en s.k. fördjupning för ett visst område. Skyldigheten att förhålla sig till de allmänna intressena i 2 kap. gäller även om kommunen har bedömt att ett förhållande är av sådant slag att det inte behöver redovisas i översiktsplanen. Vägledning för att avgöra vad som utgör förhållanden av väsentlig betydelse kan tas fram av de centrala myndigheterna, bl.a. Boverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet.

Första stycket andra meningen anger att riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken alltid ska redovisas. Kommunen ska således alltid redovisa förekommande riksintressen i översiktsplanen. Bestämmelsen motsvarar i sak nuvarande 4 § första stycket andra meningen.

Andra stycket 1 och 2 anger att det även ska framgå av översiktsplanen hur kommunen anser att riksintressen ska tillgodoses och gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följas. Bestämmelsen motsvarar i sak nuvarande 5 § 3. Jämfört med nuvarande lydelse förtydligas bestämmelsen så att det framgår att redovisningen inte bara ska omfatta hur kommunen avser att tillgodose riksintressen och följa gällande miljö kvalitetsnormer, utan hur även andra aktörer bör agera för att riksintressena ska kunna tillgodoses och gällande miljö kvalitetsnormer ska kunna följas. Vägledning för vad som avses med tillgodoses respektive följas kan hämtas från förarbeten till nuvarande bestämmelse i 5 § 3 (se bl.a. prop. 1985/86:1 s. 532 f., prop. 1997/98:90 s. 163 och 302, prop. 2006/07:122 s. 63 och prop. 2009/10:184 s. 37).

Andra stycket 3 anger att det av översiktsplanen även ska framgå hur kommunen anser att förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas. Uttrycket i övrigt tar sikte på andra förhållanden än riksintressen och miljö kvalitetsnormer som är av sådan väsentlig betydelse som avses i första stycket. Med uttrycket beakta avses att kommunen ska redogöra för vilken betydelse som kommunen anser att förhållandet behöver tillmätas vid en senare prövning. I vissa fall kan kommunen bekräfta att förhållandet behöver tillgodoses vid efterföljande prövning, exempelvis att en brytvärd fyndighet av bergmaterial så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av fyndigheten (jfr 3 kap. 8 § första stycket miljöbalken). Ett annat sådant exempel är att kommunen anger att byggnader som placeras under en viss nivå behöver utformas med hänsyn till risken för översvämning, men att någon hänsyn inte behöver tas till denna risk för byggnader som placeras över en sådan nivå. I andra fall kan kommunen tvärtom ange att en viss åtgärd inte bör vidtas, exempelvis att en fyndighet inte bör utvinnas eftersom det även finns höga naturvärden i området som bör bevaras.

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

5 § Av översiktsplanen ska även följande framgå

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,
 2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
 3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
 4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,
 5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och
 6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.
- Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.*

Paragrafen ställer krav på att vissa uppgifter ska redovisas i översiktsplanen.

Första stycket 1–5 motsvarar punkterna 4–8 i nuvarande lydelse av paragrafen, med den ändringen att nuvarande punkt 5 placeras före punkt 4. Ändringen är enbart redaktionell.

Första stycket 6, som har ett nytt innehåll, anger att det av översiktsplanen ska framgå sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse. De områden och verksamheter som ska framgå bör redovisas på en karta. Vilka förhållanden som ska redovisas behöver anpassas till förutsättningarna i det enskilda fallet för att översiktsplanen ska ge tillräcklig vägledning för efterföljande planering och prövning. Hänsyn kan även behöva tas till mellankommunala och regionala förhållanden som berör andra länder.

Vägledning om vilka områden och anläggningar som bör redovisas finns i äldre förarbeten. Som exempel nämns lokaliseringen av flygplatser, sträckningen av vägar, banor och ledningar, läget för större täkter, anläggningar för sophantering, större serviceanläggningar, småbåtshamnar och andra fritidsanläggningar. Ett annat exempel är större detaljhandelsanläggningar med ett upptagningsområde som omfattar mer än en kommun. Hit hör också bevarandet av regionalt betydelsefulla friluftsområden och kulturmiljöer liksom större sammanhängande grönområden (se prop. 1985/86:1 s. 337). I senare förarbeten framhålls även övergripande fysiska strukturer för bebyggelse och tillhörande anläggningar, huvudstråk, städer eller tätorter av särskild regional betydelse (s.k. regionala kärnor), natur- och grönområden, infrastruktur för transporter, energi- och vattenförsörjning, avlopp och strukturer som kan minska klimatpåverkan. Det kan vidare avse strukturer för strandskyddsområden och landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Bebyggelsestrukturer och tillhörande anläggningar kan exempelvis avse områden och byggnader för bostäder, näringsverksamhet, offentlig verksamhet, kulturverksamhet, idrott och friluftsliv (se prop. 2017/18:266 s. 95).

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att det ska anmärkas i översiktsplanen om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del. Bestämelsen motsvarar nuvarande 20 § andra meningen.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Övervägandena finns i avsnitt 7.5 och 8.3.2.

Planen får för en viss del av kommunen redovisas med en annan detaljeringsgrad än för kommunen i övrigt.

Paragrafen anger att översiktsplanen ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

Första stycket ändras genom att kravet på att översiktsplanen ska redovisa planens konsekvenser flyttas till 6 a §.

Andra stycket, som är nytt, motsvarar delvis nuvarande lydelse av 23 § andra stycket. Ändringen i förhållande till den bestämmelsen innebär att det uttryckligen framgår att det inte krävs en ändring av översiktsplanen för att kommunen i planen ska få redovisa en viss del av kommunen med en annan detaljeringsgrad än för kommunen i övrigt (jfr prop. 1985/86:1 s. 131).

Övervägandena finns i avsnitt 7.7.

6 a § Kommunen ska i översiktsplanen redovisa planens väsentliga konsekvenser.

Paragrafen, som är ny, anger att översiktsplanen ska innehålla en redovisning av planens väsentliga konsekvenser.

Bestämmelsen innebär, jämfört med nuvarande bestämmelse i 6 §, att skyldigheten enbart gäller sådana konsekvenser som är väsentliga. Motsatsvis behöver alltså inte konsekvenser av begränsad eller liten betydelse redovisas i planen. Det innebär bl.a. att konsekvenser som enbart berör ett mindre antal fastighetsägare inte behöver redovisas, annat än i undantagsfall. Även konsekvenser som berör enstaka fastighetsägare bör redovisas i de fall konsekvenserna för fastighetsägarna kan förväntas bli långtgående, exempelvis om genomförandet av planeringsinriktningen förutsätter expropriation eller på annat sätt kan komma att väsentligt inskränka fastighetsägarnas möjligheter att förfoga över sin egendom. Bestämmelsen utgör inget hinder mot att kommunen även redovisar konsekvenser som inte är väsentliga. Kommunen ska kunna välja inriktning och omfattning i varje särskilt fall (jfr prop. 1994/95:230 s. 62). I redovisningen behöver konsekvenser som är följden av en ändrad planeringsinriktning normalt uppmärksammas i större utsträckning än sådana som är följden av ställningstaganden som antingen överensstämmer med den gällande översiktsplanen eller som enbart bekräftar den pågående användningen av mark- och vattenområden. Redovisningens omfattning och detaljeringsgrad kan även anpassas till att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program m.m. (jfr 6 kap. 12 § 4 miljöbalken). Om det är fråga om en ändring av översiktsplanen, ska kommunen även redovisa konsekvenserna för planen som helhet (se 27 § andra stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 7.6.

6 b § Om en betydande miljöpåverkan kan antas enligt det beslut som avses i 9 § andra stycket eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken, ska kommunen redovisa miljökonsekvenser i översiktsplanen på ett sätt som uppfyller kraven i 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Om en betydande miljöpåverkan inte kan antas enligt det beslut som avses i 9 § andra stycket, ska kommunen i planen redovisa skälen för sin bedömning i den frågan.

Paragrafen, som är ny, anger vilka krav på redovisning av miljökonsekvenser som gäller beroende på om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller inte (jfr 9 §).

Bestämmelsen motsvarar i sak nuvarande lydelse av 4 § andra och tredje styckena.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär att kommunen i planen ska redovisa skälen för sin bedömning, om kommunen efter undersökningen i sitt beslut enligt 9 § andra stycket kommit fram till att en betydande miljöpåverkan inte kan antas. Bestämmelsen medför inte någon redovisningskyldighet för de fall en betydande miljöpåverkan inte ska antas enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken (jfr 6 kap. 5 § 1 miljöbalken; se prop. 2016/17:200 s. 227).

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Att ta fram en översiktsplan

7 § Innan kommunen antar en översiktsplan ska kommunen

1. upprätta ett förslag till plan som uppfyller kraven i 3–6 b §§,
2. vid upprättandet av förslaget *genomföra ett samråd* enligt 8–11 §§, och
3. *låta* förslaget granskas enligt 12–18 a §§.

Paragrafen redogör för de olika moment i översiktsplanprocessen som kommunen måste göra innan den antar en översiktsplan. Att bestämmelserna även ska tillämpas vid en ändring av översiktsplanen framgår av 27 §. De redaktionella ändringar som görs i detta hänseende innebär ingen ändring i sak.

Punkten 1 ändras även på så sätt att hänvisningen utökas till att omfatta 3 § och de nya paragraferna 6 a och 6 b §§.

Punkten 2 ändras endast redaktionellt.

Punkten 3 följdändras på grund av att ett krav på granskning av planförslaget ersätter kravet på utställning (se 12 § första stycket). Ändringen är enbart språklig. Vidare utökas hänvisningen till att omfatta den nya paragrafen 18 a §.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2 och 6.4.

8 § När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan ska kommunen samråda med länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, de andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet.

Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse *för bedömningen av förslaget*.

Paragrafen innehåller förfarandebestämmelser om samråd när ett förslag till översiktsplan upprättas. Att bestämmelserna även ska tillämpas vid en ändring av översiktsplanen framgår av 27 §.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att kravet tas bort på att kommunen under samrådet ska redovisa planeringsunderlag av betydelse från natio-

nell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt. I stället ska kommunen redovisa det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak den ursprungliga lydelsen av 4 kap. 8 § första stycket 4 i den upphävda plan- och bygglagen (1987:10), vilket innebär att tidigare förarbeten är tillämpliga (prop. 1985/86:1 s. 543). Bestämmelsen medför inte något krav på att underlaget ska vara en del av förslaget. Om planeringsunderlag av nationell, regional eller mellankommunal betydelse har betydelse för bedömningen av förslaget, ska sådant planeringsunderlag redovisas.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

9 § Inom ramen för samrådet enligt 8 § ska kommunen undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen.

Kommunen ska efter undersökningen avgöra frågan i ett särskilt beslut på det sätt och med det innehåll som anges i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken.

Kraven enligt första och andra styckena gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken.

Paragrafen ställer krav på kommunen att i vissa fall genomföra samrådet enligt 8 § så att det även uppfyller vissa krav om samråd i 6 kap. miljöbalken.

Paragrafen har arbetats om i syfte att på ett bättre sätt i PBL integrera bestämmelserna om miljöbedömning i miljöbalken (jfr prop. 2016/17:200 s. 86).

Första stycket innebär att kommunen inom ramen för samrådet enligt 8 § ska undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Resultatet av undersökningen får betydelse för hur miljökonsekvenserna ska redovisas i översiktsplanen (jfr 6 b §). Kravet gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter från regeringen (se tredje stycket).

Undersökningen ska göras på det sätt som anges dels i 6 kap. 6 § miljöbalken, dels i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den bestämmelsen. Det innebär att kommunen ska identifiera omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Regeringen har meddelat föreskrifter om vilka omständigheter som vid undersökningen ska tala för eller emot en betydande miljöpåverkan (se 5 § miljöbedömningsförordningen [2017:966]). Kommunen ska även genomföra ett s.k. undersökningssamråd. Det innebär att kommunen ska samråda i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner och länsstyrelser m.fl. som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet. Kravet på att kommunen ska genomföra ett undersökningssamråd gäller inte om kommunen redan vid identifieringen har kommit fram till att en betydande miljöpåverkan inte kan antas. Att kommunens undersökningssamråd inte behöver omfatta andra statliga myndigheter än länsstyrelsen följer av 9 a § andra stycket.

Andra stycket innebär att ett sådant särskilt beslut ska fattas som avses i 6 kap. 7 § första stycket miljöbalken med det innehåll som framgår av

6 kap. 7 § andra stycket samma balk. Det innebär att beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Att ett sådant beslut inte får överklagas särskilt framgår av 13 kap. 2 § tredje stycket.

Tredje stycket innebär att kraven i första och andra styckena inte gäller om frågan om betydande miljöpåverkan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken. Sådana föreskrifter finns i 2 § 2 c och 3 § 3 miljöbedömningsförordningen. Föreskrifterna innebär att en undersökning enligt första stycket normalt endast kommer att krävas för små ändringar av översiktsplanen. I övriga fall ska översiktsplanen antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

9 a § Om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet enligt 8 § även uppfylla kraven på avgränsningssamråd i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

Trots det som sägs i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att kommunen i vissa fall ska genomföra samrådet så att det även uppfyller vissa krav om samråd i 6 kap. miljöbalken.

Syftet med paragrafen är att på ett bättre sätt än tidigare i PBL integrera bestämmelserna om miljöbedömning i miljöbalken (jfr prop. 2016/17:200 s. 86).

Första stycket, som i sak motsvarar nuvarande bestämmelse i 9 § första meningen, anger att kommunen inom ramen för samrådet enligt 8 § även ska uppfylla kraven på avgränsningssamråd i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken. Det förutsätter att antingen undersökningen enligt 9 § första stycket eller de föreskrifter som avses i 9 § tredje stycket innebär att genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Kraven på avgränsningssamråd innebär dels att kommunen ska samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i miljökonsekvensbeskrivningen ska avgränsas (se 6 kap. 9 § 1 miljöbalken), dels att avgränsningssamrådet ska ske med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen (se 6 kap. 10 § miljöbalken).

Andra stycket, som i sak motsvarar nuvarande bestämmelse i 9 § andra meningen, innehåller en begränsning i förhållande till kraven i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken när det gäller vilka kommunen behöver samråda med under undersöknings- och avgränsningssamrådet. Begränsningen innebär att kommunen inte behöver samråda med andra statliga myndigheter än länsstyrelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

10 § Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,

3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,

4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

Paragrafen anger länsstyrelsens uppgifter under samrådet.

Det nya *andra stycket* innebär att länsstyrelsen inte bara ska ge råd om 2 kap. (jfr första stycket 2), utan även om tillämpningen av övriga bestämmelser i lagen. Kravet gäller enbart i de fall det behövs från allmän synpunkt, exempelvis för att förhindra väsentliga fel. Det kan exempelvis handla om att det från allmän synpunkt finns ett behov av att uppmärksamma kommunen på

- att ytterligare konsekvenser behöver beskrivas i planen (se föreslagna 6 a §),
- att översiktsplanen innehåller felaktig information om vilka åtgärder som bör föregås av detaljplanläggning (jfr 4 kap. 2 och 3 §§),
- förutsättningarna för enskilt huvudmannaskap i fråga om allmänna platser (se 4 kap. 7 §),
- vilka krav som kan ställas i ett exploateringsavtal (se 6 kap. 39–42 §§), eller
- vilka åtgärder som omfattas av krav på bygglov (se 9 kap. 2–9 §§).

Bestämmelsen ansluter till motsvarande skyldighet under detaljplaneprocessen (se 5 kap. 14 § andra stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Granskning av kommunens förslag

12 § Kommunen ska *låta* planförslaget *granskas* under minst två månader (*granskningstid*).

Under granskningstiden ska kommunen hålla förslaget tillgängligt för granskning. Kommunen ska också se till att samrådsredogörelsen och det förslag som samrådet har avsett finns tillgängliga.

Paragrafen anger att kommunen är skyldig att ställa ut planförslaget under minst två månader.

Ändringen i *första stycket* innebär att ett krav på granskning av planförslaget ersätter kravet på utställning. Av 28 § framgår att tiden för granskning bara behöver vara sex veckor om planförslaget avser en viss del av kommunen.

Det nya *andra stycket* anger att kommunen under granskningstiden ska hålla förslaget tillgängligt för granskning. Kommunen ska också se till att samrådsredogörelsen och det förslag som samrådet har avsett finns tillgängliga. Bestämmelsen motsvarar i sak nuvarande 24 § första stycket andra meningen med tillägget att även det förslag som samrådet har avsett

ska finnas tillgängligt. Att kommunen ska kungöra var planförslaget hålls tillgängligt för granskning framgår av 13 § första stycket 1. För att underlätta för kommunens invånare bör planen, samrådsredogörelsen och det förslag som samrådet avsett redovisas på kommunens webbplats (jfr prop. 2009/10:170 del 1 s. 424).

Ett samråd kan avse flera olika planförslag, där planeringsinriktningen successivt förfinas. Behovet av att kommunen under granskningstiden ska hålla flera olika planförslag från samrådet tillgängliga får bedömas från fall till fall. Vanligtvis avslutas samrådsskedet med en förhandsremiss där ett eller flera sammanvägda förslag skickas ut till samtliga berörda aktörer (se prop. 1985/86:1 s. 137). Det är normalt tillräckligt att sådana förslag som har varit föremål för den avslutande förhandsremissen hålls tillgängliga under granskningstiden.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2 och 7.8.2.

13 § Kommunen ska före granskningstidens början kungöra att planförslaget finns tillgängligt för granskning. Kommunen ska anslå kungörelsen på kommunens anslagstavla och införa den i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå

1. var planförslaget hålls tillgängligt för granskning,
2. att den som vill lämna synpunkter på förslaget ska göra det senast under granskningstiden, och
3. på vilket sätt och till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

Kungörandet ska ske enligt lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.

Paragrafen anger att kommunen är skyldig att kungöra utställningen av planförslaget före utställningstidens början.

Paragrafen följdändras på grund av att ett krav på granskning av planförslaget ersätter kravet på utställning (se 12 § första stycket). Bestämelsen motsvarar i sak nuvarande lydelse av 24 § andra stycket 2–4, med undantag för att granskningstiden enligt 12 § första stycket ska vara två månader.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

14 § Kommunen ska senast den dag då kungörelsen anslås på kommunens anslagstavla skicka planförslaget och kungörelsen till länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs.

Paragrafen anger att kommunen är skyldig att innan utställningen äger rum skicka planförslaget och kungörelsen till länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs.

Paragrafen följdändras på grund av att ett krav på granskning av planförslaget ersätter kravet på utställning (se 12 § första stycket). Bestämelsen motsvarar i sak nuvarande lydelse av 25 § första stycket 1.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

15 § Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under granskningstiden.

Paragrafen anger att den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under utställningstiden.

Paragrafen följdändras på grund av att ett krav på granskning av planförslaget ersätter kravet på utställning (se 12 § första stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

16 § Länsstyrelsen ska under *granskningstiden lämna* ett granskningsyttrande över planförslaget.

Länsstyrelsen ska i yttrandet enbart ange om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse *blir olämplig* eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att länsstyrelsen under utställningstiden ska avge ett granskningsyttrande över planförslaget.

Första stycket följdändras på grund av att ett krav på granskning av planförslaget ersätter kravet på utställning (se 12 § första stycket). Bestämmelsen ändras även språkligt.

I *andra stycket* görs en ändring som innebär en begränsning av vad som får framgå av granskningsyttrandet. Det är enbart synpunkter som ansluter till de s.k. ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § andra stycket som ska framgå. Granskningsyttrandet blir dock inte ogiltigt, om länsstyrelsen lämnar andra synpunkter. Sådana synpunkter ska dock inte beaktas vid bedömningen av om ett förslag till detaljplan är förenligt med länsstyrelsens granskningsyttrande (jfr 5 kap. 7 § 1, 7 a §, 38 b § första stycket 1 och 38 c §).

Begränsningen förhindrar inte att länsstyrelsen under granskningskedet förmedlar synpunkter på planen i andra avseenden till kommunen på annat sätt, t.ex. genom en annan skrivelse än granskningsyttrandet. Det är emellertid endast granskningsyttrandet som kommunen behöver redovisa tillsammans med översiktsplanen (20 §).

Ändringen i *andra stycket 5* är endast språklig.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2, 8.3.1 och 8.5.

17 § Efter *granskningstiden* ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till.

Paragrafen anger vad kommunen ska göra med de synpunkter som kommit fram under utställningstiden.

Paragrafen följdändras på grund av att ett krav på granskning av planförslaget ersätter kravet på utställning (se 12 § första stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Prop. 2019/20:52 18 § Om planförslaget ändras väsentligt efter *granskningstiden*, ska kommunen låta förslaget *granskas* på nytt.

Paragrafen anger vad kommunen är skyldig att göra om förslaget ändras väsentligt efter utställningen.

Paragrafen följdändras på grund av att ett krav på granskning av planförslaget ersätter kravet på utställning (se 12 § första stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

18 a § På kommunens begäran ska länsstyrelsen tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande enligt 16 §, om

1. kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning enligt 18 § äger rum, och

2. länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis inte längre är relevant.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att länsstyrelsen på kommunens begäran under vissa förutsättningar ska tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande enligt 16 §. Att bestämmelserna även ska tillämpas vid en ändring av översiktsplanen framgår av 27 §.

Förutsättningarna för att länsstyrelsen ska vara skyldig att tillmötesgå en sådan begäran från kommunen är att kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning enligt 18 § äger rum och att länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis inte längre är relevant.

Kommunens begäran bör innehålla en redogörelse för vilka ändringar som kommunen avser att göra i planförslaget i syfte att tillgodose en eller flera synpunkter som länsstyrelsen har angett i granskningsyttrandet. Vidare bör den även innehålla en redogörelse för vilken ändring av yttrandet som begäran avser.

Det är länsstyrelsen som avgör om en ändring av planförslaget medför att granskningsyttrandet helt eller delvis inte längre är relevant. Om den ändring som kommunen avser göra i planförslaget enligt länsstyrelsens bedömning är att anse som väsentlig, behöver en ny granskning ske (18 §). Förutsättningarna för ett reviderat granskningsyttrande kommer då inte att vara uppfyllda med följden att länsstyrelsen ska avslå kommunens begäran. Ett sådant beslut kan inte överklagas (13 kap. 4 § 1).

Hänvisningen i första meningen till 16 § innebär att om länsstyrelsen har tillhandahållit ett reviderat granskningsyttrande är det detta granskningsyttrande som kommunen ska redovisa tillsammans med översiktsplanen enligt 20 § och som kommunen ska skicka till vissa myndigheter och kommuner enligt 22 § när ett beslut att anta översiktsplanen har fått laga kraft.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2 och 8.3.2.

19 § Kommunfullmäktige beslutar i frågor om antagande av översiktsplanen.

Paragrafen anger att kommunfullmäktige beslutar i frågor om antagande av översiktsplanen.

Att bestämmelsen även ska tillämpas vid en ändring av översiktsplanen framgår av 27 §. De redaktionella ändringar som görs i detta hänseende innebär ingen ändring i sak.

19 a § Kommunen ska senast dagen efter det att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts

1. skicka ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen, och

2. hålla planen tillgänglig på sin webbplats.

Skyldigheten enligt första stycket 2 upphör om beslutet upphävs efter ett överklagande eller när planen inte längre gäller därför att ett beslut att anta en ny plan har fått laga kraft.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att kommunen ska dels skicka ett meddelande och ett protokollsutdrag till länsstyrelsen, dels hålla planen tillgänglig på sin webbplats.

Kommunens skyldigheter ska fullgöras senast dagen efter det att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts. Bestämmelser om tillkännagivande av kommunala beslut finns i 8 kap. 12 § kommunallagen (2017:725). Meddelandet och protokollsutdraget kan skickas elektroniskt (jfr prop. 2010/11:63 s. 52). Att bestämmelserna även ska tillämpas vid en ändring av översiktsplanen framgår av 27 §.

Kravet att översiktsplanen ska hållas tillgänglig på kommunens webbplats enligt *första stycket 2* omfattar även länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 16 §, vilket följer av 20 §.

Enligt *andra stycket* upphör skyldigheten att hålla planen tillgänglig på kommunens webbplats om beslutet upphävs efter ett överklagande (se 13 kap. 1 §) eller när planen inte längre gäller därför att ett beslut att anta en ny plan har fått laga kraft. Det innebär att under en viss tid finns en skyldighet för kommunen att hålla både den antagna men ej lagakraftvunna planen och den gällande planen tillgängliga på webbplatsen. Skyldigheten att hålla en lagakraftvunnen plan tillgänglig på webbplatsen påverkas inte av att översiktsplanen inte längre är aktuell (se 23 § första stycket 2 och 25 §).

Övervägandena finns i avsnitt 6.3 och 7.8.2.

20 § Kommunen ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 16 § tillsammans med översiktsplanen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur länsstyrelsens synpunkter i granskningsyttrandet ska redovisas. Den ändras på så sätt att kravet på att det ska anmärkas i planen om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, flyttas till 5 § andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 7.7.

21 § Ett beslut att anta översiktsplanen gäller först sedan beslutet har *fått* laga kraft.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när ett beslut att anta översiktsplanen börjar gälla. Att bestämmelserna även ska tillämpas vid en ändring av översiktsplanen framgår av 27 §.

Paragrafen ändras endast språkligt och redaktionellt.

22 § När ett beslut att anta översiktsplanen har fått laga kraft, ska kommunen inom sex veckor skicka följande handlingar till Boverket, länsstyrelsen, *lantmäterimyndigheten*, regionen och de kommuner som berörs:

1. översiktsplanen,
2. den samrådsredogörelse som avses i 11 §,
3. det granskningsyttrande som avses i 16 §,
4. det utlåtande som avses i 17 §, och
5. ett protokollsutdrag med beslutet.

Paragrafen innehåller förfarandebestämmelser för när ett beslut att anta en översiktsplan har fått laga kraft. Att bestämmelsen även ska tillämpas vid en ändring av översiktsplanen framgår av 27 §.

Paragrafen ändras på så sätt att den tid inom vilken kommunen ska skicka vissa handlingar preciseras till sex veckor. Vidare utökas kretsen av mottagare genom att även lantmäterimyndigheten ska få del av dessa handlingar.

I övrigt ändras paragrafen endast redaktionellt.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Översyn av planens aktualitet

23 § *Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. I strategin ska fullmäktige*

1. ta ställning till dels ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, dels kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, och

2. bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §.

En planeringsstrategi kan ändras fram till nästa ordinarie val.

Kraven i första stycket gäller dock inte om fullmäktige i stället antar en ny översiktsplan inom den tid som anges där.

Paragrafen, som har ett nytt innehåll, innehåller bestämmelser om att kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi. Bestämmelsen motsvarar i sak delvis nuvarande lydelse av 27 §.

Första stycket anger att kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. I strategin ska fullmäktige för det första ta ställning till dels ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, dels kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen. För det andra ska fullmäktige bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §. Den angivna fristen innebär att fullmäktige ska anta planeringsstrategin senast under perioden 8–14 september det andra året efter att ett ordinarie val till fullmäktige har hållits, eftersom ett ordinarie val ska hållas den andra söndagen i september (se 1 kap. 3 § vallagen [2005:837]). Ett extra val enligt 5 kap. 10 § kommunallagen (2017:725) medför ingen skyldighet att anta en planeringsstrategi.

Kravet att fullmäktige ska ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar hänger samman med länsstyrelsens skyldighet att under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val redovisa ett underlag i fråga om vissa intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet (se 26 §). Ett sådant underlag kan exempelvis innebära att ett område som enligt översiktsplanen har bedömts vara lämpligt för bebyggelse visar sig

vara olämpligt för detta ändamål till följd av nya kunskaper om risken för översvämning eller förekomsten av markföroreningar. Kravet innebär att fullmäktige ska ta ställning till bl.a. de underlag som länsstyrelsen har redovisat genom att redogöra för om och hur underlaget har beaktats.

När det gäller kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, kan det exempelvis handla om att fullmäktige anser att planen bör revideras i vissa avseenden, att en fördjupning bör tas fram för en tätort eller en stadsdel, eller att ett arbete ska påbörjas med att se över översiktsplanen. Vidare kan fullmäktiges ställningstagande vara att den befintliga planen behöver kompletteras med överväganden i förhållande till ett visst allmänt intresse enligt 2 kap., t.ex. vindkraft, strandskydd, grönområden, utbyggnad av kommunikationsleder, kulturmiljöfrågor, miljö kvalitetsmål, vattenkraft, bostadsförsörjning eller områden för jordbruket och öppna landskap (jfr prop. 2006/07:122 s. 39 f.). Det kan även avse att det inte finns något behov av arbete med kommunens översiktsplan. Fullmäktiges ställningstagande bör avse åtgärder som är avsedda att inledas eller vidtas under den nuvarande eller den efterföljande mandatperioden. Det finns inget krav på att fullmäktige ska ange på vilket sätt arbetet ska bedrivas.

Kravet på att fullmäktige ska bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 § motsvarar delvis den nuvarande lydelsen av 27 §, med tillägget att bedömningen även ska avse om planen är aktuell i förhållande till kravet att det av översiktsplanen ska framgå sådana områden och verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse (se 5 § första stycket 6). I bedömningen ligger även att fullmäktige ska bedöma om planens intentioner fortfarande är giltiga (jfr prop. 1994/95:230 s. 115). Om fullmäktige bedömer att översiktsplanen inte längre är aktuell, ska det framgå av planeringsstrategin. Om översiktsplanen endast delvis har upphört att vara aktuell, ska det framgå i vilken del detta gäller. Med del avses både geografiska och tematiska delar. Det kan exempelvis handla om att översiktsplanens vägledning för en viss tätort eller för hur ett visst allmänt intresse bör beaktas inte längre är aktuell. Översiktsplanen kan alltså vara aktuell i vissa delar, även om det finns brister i andra delar. Att fullmäktige, inom ramen för sitt ställningstagande till det fortsatta arbetet med översiktsplaneringen, bedömer att planen behöver kompletteras eller ändras i en viss del, medför inte per automatik att översiktsplanen inte längre är aktuell i dessa delar.

Avsikten är att hela översiktsplanen ska bedömas, dvs. även s.k. fördjupningar och tillägg till planen (se 27 §). Fullmäktiges ställningstagande i planeringsstrategin innebär inte i sig att översiktsplanen ändras. Planeringsstrategin omfattas inte av kravet på miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken.

Andra stycket anger att en planeringsstrategi kan ändras fram till nästa ordinarie val. Bestämmelsen innebär att fullmäktige kan ändra de ställningstaganden som har gjorts i strategin. Det kan exempelvis handla om att fullmäktige bedömer att någon del av översiktsplanen inte längre är aktuell till följd av ett myndighetsbeslut. Det kan även handla om att fullmäktige bedömer att det finns behov av ytterligare planeringsinsatser, exempelvis att en fördjupning behöver tas fram för ytterligare någon tätort.

Möjligheten att ändra planeringsstrategin gäller endast fram till nästa ordinarie val eftersom fullmäktige därefter ska anta en ny planerings-

strategi (se första stycket). Det innebär att fullmäktige inte kan fullgöra sin skyldighet att anta en planeringsstrategi genom att besluta om en ändring i den gällande planeringsstrategin.

Tredje stycket innebär att kraven i första stycket inte gäller om kommunfullmäktige antar en ny översiktsplan senast 24 månader efter ett ordinarie val.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

24 § *När kommunfullmäktige har antagit eller ändrat planeringsstrategin ska kommunen inom två veckor från det att beslutet har tillkännagetts*

1. skicka strategin och ett protokollsutdrag med beslutet till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs, och

2. hålla strategin tillgänglig på kommunens webbplats, tills en ny strategi antas.

I paragrafen, som har ett nytt innehåll, finns förfarandebestämmelser om vad som ska ske efter det att kommunfullmäktige har antagit eller ändrat en planeringsstrategi.

Punkten 1 anger att kommunen, när kommunfullmäktige har antagit eller ändrat en planeringsstrategi, ska skicka strategin och ett protokollsutdrag med beslutet till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Detta ska göras inom två veckor efter att beslutet har tillkännagetts. Strategin och protokollsutdraget kan skickas elektroniskt (jfr prop. 2010/11:63 s. 52). Bestämmelser om att fullmäktiges protokoll ska tillkännas på kommunens anslagstavla finns i 8 kap. 12 § kommunallagen (2017:725). Bestämmelsen motsvarar delvis nuvarande lydelse av 2 kap. 7 § plan- och byggförordningen (2011:338), som hör samman med bemyndigandet i gällande 16 kap. 1 § 1.

Punkten 2 anger att kommunen ska hålla planeringsstrategin tillgänglig på kommunens webbplats. Detta ska göras inom två veckor från det att beslutet har tillkännagetts. Det gäller även om beslutet att anta eller ändra en planeringsstrategi överklagas. Skyldigheten upphör när en ny planeringsstrategi antas.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

25 § *En översiktsplan är aktuell från det att planen har fått laga kraft eller kommunfullmäktige har antagit en planeringsstrategi enligt 23 § och fram till 24 månader efter nästa ordinarie val, om inte fullmäktige i en sådan strategi har bedömt att planen helt eller delvis inte är aktuell.*

En översiktsplan upphör att vara aktuell när den tid som anges i första stycket har löpt ut, om inte fullmäktige innan dess antar en planeringsstrategi.

Paragrafen, som har ett nytt innehåll, anger när en översiktsplan ska anses vara aktuell.

Första stycket anger att översiktsplanen är aktuell från det att planen har fått laga kraft eller kommunfullmäktige har antagit en planeringsstrategi enligt 23 § och fram till 24 månader efter nästa ordinarie val, om inte fullmäktige i en sådan strategi har bedömt att planen helt eller delvis inte är aktuell. Det första ledet innebär att en översiktsplan är aktuell från den tidpunkt då en antagen plan har fått laga kraft eller fullmäktige har antagit en planeringsstrategi på det sätt och inom den tid som anges i 23 §. Planen är därefter aktuell fram till 24 månader har passerat efter det ordinarie val till kommunfullmäktige som är närmast kommande, dvs. fram till den tid-

punkt då fullmäktige senast ska ha antagit en ny planeringsstrategi (se 23 §). Det innebär att planen är aktuell till någon gång under perioden 8–14 september, 24 månader efter det att ett ordinarie val till fullmäktige har hållits (jfr 1 kap. 3 § vallagen [2005:837]). Detta gäller under förutsättning att en ny översiktsplan har fått laga kraft eller att fullmäktige har antagit en planeringsstrategi (jfr första stycket). Det andra ledet innebär att översiktsplanen, trots det första ledet, inte är aktuell om fullmäktige i planeringsstrategin har bedömt att översiktsplanen i sin helhet eller i en viss del inte längre är aktuell. Att fullmäktige i planeringsstrategin har bedömt att planen inte längre är aktuell i en eller flera delar innebär således inte att översiktsplanen har upphört att vara aktuell i övriga delar. Att planen kan vara helt eller delvis aktuell framgår av 23 § första stycket 2.

Andra stycket anger att en översiktsplan upphör att vara aktuell när den tid som anges i första stycket har löpt ut, om inte fullmäktige innan dess antar en planeringsstrategi. Om fullmäktige inte har beslutat om planeringsstrategin senast 24 månader efter ett ordinarie val, upphör alltså översiktsplanen i sin helhet att vara aktuell. Att fullmäktige beslutar om en planeringsstrategi när det har gått mer än 24 månader efter ett ordinarie val, medför inte att översiktsplanen blir aktuell. Av 1 § framgår att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Det innebär att om planen har upphört att vara aktuell, krävs det att kommunen antar en ny översiktsplan.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.
Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

26 § *Länsstyrelsen ska i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige.*

I underlaget ska länsstyrelsen ange

1. hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen, och
2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Länsstyrelsen ska även lämna ett sådant underlag till kommunen när kommunen begär det.

Paragrafen, som har ett nytt innehåll, innebär ett krav på länsstyrelsen att redovisa underlag.

Första stycket anger att länsstyrelsen under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till fullmäktige i ett underlag till kommunen ska redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Underlaget kan exempelvis bestå av information om ny lagstiftning, nya nationella mål eller planeringsunderlag avseende nya riksintresseanspråk, sammanställningar över natur- och kulturvärden, översvämningsanalyser, regionala transportfrågor och liknande. Det är vanligtvis inte tillräckligt att länsstyrelsen anger vilket statligt eller mellankommunalt intresse det handlar om – underlaget behöver göra det möjligt att förstå innebörden av intresset. Det kan exempelvis handla om att underlaget behöver innehålla en redovisning av intressets geografiska utbredning, vilka värden som konstituerar intresset, vilka hänsyn som kan behöva tas till intresset vid planering och prövning, vilken myndighet som har beslutat anspråket eller intresset, när detta beslutades

och var det finns ytterligare information att hämta. Samtidigt är det ofta tillräckligt att länsstyrelsen underrättar kommunen om var den information som ingår i underlaget finns tillgängligt. Kravet på redovisning innebär således inte att de handlingar som ingår i underlaget behöver skickas till kommunen.

Det är normalt tillräckligt att länsstyrelsen redovisar nytt underlag, dvs. de mål och det planeringsunderlag m.m. som har tillkommit sedan länsstyrelsen senast sammanställde ett sådant underlag. Det finns således inte något krav på att länsstyrelsen även ska tillhandahålla underlag om sådana statliga och mellankommunala intressen som kommunen redan tidigare har fått del av.

Kravet att länsstyrelsen ska redovisa underlaget under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val innebär att länsstyrelsen ska lämna underlaget tidigast någon gång under perioden 8–14 september, 24 månader efter ett ordinarie val till kommunfullmäktige (jfr 1 kap. 3 § vallagen [2005:837]). Underlaget har betydelse för kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategi (jfr 23 §).

Andra stycket anger att länsstyrelsen i underlaget även ska redovisa sin uppfattning i vissa avseenden. Enligt *andra stycket 1* ska länsstyrelsen ange hur de statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet förhåller sig till översiktsplanen. Det kan exempelvis handla om att länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen är förenlig med ett nytt riksintresseanspråk eller att det inte längre är lämpligt att bebygga ett område på grund av risken för översvämning. Länsstyrelsens bedömning i detta avseende innefattar inte några slutliga avvägningar mellan motstående intressen (se prop. 1994/95:230 s. 68). Bestämmelsen motsvarar i sak delvis nuvarande lydelse av 28 § första stycket.

I underlaget ska länsstyrelsen enligt *andra stycket 2* även ange om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller. Det kan exempelvis handla om att länsstyrelsen i granskningsyttrandet har motsatt sig ny bebyggelse i ett område som när översiktsplanen upprättades utgjorde en del av ett större vägreservat av riksintresse. När den slutliga vägsträckningen väl har lagts fast kan synpunkterna i granskningsyttrandet ha förlorat i aktualitet. Kommunen ska då underrättas om att länsstyrelsens tidigare framförda synpunkt inte längre gäller. Bestämmelsen innebär inte att länsstyrelsen kan komplettera granskningsyttrandet med nya synpunkter efter att översiktsplanen har antagits.

Tredje stycket, som är nytt, anger att länsstyrelsen ska lämna ett sådant underlag till kommunen också när kommunen begär det. Bestämmelsen motsvarar i sak nuvarande lydelse av 28 § andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

Ändringar

27 § *En översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen. Den kan också ändras genom ett tillägg för att tillgodose ett visst allmänt intresse. Om inte annat följer av 28 §, ska 1–22 §§ tillämpas när planen ändras.*

När planen ändras ska sambanden med och konsekvenserna för den som helhet redovisas.

Paragrafen, som har ett nytt innehåll, anger hur en översiktsplan kan ändras.

Första stycket anger att en översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen. Den kan också ändras genom ett tillägg för att tillgodose ett visst allmänt intresse. Bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med nuvarande lydelse av 23 § första stycket.

Andra stycket anger att när en översiktsplan ändras, ska sambanden med och konsekvenserna för planen som helhet redovisas. Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med nuvarande lydelse av 23 § tredje stycket. Någon ändring i sak är inte avsedd.

28 § *Om ett förslag till ändring avser endast en viss del av kommunen är det, trots det som sägs i 12 §, tillräckligt att granskningstiden är sex veckor.*

Paragrafen, som har ett nytt innehåll, anger att för ett förslag till ändring som endast avser en viss del av kommunen, är det tillräckligt om granskningstiden är minst sex veckor (i stället för två månader).

Bestämmelsen motsvarar i sak delvis nuvarande lydelse av 24 § andra stycket 3.

4 kap. Reglering med detaljplan och områdesbestämmelser

33 b § *Om en betydande miljöpåverkan inte kan antas enligt det beslut som avses i 5 kap. 11 a § andra stycket, ska skälen för bedömningen i den frågan anges i redovisningen enligt 33 § första stycket 4.*

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om innehållet i planbeskrivningen, har arbetats om i syfte att förtydliga vad som utlöser den redovisningskyldighet som följer av paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

34 § *Om en betydande miljöpåverkan kan antas enligt det beslut som avses i 5 kap. 11 a § andra stycket eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken, ska redovisningen enligt 33 § första stycket 4 i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.*

Redovisningen ska också uppfylla kraven i 6 kap. 35, 37 och 43 §§ miljöbalken och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser, om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för

1. industriändamål,
2. ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat projekt för sammanhållen bebyggelse,
3. en skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar,
4. en hamn för fritidsbåtar,
5. ett hotellkomplex eller en fritidsby med tillhörande anläggningar, utanför sammanhållen bebyggelse,
6. en permanent campingplats,
7. en nöjespark,
8. en djurpark,
9. en spårväg, eller
10. en tunnelbana.

Paragrafen innehåller bestämmelser om innehållet i planbeskrivningen.

Första stycket har arbetats om i syfte att förtydliga vad som utlöser den redovisningsskyldighet som följer av paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

5 kap. Att ta fram detaljplaner och områdesbestämmelser

6 § Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt 8–10 och 11–37 §§.

För vissa detaljplaner gäller enligt 7 och 7 a §§ även särskilda bestämmelser.

Paragrafen innehåller en redogörelse för de olika stegen i planprocessen innan en ny detaljplan kan antas.

Ändringen i *första stycket* innebär att hänvisningen till bestämmelserna om planeringsbesked i 10 a–10 f §§ tas bort, eftersom planeringsbesked inte är ett obligatoriskt inslag när en ny detaljplan tas fram.

7 § Särskilda bestämmelser om ett utökat planförfarande finns i 11 c § första stycket, 11 d, 11 e och 17 §§, 18 § andra och tredje styckena samt 25 § för en detaljplan som

1. inte är förenlig med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 §,

2. är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse, eller

3. kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Det utökade planförfarandet ska även tillämpas om den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget inte är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas.

Paragrafen innehåller hänvisningar till de särskilda bestämmelser i kapitlet som reglerar ett utökat planförfarande. I paragrafen anges även för vilka detaljplaner det utökade förfarandet är tillämpligt.

Ändringen i *första stycket* innebär att hänvisningen till 17 § första stycket ersätts med en hänvisning till 17 §, då nämnda bestämmelse enbart består av ett stycke. I övrigt följdändras första stycket på grund av att nuvarande bestämmelser i 11 a–11 c §§ får nya beteckningar.

Andra stycket, som är nytt, innebär att det utökade förfarandet även ska tillämpas om den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget inte är aktuell enligt 3 kap. 25 § när detaljplaneärendet påbörjas. Förutsättningen att översiktsplanen inte är aktuell gäller i första hand det område som planförslaget avser, dvs. planområdet. I vissa fall kan dock även andra delar av översiktsplanen ha betydelse för planförslaget, exempelvis om möjligheten att trafikförsörja planområdet förutsätter byggandet av en avfart från en större väg i närheten men där den del av översiktsplanen som avser avfarten har bedömts vara inte aktuell. Det kan även handla om att översiktsplanen inte är aktuell när det gäller exempelvis hur ett riksintresse ska tillgodoses eller hur ett förhållande av väsentlig betydelse bör beaktas, om detta har betydelse för planförslaget (jfr 3 kap. 4 §). Bestämmelsen ska inte tillämpas om översiktsplanen är aktuell i de delar som har betydelse för planförslaget men inte aktuell i någon annan del.

Ett planärende bör anses ha påbörjats vid den tidpunkt när ett formellt beslut att inleda planläggningen har fattats. I den mån planärendet har inlett med ett detaljplaneprogram bör ärendet emellertid anses ha påbörjats

först vid den tidpunkt då kommunen beslutar att upprätta detaljplanen (jfr prop. 2013/14:126 s. 234). Prop. 2019/20:52

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

7 a § Särskilda bestämmelser om ett samordnat planförfarande finns i 11 c § andra stycket, 16 och 18 a §§, 21 § andra stycket och 23 § andra stycket för en detaljplan som är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § och som enbart gäller

1. en verksamhet som har tillståndsprövats eller ska tillståndsprövas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken, eller

2. en åtgärd som har prövats eller ska prövas genom upprättande och fastställande av en vägplan enligt väglagen (1971:948) eller en järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

Bestämmelserna om ett samordnat planförfarande är endast tillämpliga om den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ett samordnat förfarande med bestämmelser i miljöbalken, väglagen (1971:948) och lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

Första stycket följdändras på grund av att nuvarande bestämmelse i 11 a § får en ny beteckning.

Andra stycket, som är nytt, innebär ett krav på att den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget är aktuell enligt 3 kap. 25 § när detaljplaneärendet påbörjas, för att bestämmelserna om ett samordnat planförfarande ska vara tillämpliga. Förutsättningen att översiktsplanen ska vara aktuell gäller i första hand det område som planförslaget avser, dvs. planområdet. Det kan även handla om att översiktsplanen inte längre är aktuell när det gäller exempelvis hur ett riksintresse ska tillgodoses eller hur ett förhållande av väsentlig betydelse bör beaktas, om detta har betydelse för planförslaget (jfr 3 kap. 4 §). Bestämmelsen kan alltså tillämpas om översiktsplanen är aktuell i de delar som har betydelse för planförslaget trots att planen inte är aktuell i någon annan del.

Ett ärende om detaljplan bör anses ha påbörjats vid den tidpunkt när ett formellt beslut att inleda planläggningen har fattats. I den mån planärendet har inletts med ett detaljplaneprogram bör ärendet emellertid anses ha påbörjats först vid den tidpunkt då kommunen beslutar att upprätta detaljplanen (jfr prop. 2013/14:126 s. 234).

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

11 § I arbetet med att ta fram ett program enligt 10 § eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen samråda med

1. länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och de kommuner som berörs,
2. de kända sakägarna och de kända bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs,
3. de kända organisationer av hyresgäster som har avtal om förhandlingsordning för en berörd fastighet eller, om någon förhandlingsordning inte gäller, som är anslutna till en riksorganisation inom vars verksamhetsområde en berörd fastighet är belägen, och
4. de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget.

Kommunen behöver dock inte samråda med bostadsrättshavare, hyresgäster, boende eller organisationer av hyresgäster, om det är uppenbart att förslaget saknar betydelse för dem.

För samråd enligt första stycket 2–4 är det tillräckligt att kommunen ger tillfälle till samråd.

Paragrafen reglerar vilka kommunen ska samråda med i arbetet med att ta fram ett program eller ett förslag till detaljplan.

Ändringen innebär att det fjärde stycket tas bort (jfr 11 a och 11 b §§).

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

11 a § Inom ramen för samrådet enligt 11 § ska kommunen undersöka om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen.

Kommunen ska efter undersökningen avgöra frågan i ett särskilt beslut på det sätt och med det innehåll som anges i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken.

Kraven enligt första och andra styckena gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken eller om planen omfattas av undantaget i 6 kap. 3 § andra stycket 1 samma balk.

I paragrafen, som har ett nytt innehåll, finns bestämmelser om att kommunen i vissa fall ska genomföra samrådet så att det även uppfyller vissa krav om samråd i 6 kap. miljöbalken. Bestämmelsen motsvarar i sak delvis nuvarande lydelse av 11 § fjärde stycket första meningen.

Bestämmelsen har arbetats om i syfte att på ett bättre sätt än tidigare i PBL integrera bestämmelserna om miljöbedömning i miljöbalken.

Se även kommentaren till 3 kap. 9 och 9 a §§.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

11 b § Om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet enligt 11 § även uppfylla kraven på avgränsningssamråd i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

Trots det som sägs i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

I paragrafen, som har ett nytt innehåll, finns bestämmelser om att kommunen i vissa fall ska genomföra samrådet så att det även uppfyller vissa krav om samråd i 6 kap. miljöbalken. Bestämmelsen motsvarar i sak delvis nuvarande lydelse av 11 § fjärde stycket.

Syftet med paragrafen är att på ett bättre sätt än tidigare i PBL integrera bestämmelserna om miljöbedömning i miljöbalken.

Se även kommentaren till 3 kap. 9 och 9 a §§.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

14 § Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
3. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
4. verka för att en bebyggelse *inte blir olämplig* eller ett byggnadsverk *olämpligt* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under samrådet ska länsstyrelsen också särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

Paragrafen anger länsstyrelsens uppgifter under samrådet.

Ändringen i *första stycket 4* är endast språklig.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

18 § När samrådet enligt 11–17 §§ är klart ska kommunen i en underrättelse informera om sitt planförslag och låta det granskas under en viss tid (gransknings-tid). Om de som kommunen har samrått med enligt 11 § har godkänt planförslaget, behöver underrättelse inte lämnas.

Granskningstiden ska vara minst två veckor, men den får göras kortare, om alla berörda är överens om det. För ett sådant planförslag som avses i 7 § 1 och 2 ska granskningstiden dock vara minst tre veckor och för ett sådant planförslag som avses i 7 § 3 minst 30 dagar.

Om kommunen när samrådet är klart bedömer att planförslaget är ett sådant som avses i 7 §, ska kommunen dessutom kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 d §, om förslaget inte har kungjorts tidigare eller det har ändrats väsentligt. Det som sägs om samrådstid i 11 d § ska då i stället avse granskningstid.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om granskning, följdändras på grund av att nuvarande bestämmelse i 11 b § får en ny beteckning.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

18 a § Om planförslaget är ett sådant som avses i 7 a §, ska kommunen kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 d § och låta det granskas. Det som sägs om samrådstid i 11 d § ska då i stället avse granskningstid. Granskningstiden ska vara minst tre veckor.

Kungörandet får samordnas med det kungörande som ska ske i det andra ärendet som avses i 7 a §.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om kungörelse av planförslag, följdändras på grund av att nuvarande bestämmelse i 11 b § får en ny beteckning.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

22 § Under granskningstiden ska länsstyrelsen yttra sig över planförslaget, om förslaget enligt länsstyrelsens bedömning innebär att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser,

4. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt, eller

5. en bebyggelse *annars blir olämplig* eller ett byggnadsverk *olämpligt* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att länsstyrelsen under granskningstiden i vissa fall ska yttra över planförslaget.

Ändringen i *femte punkten* är endast språklig.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

25 § Om kommunen efter granskningstiden ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och *andra* styckena samt 19–24 §§. Om kommunen bedömer att förslaget är ett sådant som avses i 7 § och det inte har kungjorts tidigare, ska kommunen dessutom kungöra det ändrade förslaget på det sätt som anges i *11 d* §. Det som sägs om samrådstid i *11 d* § ska då i stället avse granskningstid.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om kungörelse och granskning av planförslag som har ändrats väsentligt efter granskningstiden, följdändras på grund av att nuvarande bestämmelse i 11 b § får en ny beteckning.

I övrigt har hänvisningen i paragrafens första mening ändrats redaktionellt så att den har fått den lydelse som den rätteligen ska ha.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

32 § När beslutet att anta detaljplanen har *fått* laga kraft ska kommunen

1. på planhandlingarna anteckna det datum då planen *fick* laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i *11 d* § eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 6, 7, 9, 10 eller 11 § och dem som enligt 14 kap. 12 § kan ha motsvarande rätt till ersättning samt i underrättelsen upplysa om innehållet i 15 kap. 5 §.

Paragrafen, som innehåller förfarandebestämmelser för när ett beslut att anta en detaljplan har fått laga kraft, följdändras på grund av att nuvarande bestämmelse i 11 b § får en ny beteckning.

Bestämmelsen ändras även språkligt.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

38 a § Vid förlängning av genomförandetiden enligt 4 kap. 24 § behöver 18 § första och *andra* styckena samt 19–25 §§ inte tillämpas. Samråd enligt 11 § krävs endast med lantmäterimyndigheten och kända sakägare inom det berörda området.

Paragrafen innehåller bestämmelser som gör det möjligt att förlänga genomförandetiden med ett förenklat planförfarande.

Paragrafen har ändrats redaktionellt så att den har fått den lydelse som den rätteligen ska ha.

38 b § I fråga om förslag till att upphäva en detaljplan behöver 18 § första och *andra* styckena samt 19–25 §§ inte tillämpas när planens genomförandetid har gått ut, och upphävandet av planen

1. är förenligt med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 §,

2. inte är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse, och

3. inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

I fall som avses i första stycket, ska kommunen så snart som möjligt skicka samrådsredogörelsen eller ett meddelande om var den finns tillgänglig till dem som inte har fått sina synpunkter tillgodosedda.

Om kommunen efter att samrådet är klart ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen trots första stycket låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och *andra* styckena samt 19–24 §§.

Bestämmelserna i första–tredje styckena är endast tillämpliga om den del av översiktsplanen som har betydelse för upphävandet är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas.

Paragrafen innehåller bestämmelser som gör det möjligt att upphäva en detaljplan med ett förenklat planförfarande.

Paragrafen följdändras på grund av de nya bestämmelserna om en aktuell översiktsplan (se 3 kap. 25 §).

Fjärde stycket, som är nytt, innebär ett krav på att den del av översiktsplanen som har betydelse för upphävandet är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas, för att bestämmelserna om ett förenklat planförfarande ska vara tillämpliga.

Bestämmelsen kan alltså tillämpas om översiktsplanen är aktuell i den berörda delen trots att planen inte är aktuell i någon annan del. Förutsättningen att översiktsplanen ska vara aktuell kommer i normalfallet enbart att omfatta det område som upphävandet avser.

Ett ärende bör anses ha påbörjats vid den tidpunkt när ett formellt beslut att inleda planläggningen har fattats (jfr prop. 2013/14:126 s. 234).

Ändringen får även betydelse vid tillämpningen av 38 c §, eftersom den paragrafen anger att bestämmelserna i 38 b § även ska tillämpas i fråga om förslag till att upphäva en detaljplanebestämmelse enligt 4 kap. 18 § andra stycket 1 eller 2 eller motsvarande åtgärder enligt äldre bestämmelser.

I övrigt har två hänvisningar i första och tredje styckena ändrats redaktionellt så att de har fått den lydelse som de rätteligen ska ha.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

39 § I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § i den del som avser fastighetsförteckning, 9, 10 och 11 §§, 11 c § första stycket, 11 d–15 §§, 17, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 och 38 §§. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.

Paragrafen, som innehåller hänvisningar till bestämmelserna om planförfarandet när det gäller områdesbestämmelser, följdändras på grund av att nuvarande bestämmelser i 11 a–11 c §§ får nya beteckningar.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

7 kap. Regional fysisk planering

1 § Regional fysisk planering ska ske i Stockholms län och i Skåne län. Regionen ansvarar för denna planering.

Regionen ska

1. utreda regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö,
2. upprätta ett förslag till regionplan enligt 2–4 §§ eller förslag till ändring av en sådan plan,
3. anta, pröva aktualiteten hos och vid behov ändra planen,
4. lämna underlag om regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö till länsstyrelsen, andra berörda regioner och de kommuner, regionala kollektivtrafikmyndigheter och andra myndigheter som berörs,
5. yttra sig över förslag till översiktsplaner inom länet under *granskningstiden* i fråga om hur dessa planer förhåller sig till regionplanen,
6. verka för insatser som kan bidra till att det långsiktiga behovet av bostäder kan tillgodoses, och
7. verka för insatser som kan bidra till att minska länets klimatpåverkan och dess effekter.

Regioner ska lämna regeringen de uppgifter om den regionala fysiska planeringen som regeringen begär.

I paragrafen ställs det krav på regional fysisk planering i Stockholms län och i Skåne län. Vidare slås det fast att regionen har ansvaret för sådan planering.

Paragrafen följdändras på grund av att ett krav på granskning av förslag till översiktsplan ersätter kravet på utställning (se 3 kap. 12 §).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

3 § Av regionplanen ska det framgå

1. hur hänsyn har tagits till allmänna intressen enligt 2 kap., hur riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken har tillgodosetts och på vilket sätt miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken har följts,
2. hur hänsyn har tagits till och hur planen har samordnats med den regionala utvecklingsstrategin, länsplanen för regional transportinfrastruktur, trafikförsörjningsprogram och kommunala riktlinjer för bostadsförsörjning samt nationella och andra regionala och kommunala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i länet, och
3. hur planen är avsedd att genomföras.

Planen ska även ha det innehåll som följer av 3 kap. 6 b §. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen.

Länsstyrelsens granskningsyttrande över planförslaget ska redovisas tillsammans med regionplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

I paragrafen finns bestämmelser om hur hänsyn har tagits i regionplanen till vissa intressen och viss annan regional planering samt om hur regionplanen ska genomföras.

Paragrafen följdändras på grund av den nya bestämmelsen i 3 kap. 6 b §.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

5 § Bestämmelserna i 3 kap. 7 § 2 och 3 och 8–18 a §§ om samråd och granskning gäller i tillämpliga delar också i fråga om förslag till regionplan eller förslag till ändring av en sådan plan. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen. *Granskningstiden* ska dock vara minst tre månader.

I paragrafen regleras förfarandet när det gäller samråd, utställning och granskning av ett förslag till regionplan eller förslag till ändring av en sådan plan.

Paragrafen ändras på så sätt att ett krav på granskning av planförslaget ersätter kravet på utställning. Vidare utökas hänvisningen till att även omfatta den nya bestämmelsen om reviderat granskningsyttrande i 3 kap. 18 a §.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2 och 8.3.2.

6 § Regionen ska minst en gång under *tiden mellan två ordinarie val till fullmäktige* pröva om regionplanen är aktuell i förhållande till kraven i 2–4 §§ (aktualitetsprövning). Vid denna prövning ska regionen begära länsstyrelsens och berörda kommuners synpunkter i fråga om sådana intressen som anges i 7 och 8 §§.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om prövning av regionplanens aktualitet, följdändras på grund av de nya bestämmelserna om översiktsplanens aktualitet (se 3 kap. 23–26 §§).

Den angivna fristen innebär att regionen ska pröva om regionplanen är aktuell någon gång i tiden från den 8–14 september det första året till samma period det fjärde året eftersom ett ordinarie val till kommunfullmäktige ska hållas den andra söndagen i september (se 1 kap. 3 § vallagen [2005:837]). Ett extra val enligt 5 kap. 10 § kommunallagen (2017:725) medför ingen skyldighet att pröva regionplanens aktualitet.

7 § När regionen begär länsstyrelsens synpunkter enligt 6 §, ska länsstyrelsen *i ett underlag till regionen redovisa* sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse vid aktualitetsprövningen. *I underlaget ska länsstyrelsen ange*

1. *hur dessa intressen förhåller sig till regionplanen, och*
2. *om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.*

Paragrafen reglerar länsstyrelsens uppgift att yttra sig över en regionplans aktualitet.

Paragrafen ändras för att stämma överens med de nya kraven i 3 kap. 26 §. Ändringen innebär att länsstyrelsen har ansvar för att i ett underlag till regionen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen på motsvarande sätt som länsstyrelsen har i förhållande till en kommun enligt 3 kap. 26 §. Det gäller dock endast i de län där regional fysisk planering ska ske (se 1 § första stycket). Länsstyrelsen ska redovisa underlaget när regionen begär synpunkter enligt 6 §. Ändringarna i paragrafen har samma innebörd som i 3 kap. 26 §.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

10 § När regionen antar, prövar aktualiteten hos eller ändrar en regionplan ska den

1. senast dagen efter att beslutet *har* tillkännagetts skicka ett meddelande om tillkännagivandet och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen och kommunerna i länet, och

2. skicka planen eller beslutet om aktualitetsprövning till Boverket, länsstyrelsen och kommunerna i länet när beslutet har fått laga kraft.

När regionen antar eller ändrar en regionplan ska det även skicka planen till den statliga lantmäterimyndigheten.

I paragrafen finns bestämmelser om regionens uppgifter i fråga om expediering efter beslut om regionplan.

Andra stycket, som är nytt, innebär ett krav på att regionen även ska skicka planen eller en ändring av denna till den statliga lantmäterimyndigheten när beslutet har fått laga kraft.

Övriga ändringar är endast språkliga.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

11 kap. Tillsyn, tillträde, ingripanden och påföljder

10 § När länsstyrelsen enligt 5 kap. 29, 38 eller 39 § har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte.

Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt,
3. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
4. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller
5. en bebyggelse blir olämplig *eller ett byggnadsverk olämpligt* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Paragrafen innehåller bestämmelser om länsstyrelsens skyldigheter att under vissa omständigheter överpröva ett beslut av kommunen att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser.

Ändringen i *andra stycket 5* innebär att länsstyrelsen även ska överpröva kommunens beslut om beslutet kan antas innebära att ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Termen byggnadsverk definieras som en byggnad eller annan anläggning (1 kap. 4 §). Övriga ändringar är endast språkliga.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

13 kap. Överklagande

1 § Följande beslut enligt denna lag får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725):

1. kommunfullmäktiges beslut om översiktsplan,
2. *kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategi för översiktsplanering*,
3. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser,
4. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att fatta beslut om skyldighet för fastighetsägare att betala kostnader för gator och andra allmänna platser eller att fatta beslut om villkoren för sådan betalning,
5. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut att inte anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser,
6. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om grunderna för skyldighet att betala kostnader för gator och andra allmänna platser och om generella villkor för sådan betalning,
7. kommunfullmäktiges beslut om taxa i ärenden hos byggnadsnämnden,

8. kommunens beslut om riktlinjer för exploateringsavtal,
9. regionfullmäktiges beslut om regionplan, och
10. regionfullmäktiges beslut om aktualitetsprövning av regionplan.

Prop. 2019/20:52

Paragrafen anger vilka beslut som kan överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725).

Punkten 2, som har ett nytt innehåll, anger att kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategi för översiktsplanering får överklagas enligt nämnda ordning.

Punkten 10, som är ny, anger att regionfullmäktiges beslut om aktualitetsprövning av regionplan får överklagas enligt nämnda ordning.

Ändringarna i övrigt innebär att vissa punkter får nya beteckningar.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

2 § Kommunala beslut enligt denna lag får inte överklagas i den del de avser

1. avbrytande av ett planarbete,
2. planbesked enligt 5 kap. 2 §,
3. andra frågor om gatukostnader än de som avses i 1 § 6,
4. villkorsbesked enligt 9 kap. 19 §,
5. förlängd handläggningstid enligt 9 kap. 27 §,
6. behovet av kontrollansvarig, särskilt sakkunnig, tekniskt samråd eller slutsamråd,
7. ingripandebesked enligt 11 kap. 7 §, eller
8. en fråga som redan är avgjord genom en detaljplan, områdesbestämmelser eller ett förhandsbesked.

Att tvister rörande gatukostnader prövas av mark- och miljödomstol framgår av 15 kap. 10 §.

Beslut enligt 3 kap. 9 § andra stycket eller 5 kap. 11 a § andra stycket om huruvida en betydande miljöpåverkan kan antas får inte överklagas särskilt.

Paragrafen anger vilka kommunala beslut som inte får överklagas.

Första stycket 3 följdändras på grund av en ändring i 1 §.

Tredje stycket, som är nytt, innebär att ett beslut om huruvida genomförandet av en översiktsplan eller en detaljplan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan inte får överklagas särskilt.

Syftet med ändringen är att i PBL integrera motsvarande bestämmelse i 6 kap. 8 § miljöbalken (jfr prop. 2016/17:200 s. 86).

4 § *Följande beslut av länsstyrelsen får inte överklagas:*

1. beslut enligt 3 kap. 18 a § om ett reviderat granskningsyttrande,
2. beslut enligt 11 kap. 10 § i frågan om att överpröva kommunens beslut, eller
3. beslut enligt 11 kap. 12 § om att överprövningsbestämmelserna också ska gälla lov eller förhandsbesked inom ett visst geografiskt område eller att ett lov eller förhandsbesked inte ska gälla förrän en överprövning har avslutats.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att vissa beslut av länsstyrelsen inte får överklagas.

Ändringen innebär att länsstyrelsens beslut enligt 3 kap. 18 a § om ett reviderat granskningsyttrande inte får överklagas.

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

16 kap. Bemyndiganden

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. när genomförandet av en detaljplan på grund av en sådan användning som avses i 4 kap. 34 § andra stycket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och

2. undantag från kommunens skyldighet enligt 5 kap. 32 eller 39 § att skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter i vissa ämnen.

Punkterna 1 och 2 får nya beteckningar då den nuvarande punkten 1, som innehåller en föreskriftsrätt för regeringen om att kommunen ska skicka beslut om översiktsplanens aktualitet till vissa aktörer, utgår till följd av de nya bestämmelserna om att kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi (se 3 kap. 23 och 24 §§).

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

1 a § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om standarder för utformning av

1. *översiktsplaner enligt 3 kap.,*

2. *detaljplaner med planbeskrivningar och områdesbestämmelser enligt 4 kap.,*

3. *grundkartor enligt 5 kap. 8 §, och*

4. *regionplaner enligt 7 kap.*

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter om vissa standarder vid utformning av bl.a. detaljplaner.

Paragrafen ändras så att även översiktsplaner (*punkten 1*), områdesbestämmelser (*punkten 2*) och regionplaner (*punkten 4*) omfattas av regeringens föreskriftsrätt. Punkten 2 i övrigt och punkten 3 motsvarar gällande lydelse av paragrafen.

Ändringen innebär att det bemyndigande som tidigare gällt för detaljplaner och grundkartor utökas så att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även får meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner, områdesbestämmelser och regionplaner.

Bestämmelser om översiktsplaner finns i 3 kap., om områdesbestämmelser i 4 kap. och om regionplaner i 7 kap. Vägledning för vad som avses med standarder för utformning kan fås i förarbeten till den gällande bestämmelsen, dvs. bl.a. arbetssätt, gränssnitt och termer (prop. 2017/18:132 s. 12). Liksom tidigare kan standarder exempelvis omfatta metadata, databasstruktur, krav på kvalitet och validitet samt hur information ska förvaltas, underhållas och distribueras. Standarder för utformning avser bl.a. tekniskt överföringsformat av planinformation och krav på uppgifter om planen eller bestämmelserna, gränser, områden och planbestämmelser, dvs. principer för kodning. När det gäller planernas och områdesbestämmelsernas utformning avses bl.a. kartornas informationsmängder, informations-specifikationer för dessa och utseende (manér), exempelvis färg, textsättning, kartdeklaration och kartbeteckningar.

Övervägandena finns i avsnitt 7.8.1.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2020.
2. Bestämmelserna i 3 kap. 25 § i den nya lydelsen, 5 kap. 7 § andra stycket, 7 a § andra stycket och 38 b § fjärde stycket tillämpas för första gången vid den tidpunkt då en planeringsstrategi senast ska ha antagits.
3. Äldre bestämmelser, förutom 3 kap. 19 a och 22 §§, 7 kap. 10 § och 16 kap. 1 a §, gäller fortfarande för ärenden om översiktsplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser och regionplaner som har påbörjats före den 1 april 2020 och mål och ärenden som avser överklagande och överprövning av sådana planer och bestämmelser till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.
4. Översiktsplaner antagna före den 1 januari 2004 ska upphöra att gälla vid utgången av 2025. Även en översiktsplan som har antagits den 1 januari 2004 eller senare men före den 1 april 2020 ska upphöra att gälla vid utgången av 2025, i den del planen innehåller en sådan ändring som avses i 3 kap. 27 § första stycket första meningen eller motsvarande äldre bestämmelser och där ändringen ursprungligen har antagits före den 1 januari 2004.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 april 2020.

Enligt *punkten 2* ska bestämmelserna i 3 kap. 25 § i den nya lydelsen och 5 kap. 7 § andra stycket, 7 a § andra stycket och 38 b § fjärde stycket tillämpas för första gången vid den tidpunkt då en planeringsstrategi senast ska ha antagits enligt 3 kap. 23 §.

Det innebär att bestämmelsen om när översiktsplanen ska anses vara aktuell (3 kap. 25 §) inte ska tillämpas förrän 24 månader efter valet till kommunfullmäktige 2022, dvs. den 11 september 2024 (se 3 kap. 23 § första stycket). Detta gäller även kravet på att översiktsplanen ska vara aktuell för att det s.k. standardförfarandet ska få tillämpas när en detaljplan upprättas (5 kap. 7 § andra stycket) och när bestämmelserna om ett samordnat planförfarande (5 kap. 7 a § andra stycket) respektive ett förenklat planförfarande (5 kap. 38 b § fjärde stycket) är tillämpliga.

Enligt *punkten 3* ska äldre bestämmelser, förutom 3 kap. 19 a och 22 §§, 7 kap. 10 § och 16 kap. 1 a §, fortfarande gälla för ärenden om antagande, ändring eller upphävande av översiktsplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser och regionplaner som har påbörjats före den 1 april 2020 och för mål och ärenden som avser överklagande och överprövning av sådana planer och bestämmelser till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

Såväl ett ärende om detaljplan som ett ärende om översiktsplan, områdesbestämmelser eller regionplan bör anses ha påbörjats vid den tidpunkt när ett formellt beslut att inleda planläggningen har fattats. I den mån planärendet har inletts med ett detaljplaneprogram bör ärendet emellertid anses ha påbörjats först vid den tidpunkt då kommunen beslutar att upprätta detaljplanen (jfr prop. 2013/14:126 s. 234).

Efter att kommunens beslut i ett ärende enligt ovan har fått laga kraft ska de bestämmelser som gäller vid den tidpunkten tillämpas på sådana planer eller bestämmelser. Det innebär att kravet på att kommunen ska anta en planeringsstrategi även kommer att omfatta ärenden om översiktsplaner som med stöd av denna punkt har antagits enligt äldre bestämmelser.

De ändringar som ska tillämpas vid ikraftträdandet oberoende av när ärendet har påbörjats är bestämmelserna om att kommunen senast dagen efter att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts ska skicka bl.a. ett meddelande om detta till länsstyrelsen och hålla planen tillgänglig på sin webbplats (3 kap. 19 a §), att kommunen eller regionen ska skicka

vissa handlingar till lantmäterimyndigheten (3 kap. 22 § och 7 kap. 10 §) och att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner, områdesbestämmelser och regionplaner (16 kap. 1 a §).

Enligt *punkten 4* ska översiktsplaner antagna före den 1 januari 2004 upphöra att gälla vid utgången av 2025. Dessutom ska en översiktsplan som har antagits den 1 januari 2004 eller senare men före den 1 april 2020 upphöra att gälla vid utgången av 2025, i den del planen innehåller en sådan ändring som avses i 3 kap. 27 § första stycket första meningen eller motsvarande äldre bestämmelser och där ändringen ursprungligen har antagits före den 1 januari 2004.

Den första meningen i punkten 4 tar sikte på sådana kommunomfattande översiktsplaner som i sin helhet har antagits före den 1 januari 2004. Dessa översiktsplaner ska upphöra att gälla vid utgången av 2025.

Den andra meningen i punkten 4 tar sikte på s.k. fördjupningar, dvs. sådana ändringar av översiktsplanen som avses i 3 kap. 27 § första stycket första meningen eller motsvarande äldre bestämmelser. Bestämmelsen gäller dock bara sådana fördjupningar som ursprungligen har antagits före den 1 januari 2004 och senare förklarats vara aktuella eller på annat sätt införlivats i en kommunomfattande översiktsplan som har antagits den 1 april 2004 eller senare men före den 1 april 2020. Sådana fördjupningar ska upphöra att gälla vid utgången av 2025. Det är bara den del av översiktsplanen som utgör en sådan fördjupning som upphör att gälla. Översiktsplanen i övrigt påverkas således inte av bestämmelsen. Bestämmelsen påverkar inte heller sådana fördjupningar som har antagits den 1 januari 2004 eller senare.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1–9.3.

Sammanfattning av betänkandet En utvecklad översiktsplanering – Att underlätta efterföljande planering (SOU 2018:46 del 1)

Prop. 2019/20:52
Bilaga 1

Översiktsplaneutredningens uppdrag

Vårt uppdrag avser hur översiktsplaneringen enligt plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering m.m. och hur dialogen mellan staten och kommunen om fysisk planering i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen. Vi ska även utreda möjligheten att göra översiktsplanen bindande i vissa avseenden och utreda hur redovisningen av planhandlingarna bör göras för att skapa förutsättningar för ökad förutsebarhet och en hållbar samhällsutveckling. Uppdraget bygger på regeringens bostadspolitiska paket med förslag på 22 åtgärder för fler bostäder, som presenterades i juni 2016.

Samtidigt med detta uppdrag redovisar vi uppdraget att se över behovet av att kommunen ska kunna reglera upplåtelseformer.

Översiktsplaneutredningen redovisade ett första betänkande om detaljplanekravet i juni 2017 (SOU 2017:64). Senast den 31 januari 2019 ska vi redovisa våra överväganden om behovet av att införa en privat initiativrätt till detaljplanläggning.

Förutsättningar för en utvecklad översiktsplanering

Översiktsplanen enligt plan- och bygglagen

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Utifrån behov kan översiktsplanen ändras genom tillägg, för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse, eller fördjupas för delområden. Översiktsplanens aktualitet ska ses över en gång varje mandatperiod. Översiktsplanen är inte bindande.

Planläggning och prövning enligt PBL ska ske med hänsyn till de allmänna och enskilda intressen som anges i 2 kap. PBL. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken, däribland bestämmelser om riksintressen, utgör en del av de allmänna intressena.

Översiktsplanen ger även vägledning för myndigheters beslut enligt PBL och annan lagstiftning där miljöbalkens hushållningsbestämmelser ska tillämpas. Det gäller bl.a. ärenden enligt miljöbalken, väglagen, mine-rallagen, m.m.

Översiktsplanen är övergripande till sin natur och kan därmed inte ge alla svar, men kunskapen om förutsättningarna behöver vara så ingående att planen kan ligga till grund för en hållbar utveckling. En väl genomarbetad, förankrad och aktuell översiktsplan underlättar detaljplanering, bygglovshantering och andra tillståndsprövningar.

Våra iakttagelser om översiktsplaneringen i dag

Vi konstaterar att det i dag finns brister i tillämpningen i vissa avseenden:

- Att kontinuiteten i översiktsplaneringen brister.
- Att det är ett problem med många äldre fördjupningar.
- Att länsstyrelsens yttranden uppvisar en stor variation.
- Att det finns brister i statens dialog med kommunerna.

Som underlag för vårt arbete har länsstyrelserna lämnat uppgifter om kommunernas översiktsplanering och sitt eget arbete. Boverkets uppföljningsrapporter är en annan viktig källa för våra studier av hur översiktsplaneringen fungerar i dag, liksom inspel från olika aktörer under utredningsarbetet.

Exempel från planeringssystem i andra länder

Vi ger även en översikt över systemen för fysisk planering på kommunal nivå i Danmark, Finland, Norge, Tyskland, Singapore och Nya Zeeland.

Vår syn på reformbehovet

Vår syn på reformbehovet utgår från tre nyckelbegrepp – kontinuitet, god tillämpning och tydliga besked.

Översiktsplanering behöver bedrivas med kontinuitet

Översiktsplanens aktualitet har stor betydelse för att planen ska ge tillräckligt stöd för efterföljande planering. Att översiktsplaneringen bedrivs kontinuerligt påverkar effektiviteten i PBL-systemet, men så sker inte i alla kommuner i dag. En förutsättning för att översiktsplaneringen ska bedrivas med kontinuitet är att det finns ett politiskt engagemang i översiktsplaneringen. För det behövs rutiner som säkerställer att planeringen diskuteras regelbundet.

PBL ska ge stöd för god tillämpning

Översiktsplanen ska göra det möjligt att överblicka den tänkta utvecklingen och ge stöd för efterföljande planering och prövning. Det ställer krav på planens innehåll. Bestämmelserna i PBL behöver utvecklas för att bli ändamålsenliga och ge stöd för detta.

För att plansystemet ska vara effektivt behöver det finnas en balans mellan de resurser som planeringen tar i anspråk och den nytta som uppnås genom planen. Kravet bör vara att kommunen i översiktsplanen klarlägger förutsättningarna för den efterföljande planeringen i sådan utsträckning att det i allt väsentligt står klart vad som kommer att krävas för att den inriktning som planen anger ska kunna genomföras.

Staten behöver ge tydliga besked

Översiktsplanen bör även i fortsättningen vara den arena där stat och kommun kommer överens om de stora dragen när det gäller hur mark- och vattenområden ska användas. Tydliga besked från staten har stor betydelse för effektiviteten i systemet. Även detta medför att kraven på planens innehåll behöver vara ändamålsenligt utformade liksom kraven på länsstyrel-

Våra förslag

Översiktsplanen bör inte vara bindande

Vi föreslår att översiktsplanen även fortsättningsvis ska vara vägledande för efterföljande planering och prövning. Det hänger bl.a. ihop med att det krävs ett omfattande underlag för att det ska vara möjligt att i en översiktsplan säkerställa att ett område är lämpligt för en viss användning. Fastighetsägarna kan även behöva kompenseras om planen innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Det är vidare svårt att förena en bindande översiktsplan med den önskade inriktningen att planen inte ska medföra väsentligt ändrade förutsättningar för annan planering. Vår bedömning är att nyttan med att införa en bindande översiktsplan inte överväger det merarbete som genomförandet av en sådan reform medför.

Vi anser att det inte är lämpligt att ge kommunen möjlighet att reglera omfattningen av kraven på bygglov genom föreskrifter i översiktsplanen. Innan ytterligare förändringar sker i regelverket om bygglov behövs en översyn av dessa bestämmelser i PBL.

En planeringsstrategi ger kontinuitet

Med inspiration från Danmark och Norge föreslår vi ett krav på att kommunen varje mandatperiod ska anta en *planeringsstrategi* för ökad kontinuitet i planeringen. Planeringsstrategin ska antas senast 15 månader efter ett ordinarie val.

Strategin är en utveckling av dagens krav på att kommunfullmäktige minst en gång varje mandatperiod ska pröva om översiktsplanen är aktuell, men är mer framåtsyftande. I en planeringsstrategi ska fullmäktige ta ställning till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, och till översiktsplanens aktualitet. Kommunens syn på fortsatt arbete kan handla om att översiktsplanen bör revideras i vissa avseenden, att en fördjupning bör tas fram för en viss tätort eller stadsdel eller att arbete ska påbörjas med att se över den kommunomfattande översiktsplanen.

Det ska inte krävas något särskilt samrådsförfarande och strategin ska inte heller omfattas av kravet på miljöbedömning.

Översiktsplanens aktualitet

PBL-systemet bygger på att översiktsplanen hålls aktuell, bl.a. som stöd för detaljplaneprocesser. I dag kan det vara otydligt om en översiktsplan är aktuell, vilket ibland medför att det blir oklart vilken betydelse som planen ska tillmätas. Vi föreslår tydliga regler för när översiktsplanen ska anses vara aktuell. Bland annat förutsätts att kommunfullmäktige i planeringsstrategin har bedömt att planen helt eller delvis är aktuell. Har fullmäktige inte antagit en planeringsstrategi inom 15 månader efter ordinarie val, upphör planen att vara aktuell.

Kommunen kan i planeringsstrategin besluta om att översiktsplanen delvis behöver revideras utan att översiktsplanens aktualitet som helhet påverkas.

En översiktsplan som inte är aktuell ger inte samma stöd för detaljplane-processen. En konsekvens av att översiktsplanen inte är aktuell bör därför vara att kommunen inte ska kunna tillämpa det s.k. standardförfarandet.

En annan följd av att planen inte är aktuell bör vara att den inte längre kan ge vägledning för vilka områden som är lämpliga för landsbygdsutveckling i strandnära lägen enligt miljöbalken.

Äldre översiktsplaner bör upphöra att gälla 2024

Vi föreslår att översiktsplaner som har antagits före årsskiftet 2003/2004, ska upphöra att gälla den 1 januari 2024. Det gäller även fördjupningar av översiktsplaner. Är planen äldre än så har planen inte miljöbedömts och den är inte heller utformad med hänsyn till gällande miljö kvalitetsnormer.

Översiktsplanens inriktning kan utvecklas med befintliga planinstrument inom PBL

I våra direktiv framhålls att dagens fördjupningar av översiktsplanen normalt inte är tillräckliga för att staten och kommunen ska nå en samsyn och att kommunerna behöver ett verktyg som underlättar den efterföljande planeringen i högre grad, bl.a. på tätorts- och stadsdelsnivå.

Vi ser emellertid inte behov av några nya planinstrument i PBL. Dagens plansystem är enligt oss utformat för en flexibel användning utifrån kommunernas olika förutsättningar. För att förbättra kunskapen om, och därmed tillämpningen av, befintliga planinstrument föreslår vi ytterligare vägledning.

Översiktsplanens innehåll

Vi anser att dagens krav på översiktsplanen bör förtydligas, bl.a. när det gäller vad som är planens syfte och vad den bör innehålla. De nuvarande kraven på hänsyn till allmänna intressen bör nyanseras. Boverkets förslag till ÖP-modell har varit en utgångspunkt för våra förslag.

Grunddragen i avsedd användning av mark- och vattenområden

Med ställningstaganden till kommunens utveckling på lång sikt följer en rad val, prioriteringar och intresseavvägningar som är viktiga att synliggöra och diskutera. Detta kräver både att de strategiska frågorna och den övergripande strukturen presenteras på ett tydligt och lättillgängligt sätt. Som vägledning för efterföljande planering och prövning behöver en övergripande struktur konkretiseras.

Genom en markanvändningskarta visar kommunen sin uppfattning om hur de allmänna intressena enligt 2 kap. PBL bör tillämpas i kommunen. Kartan har stor betydelse för dialogen mellan staten och kommunen om hur mark och vatten bör användas. Vi föreslår sex övergripande kategorier för indelning av mark- och vattenanvändningen:

- stadsbygd och tätortsområden
- landsbygd
- verksamheter
- transporter och infrastruktur

- grönstruktur
- vatten.

Kommunen kan själv välja att detaljera indelningen. Grunddragen ska framgå på en eller flera kartor.

Som stöd för planläggning och lovgivning ska översiktsplanen även innehålla vägledning för var bebyggelse ska lokaliseras och hur den ska utformas, men också hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Särskilda förhållanden av väsentlig betydelse för efterföljande beslut

I översiktsplanen lägger kommunen fast en inriktning för mark- och vattenanvändningen. Det innefattar områden med särskilda förhållanden som bör beaktas vid efterföljande planering och prövning. Det är förhållanden som har stor betydelse för dialogen med länsstyrelsen kring de s.k. ingripandegrunderna, dvs. de intressen som länsstyrelsen har tillsyn över. Vi föreslår att kommunen i översiktsplanen ska redovisa sin syn på hur sådana förhållanden som kan ha väsentlig betydelse för efterföljande planering och prövning bör beaktas. Redovisningen bör omfatta natur- och kulturvärden, areella näringar, råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner, samt miljö, hälsa och säkerhet.

Såsom i dag ska det av redovisningen särskilt framgå hur kommunen avser att tillgodose riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken samt följa gällande miljö kvalitetsnormer.

Särskilda redovisningar

Vi föreslår därtill att kommunen i översiktsplanen ska redovisa områden eller verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse. Avsikten med denna redovisning är att stat och kommun gemensamt ska kunna identifiera vilka områden och verksamheter som har sådan betydelse.

Liksom i dag ska det av översiktsplanen framgå hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder och områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen enligt miljöbalken.

Av planen bör även framgå kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämningar, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt hur sådana risker kan minska eller upphöra (jfr regeringens förslag i propositionen Nationell strategi för klimatanpassning, prop. 2017/18:163).

Översiktsplanens konsekvenser

Vi föreslår vidare att kravet på att översiktsplanen ska utformas så att konsekvenserna av den tydligt framgår ska begränsas till att planen ska redovisa de *väsentliga* konsekvenserna. Översiktsplanens konsekvenser ska dessutom bedömas utifrån miljöbalkens krav på strategiska miljöbedömningar, den nationella strategi för fysisk planering som regeringen beslutar om samt relevanta regionala mål, planer och program.

Vi föreslår att det nuvarande kravet tas bort, när det gäller att det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att ta hänsyn till relevanta *nationella* mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Bestämmelsen ger sken av att kommunen måste ta hänsyn till sådana mål, planer och program, vilket inte är förenligt med den kommunala självstyrelsen i regeringsformen. Vi föreslår att kommunen i stället ska redovisa hur översiktsplanen förhåller sig till den nationella strategi för fysisk planering, som för närvarande övervägs inom Regeringskansliet. Motsvarande krav på hänsyn till relevanta *regionala* mål, planer och program bör behållas, men kopplas till redovisningen av planens konsekvenser.

Att ta fram en översiktsplan

Vi anser att kraven på process för översiktsplanen i PBL som helhet är ändamålsenliga. Vi föreslår dock några mindre justeringar i processen.

- ”Utställning” under översiktsplanprocessen bör ändras till ”granskning”. Det för att tonvikten i första hand bör ligga vid medborgardialogen under samrådet, men även för att få en enhetlig terminologi i PBL i förhållande till vad som gäller under detaljplaneprocessen.
- Kommunen ska inte behöva redovisa sådant planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt under samrådet. Kommunen ska i stället redovisa det planeringsunderlaget som har betydelse för bedömningen av förslaget.
- Kommunen ska ansvara för att planhandlingarna skickas även till lantmäterimyndigheten när planen har fått laga kraft. Länsstyrelsen ska då inte längre behöva underrätta lantmäterimyndigheten. Samma ordning ska gälla för regionplaner.
- Bestämmelserna om överklagande av kommunens beslut om översiktsplan är ändamålsenligt utformade, men de ibland långa handläggnings-tiderna i förvaltningsdomstolarna behöver kortas.

Vi föreslår att bestämmelserna förtydligas när det gäller att PBL-samrådet i vissa fall ska utformas så att detta även uppfyller kraven på samråd enligt bestämmelserna om strategiska miljöbedömningar i miljöbalken. PBL ska uttryckligen ange vilka moment i miljöbedömningen som ska genomföras. Förslaget avser både översiktsplaner och detaljplaner.

Ingripandegrunderna

Uppdraget om hur redovisningen av översiktsplanen bör utformas för att *statens intressen* bättre ska kunna tillgodoses, bedömer vi avser de intressen som omfattas av länsstyrelsens tillsyn över kommunala beslut, dvs. ingripandegrunderna.

Vi konstaterar att ingripandegrunderna kan leda till mycket arbete under detaljplaneprocessen och att antalet överprövade och upphävda detaljplaner bara speglar en del av de resurser som läggs på ingripandegrunderna i denna process. Staten har ett stort ansvar för att klarlägga förutsättningarna för den kommunala planeringen och staten kan göra mer för att underlätta arbetet med ingripandegrunderna. Tydligare vägledning och

ändamålsenliga underlag skapar bättre förutsättningar för kommunernas planering.

Enligt våra direktiv ska vi inte lägga några förslag om riksintressesystemet. Vi framhåller dock att det är av stor betydelse för översiktsplaneringen att underlagen för de olika riksintressena hålls aktuella.

Vårt förslag att översiktsplanen ska visa områden och verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse, bör leda till ökad förutsebarhet om vad som kan föranleda ingripanden från länsstyrelsens sida när det gäller mellankommunal samordning. Vi föreslår även att Boverket ska ta fram vägledning för hur mellankommunala och regionala frågor bör hanteras i PBL.

Vi konstaterar att miljö kvalitetsnormer för utomhusluft, omgivningsbuller och fisk- och musselvatten inte utgör något betydande problem, men att miljö kvalitetsnormerna för vatten är svåra att hantera i planläggningen. Frågan om hur dessa bör hanteras vid planering enligt PBL bör snarast ses över. Möjligheterna till undantag från EU:s ramvattendirektiv bör tillämpas.

I dag ska länsstyrelsen verka för att översiktsplanen är lämpligt utformad när det gäller bestämmelserna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen i miljöbalken. Vi föreslår att länsstyrelsen även ska verka för att planen är lämpligt utformad i förhållande till strandskyddsbestämmelserna i övrigt. Möjligheten att i översiktsplanen peka ut områden för tätortsutveckling i strandnära lägen bör utredas. Däremot anser vi att det inte är ändamålsenligt att med bindande verkan kunna upphäva strandskydd redan i översiktsplanen.

Vi föreslår att länsstyrelsen även ska överpröva en kommuns beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, om beslutet kan antas innebära att ett enstaka byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. I dag gäller skyldigheten endast om en hel bebyggelse blir olämplig i detta avseende.

Statens medverkan i översiktsplaneprocessen

Genom PBL har länsstyrelsen uppdraget att i översiktsplaneringen samlat företräda de statliga myndigheternas intressen. Länsstyrelsen ska i sin tur hålla berörda statliga myndigheter underrättade om planarbetet samt inhämta synpunkter från dessa för samordning. För att länsstyrelsen ska kunna fullgöra sin uppgift behöver både de statliga myndigheter som berörs och kommunen förstå hur ansvaret inom staten är fördelat.

Vi konstaterar att länsstyrelserna gör olika bedömningar om vilka myndigheter som bör underrättas i arbetet med att ta fram en översiktsplan. Boverket bör få i uppdrag att ta fram vägledning för hur statliga myndigheter bör samverka med länsstyrelsen i planprocessen.

Länsstyrelsens råd under samrådet

Vi föreslår att länsstyrelsen under samrådet om ett förslag till översiktsplan ska ge råd om tillämpningen av bestämmelserna i PBL, om det behövs från allmän synpunkt.

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Vi föreslår att länsstyrelsens granskningsyttrande ska utformas som ett "kvitto" från staten på kommunens översiktsplan. Av PBL bör därför framgå att granskningsyttrandet *enbart* ska ange hur planförslaget förhåller sig till ingripandegrunderna.

Vi föreslår också att länsstyrelsen ska tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande, om kommunen så begär. Detta om kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning äger rum.

Statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet

Vi föreslår att länsstyrelsen det tredje året varje mandatperiod till kommunen ska redovisa ett underlag om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I redovisningen ska länsstyrelsen ange hur dessa intressen förhåller sig till kommunens översiktsplan.

Intentionen med vårt förslag är detsamma som med dagens sammanfattande redogörelse. Av begreppet sammanfattande redogörelse framgår dock inte att syftet handlar om att länsstyrelsen ska lämna ett underlag inför kommunens ställningstagande till översiktsplanens aktualitet.

Länsstyrelsens samordnande roll kräver kompetens och tillräckliga resurser

Vi anser att länsstyrelsernas nuvarande resurser inte är tillräckliga för att de ska kunna fullgöra sitt uppdrag inom PBL-området. Vi föreslår därför att länsstyrelsernas samordnande länsarkitektfunktion stärks genom ökad kompetens och ytterligare ekonomiska resurser.

Våra förslag i övrigt

En digital översiktsplan

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av digitala översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser. Vi föreslår också att Lantmäteriets uppdrag om nationellt tillhandahållande av detaljplaner även ska omfatta kommunernas översiktsplaner. En plattform för att tillhandahålla översiktsplaner nationellt bör utvecklas i samverkan med att Boverket tar fram en standard för digitala översiktsplaner.

När ett beslut om att anta eller ändra en översiktsplan har fått laga kraft, ska kommunen hålla översiktsplanen tillgänglig på kommunens webbplats.

Länsstyrelsernas gemensamma projekt Planeringskatalogen

Vi föreslår att regeringen bör ta de initiativ som behövs för att säkerställa att projektet Planeringskatalogen slutförs och ges förutsättningar för att framgent fungera som en digital plattform för länsstyrelsernas kunskapsförmedling om statliga och allmänna intressen.

Våra förslag om en utvecklad översiktsplanering ger inte anledning att föreslå ytterligare ändringar i kravet på detaljplan, utöver dem vi föreslog i vårt första delbetänkande.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Författningsförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Det bör dock inte gälla bestämmelsen om när en översiktsplan är att anse som aktuell eller bestämmelserna om att översiktsplanen måste vara aktuell för att bestämmelserna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen och standardförfarande vid detaljplaneläggning ska få tillämpas. Dessa bestämmelser ska i stället träda i kraft den 1 januari 2021, då kommunen ska ha antagit sin första planeringsstrategi.

Äldre bestämmelser i PBL föreslås fortfarande gälla för regionplaner, översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser som har påbörjats före den 1 januari 2020. Detta föreslås även gälla för mål och ärenden som avser överklagande och överprövning av sådana planer och bestämmelser till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

Genomförandefrågor

Kommunens finansiering av översiktsplanering

Kommunens arbete med översiktsplanering bör även i fortsättningen finansieras via kommunala anslag. Kommunal samverkan kan dock vara lämplig för att små kommuner ska kunna finansiera och driva en kontinuerlig översiktsplanering och samutnyttja resurser inom plan- och byggområdet.

Statliga insatser

Vi föreslår att Boverket tillförs 5 miljoner kronor för att arbeta fram en standard för digitalisering av översiktsplaneringen under 2020–2021.

Lantmäteriet bör tillföras 2 miljoner kronor för att utveckla en plattform där översiktsplaner tillhandahålls nationellt under 2020–2021.

Länsstyrelserna bör tillföras resurser för att slutföra arbetet med Planeringskatalogen. Det är därtill viktigt att resurser finns för den kontinuerliga driften. Vi bedömer preliminärt att länsstyrelserna bör tillföras 2 miljoner kronor per år för att säkerställa en kvalitativ digital plattform även på längre sikt.

Vi föreslår att länsstyrelserna tillförs 21 miljoner kronor per år för samordning och utveckling av arbetet inom plan- och byggområdet mellan 2020 och 2024.

Förslagets konsekvenser

Våra förslag leder till en enklare tillämpning och tydligare besked i översiktsplaneringen. På sikt bedömer vi att våra förslag för en mer kontinuerlig översiktsplanering förbättrar förutsättningarna för efterföljande plane-

ring och medför positiva effekter för en hållbar utveckling. Våra förslag innebär dock inga förändringar av det svenska plansystemet i stort.

Kommunerna

Våra förslag kompletterar och förtydligar dagens bestämmelser om översiktsplanering. Förslagen ger kommunerna ett stort utrymme att styra sin översiktliga planering utifrån förutsättningar och behov.

Vårt förslag om en planeringsstrategi medför inga extra krav i förhållande till dagens lagstiftning, eftersom krav på aktualitetsprövning av översiktsplanen redan finns i dag. Förslaget om att i tid styra när kommunen ska besluta om en planeringsstrategi medför sannolikt initialt behov av ökade resurser, men bör på sikt ge förutsättningar för effektiviseringar inom kommunen.

Cirka 30 procent av kommunerna berörs av vårt förslag om att fördjupningar antagna tidigare än 1 januari 2004 ska upphöra att gälla den 1 januari 2024. Förslaget medför vissa ekonomiska konsekvenser för kommunerna i detta avseende.

Statliga myndigheter

Vårt förslag att Boverket ska utarbeta en digital standard för översiktsplaner medför att myndighetens anslag behöver ökas.

Även förslaget att Lantmäteriet ska utveckla en plattform där översiktsplaner tillhandahålls nationellt, medför behov av ökade anslag.

Vårt förslag att stärka länsstyrelsens samordnande funktion inom plan- och byggområdet samt Planeringskatalogen förutsätter ökade resurser.

Förslaget om att reglera när länsstyrelsen ska lämna ett underlag till kommunerna över relevanta statliga och mellankommunala intressen av betydelse för översiktsplanens aktualitet medför sannolikt att det initialt kommer att krävas ökade resurser hos länsstyrelserna. Vi ser dock att detta krav på sikt är en grund för att utveckla effektivare handläggningsrutiner.

Företag

En utvecklad översiktsplanering enligt våra förslag leder till att fler aktörer får kunskap om kommunens syn på mark- och vattenanvändningen i kommunen. Det bidrar till att förbättra förutsättningarna för bl.a. byggsektorn och bostadsbyggandet.

1. Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 18 e § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.18 e §¹

Med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen avses vid tillämpningen av 18 d § ett område som

1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
2. är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
3. endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften,
 - a) i eller i närheten av tätorter,
 - b) i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,
 - c) på Gotland, eller
 - d) vid Vätern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungen, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungen, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och
4. inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

En översiktsplan enligt 3 kap. 1 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett sådant område som avses i första stycket. Översiktsplanen är inte bindande.

En *aktuell* översiktsplan enligt 3 kap. 1 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett sådant område som avses i första stycket. Översiktsplanen är inte bindande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande
 - a) vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet, och
 - b) för mål och ärenden som avser överklagande av sådana ärenden till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

¹ Senaste lydelse 2011:393.

2. Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)

dels att nuvarande 5 kap. 11 a, 11 b och 11 c §§ ska betecknas 5 kap. 11 b, 11 c och 11 d §§,

dels att 3 kap. 2–6, 7–10, 12–18, 21, 22, 23–28 §§, 4 kap. 33 b och 34 §§, 5 kap. 6–7 a, 11, 11 a, 18, 18 a, 25, 32 och 39 §§, 7 kap. 8 och 9 §§, 11 kap. 10 §, 13 kap 1 §, 16 kap. 1 och 1 a §§ och rubrikerna närmast före 3 kap. 7 och 23 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 3 kap. 6 a, 6 b, 18 a, 19 a och 22 a §§, och närmast före 3 kap. 2 och 3 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §¹

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen.

Översiktsplanens syfte

2 §

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. *Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.*

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Planen ska ge vägledning för beslut om hur

1. mark- och vattenområden ska användas, och

2. den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Planen är inte bindande.

Översiktsplanens innehåll

3 §

Översiktsplanen är inte bindande.

Av översiktsplanen ska på en karta framgå grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela

¹ För att göra det lättare att förstå innebörden av våra förslag redovisar vi även de paragrafer i 3 kap. där vi inte förslår någon ändring.

kommunen. Planen ska visa indelningen i

- 1. stadsbygd och tätortsområden,*
- 2. landsbygd,*
- 3. verksamheter,*
- 4. transporter och infrastruktur,*
- 5. grönstruktur, och*
- 6. vatten.*

Indelningen i första stycket får vid behov göras mer detaljerad.

Av planen ska även framgå kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

4 §²

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt.

Om en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken inte ska göras, ska kommunen i översiktsplanen redovisa skälen för sin bedömning i den frågan.

Krävs en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken, ska kommunen redovisa miljökonsekvenser i planen på ett sätt som uppfyller kraven i 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa

1. förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha väsentlig betydelse för beslut som avses i 2 § andra stycket, och

2. kommunens syn på hur dessa förhållanden bör beaktas vid sådana beslut.

Redovisningen enligt första stycket ska omfatta

- 1. natur- och kulturmiljövärden,*
- 2. areella näringar,*
- 3. råvarutillgångar och samhällsviktiga funktioner, och*
- 4. miljö, hälsa och säkerhet.*

I stället för kravet i första stycket 2 ska kommunen i fråga om riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken särskilt ange hur riksintressena ska tillgodoses och miljökvalitetsnormerna ska följas

² Senaste lydelse 2017:965.

5 §³

Av översiktsplanen ska framgå
1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,

2. kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras,

3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljökvalitetsnormer,

4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,

5. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,

6. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken, och

7. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Av översiktsplanen ska även framgå

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,

2. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken, och

3. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra, och

4. sådana områden och verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse.

Av 20 § framgår att det ska anmärkas i översiktsplanen, om länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Översiktsplanen ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

Översiktsplanen ska utformas så att innebörden av den tydligt framgår.

Planen får för en viss del av kommunen redovisas med en annan detaljeringsgrad än för planen i övrigt.

6 a §

Översiktsplanen ska redovisa planens väsentliga konsekvenser.

I redovisningen ska anges särskilt hur planen förhåller sig till

1. regeringens nationella strategi för fysisk planering, och

2. relevanta regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

6 b §

Om en betydande miljöpåverkan kan antas enligt 9 § första eller andra stycket, ska kommunen redovisa miljökonsekvenser i översiktsplanen på ett sätt som uppfyller kraven i 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Om en betydande miljöpåverkan enligt 9 § första stycket inte kan antas, ska kommunen i planen redovisa skälen för sin bedömning i den frågan.

Förslag till översiktsplan

Att ta fram en översiktsplan

7 §⁴

Innan kommunen antar en översiktsplan eller en ändring i den ska kommunen

1. upprätta ett förslag till plan eller ändring som uppfyller kraven i 4–6 §§,

2. vid upprättandet av förslaget samråda med myndigheter, kommuner och andra som är berörda enligt 8–11 §§, och

3. *ställa ut* förslaget och *låta det* granskas enligt 12–18 §§.

1. upprätta ett förslag till plan eller ändring som uppfyller kraven i 3–6 b §§,

3. *låta* förslaget granskas enligt 12–18 §§.

⁴ Senaste lydelse 2017:965.

Samråd om kommunens förslag

8 §⁵

När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan eller ändring i planen ska kommunen samråda med länsstyrelsen samt med de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, de andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet.

Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Under samrådet ska kommunen redovisa förslagens innebörd, skälen för förslaget, förslagens konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt.

Under samrådet ska kommunen redovisa förslagens innebörd, skälen för förslaget, förslagens konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget.

9 §⁶

Krävs sådant samråd som avses i 6 kap. 6 eller 9 och 10 §§ miljöbalken, ska samrådet enligt 8 § genomföras så att det uppfyller kraven om samråd i nämnda bestämmelser i miljöbalken. Trots det som sägs där om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

Inom ramen för samrådet enligt 8 § ska kommunen undersöka om översiktsplanen eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska göras på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den bestämmelsen.

Första stycket gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken.

Om planen eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet enligt 8 § även uppfylla kraven på avgränsnings-samråd i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

⁵ Senaste lydelse 2017:965.

⁶ Senaste lydelse 2017:965.

Trots det som sägs i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, ska kommunen vid samrådet enligt 8 § i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

10 §

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs, att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken och att planen även i övrigt är lämpligt utformad i förhållande till bestämmelserna om strandskydd i 7 kap. miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

11 §

Kommunen ska redovisa resultatet av samrådet i en samrådsredogörelse som också ska innehålla de förslag som framförda synpunkter har gett anledning till. Samrådsredogörelsen ska finnas tillsammans med planförslaget.

Utställning och granskning av kommunens förslag

Granskning av kommunens förslag

12 §

Kommunen ska *ställa ut* planförslaget under minst två månader.

Kommunen ska *låta planförslaget granskas* under minst två månader (*granskningstid*).

Under granskningstiden ska kommunen hålla förslaget och samsrådsredogörelsen tillgängliga för granskning.

13 §

Kommunen ska kungöra *utställningen* av planförslaget före utställningstidens början. Kommunen ska anslå kungörelsen på kommunens anslagstavla och införa den i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå var utställningen äger rum samt inom vilken tid, på vilket sätt och till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

Kommunen ska kungöra *granskningen* av planförslaget före granskningstidens början. Kommunen ska anslå kungörelsen på kommunens anslagstavla och införa den i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå

1. var planförslaget hålls tillgängligt för granskning,

2. att den som vill lämna synpunkter på förslaget ska göra det senast under granskningstiden, och

3. på vilket sätt och till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

Kungörandet ska ske enligt lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.

14 §⁷

Innan utställningen äger rum ska kommunen skicka planförslaget och kungörelsen till länsstyrelsen och till de kommuner och kommunala organ som avses i 8 §.

Kommunen ska senast den dag då kungörelsen anslås på kommunens anslagstavla skicka planförslaget och kungörelsen till länsstyrelsen och till de kommuner och kommunala organ som avses i 8 §.

15 §

Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under *utställningstiden*.

Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under *granskningstiden*.

16 §

Länsstyrelsen ska under *utställningstiden* avge ett granskningsyttrande över planförslaget.

Länsstyrelsen ska under *granskningstiden* avge ett granskningsyttrande över planförslaget.

Av yttrandet ska det framgå om

Av yttrandet ska det *enbart* framgå om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,

2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,

3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,

3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken *eller om planen i övrigt är olämpligt utformad i förhållande till bestämmelserna om strandskydd i 7 kap. miljöbalken,*

4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk *blir* olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

5. en bebyggelse *blir olämplig* eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

17 §

Efter *utställningstiden* ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till.

Efter *granskningstiden* ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till.

18 §

Om planförslaget ändras väsentligt efter *utställningen*, ska kommunen *ställa ut* förslaget på nytt.

Om planförslaget ändras väsentligt efter *granskningstiden*, ska kommunen *låta* förslaget *granskas* på nytt.

18 a §

På kommunens begäran ska länsstyrelsen tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande enligt 16 §, om

1. kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning enligt 18 § äger rum, och

2. länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis blir inaktuellt.

Antagande

19 §

Kommunfullmäktige beslutar i frågor om antagande och ändring av översiktsplanen.

19 a §

När översiktsplanen har antagits eller ändrats ska kommunen skicka ett meddelande om detta till länsstyrelsen.

20 §

Kommunen ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 16 § tillsammans med översiktsplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

21 §

Ett beslut att anta eller ändra översiktsplanen gäller först sedan beslutet har *vunnit* laga kraft.

Ett beslut att anta eller ändra översiktsplanen gäller först sedan beslutet har *fått* laga kraft.

22 §

När ett beslut att anta eller ändra översiktsplanen har *vunnit* laga kraft, ska kommunen utan dröjsmål skicka följande handlingar till Boverket och länsstyrelsen samt de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering:

1. översiktsplanen,
2. den samrådsredogörelse som avses i 11 §,
3. det granskningsyttrande som avses i 16 §,
4. det utlåtande som avses i 17 §, och
5. ett protokollsutdrag med beslutet.

När ett beslut att anta eller ändra översiktsplanen har *fått* laga kraft, ska kommunen utan dröjsmål skicka följande handlingar till Boverket, länsstyrelsen och *lantmäterimyndigheten* samt de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering:

22 a §

När ett beslut att anta eller ändra översiktsplanen har fått laga kraft, ska kommunen hålla översiktsplanen tillgänglig på kommunens webbplats.

Ändringar

Att hålla översiktsplanen aktuell

23 §

En översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen. Den kan också ändras genom ett tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse. Om inte annat följer av 24–26 §§, ska 1–22 §§ tillämpas när planen ändras.

Kommunfullmäktige ska senast 15 månader efter ett ordinarie val anta en planeringsstrategi. I strategin ska fullmäktige ta ställning till
1. ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet,

2. kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, och
3. översiktsplanens aktualitet i olika delar.

En ändring av planen för en viss del av kommunen får redovisas med en annan detaljeringsgrad än för översiktsplanen i övrigt.

Om planen innebär en ändring av den gällande översiktsplanen ska sambanden med och konsekvenserna för översiktsplanen som helhet redovisas.

Kraven i första stycket gäller inte om kommunfullmäktige under den tid som där anges antar en ny översiktsplan.

24 §

Om ett förslag till ändring avser endast en viss del av kommunen, får kommunen, i stället för att ställa ut det enligt 12 §, anslå en kungörelse om förslaget på kommunens anslagstavla och föra in kungörelsen i en ortstidning. Kommunen ska hålla förslaget, samrådsredogörelsen och i förekommande fall miljökonsekvensbeskrivningen tillgängliga för granskning.

Av kungörelsen ska det framgå

1. var området som avses med ändringen ligger,
2. var förslaget finns tillgängligt för granskning,
3. att den som vill granska förslaget och lämna synpunkter får göra det inom en viss tid (granskningstid) som ska vara minst sex veckor, och
4. till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

När kommunfullmäktige har antagit en strategi enligt 23 § ska kommunen utan dröjsmål

1. skicka strategin och ett protokollsutdrag med beslutet till Boverket, länsstyrelsen samt de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering, och

2. hålla strategin tillgänglig på kommunens webbplats.

25 §⁸

Om kommunen kungör ett planförslag enligt 24 §, ska kommunen i stället för att skicka handlingar enligt 14 §

1. senast den dag då förslaget kungörs skicka ett meddelande om

En översiktsplan är aktuell under den mandatperiod då

1. en antagen plan får laga kraft, eller

⁸ Senaste lydelse 2017:965.

innehållet i kungörelsen till länsstyrelsen samt till de kommuner och kommunala organ enligt 8 § som berörs,

2. skicka förslaget till länsstyrelsen, och

3. under granskningstiden hålla förslaget tillgängligt för dem som vill granska det.

2. kommunfullmäktige bedömt att planen är aktuell enligt 23 § första stycket.

Därefter är översiktsplanen aktuell 15 månader efter ett ordinarie val, om inte kommunfullmäktige bedömt att planen är inaktuell.

Att översiktsplanen kan vara helt eller delvis aktuell framgår av 23 § första stycket 3.

26 §

Om kommunen kungör ett förslag enligt 24 §, ska det som sägs i 15–17 §§ om utställningstiden i stället avse granskningstiden. Om förslaget ändras väsentligt efter granskningstiden, får kommunen kungöra det ändrade förslaget i stället för att ställa ut det på nytt.

Länsstyrelsen ska under det tredje året varje mandatperiod till kommunen redovisa ett underlag för kommunens översiktsplanering avseende sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska länsstyrelsen ange

1. hur dessa intressen förhåller sig till kommunens översiktsplan, och

2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Länsstyrelsen ska lämna ett sådant underlag till kommunen också när kommunen begär det.

Översyn av planens aktualitet

Ändringar

27 §

Kommunfullmäktige ska minst en gång under mandattiden pröva om översiktsplanen är aktuell i förhållande till kraven i 5 §.

En översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen. Den kan också ändras genom ett tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse. Om inte annat följer av 28 §, ska 1–22 a §§ tillämpas när planen ändras.

När översiktsplanen ändras ska sambanden med och konsekvenserna för översiktsplanen som helhet redovisas.

28 §

Länsstyrelsen ska minst en gång under den mandattid som avses i 27 § redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse till kommunen. Av redogörelsen ska det framgå hur synpunkterna förhåller sig till översiktsplanen.

Länsstyrelsen ska lämna en sådan redogörelse till kommunen också när kommunen begär det.

Om ett förslag till ändring avser endast en viss del av kommunen, är det tillräckligt om granskningstiden enligt 12 § är sex veckor.

4 kap.
33 b §⁹

Om en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken inte ska göras, ska skälen för bedömningen i den frågan anges i redovisningen enligt 33 § första stycket 4.

Om en betydande miljöpåverkan inte kan antas enligt 5 kap. 11 a § första stycket, ska skälen för bedömningen i den frågan anges i redovisningen enligt 33 § första stycket 4.

34 §¹⁰

Krävs en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken, ska redovisningen enligt 33 § första stycket 4 i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Om en betydande miljöpåverkan kan antas enligt 5 kap. 11 a § första stycket eller andra stycket, ska redovisningen enligt 33 § första stycket 4 i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Redovisningen ska också uppfylla kraven i 6 kap. 35, 37 och 43 §§ miljöbalken och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser, om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för

1. industriändamål,
2. ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat projekt för sammanhållen bebyggelse,
3. en skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar,
4. en hamn för fritidsbåtar,
5. ett hotellkomplex eller en fritidsby med tillhörande anläggningar, utanför sammanhållen bebyggelse,
6. en permanent campingplats,
7. en nöjespark,

⁹ Senaste lydelse 2017:965.

¹⁰ Senaste lydelse 2017:965.

5 kap.

6 §

Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt 8–37 §§.

Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt 8–10 och 11–37 §§.

7 §¹¹

Särskilda bestämmelser om ett utökat planförfarande finns i 11 a § första stycket, 11 b och 11 c §§, 17 § första stycket, 18 § andra och tredje styckena samt 25 § för en detaljplan som

Särskilda bestämmelser om ett utökat planförfarande finns i 11 b § första stycket, 11 c, 11 d och 17 §§, 18 § andra och tredje styckena samt 25 § för en detaljplan som

1. inte är förenlig med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 §,

2. är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse, eller

3. kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Det utökade förfarandet ska även tillämpas om översiktsplanen är inaktuell.

7 a §¹²

Särskilda bestämmelser om ett samordnat planförfarande finns i 11 a § andra stycket, 16 och 18 a §§, 21 § andra stycket och 23 § andra stycket för en detaljplan som är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § och som enbart gäller

Särskilda bestämmelser om ett samordnat planförfarande finns i 11 b § andra stycket, 16 och 18 a §§, 21 § andra stycket och 23 § andra stycket för en detaljplan som är förenlig med *en aktuell översiktsplan* och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § och som enbart gäller

1. en verksamhet som har tillståndsprövats eller ska tillståndsprövas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken, eller

2. en åtgärd som har prövats eller ska prövas genom upprättande och fastställande av en vägplan enligt väglagen (1971:948) eller en järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

¹¹ Senaste lydelse 2014:900.

¹² Senaste lydelse 2014:900.

I arbetet med att ta fram ett program enligt 10 § eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen samråda med

1. länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och de kommuner som berörs,
2. de kända sakägarna och de kända bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs,
3. de kända organisationer av hyresgäster som har avtal om förhandlingsordning för en berörd fastighet eller, om någon förhandlingsordning inte gäller, som är anslutna till en riksorganisation inom vars verksamhetsområde en berörd fastighet är belägen, och
4. de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget.

Kommunen behöver dock inte samråda med bostadsrättshavare, hyresgäster, boende eller organisationer av hyresgäster, om det är uppenbart att förslaget saknar betydelse för dem.

För samråd enligt första stycket 2–4 är det tillräckligt att kommunen ger tillfälle till samråd.

Krävs sådant samråd som avses i 6 kap. 6 eller 9 och 10 §§ miljöbalken, ska samrådet enligt första stycket genomföras så att det uppfyller kraven om samråd i nämnda bestämmelser. Trots det som sägs där om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

11 a §¹⁴

Om planförslaget är ett sådant förslag som avses i 7 §, ska kommunen kungöra förslaget och samråda om det under en viss tid som ska vara minst tre veckor (samrådstid).

För planförslag som avses i 7 a § finns bestämmelser om kungörelse i 18 a §.

Inom ramen för samrådet enligt 11 § första stycket ska kommunen undersöka om översiktsplanen eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska göras på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den bestämmelsen.

Första stycket gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken.

¹³ Senaste lydelse 2017:965.

¹⁴ Senaste lydelse 2014:900.

Om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet enligt 11 § första stycket även uppfylla kraven på avgränsningssamråd i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

Trots det som sägs i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, ska kommunen vid samrådet enligt 11 § första stycket i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

18 §¹⁵

När samrådet enligt 11–17 §§ är klart ska kommunen i en underrättelse informera om sitt planförslag och låta det granskas under en viss tid (granskningstid). Om de som kommunen har samrått med enligt 11 § har godkänt planförslaget, behöver underrättelse inte lämnas.

Granskningstiden ska vara minst två veckor, men den får göras kortare, om alla berörda är överens om det. För ett sådant planförslag som avses i 7 § 1 och 2 ska granskningstiden dock vara minst tre veckor och för ett sådant planförslag som avses i 7 § 3 minst 30 dagar.

Om kommunen när samrådet är klart bedömer att planförslaget är ett sådant som avses i 7 §, ska kommunen dessutom kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 b §, om förslaget inte har kungjorts tidigare eller det har ändrats väsentligt. Det som sägs om samrådstid i 11 b § ska då i stället avse granskningstid.

Om kommunen när samrådet är klart bedömer att planförslaget är ett sådant som avses i 7 §, ska kommunen dessutom kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 c §, om förslaget inte har kungjorts tidigare eller det har ändrats väsentligt. Det som sägs om samrådstid i 11 c § ska då i stället avse granskningstid.

18 a §¹⁶

Om planförslaget är ett sådant som avses i 7 a §, ska kommunen kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 b § och låta det granskas. Det som sägs om samrådstid i 11 b § ska då i stället avse granskningstid. Granskningstiden ska vara minst tre veckor.

Om planförslaget är ett sådant som avses i 7 a §, ska kommunen kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 c § och låta det granskas. Det som sägs om samrådstid i 11 c § ska då i stället avse granskningstid. Granskningstiden ska vara minst tre veckor.

Kungörandet får samordnas med det kungörande som ska ske i det andra ärendet som avses i 7 a §.

¹⁵ Senaste lydelse 2017:965.

¹⁶ Senaste lydelse 2014:900.

25 §¹⁷

Om kommunen efter granskningstiden ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och tredje styckena samt 19–24 §§. Om kommunen bedömer att förslaget är ett sådant som avses i 7 § och det inte har kungjorts tidigare, ska kommunen dessutom kungöra det ändrade förslaget på det sätt som anges i 11 b §. Det som sägs om samrådstid i 11 b § ska då i stället avse granskningstid.

Om kommunen efter granskningstiden ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och tredje styckena samt 19–24 §§. Om kommunen bedömer att förslaget är ett sådant som avses i 7 § och det inte har kungjorts tidigare, ska kommunen dessutom kungöra det ändrade förslaget på det sätt som anges i 11 c §. Det som sägs om samrådstid i 11 c § ska då i stället avse granskningstid.

32 §¹⁸

När beslutet att anta detaljplanen har *vunnit* laga kraft ska kommunen

1. på planhandlingarna anteckna det datum då planen *vann* laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i 11 b § eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 6, 7, 9, 10 eller 11 § och dem som enligt 14 kap. 12 § kan ha motsvarande rätt till ersättning samt i underrättelsen upplysa om innehållet i 15 kap. 5 §.

När beslutet att anta detaljplanen har *fått* laga kraft ska kommunen

1. på planhandlingarna anteckna det datum då planen *fick* laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i 11 c § eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 6, 7, 9, 10 eller 11 § och dem som enligt 14 kap. 12 § kan ha motsvarande rätt till ersättning samt i underrättelsen upplysa om innehållet i 15 kap. 5 §.

39 §¹⁹

I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § i den del som avser fastighetsförteckning, 9 och 10 §§, 11 § *första–tredje styckena*,

I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § i den del som avser fastighetsförteckning, 9, 10 och 11 §§, 11 b § första stycket,

¹⁷ Senaste lydelse 2014:900.

¹⁸ Senaste lydelse 2014:900.

¹⁹ Senaste lydelse 2017:965.

11 a § första stycket, 11 b och 11 c §§, 12–15 §§, 17 §, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 §§ och 38 §. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.

11 c–15 §§, 17 §, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 och 38 §§. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.

7 kap.

8 §

Bestämmelserna i 3 kap. 7–18 §§ om samråd, *utställning* och granskning ska tillämpas också i fråga om regionplaner och även när en regionplan ska ändras eller upphävas. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionplaneorganet. *Utställningstiden* ska dock vara minst tre månader.

Bestämmelserna i 3 kap. 7–18 a §§ om samråd och granskning ska tillämpas också i fråga om regionplaner och även när en regionplan ska ändras eller upphävas. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionplaneorganet. *Granskningstiden* ska dock vara minst tre månader.

9 §²⁰

En regionplan ska antas, ändras och upphävas av fullmäktige i det kommunalförbund eller regionplaneförbund som är regionplaneorgan.

Regionplaneorganet ska se till att

1. ett beslut om att anta, ändra eller upphäva en regionplan tillkännages genom att justeringen av protokollet med beslutet tillkännages på förbundets anslagstavla,

2. ett meddelande om tillkännagivandet och ett protokollsutdrag med beslutet sänds till de kommuner och länsstyrelser som berörs av planen och till regeringen senast dagen efter tillkännagivandet, och

3. planen sänds till länsstyrelserna inom regionen och Boverket, när beslutet har fått laga kraft.

3. planen sänds till länsstyrelserna inom regionen, Boverket och *lantmäterimyndigheten* när beslutet har fått laga kraft.

11 kap.

10 §

När länsstyrelsen enligt 5 kap. 29, 38 eller 39 § har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte.

Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,

2. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt,

3. en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
4. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller

5. en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

13 kap.

1 §²¹

Följande beslut enligt denna lag får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725):

1. kommunfullmäktiges beslut om översiktsplan,
 2. kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategi för översiktsplaneringen,
2. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser,
 3. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att fatta beslut om skyldighet för fastighetsägare att betala kostnader för gator och andra allmänna platser eller att fatta beslut om villkoren för sådan betalning,
3. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser,
 4. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att fatta beslut om skyldighet för fastighetsägare att betala kostnader för gator och andra allmänna platser eller att fatta beslut om villkoren för sådan betalning,
4. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut att inte anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser,
 5. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om grunderna för skyldighet att betala kostnader för gator och andra allmänna platser och om generella villkor för sådan betalning,
5. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om grunderna för skyldighet att betala kostnader för gator och andra allmänna platser och om generella villkor för sådan betalning,
 6. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om taxa i ärenden hos byggnadsnämnden,
6. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om taxa i ärenden hos byggnadsnämnden,
 7. ett kommunalförbunds eller regionplaneförbunds fullmäktiges beslut om regionplan, och
7. ett kommunalförbunds eller regionplaneförbunds fullmäktiges beslut om regionplan, och
 8. kommunens beslut om riktlinjer för exploateringsavtal.
8. kommunens beslut om riktlinjer för exploateringsavtal,
 9. kommunens beslut om riktlinjer för exploateringsavtal.

²¹ Senaste lydelse 2017:761.

Regeringen får meddela föreskrifter om

1. att kommunen ska skicka beslut enligt 3 kap. 27 § om översiktsplanens aktualitet till myndigheter, kommuner och andra berörda,

2. när genomförandet av en detaljplan på grund av en sådan användning som avses i 4 kap. 34 § andra stycket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och

3. undantag från kommunens skyldighet enligt 5 kap. 32 eller 39 § att skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen.

1. när genomförandet av en detaljplan på grund av en sådan användning som avses i 4 kap. 34 § andra stycket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och

2. undantag från kommunens skyldighet enligt 5 kap. 32 eller 39 § att skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen.

Lydelse enligt prop. 2017/18:132

Föreslagen lydelse

1 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om standarder för utformning av detaljplaner och planbeskrivningar enligt 4 kap. samt grundkartor enligt 5 kap. 8 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om standarder för utformning av

1. översiktsplaner enligt 3 kap.,
2. regionplaner enligt 7 kap.,
3. detaljplaner, områdesbestämmelser och planbeskrivningar enligt 4 kap., och
4. grundkartor enligt 5 kap. 8 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021 i fråga om 5 kap. 7 § andra stycket och i övrigt den 1 januari 2020.

2. Äldre bestämmelser, förutom 3 kap. 22 §, 7 kap. 9 § och 16 kap. 1 a §, gäller fortfarande för

a) ärenden om regionplaner, översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser som har påbörjats före den 1 januari 2020, och

b) mål och ärenden som avser överklagande och överprövning av sådana planer och bestämmelser till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

3. I stället för den tid som anges i den nya bestämmelsen i 3 kap. 23 § första stycket, ska kommunens första planeringsstrategi efter denna lags ikraftträdande antas senast den 1 januari 2021.

4. Kravet i den nya bestämmelsen i 5 kap. 7 a § på att en detaljplan ska vara förenlig med en aktuell översiktsplan ska inte tillämpas förrän den 1 januari 2021. Prop. 2019/20:52
Bilaga 2

5. Översiktsplaner antagna före den 1 januari 2004 ska upphöra att gälla vid utgången av 2024.

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har yttrat sig: Affärsverket Svenska kraftnät, Akademiska hus, Arken arkitekter, Blekinge tekniska högskola, Bollnäs kommun, Bostadsrätterna, Boverket, Byggherrarna Sverige AB, Delegationen mot segregation, Enköpings kommun, Fastighetsägarna Sverige, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Fortifikationsverket, Föreningen Sveriges stadsbyggare, Försvarsmakten, Förvaltningsrätten i Stockholm, Göteborgs kommun, Göteborgsregionens kommunalförbund, Havs- och vattenmyndigheten, Hyresgästföreningen Riksförbundet, Härnösands kommun, JM AB, Karlstads kommun, Katrineholms kommun, Konkurrensverket, Kungl. Tekniska högskolan, Lantmäteriet, Linköpings kommun, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Väster-norrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö kommun, Malung-Sälens kommun, Mittuniversitetet, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Mäklarsamfundet, Naturvårdsverket, Norrköpings kommun, Post- och telestyrelsen, Regelrådet, Riksantikvarieämbetet, Riksbyggen, Sametinget, Samfundet S:t Erik, Skåne läns landsting, SmåKom, Statens energimyndighet, Statens fastighetsverk, Statens geotekniska institut, Statens jordbruksverk, Statens konstråd, Statskontoret, Stockholms kommun, Stockholms läns landsting (TRF), Strålsäkerhetsmyndigheten, Studentbostadsföretagen, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Svenska Bankföreningen, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Arkitekter, Sveriges Byggindustrier, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges lantbruksuniversitet, Sveriges Stadsarkitektförening, Tillväxtverket, Totalförsvarets forskningsinstitut, Trafikverket, Transportstyrelsen, Trollhättans kommun, Umeå tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Uppsala kommun, Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Västerås kommun, Ånge kommun, Örebro universitet, Östersunds kommun, Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Östhammars kommun och Östra Göinge kommun.

Även följande remissinstanser har fått tillfälle att yttra sig, men har inte lämnat något svar: Andersson Arfwedson arkitekter, Bengtsfors kommun, Bollebygds kommun, Byggvesta, Chalmers Tekniska högskola, Elmarknadsinspektionen, Falköpings kommun, Föreningen för samhällsplanering, Företagarna, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Förvaltningsrätten i Växjö, Gävle kommun, Hela Sverige ska leva, HSB Riksförbund, ICOMOS Sverige, Ikano Bostad AB, Informationscentrum för hållbart byggande, Jagvillhabostad.nu, Jokkmokks kommun, Riksdagens ombudsmän (JO), Kalix kommun, Kommerskollegium, Kvinnors Byggforum, Lantbrukarnas riksförbund, Laxå kommun, Lerums kommun,

Lycksele kommun, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Mora kommun, Mälardalens högskola, Naturskyddsföreningen, Näringslivets transportråd, Nässjö kommun, Osby kommun, Rikshem, Samhällsbyggarna, Sollefteå kommun, Statens centrum för arkitektur och design, Stockholms Byggmästarförening, Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv, Sveriges Hamnar, Sveriges åkeriföretag, Torsby kommun, Transportföretagen, Umeå universitet, Uppsala universitet, Wallenstam, Vasakronan, Veidekke, White arkitekter, Villaägarnas Riksförbund, Vårgårda kommun, Världsnaturfonden WWF, Åsele kommun, Örebro länsmuseum och Östergötlands läns landsting.

Härutöver har synpunkter kommit in från Arvidsjaurs kommun, Folkhälsomyndigheten, kommunsamarbetet MalmöLundregionen, Nyköpings kommun, SBK Värmland AB, kommunsamarbetet Storsthlm, Svenska Byggnadsvårdsföreningen, Sveriges Hembygdsförbund och Örebro kommun.

Lagrådsremissens lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Häri genom föreskrivs att 7 kap. 18 e § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

18 e §¹

Med *område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen* avses vid tillämpningen av 18 d § ett område som

1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
2. är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
3. endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften,
 - a) i eller i närheten av tätorter,
 - b) i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,
 - c) på Gotland, eller
 - d) vid Vänern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungens, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungens, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och
4. inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

En översiktsplan enligt 3 kap. 1 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett sådant område som avses i första stycket. Översiktsplanen är inte bindande.

En *aktuell* översiktsplan enligt 3 kap. 1 och 25 §§ plan- och bygglagen (2010:900) ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett sådant område som avses i första stycket. Översiktsplanen är inte bindande.

1. Denna lag träder i kraft den 11 september 2024.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet och för mål och ärenden som avser överklagande av sådana ärenden till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

¹ Senaste lydelse 2011:393.

2. Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Prop. 2019/20:52
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)¹

dels att nuvarande 5 kap. 11 a, 11 b och 11 c §§ ska betecknas 5 kap. 11 c, 11 d och 11 e §§,

dels att 3 kap. 2–10 och 12–28 §§, 4 kap. 33 b och 34 §§, 5 kap. 6–7 a, 11, 14, 18, 18 a, 22, 25, 32, 38 a, 38 b och 39 §§, 7 kap. 1, 3, 5–7 och 10 §§, 11 kap. 10 §, 13 kap. 1, 2 och 4 §§, 16 kap. 1 och 1 a §§ och rubrikerna närmast före 3 kap. 7 och 12 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 3 kap. 23 och 27 §§ ska sättas närmast före 3 kap. 27 respektive 23 §,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 3 kap. 6 a, 6 b, 9 a, 18 a och 19 a §§ och 5 kap. 11 a och 11 b §§, och närmast före 3 kap. 2 och 3 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Översiktsplanens syfte

2 §

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. *Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.*

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Planen ska även ge vägledning för beslut om hur

1. mark- och vattenområden ska användas, och

2. den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Planen är inte bindande.

¹ Senaste lydelse av
5 kap. 11 a § 2014:900
5 kap. 11 b § 2014:900
5 kap. 11 c § 2014:900.

3 §

Översiktsplanen är inte bindande.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen av den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

4 §²

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt.

Om en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken inte ska göras, ska kommunen i översiktsplanen redovisa skälen för sin bedömning i den frågan.

Krävs en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken, ska kommunen redovisa miljökonsekvenser i planen på ett sätt som uppfyller kraven i 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

1. riksintressen ska tillgodoses,
2. gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas, och
3. förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas.

5 §³

Av översiktsplanen ska framgå
1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,

2. kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras,

Av översiktsplanen ska även följande framgå

² Senaste lydelse 2017:965.

³ Senaste lydelse 2018:1732.

3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljökvalitetsnormer,

4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,

5. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,

6. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,

7. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra, och

8. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen.

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,

2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,

3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,

4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,

5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och

6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

6 §

Översiktsplanen ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

Översiktsplanen ska utformas så att innebörden av den tydligt framgår.

Planen får redovisas med en annan detaljeringsgrad för en viss del av kommunen än för planen i övrigt.

6 a §

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa planens väsentliga konsekvenser.

6 b §

Om en betydande miljöpåverkan kan antas enligt det beslut som avses i 9 § andra stycket eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken, ska kommunen redovisa miljökonsekvenser i översiktsplanen på ett sätt som uppfyller kraven i 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Om en betydande miljöpåverkan inte kan antas enligt det beslut som avses i 9 § andra stycket, ska kommunen i planen redovisa skälen för sin bedömning i den frågan.

Förslag till översiktsplan

Att ta fram en översiktsplan

7 §⁴

Innan kommunen antar en översiktsplan eller en ändring i den ska kommunen

1. upprätta ett förslag till plan eller ändring som uppfyller kraven i 4–6 §§,

2. vid upprättandet av förslaget samråda med myndigheter, kommuner och andra som är berörda enligt 8–11 §§, och

3. ställa ut förslaget och låta det granskas enligt 12–18 §§.

Innan kommunen antar en översiktsplan ska kommunen

1. upprätta ett förslag till plan som uppfyller kraven i 3–6 b §§,

2. vid upprättandet av förslaget genomföra ett samråd enligt 8–11 §§, och

3. låta förslaget granskas enligt 12–18 a §§.

Lydelse enligt prop. 2018/19:162

Föreslagen lydelse

8 §

När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan eller ändring i planen ska kommunen samråda med länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Kommunen ska också ge kommunens medlem-

När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan ska kommunen samråda med länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, de andra

mar, de andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet.

Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt.

myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet.

Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §⁵

Krävs sådant samråd som avses i 6 kap. 6 eller 9 och 10 §§ miljöbalken, ska samrådet enligt 8 § genomföras så att det uppfyller kraven om samråd i nämnda bestämmelser i miljöbalken. Trots det som sägs där om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

Inom ramen för samrådet enligt 8 § ska kommunen undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen.

Kommunen ska efter undersökningen avgöra frågan i ett särskilt beslut på det sätt och med det innehåll som anges i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken.

Kraven enligt första och andra styckena gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken.

9 a §

Om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet enligt

⁵ Senaste lydelse 2017:965.

8 § även uppfylla kraven på avgränsningsområdet i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

Trots det som sägs i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, ska kommunen vid samrådet i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

10 §

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

Utställning och granskning av kommunens förslag

Granskning av kommunens förslag

12 §

Kommunen ska *ställa ut* planförslaget under minst två månader.

Kommunen ska *låta* planförslaget *granskas* under minst två månader (*granskningstid*).

Under granskningstiden ska kommunen hålla förslaget tillgängligt för granskning. Kommunen ska också se till att samrådsredogörelsen och det förslag som samrådet avsett finns tillgängliga.

13 §

Kommunen ska *kungöra utställningen av planförslaget före utställningstidens början*. Kommunen ska anslå kungörelsen på kommunens anslagstavla och införa den i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå *var utställningen äger rum samt inom vilken tid*, på vilket sätt och till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

Kommunen ska *före granskningstidens början kungöra att planförslaget finns tillgängligt för granskning*. Kommunen ska anslå kungörelsen på kommunens anslagstavla och införa den i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå

1. *var planförslaget hålls tillgängligt för granskning,*

2. *att den som vill lämna synpunkter på förslaget ska göra det senast under granskningstiden, och*

3. *på vilket sätt och till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.*

Kungörandet ska ske enligt lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.

Lydelse enligt prop. 2018/19:162 *Föreslagen lydelse*

14 §

Innan utställningen äger rum ska kommunen skicka planförslaget och kungörelsen till länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs.

Kommunen ska senast den dag då kungörelsen anslås på kommunens anslagstavla skicka planförslaget och kungörelsen till länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

15 §

Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under *utställningstiden*.

Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under *granskningstiden*.

16 §

Länsstyrelsen ska under *utställningstiden avge ett granskningsyttrande över planförslaget*.

Länsstyrelsen ska under *granskningstiden lämna ett granskningsyttrande över planförslaget*.

Av yttrandet ska det framgå om

Av yttrandet ska det *enbart* framgå om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,

2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,

3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,

4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk *blir* olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

5. en bebyggelse *blir olämplig* eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

17 §

Efter *utställningstiden* ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till.

Efter *granskningstiden* ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till.

18 §

Om planförslaget ändras väsentligt efter *utställningen*, ska kommunen *ställa ut* förslaget på nytt.

Om planförslaget ändras väsentligt efter *granskningstiden*, ska kommunen *låta* förslaget *granskas* på nytt.

18 a §

På kommunens begäran ska länsstyrelsen tillhandahålla ett reviderat granskningsyttrande enligt 16 §, om

1. kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning enligt 18 § äger rum, och

2. länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis inte längre är aktuellt.

19 §

Kommunfullmäktige beslutar i frågor om antagande *och ändring* av översiktsplanen.

Kommunfullmäktige beslutar i frågor om antagande av översiktsplanen.

19 a §

Kommunen ska senast dagen efter det att beslutet att anta översiktsplanen har tillkännagetts

1. skicka ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen, och

2. hålla planen tillgänglig på sin webbplats.

Skyldigheten enligt första stycket 2 upphör om beslutet upphävs

efter ett överklagande eller när planen inte längre gäller därför att ett beslut att anta en ny plan har fått laga kraft.

20 §

Kommunen ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 16 § tillsammans med översiktsplanen. *Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.*

Kommunen ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 16 § tillsammans med översiktsplanen.

21 §

Ett beslut att anta *eller ändra* översiktsplanen gäller först sedan beslutet har *vunnit* laga kraft.

Ett beslut att anta översiktsplanen gäller först sedan beslutet har *fått* laga kraft.

Lydelse enligt prop. 2018/19:162

Föreslagen lydelse

22 §

När ett beslut att anta *eller ändra* översiktsplanen har fått laga kraft, ska kommunen *utan dröjsmål* skicka följande handlingar till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs:

När ett beslut att anta översiktsplanen har fått laga kraft, ska kommunen *inom sex veckor* skicka följande handlingar till Boverket, länsstyrelsen, *lantmäterimyndigheten*, regionen och de kommuner som berörs:

1. översiktsplanen,
2. den samrådsredogörelse som avses i 11 §,
3. det granskningsyttrande som avses i 16 §,
4. det utlåtande som avses i 17 §, och
5. ett protokollsutdrag med beslutet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §

En översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen. Den kan också ändras genom ett tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse. Om inte annat följer av 24–26 §§, ska 1–22 §§ tillämpas när planen ändras.

Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. I strategin ska fullmäktige

1. ta ställning till dels ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, dels kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, och

2. bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §.

En ändring av planen för en viss del av kommunen får redovisas med en annan detaljeringsgrad än för översiktsplanen i övrigt.

Om planen innebär en ändring av den gällande översiktsplanen ska sambanden med och konsekvenserna för översiktsplanen som helhet redovisas.

En planeringsstrategi kan ändras fram till nästa ordinarie val.

Kraven i första stycket gäller dock inte om fullmäktige i stället antar en ny översiktsplan inom den tid som anges där.

24 §

Om ett förslag till ändring avser endast en viss del av kommunen, får kommunen, i stället för att ställa ut det enligt 12 §, anslå en kungörelse om förslaget på kommunens anslagstavla och föra in kungörelsen i en ortstidning. Kommunen ska hålla förslaget, samrådsredogörelsen och i förekommande fall miljökonsekvensbeskrivningen tillgängliga för granskning.

Av kungörelsen ska det framgå

1. var området som avses med ändringen ligger,

2. var förslaget finns tillgängligt för granskning,

3. att den som vill granska förslaget och lämna synpunkter får göra det inom en viss tid (gransknings-tid) som ska vara minst sex veckor, och

4. till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

När kommunfullmäktige har antagit eller ändrat planeringsstrategin ska kommunen inom två veckor från det att beslutet har tillkännagetts

1. skicka strategin och ett protokollsutdrag med beslutet till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs, och

2. hålla strategin tillgänglig på kommunens webbplats, tills en ny strategi antas.

25 §⁶

Om kommunen kungör ett planförslag enligt 24 §, ska kommunen i stället för att skicka handlingar enligt 14 §

1. senast den dag då förslaget kungörs skicka ett meddelande om innehållet i kungörelsen till länsstyrelsen samt till de kommuner och kommunala organ enligt 8 § som berörs,

En översiktsplan är aktuell från det att planen har fått laga kraft eller kommunfullmäktige har antagit en planeringsstrategi enligt 23 § och fram till nästa ordinarie val. Därefter är planen aktuell under ytterligare 24 månader.

2. skicka förslaget till länsstyrelsen, och

3. under granskningstiden hålla förslaget tillgängligt för dem som vill granska det.

En översiktsplan upphör att vara aktuell när den tid som anges i första stycket andra meningen har löpt ut, om inte fullmäktige innan dess antar en planeringsstrategi.

Trots första stycket är planen inte aktuell om fullmäktige har gjort en sådan bedömning i planeringsstrategin.

26 §

Om kommunen kungör ett förslag enligt 24 §, ska det som sägs i 15–17 §§ om utställningstiden i stället avse granskningstiden. Om förslaget ändras väsentligt efter granskningstiden, får kommunen kungöra det ändrade förslaget i stället för att ställa ut det på nytt.

Länsstyrelsen ska i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige.

I underlaget ska länsstyrelsen ange

1. hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen, och

2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Länsstyrelsen ska även lämna ett sådant underlag till kommunen när kommunen begär det.

27 §

Kommunfullmäktige ska minst en gång under mandattiden pröva om översiktsplanen är aktuell i förhållande till kraven i 5 §.

En översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen. Den kan också ändras genom ett tillägg för att tillgodose ett visst allmänt intresse. Om inte annat följer av 28 §, ska 1–22 §§ tillämpas när planen ändras.

När planen ändras ska sambanden med och konsekvenserna för den som helhet redovisas.

Länsstyrelsen ska minst en gång under den mandattid som avses i 27 § redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse till kommunen. Av redogörelsen ska det framgå hur synpunkterna förhåller sig till översiktsplanen.

Länsstyrelsen ska lämna en sådan redogörelse till kommunen också när kommunen begär det.

Om ett förslag till ändring avser endast en viss del av kommunen är det, trots det som sägs i 12 §, tillräckligt att granskningstiden är sex veckor.

4 kap.

33 b §⁷

Om en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken inte ska göras, ska skälen för bedömningen i den frågan anges i redovisningen enligt 33 § första stycket 4.

Om en betydande miljöpåverkan inte kan antas enligt det beslut som avses i 5 kap. 11 a § andra stycket, ska skälen för bedömningen i den frågan anges i redovisningen enligt 33 § första stycket 4.

34 §⁸

Krävs en sådan strategisk miljöbedömning som avses i 6 kap. miljöbalken, ska redovisningen enligt 33 § första stycket 4 i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Om en betydande miljöpåverkan kan antas enligt det beslut som avses i 5 kap. 11 a § andra stycket eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken, ska redovisningen enligt 33 § första stycket 4 i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Redovisningen ska också uppfylla kraven i 6 kap. 35, 37 och 43 §§ miljöbalken och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser, om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för

1. industriändamål,
2. ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat projekt för sammanhållen bebyggelse,
3. en skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar,
4. en hamn för fritidsbåtar,

⁷ Senaste lydelse 2017:965.

⁸ Senaste lydelse 2017:965.

5. ett hotellkomplex eller en fritidsby med tillhörande anläggningar, utanför sammanhållen bebyggelse,
6. en permanent campingplats,
7. en nöjespark,
8. en djurpark,
9. en spårväg, eller
10. en tunnelbana.

5 kap.

6 §⁹

Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt 8–37 §§.

För vissa detaljplaner gäller enligt 7 och 7 a §§ även särskilda bestämmelser.

Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt 8–10 och 11–37 §§.

7 §¹⁰

Särskilda bestämmelser om ett utökat planförfarande finns i 11 a § första stycket, 11 b och 11 c §§, 17 § första stycket, 18 § andra och tredje styckena samt 25 § för en detaljplan som

1. inte är förenlig med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 §,

2. är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse, eller

3. kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Särskilda bestämmelser om ett utökat planförfarande finns i 11 c § första stycket, 11 d, 11 e och 17 §§, 18 § andra och tredje styckena samt 25 § för en detaljplan som

Det utökade planförfarandet ska även tillämpas om översiktsplanen enligt 3 kap. 25 § inte är aktuell när ärendet påbörjas.

7 a §¹¹

Särskilda bestämmelser om ett samordnat planförfarande finns i 11 a § andra stycket, 16 och 18 a §§, 21 § andra stycket och 23 § andra stycket för en detaljplan som är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § och som enbart gäller

Särskilda bestämmelser om ett samordnat planförfarande finns i 11 c § andra stycket, 16 och 18 a §§, 21 § andra stycket och 23 § andra stycket för en detaljplan som är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § och som enbart gäller

⁹ Senaste lydelse 2014:900.

¹⁰ Senaste lydelse 2014:900.

¹¹ Senaste lydelse 2014:900.

1. en verksamhet som har tillståndsprövats eller ska tillståndsprövas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken, eller

2. en åtgärd som har prövats eller ska prövas genom upprättande och fastställande av en vägplan enligt väglagen (1971:948) eller en järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

Bestämmelserna om ett samordnat planförfarande är endast tillämpliga om översiktsplanen enligt 3 kap. 25 § är aktuell när ärendet påbörjas.

11 §¹²

I arbetet med att ta fram ett program enligt 10 § eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen samråda med

1. länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och de kommuner som berörs,
2. de kända sakägarna och de kända bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs,
3. de kända organisationer av hyresgäster som har avtal om förhandlingsordning för en berörd fastighet eller, om någon förhandlingsordning inte gäller, som är anslutna till en riksorganisation inom vars verksamhetsområde en berörd fastighet är belägen, och
4. de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget.

Kommunen behöver dock inte samråda med bostadsrättshavare, hyresgäster, boende eller organisationer av hyresgäster, om det är uppenbart att förslaget saknar betydelse för dem.

För samråd enligt första stycket 2–4 är det tillräckligt att kommunen ger tillfälle till samråd.

Krävs sådant samråd som avses i 6 kap. 6 eller 9 och 10 §§ miljöbalken, ska samrådet enligt första stycket genomföras så att det uppfyller kraven om samråd i nämnda bestämmelser. Trots det som sägs där om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, ska kommunen i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

11 a §

Inom ramen för samrådet enligt 11 § ska kommunen undersöka om genomförandet av detaljplanen kan

*antas medföra en betydande miljö-
påverkan. Undersökningen ska ske
på det sätt som anges i 6 kap. 6 §
miljöbalken och föreskrifter som
regeringen har meddelat i anslut-
ning till den bestämmelsen.*

*Kommunen ska efter undersök-
ningen avgöra frågan i ett särskilt
beslut på det sätt och med det inne-
håll som anges i 6 kap. 7 § första
och andra styckena miljöbalken.*

*Kraven enligt första och andra
styckena gäller inte om frågan om
betydande miljöpåverkan redan är
avgjord i föreskrifter som regering-
en har meddelat med stöd av 6 kap.
4 § miljöbalken eller om planen
omfattas av undantaget i 6 kap. 3 §
andra stycket 1 samma balk.*

11 b §

*Om genomförandet av detalj-
planen kan antas medföra en betyd-
ande miljöpåverkan, ska kommu-
nen inom ramen för samrådet enligt
11 § även uppfylla kraven på av-
gränsningssamråd i 6 kap. 9 och
10 §§ miljöbalken.*

*Trots det som sägs i 6 kap. 6 och
10 §§ miljöbalken om samråd med
andra myndigheter som på grund
av sitt särskilda miljöansvar kan
antas bli berörda av planen, ska
kommunen vid samrådet i fråga om
statliga myndigheter enbart sam-
råda med länsstyrelsen.*

14 §¹³

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
3. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och

¹³ Senaste lydelse 2014:900.

4. verka för att en bebyggelse eller ett byggnadsverk *inte blir olämplig* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

4. verka för att en bebyggelse *inte blir olämplig* eller ett byggnadsverk *olämpligt* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under samrådet ska länsstyrelsen också särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

18 §¹⁴

När samrådet enligt 11–17 §§ är klart ska kommunen i en underrättelse informera om sitt planförslag och låta det granskas under en viss tid (granskningstid). Om de som kommunen har samrått med enligt 11 § har godkänt planförslaget, behöver underrättelse inte lämnas.

Granskningstiden ska vara minst två veckor, men den får göras kortare, om alla berörda är överens om det. För ett sådant planförslag som avses i 7 § 1 och 2 ska granskningstiden dock vara minst tre veckor och för ett sådant planförslag som avses i 7 § 3 minst 30 dagar.

Om kommunen när samrådet är klart bedömer att planförslaget är ett sådant som avses i 7 §, ska kommunen dessutom kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 b §, om förslaget inte har kungjorts tidigare eller det har ändrats väsentligt. Det som sägs om samrådstid i 11 b § ska då i stället avse granskningstid.

Om kommunen när samrådet är klart bedömer att planförslaget är ett sådant som avses i 7 §, ska kommunen dessutom kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 d §, om förslaget inte har kungjorts tidigare eller det har ändrats väsentligt. Det som sägs om samrådstid i 11 d § ska då i stället avse granskningstid.

18 a §¹⁵

Om planförslaget är ett sådant som avses i 7 a §, ska kommunen kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 b § och låta det granskas. Det som sägs om samrådstid i 11 b § ska då i stället avse granskningstid. Granskningstiden ska vara minst tre veckor.

Om planförslaget är ett sådant som avses i 7 a §, ska kommunen kungöra förslaget på det sätt som anges i 11 d § och låta det granskas. Det som sägs om samrådstid i 11 d § ska då i stället avse granskningstid. Granskningstiden ska vara minst tre veckor.

Kungörandet får samordnas med det kungörande som ska ske i det andra ärendet som avses i 7 a §.

22 §

Under granskningstiden ska länsstyrelsen yttra sig över planförslaget, om förslaget enligt länsstyrelsens bedömning innebär att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,

¹⁴ Senaste lydelse 2017:965.

¹⁵ Senaste lydelse 2014:900.

3. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser,

4. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt, eller

5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk *annars blir olämplig* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

5. en bebyggelse *annars blir olämplig* eller ett byggnadsverk *olämpligt* med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

25 §¹⁶

Om kommunen efter granskningstiden ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och *tredje* styckena samt 19–24 §§. Om kommunen bedömer att förslaget är ett sådant som avses i 7 § och det inte har kungjorts tidigare, ska kommunen dessutom kungöra det ändrade förslaget på det sätt som anges i *11 b §*. Det som sägs om samrådstid i *11 b §* ska då i stället avse granskningstid.

Om kommunen efter granskningstiden ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen låta granska det ändrade förslaget enligt 18 § första och *andra* styckena samt 19–24 §§. Om kommunen bedömer att förslaget är ett sådant som avses i 7 § och det inte har kungjorts tidigare, ska kommunen dessutom kungöra det ändrade förslaget på det sätt som anges i *11 d §*. Det som sägs om samrådstid i *11 d §* ska då i stället avse granskningstid.

32 §¹⁷

När beslutet att anta detaljplanen har *vunnit* laga kraft ska kommunen

1. på planhandlingarna anteckna det datum då planen *vann* laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i *11 b §* eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 6, 7, 9, 10 eller 11 § och dem som enligt 14 kap. 12 § kan ha motsvarande

När beslutet att anta detaljplanen har *fått* laga kraft ska kommunen

1. på planhandlingarna anteckna det datum då planen *fick* laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i *11 d §* eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 6, 7, 9, 10 eller 11 § och dem som enligt 14 kap. 12 § kan ha motsvarande

¹⁶ Senaste lydelse 2014:900.

¹⁷ Senaste lydelse 2014:900.

rätt till ersättning samt i under-
rättelsen upplysa om innehållet i
15 kap. 5 §.

rätt till ersättning samt i under-
rättelsen upplysa om innehållet i
15 kap. 5 §.

38 a §¹⁸

Vid förlängning av genomföran-
detiden enligt 4 kap. 24 § behöver
18 § första och *tredje* styckena samt
19–25 §§ inte tillämpas. Samråd
enligt 11 § krävs endast med lant-
mäterimyndigheten och kända sak-
ägare inom det berörda området.

Vid förlängning av genomföran-
detiden enligt 4 kap. 24 § behöver
18 § första och *andra* styckena samt
19–25 §§ inte tillämpas. Samråd
enligt 11 § krävs endast med lant-
mäterimyndigheten och kända sak-
ägare inom det berörda området.

38 b §¹⁹

I fråga om förslag till att upphäva
en detaljplan behöver 18 § första
och *tredje* styckena samt 19–25 §§
inte tillämpas när planens genom-
förandetid har gått ut, och upphäv-
andet av planen

I fråga om förslag till att upphäva
en detaljplan behöver 18 § första
och *andra* styckena samt 19–25 §§
inte tillämpas när planens genom-
förandetid har gått ut, och upphäv-
andet av planen

1. är förenligt med översiktsplanen och länsstyrelsens gransknings-
yttrande enligt 3 kap. 16 §,

2. inte är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor
betydelse, och

3. inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

I fall som avses i första stycket, ska kommunen så snart som möjligt
skicka samrådsredogörelsen eller ett meddelande om var den finns till-
gänglig till dem som inte har fått sina synpunkter tillgodosedda.

Om kommunen efter att samrådet är klart ändrar sitt förslag väsentligt,
ska kommunen trots första stycket låta granska det ändrade förslaget enligt
18 § första och tredje styckena samt 19–24 §§.

Om kommunen efter att samrådet
är klart ändrar sitt förslag väsent-
ligt, ska kommunen trots första
stycket låta granska det ändrade
förslaget enligt 18 § första och
tredje styckena samt 19–24 §§.

Om kommunen efter att samrådet
är klart ändrar sitt förslag väsent-
ligt, ska kommunen trots första
stycket låta granska det ändrade
förslaget enligt 18 § första och
andra styckena samt 19–24 §§.

*Bestämmelserna i första–tredje
styckena är endast tillämpliga om
översiktsplanen enligt 3 kap. 25 §
är aktuell när ärendet påbörjas.*

¹⁸ Senaste lydelse 2014:900.

¹⁹ Senaste lydelse 2014:900.

I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § i den del som avser fastighetsförteckning, 9 och 10 §§, 11 § första–tredje styckena, 11 a § första stycket, 11 b och 11 c §§, 12–15 §§, 17 §, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 §§ och 38 §. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.

I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § i den del som avser fastighetsförteckning, 9, 10 och 11 §§, 11 c § första stycket, 11 d–15 §§, 17, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 och 38 §§. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.

Lydelse enligt prop. 2018/19:162 Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §

Regional fysisk planering ska ske i Stockholms län och i Skåne län. Regionen ansvarar för denna planering.

Regionen ska

1. utreda regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö,
2. upprätta ett förslag till regionplan enligt 2–4 §§ eller förslag till ändring av en sådan plan,
3. anta, pröva aktualiteten hos och vid behov ändra planen,
4. lämna underlag om regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö till länsstyrelsen, andra berörda regioner och de kommuner, regionala kollektivtrafikmyndigheter och andra myndigheter som berörs,
5. yttra sig över förslag till översiktsplaner inom länet under *utställningstiden* i fråga om hur dessa planer förhåller sig till regionplanen,
6. verka för insatser som kan bidra till att det långsiktiga behovet av bostäder kan tillgodoses, och
7. verka för insatser som kan bidra till att minska länets klimatpåverkan och dess effekter.

Regionen ska lämna regeringen de uppgifter om den regionala fysiska planeringen som regeringen begär.

²⁰ Senaste lydelse 2017:965.

Av regionplanen ska det framgå

1. hur hänsyn har tagits till allmänna intressen enligt 2 kap., hur riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken har tillgodosetts och på vilket sätt miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken har följts,

2. hur hänsyn har tagits till och hur planen har samordnats med den regionala utvecklingsstrategin, länsplanen för regional transportinfrastruktur, trafikförsörjningsprogram och kommunala riktlinjer för bostadsförsörjning samt nationella och andra regionala och kommunala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i länet, och

3. hur planen är avsedd att genomföras.

I fråga om strategisk miljöbedömning gäller 3 kap. 4 § andra och tredje styckena. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen.

Planen ska även ha det innehåll som följer av 3 kap. 6 b §. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen.

Länsstyrelsens granskningsyttrande över planförslaget ska redovisas tillsammans med regionplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

Bestämmelserna i 3 kap. 7 § 2 och 3 och 8–18 §§ om samråd, *utställning* och granskning gäller i tillämpliga delar också i fråga om förslag till regionplan eller förslag till ändring av en sådan plan. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen *i stället* gälla regionen. *Utställningstiden* ska dock vara minst tre månader.

Bestämmelserna i 3 kap. 7 § 2 och 3 och 8–18 a §§ om samråd och granskning gäller i tillämpliga delar också i fråga om förslag till regionplan eller förslag till ändring av en sådan plan. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen. *Granskningstiden* ska dock vara minst tre månader.

Regionen ska minst en gång under *fullmäktiges mandattid* pröva om regionplanen är aktuell i förhållande till kraven i 2–4 §§ (aktualitetsprövning). Vid denna prövning ska regionen begära länsstyrelsens och berörda kommuners synpunkter i fråga om sådana intressen som anges i 7 och 8 §§.

Regionen ska minst en gång under *tiden mellan två ordinarie val till fullmäktige* pröva om regionplanen är aktuell i förhållande till kraven i 2–4 §§ (aktualitetsprövning). Vid denna prövning ska regionen begära länsstyrelsens och berörda kommuners synpunkter i fråga om sådana intressen som anges i 7 och 8 §§.

7 §

När regionen begär länsstyrelsens synpunkter enligt 6 §, ska länsstyrelsen redovisa *sina synpunkter* i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse vid aktualitetsprövningen. *Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse. Av redogörelsen ska det framgå hur synpunkterna förhåller sig till planen.*

När regionen begär länsstyrelsens synpunkter enligt 6 §, ska länsstyrelsen *i ett underlag till regionen redovisa* sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse vid aktualitetsprövningen. *I underlaget ska länsstyrelsen ange*

- 1. hur dessa intressen förhåller sig till regionplanen, och*
- 2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.*

10 §

När regionen antar, prövar aktualiteten hos eller ändrar en regionplan ska den

1. senast dagen efter att beslutet tillkännagetts skicka ett meddelande om tillkännagivandet och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen och kommunerna i länet, och

1. senast dagen efter att beslutet *har tillkännagetts skicka ett meddelande om tillkännagivandet och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen och kommunerna i länet, och*

2. skicka planen eller beslutet om aktualitetsprövning till Boverket, länsstyrelsen och kommunerna i länet när beslutet har fått laga kraft.

När regionen antar eller ändrar en regionplan ska den även skicka planen till den statliga lantmäterimyndigheten.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

10 §

När länsstyrelsen enligt 5 kap. 29, 38 eller 39 § har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte.

Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
 2. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt,
 3. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
 4. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller
 5. en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för
5. en bebyggelse blir olämplig *eller ett byggnadsverk olämpligt* med hänsyn till människors hälsa

Lydelse enligt prop. 2018/19:162

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §

Följande beslut enligt denna lag får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725):

1. kommunfullmäktiges beslut om översiktsplan,
 2. kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategi för översiktsplanering,
 3. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser,
 4. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att fatta beslut om skyldighet för fastighetsägare att betala kostnader för gator och andra allmänna platser eller att fatta beslut om villkoren för sådan betalning,
 5. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut att inte anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser,
 6. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om grunderna för skyldighet att betala kostnader för gator och andra allmänna platser och om generella villkor för sådan betalning,
 7. kommunfullmäktiges beslut om taxa i ärenden hos byggnadsnämnden,
 8. kommunens beslut om riktlinjer för exploateringsavtal, och
 9. regionfullmäktiges beslut om regionplan, och
 10. regionfullmäktiges beslut om aktualitetsprövning av regionplan.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Kommunala beslut enligt denna lag får inte överklagas i den del de avser

1. avbrytande av ett planarbete,
2. planbesked enligt 5 kap. 2 §,

3. andra frågor om gatukostnader än de som avses i 1 § 5,
4. villkorsbesked enligt 9 kap. 19 §,
5. förlängd handläggningstid enligt 9 kap. 27 §,
6. behovet av kontrollansvarig, särskilt sakkunnig, tekniskt samråd eller slutsamråd,
7. ingripandebesked enligt 11 kap. 7 §, eller
8. en fråga som redan är avgjord genom en detaljplan, områdesbestämmelser eller ett förhandsbesked.
- Att tvister rörande gatukostnader prövas av mark- och miljödomstol framgår av 15 kap. 10 §.

Beslut enligt 3 kap. 9 § andra stycket eller 5 kap. 11 a § andra stycket om huruvida en betydande miljöpåverkan kan antas får inte överklagas särskilt.

4 §

Länsstyrelsens beslut enligt 11 kap. 10 § i frågan om att överpröva kommunens beslut får inte överklagas. Detsamma gäller länsstyrelsens beslut enligt 11 kap. 12 § om att överprövningsbestämmelserna också ska gälla lov eller förhandsbesked inom ett visst geografiskt område eller att ett lov eller förhandsbesked inte ska gälla förrän en överprövning har avslutats.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får inte överklagas om de avser

1. beslut enligt 3 kap. 18 a § om ett reviderat granskningsyttrande,
2. beslut enligt 11 kap. 10 § i frågan om att överpröva kommunens beslut, eller
3. beslut enligt 11 kap. 12 § om att överprövningsbestämmelserna också ska gälla lov eller förhandsbesked inom ett visst geografiskt område eller att ett lov eller förhandsbesked inte ska gälla förrän en överprövning har avslutats.

16 kap.

1 §²¹

Regeringen får meddela föreskrifter om

1. att kommunen ska skicka beslut enligt 3 kap. 27 § om översiktsplanens aktualitet till myndigheter, kommuner och andra berörda,

2. när genomförandet av en detaljplan på grund av en sådan användning som avses i 4 kap. 34 § andra stycket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och

1. när genomförandet av en detaljplan på grund av en sådan användning som avses i 4 kap. 34 § andra stycket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och

²¹ Senaste lydelse 2011:335.

3. undantag från kommunens skyldighet enligt 5 kap. 32 eller 39 § att skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen.

2. undantag från kommunens skyldighet enligt 5 kap. 32 eller 39 § att skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen.

1 a §²²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om standarder för utformning av detaljplaner och planbeskrivningar enligt 4 kap. samt grundkartor enligt 5 kap. 8 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om standarder för utformning av

1. *översiktsplaner enligt 3 kap.,*
2. *detaljplaner med planbeskrivningar och områdesbestämmelser enligt 4 kap.,*
3. *grundkartor enligt 5 kap. 8 §, och*
4. *regionplaner enligt 7 kap.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2020.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 25 § i den nya lydelsen, 5 kap. 7 § andra stycket, 7 a § andra stycket och 38 b § fjärde stycket tillämpas för första gången vid den tidpunkt då en planeringsstrategi senast ska ha antagits.

3. Äldre bestämmelser, förutom 3 kap. 19 a och 22 §§, 7 kap. 10 § och 16 kap. 1 a §, gäller fortfarande för ärenden om översiktsplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser och regionplaner som har påbörjats före den 1 april 2020 och mål och ärenden som avser överklagande och överprövning av sådana planer och bestämmelser till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

4. Översiktsplaner antagna före den 1 januari 2004 ska upphöra att gälla vid utgången av 2025. Även en översiktsplan som har antagits den 1 januari 2004 eller senare men före den 1 april 2020 ska upphöra att gälla vid utgången av 2025, i den del planen innehåller en sådan ändring som avses i 3 kap. 27 § första stycket första meningen eller motsvarande äldre bestämmelser och där ändringen ursprungligen har antagits före den 1 januari 2004.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2019-11-07

Närvarande: F.d. justitierådet Eskil Nord samt justitieråden Kerstin Calissendorff och Inga-Lill Askersjö

En utvecklad översiktsplanering

Enligt en lagrådsremiss den 24 oktober 2019 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Joel Björk-Werner, biträdd av kanslirådet Johan Hjalmarsson.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Lagen om ändring i plan- och bygglagen

3 kap. 25 §

Paragrafen anger när en översiktsplan ska anses vara aktuell. Så ska som huvudregel anses vara fallet om inte kommunfullmäktige i en planeringsstrategi gjort en annan bedömning beträffande hela planen eller delar av den.

Det tredje stycket är utformat som ett undantag från huvudregeln och kan ge intryck av att planen som helhet ska anses aktuell även om den delvis bedömts inte vara det. Det framgår av författnings-kommentaren att detta inte är avsikten utan att avsikten med det tredje stycket är att planen inte är aktuell ”i den utsträckning som fullmäktige i planeringsstrategin bedömt att så är fallet.”

För att detta ska tydligt framgå bör det tredje stycket utgå och i stället inarbetas i första stycket enligt följande.

En översiktsplan är aktuell från det att planen fått laga kraft eller kommunfullmäktige har antagit en planeringsstrategi enligt 23 § och fram till 24 månader efter nästa ordinarie val, om inte fullmäktige i en sådan strategi har bedömt att planen helt eller delvis inte är aktuell.

En översiktsplan upphör att vara aktuell när den tid som anges i första stycket har löpt ut, om inte fullmäktige innan dess antar en planeringsstrategi.

Med anledning av Lagrådets förslag beträffande 3 kap. 25 § bör andra stycket få följande lydelse.

Det utökade planförfarandet ska även tillämpas om den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget inte är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas.

5 kap. 7 a §

Med anledning av Lagrådets förslag beträffande 3 kap. 25 § bör andra stycket få följande lydelse.

Bestämmelserna om ett samordnat planförfarande är endast tillämpliga om den del av översiktsplanen som har betydelse för planförslaget är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas.

5 kap. 38 b §

Med anledning av Lagrådets förslag beträffande 3 kap. 25 § bör det fjärde stycket få följande lydelse.

Bestämmelserna i första–tredje styckena är endast tillämpliga om den del av översiktsplanen som har betydelse för upphävandet är aktuell enligt 3 kap. 25 § när ärendet påbörjas.

13 kap. 4 §

När paragrafen enligt den föreslagna lydelsen redigeras om på så sätt att uppräkningslistan av vilka beslut som inte får överklagas anges i punktform bör paragrafen inledas på ett tydligare sätt.

Lagrådet föreslår att paragrafen får följande lydelse.

Följande beslut av länsstyrelsen får inte överklagas:

1. beslut enligt 3 kap. 18 a § om ett reviderat granskningsyttrande,
2. beslut enligt 11 kap. 10 § i frågan om att överpröva kommunens beslut, eller
3. beslut enligt 11 kap. 12 § om att övergångsbestämmelserna också ska gälla lov eller förhandsbesked inom ett visst geografiskt område eller att ett lov eller förhandsbesked inte ska gälla förrän en överprövning har avslutats.

Övrigt lagförslag

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 december 2019

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Johansson, Hallengren, Hultqvist, Bolund, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Eriksson, Ekström, Eneroth, Dahlgren, Nilsson, Ernkrans, Lind, Hallberg, Nordmark, Micko

Föredragande: statsrådet Bolund

Regeringen beslutar proposition En utvecklad översiktsplanering